

Bulletin advokacie

Pozvánka na XVI. Karlovarské právní dny • **NEPŘEHLÉDNĚTE:** Hlasovací lístek ankety o nejlepší právní časopis v ČR a SR • Úniky informací o trestním řízení z vyšetřovacího spisu • Úroky z prodlení v mezinárodních obchodních závazkových vztazích • **KONFERENCE O NEZÁVISLOSTI JUSTICE [IV.]**

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

Bulletin advokacie

Charta principů evropské advokacie

Nepřehlédněte informace na str. 4-5

Bulletin advokacie®

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČO 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla
(7-8, 11-12). Přetisk povolen jen se souhlasem
redakce.

Adresa redakce:
Česká advokátní komora
Národní třída 16
110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011
fax: 224 932 989
e-mail: bulletin@cak.cz
www.cak.cz

Redakce:
Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor: JUDr. Pavel Blanický
Výkonná redaktorka: PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:
JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bélohávek, Dr.h.c.,
JUDr. Jiří Cisař, prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
JUDr. Pavel Holec, JUDr. Ladislav Krym,
prof. JUDr. Zdeněk Kučera, DrSc.,
JUDr. Václav Mandák, CSc.,
doc. JUDr. Karel Marek, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
doc. JUDr. Vladimír Mikule,
doc. JUDr. Jiří Pipek, CSc., JUDr. Tomáš Pohl,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Šámal, Ph. D.,
prof. JUDr. František Zoulik, CSc.

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč
kromě poštovného a balného. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamacemi při problémech s distribucí se
obracujte na pí Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 221 729 045.

Inzertní služby zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 606 404 953 nebo
na 241 483 141. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se zveřejněním
také na internetu.

Toto číslo vyšlo 18. dubna 2007 v nákladu
11 800 výtisků.

Obálka a grafická úprava:
IMPAX, spol. s r. o., Jitka Stibůrková

Fotografie na obálce:
Snímek z jednání 35. prezidentské konference
ve Vídni.

Tisk: Grafotechna print, s. r. o., Praha

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348

úvodník

Václav Mandák/Pavel Blanický: **Šéfredaktoři čtenářům** 3

aktuality

Charta základních principů evropské advokacie 4
Diskuse: Taláry ano či ne? 7
Pozvánka na XVI. Karlovarské právníké dny 8
Anketa o nejlepší právníký časopis - HLASUJTE! 9

z právní teorie a praxe

články

shrnutí 14
**Jak je to s protiústavností odměn exekutorů
a jejich nečinností?** Jan Veselý, Aleš Eppinger 15
**Úniky informací o trestním řízení
z vyšetřovacího spisu** Pavel Vantuch 17
Co se o squeeze-out(u) nepíše (2. část) Martin Uzsák 30
**Úroky z prodlení v mezinárodních
obchodních závazkových vztazích
(§ 735 obchodního zákoníku)** Vladimír Doležel 37
**Mezinárodní příslušnost a uznávání
úpadkového řízení z pohledu evropského
- první střípky z judikatury ESD** Jaroslav Adam 42
**Interpretace a aplikace tzv. výhrady
veřejného pořádku obsažené v § 87k odst. 1
písm. b) zákona o pobytu cizinců v řízení ve věci
žádosti o povolení k trvalému pobytu
za účelem sloučení rodiny** Marek Čechovský 46
O protokolaci v trestním řízení Tomáš Sokol 49
Ještě k dovolání v trestním řízení Jaroslav Bobek 54
Řádková inzerce 56

z judikatury

**K otázce práva soudu nepřiznat výjimečně
náklady řízení dle § 150 o. s. ř.** 57
**Následky nezákonného doručení obžaloby
a předvolání k hlavnímu líčení** 58
Z judikatury ESD 60

z odborné literatury

Ústava České republiky. Komentář Aleš Pejchal 62
Trestní právo procesní red. 62
Správní právo procesní Olga Sovová 63

z advokacie

sloupek Karla Čermáka

**Toulky pohraničím - právo a politika
aneb pachůť moci** 66

z české advokacie

Informace o 16. schůzi představenstva ČAK, konané 12. - 13. 3. 2007 v Brně Květa Slavíková	67
Sekce pro trestní právo studijního kolegia ČAK:	
Stanovisko ve věci odročování soudem nařízených jednání na žádost advokátů	68
Z kárné praxe Jan Syka	74
Počty aktivních advokátů k 31. 12. 2006	75
Výsledky advokátních zkoušek konaných v termínu listopad - prosinec 2006 Lygie Snášelová	76
Informace pro advokátní koncipienty	76
Celoživotní vzdělávání advokátů - anketa	77
Pozvánka na náhodský turnaj dvojic v odbíjení	77

z Evropy

Evropská komise pro efektivitu justice Rady Evropy (CEPEJ) a její spolupráce se CCBE Jana Wurstová	78
---	-----------

informace a zajímavosti

měli byste vědět

Druhá oceněná práce v kategorii Talent roku soutěže Právník roku 2006 Lenka Bradáčová	84
Téma, schéma, ale tematický a schematický Věra Hartmannová	87
Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	88
Pozvánka na pražský seminář Národního výboru mezinárodní obchodní komory v Paříži	89
Nejvyšší soudy v evropských ústavních systémech - čas pro změnu? Josef Chýle	90
Konference České asociace právníček v Senohrabech Ivana Cihlářová	91
Pozvánka na konopištskou akci „O parohy arciknížete Ferdinanda“	92

nakonec

Z advokátova zápisníku Petr Hajn	93
Víte, že... Stanislav Balík	93
Kresby Lubomíra Lichého	94

Inhaltsverzeichnis/Zusammenfassung	95
Table of Contents/Summary	96

konference o nezávislosti justice

**Pozor! Během několika dnů obdrží všichni advokáti
a koncipienti ještě zvláštní číslo Bulletinu advokacie -
Předpisy o advokacii!**

Instrukce autorům

**Vážení autoři časopisu
Bulletin advokacie,**

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasilaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proloženě, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky!

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasilané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevkládejte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případné vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- svoji portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Vážené kolegyně a kolegové, vážení čtenáři,

s ohledem na svůj věk opouštím na vlastní žádost ke konci března tohoto roku funkci šéfredaktora Bulletinu advokacie. Časopis jsem řídil po dobu více než dvaceti let jako nástupce

nezapomenutelného

JUDr. Jaroslava Radimského. Podle svých sil hodlám pro Českou advokátní komoru pracovat i nadále, i když na jiném úseku.

Redakce se vždy snažila za ochotné spolupráce mnoha z Vás o to, aby časopis byl skutečnou tribunou české advokacie a užitečným pomocníkem při nelehkém každodenním výkonu právních služeb.

Snad lze bez nadsázky konstatovat, že během doby se

Bulletin advokacie z původně čtvrtletně vycházejícího periodika postupně přeměnil v obsáhlý měsíčník, věnovaný širokému spektru právní problematiky, který je čten, uznáván a často citován i mimo advokacii.

Přeji všem čtenářům i redakčnímu kolektivu, aby se toto poslání dařilo i nadále úspěšně plnit.

JUDr. VÁCLAV MANDÁK, CSc.,
odcházející šéfredaktor

Redakční rada se s dr. Mandákem rozloučila na svém předvánočním jednání slavnostním přípitkem.

od 1. dubna tohoto roku se stávám šéfredaktorem Bulletinu advokacie, vedeném dosud po dobu více než dvaceti let JUDr. Václavem Mandákem. Chci společně s redakcí na dobré tradice časopisu navázat a současně se snažit o to, aby byl ještě zajímavější a aby si každý advokát i při naší hektické práci rád udělal čas na jeho přečtení.

Advokacii, v tom klasickém smyslu, vykonávám dlouhou řadu let. Proto důvěrně znám problémy, které advokáti řeší denně i za bezesných nocí. Jsou to noční můry stále se měnících zákonů, nová evropská legislativa a stále se vyvíjející rozhodovací praxe soudů obecných, Ústavního soudu a soudů evropských.

Budu usilovat o to, aby Bulletin advokacie advokátům maximálně pomáhal při řešení právních problémů a byl zaměřen především na pomoc praktickou. Podpora právní erudice advokátů podporuje i zvyšování prestiže a dobrého jména advokacie. Advokáti vždy patřili k elitě mezi právníky. Jejich podíl na chodu spravedlnosti je obrovský.

Chtěl bych, aby Bulletin advokacie přispíval rovněž k etickému povědomí a posilování kolegiality mezi advokáty navzájem, ale i mezi advokáty a ostatními právníckými profesemi. Bulletin advokacie by měl být i výsledkem reflexe ze strany čtenářů. Proto vítám nejen Vaše příspěvky, návrhy ke zlepšení, ale i informace o zajímavých soudních rozhodnutích, které advokáti v současné době zasílají jen velmi zřídka. Tento stav bych rád změnil s Vaší pomocí především proto, že část věnovaná judikatuře patří k nečetnějším.

Těším se na spolupráci a věřím, že Vy se budete těšit na každé nové číslo našeho časopisu.

JUDr. PAVEL BLANICKÝ,
nastupující šéfredaktor

Charta základních principů evropské advokacie

Dne 24. listopadu 2006 přijalo CCBE jednomyslně Chartu základních principů evropské advokacie. Charta obsahuje deset principů společných všem advokacím v rámci Evropy. Tyto základní principy vyjadřují společný základ pro národní a mezinárodní pravidla, která upravují chování evropských advokátů. Očekává se, že Charta vztahující se na výkon povolání advokáta jak v národním, tak i přeshraničním měřítku, bude přijímána jako dokument představující konsensus evropských advokací coby celku a že bude nápomocna kupříkladu advokátním komorám usilujícím o vybudování své nezávislosti v evropských demokraciích.

Charta bere v úvahu:

- národní stavovské předpisy evropských států včetně stavovských předpisů evropských států, které nejsou členy CCBE
- Etický kodex evropských advokátů přijatý CCBE
- všeobecné principy Mezinárodního etického kodexu IBA (International Bar Association)
- doporučení Rec(2000)21 Výboru ministrů Rady Evropy z 25. října 2000 členským státům Rady Evropy o volném výkonu povolání advokáta
- Základní principy úlohy advokáta, které byly přijaty na 8. kongresu OSN o prevenci trestné činnosti a zacházení s pachateli ve dnech 27. srpna – 7. září 1990
- rozsudek Evropského soudního dvora ve věci Wouters v. Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten (C-309/99) z 19. února 2002

Pod základní principy Charty redakce Bulletinu připojuje (v pracovním překladu odboru mezinárodních vztahů ČAK) rovněž návrh komentáře k Chartě, který bude teprve schvalován na plenárním zasedání CCBE v květnu 2007. Originál Charty (v angličtině a francouzštině) je zájemcům dostupný na webových stránkách CCBE – www.ccbe.org.

Základní principy formulované v Chartě:

1. Nezávislost advokáta a jeho svobodná volba převzetí zastoupení klienta

Advokát musí být při výkonu advokacie naprosto politicky, ekonomicky i odborně nezávislý. To znamená, že musí být nezávislý na státu a jiných „mocenských zájmech“, a také na ekonomických tlacích. Advokát musí zároveň zůstat nezávislým ve vztahu ke svému klientovi, pokud má požívat důvěry třetích osob a soudů. Bez existence této nezávislosti na klientovi zde nemůže být jakákoliv garance kvality výkonu advokacie advokátem. Příslušnost ke svobodnému povolání a vážnost vyplývající z tohoto statutu pomáhá udržet nezávislost, advokátní komory přitom musí hrát důležitou roli při zabezpečování nezávislosti advokátů. Samospráva je považována za zásadní při podpoře nezávislosti samostatného advokáta. Je všeobecně známé, že v nesvobodných zemích je advokátům bráněno v zajištění obhajoby svých klientů a že tito advokáti mohou být uvězněni či odsouzeni k trestu smrti v případě, že by se dále o takovou obhajobu pokoušeli.

2. Právo a povinnost advokáta zachovat klientovy záležitosti v tajnosti a respektovat profesní mlčenlivost

Je jádrem povolání advokáta, že jsou advokátovi klientem svěřovány záležitosti, které by klient nesvěřil jinému, jedná se buď o velmi intimní osobní informace či cenná obchodní tajemství a advokát, coby příjemce těchto informací, má povinnost mlčenlivosti. Pokud by zde nebyla jistota o mlčenlivosti advokáta, nemohlo by zde být ani důvěry ve vztahu k advokátovi. Charta zdůrazňuje dvojí výklad tohoto principu – dodržovat mlčenlivost není pouze povinností advokáta, je to taktéž právo advokáta a v neposlední řadě i právo jeho klienta. Pravidla týkající se „profesního tajemství“ zakazují, aby informace, které si advokát se svým klientem vymění, byly použity proti klientovi. V některých národních právních rádech je právo zachovávat mlčenlivost vnímáno pouze jako výsada klienta, zatímco v jiných může „profesní tajemství“ také obnášet to, že advokát zachovává mlčenlivost o skutečnostech, které se dozví při komunikaci se svým klientem, vůči advokátovi jiné strany, na bázi důvěrnosti. Druhý princip zahrnuje veškerá tato související pojetí – profesní tajemství, důvěrnost a legal professional privilege, povinnost mlčenlivosti advokáta vůči klientovi trvá i poté, co advokát ukončí svou činnost pro něj.

3. Vyloučení konfliktů zájmů, ať již mezi různými klienty, nebo mezi klientem a advokátem

Aby byl důvěryhodný, jak ve vztahu ke klientovi, tak ve vztahu k soudům, musí se advokát vyhýbat střetům zájmů. Advokát nesmí zastupovat dva klienty ve stejné věci, pokud je mezi nimi spor nebo riziko sporu. Stejně tak se advokát musí zdržet jakéhokoliv zastupování nového klienta, pokud ve stejné věci získal důvěrné informace od bývalého či jiného stávajícího klienta. Advokát se musí taktéž zdržet zastupování klienta, s nímž má on sám konflikt zájmů. Pokud nastane konflikt zájmů v případě zastupování klienta, advokát je povinen ukončit zastupování. Je zřetelné, že tento princip je úzce spjat s druhým principem diskretnosti, prvním principem nezávislosti a pátým principem loajality.

4. Důstojnost a čest advokátního stavu; poctivost a dobrá pověst advokáta

Aby byl důvěryhodný ve vztahu ke klientovi, třetí straně, soudu a státu, musí advokát ukázat, že je hoden této důvěry. Této důvěry je dosaženo členstvím advokáta v dů-

Diskuse: Taláry ano či ne?

Přinášíme první názory do vnitrostavovské diskuse

na téma „taláry“ a děkujeme všem, kdo nelenili a obratem nám poslali svůj názor. Těšíme se na vaše další příspěvky na e-mailové adrese bulletin@cak.cz. Debatovat na téma, zda je vhodné po více než půl století v České republice znovu zavést taláry pro advokáty či nikoliv, ale můžete i na webových stránkách ČAK www.cak.cz, rubrika Diskuse.

✦ RED.

► **Vážený přítel,** dneska jsem si přečetl v Bulletinu advokacie č. 3/2007 výzvu k diskusi na téma advokát x talár. Já osobně jsem přesvědčen, že advokát v České republice by měl užívat talár. Jednak k posílení jeho osobní pozice vůči svému klientovi, zejména ve vztahu k mladistvým obžalovaným. Dále to považuji za opravdu nutné pro „zrovnoprávnění“ advokáta v jednací síni. Když už nemusíme prakticky nikde sedět u menších stolků než státní zástupce, tak ten talár, resp. jeho neexistence, by určitě posílil postavení advokáta v jednací síni soudu, hlavně u veřejnosti. Veřejnost, zcela opomíjený činitel soudního řízení, se prakticky až v jednací síni poprvé dostává do kontaktu se zákonem a lidmi okolo a vím z osobní zkušenosti, že řada lidí se ptá, proč advokát nemá talár. Síla sdělovacích prostředků, zejména televize, zde hraje velkou roli. Je to jen můj názor, snad mně řada mých kolegů podpoří.

S pozdravem JUDr. MICHAL KNÍŽEK, advokát v Berouně

► **V českých podmínkách** považuji povinný talár advokáta za přežitek, k němuž se netřeba vracet, jako se třeba nevracíme k monarchii, byť na ní může být leccos zajímavé. U nás bude úspěch, vrátíme-li se jednou, v dohledné době, k normálním soudním pořádkům (kupříkladu jednací řád soudů na evropské úrovni, osvobozující účastníky, svědky a právní zástupce od ustavičného potupného povstávání a sedání). Víc důstojnosti do soudního řízení vnese prostá změna jednacího řádu soudů než právní zástupci v talárech a třeba i v napudrovaných parukách. (Celý článek najdete na www.blisty.cz.)

JUDr. ALEŠ UHLÍŘ, advokát z Frýdku-Místku

► Taláry ano či ne?

Proč ano? – Výkon obhajoby u hlavního líčení či veřejného zasedání v taláru nepochybně dodá soudnímu jednání vážnosti a troufám si říci, že i noblesy. Jsem toho názoru, že jednání advokáta před soudem je jakousi špičkou ledovce v jeho činnosti, prezentací jeho činnosti nejen před soudem, stranami trestního řízení, ale i před v mnoha případech přítomnou veřejností. Také

s ohledem na soudce, přísedící a státní zástupce, kteří jsou v taláru oděni a mnohdy musejí v letních měsících snášet zatím v převážně neklimatizovaných jednacích síních značné teploty, lze v užívání taláru obhájcem spatřovat projev určité solidarity. Konečně s integrující se Evropou musí i tuzemský advokát počítat s jednáními v zahraničí a potřebou reprezentovat nejen při slavnostních příležitostech, ale i při „běžných“ jednáních.

Proč ne? – Zatímco soudci, přísedící či státní zástupci mají své taláry odloženy přímo v jednacích síních, či v nedaleko vzdálených kancelářích, advokát bude v případě užívání taláru nucen tento přenášet ze sídla advokátní kanceláře, přičemž pomíne-li jízdu autem, mnohdy půjde o značné vzdálenosti pěší chůzí, popřípadě jízdu hromadnou dopravou. Malou náplastí na tento problém může být talár, jaký používají naši slovenští kolegové, tj. talár, který je zabalen v praktickém transportním obalu.

Resumé. Porovná-li klady a zápory užívání taláru advokáty – obhájci v trestním řízení před soudem (a při slavnostních příležitostech), pak klady dle mého názoru převažují. Proto se v této diskusi přikláním k onomu „taláry ano.“

Mgr. IVO TICHOVSKÝ, advokát v Ostravě

► **Jsem advokát z jižní Moravy** – a chtěl bych do diskuse o talárech říci svůj názor na talár a ten je NE – již takto jsme z jednacích síní zalití vedrem a potom – někdy je v jednacích k nedýchání – klimatizace není, a to se má ještě pracovat...

Mgr. MILAN NETOLICKÝ, advokát z Vyškova

► **Pokud otázka zní, zda ano či ne,** pak stručná odpověď bude ano. A to nejen proto, že prakticky v celé Evropě byla tato otázka již vyřešena právě ve prospěch taláru. Je třeba si uvědomit, že advokát působící v České republice je často i díky svému přístupu konfrontován se situací, že jde o nejhůře oblečenou osobu v jednací síni. Povinnost nošení talárů tak může zdánlivě přispět ke zvýšení důstojnosti advokátního stavu, ale samo o sobě to stačit nemůže. Je ale třeba říci, že již to je dobrý důvod k zaujetí stanoviska „pro“, a to zejména ve vztahu k účasti advokáta v trestním řízení před soudem. Pokud se jedná o samostatné zvýšení důstojnosti advokátního stavu, pak další otázka bude znít – bude talár dostatečným prostředkem např. k tomu, aby advokát, ač důstojně zahalen, nemusel na rozdíl od státního zástupce čekat mnohdy několik minut ve frontě před bezpečnostním rámem vstupních dveří soudní budovy?

JUDr. FILIP MOCHNÁČ, advokátní koncipient, Brno

Karlovarské právní dny
Společnost českých, německých, slovenských
a rakouských právníků pořádá konferenci

XVI. Karlovarské právní dny 7. – 9. 6. 2007

(hotel Thermal, Karlovy Vary)

Program konference:

- 1. První poznatky v oblasti vytváření jednotného evropského smluvního práva**
prof. Friedrich Graf von Westphalen – advokát, AK Graf von Westphalen, Kolín nad Rýnem; předseda pracovní komise CCBE pro Evropské smluvní právo
- 2. Aktuální otázky soukromého práva a jeho kodifikace v evropském kontextu**
prof. Dr. Irena Pelikánová, DrSc. – soudce, Evropský soud I. stupně
- 3. K otázkám kodifikace soukromého práva v EU**
Diana Wallis – advokátka a místopředsedkyně Evropského parlamentu
- 4. Evropská společnost a její orgány**
*prof. Dr. Jan Dědič – AK Kocián, Šolc, Balaščík, Praha
Dr. Petr Čech – Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha*
- 5. Principy odpovědnosti (ručení) řídicích a dozorcích orgánů v ČR, SR, Německu a Rakousku**
*ČR – prof. Dr. Josef Bejček – katedra obchodního práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno
SR – prof. Dr. Olga Ovečková, DrSc. – Ústav státu a práva Slovenské akademie věd, Bratislava
SRN – Eduard Graf von Westphalen – advokát, Mnichov Rakousko + závěrečné resumé – Prof. Dr. Peter Doralt – Wirtschaftsuniversität Wien*
- 6. Kodifikace civilního práva v ČR**
prof. Dr. Karel Eliáš – vedoucí katedry obchodního práva, Západočeská univerzita, Plzeň
- 7. Některé vady právních úkonů a vlastnické právo**
*Dr. Jiří Spáčil, CSc. – předseda senátu Nejvyššího soudu ČR
Dr. Daniela Švecová – místopředsedkyně Nejvyššího soudu SR
Dr. Jana Bajánková – předsedkyně občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu SR*
- 8. Vliv práva EU na judikaturu v oblasti bankovního práva SRN. Meze smluvní volnosti a dopady absence obezřetnosti bank při poskytování úvěrů.**
*prof. Dr. Reinhard Welter – Institut für Deutsches und Internationales Bank- und Kapitalmarktrecht
Mgr. Robert Pelikán – AK Císař, Češka, Smutný a spol., Praha*
- 9. Systémové příčiny dlouhého trvání soudních sporů**
*Dr. Vladimír Zoufalý – advokát, AK Munková, Zoufalý a partneři, Praha
Dr. Jaroslav Bureš – místopředseda Nejvyššího soudu ČR, Brno*
- 10. Hromadné žaloby**
prof. Dr. Alena Winterová – Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

11. Nové insolvenční právo

prof. Dr. František Zoulik – Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

Dr. Zdeněk Krčmář – předseda senátu Nejvyššího soudu ČR, Brno

Stručné srovnání s rakouskou právní úpravou – Dr. Iva Hirt-Tlapak, Obchodní soud, Vídeň

12. Trestní odpovědnost související s některými zajišťovacími instituty v obchodněprávních a občanskoprávních vztazích

Dr. František Púry – předseda senátu Nejvyššího soudu ČR, Brno

13. Aktuální otázky a judikatura v oblasti hospodářské kriminality

prof. Dr. Pavel Šámal – předseda senátu Nejvyššího soudu ČR, Brno

14. Projevy organizovaného zločinu v oblasti hospodářské kriminality

Moritz Hildebrand, LL.M. – poradce, Stability Pact for South Eastern Europe

15. Evropská soutěžní politika

Robert Klotz, Evropská komise, Brusel

16. Workshop – akvizice podniků v ČR

Dr. Marek Procházka – AK Procházka, Randl, Kubr, Praha

Tento program bude dále upřesněn, sledujte webové stránky www.kit.cz, kde naleznete i přihlášku na konferenci. Přihlášku si lze rovněž vyžádat telefonicky na čísle 224951152-3 či faxem na čísle 224933570.

Konferenci budou moderovat: Eduard Graf von Westphalen, prezident KJT, Dr. Vladimír Zoufalý, viceprezident KJT, Dr. Pavel Telička, poradce a bývalý člen Evropské komise

Společnost Karlovarské právní dny vyhlašuje zároveň soutěž pro nejširší právníkou veřejnost o nejlepší příspěvek na téma:

- Trestní odpovědnost za uplatňování vyšších nároků ze zajištění, než je zajišťovaný dluh (propadná zástava, zajišťovací převod práva, zajišťovací směnky atd.).
  - Systémové příčiny dlouhého trvání soudních sporů: 1) v o. s. ř., 2) v organizaci soudnictví.
- Nejzajímavější příspěvky budou uveřejněny ve Sborníku vydávaném při příležitosti konference a dle časových možností bude jejich autorům umožněno přednést příspěvky v rámci XVI. Karlovarských právnických dnů.

V rámci slavnostní recepce konané dne 8. 6. 2007 v Poštovním dvoře budou uděleny: Autorská cena za nejlepší právníkou publikaci, Prestižní ceny nejlepším právníkým časopisům v ČR a SR a Pocta judikátu za významný přínos právní praxi a teorii za roky 2005–2006.

SPOLUPOŘADATELÉ: Česká advokátní komora • Deutscher Anwaltverein e.V. • Forschungsinstitut für mittel- und osteuropäisches Wirtschaftsrecht e.V. • Industrie- und Handelskammer Oberfranken • Internationales Fachinstitut für Steuer- und Wirtschaftsrecht e.V. • Notářská komora Slovenskej republiky • Notářská komora České republiky • Slovenská advokátska komora • KOVO, a.s. • Linde Praha, a.s.

Společnost německých, českých, slovenských a rakouských právníků
KARLOVARSKÉ PRÁVNICKÉ DNY

Anketní lístek
PRESTIŽNÍ CENA

nejlepším právníckým časopisům v České republice a ve Slovenské republice

	časopis	vydavatel	sledují*	úroveň**	
				odborná	informační
1	Ad notam	C. H. Beck Praha	ČR		
2	Ars notaria	Notárska komora SR	SR		
3	Bulletin advokacie	Česká advokátní komora	ČR		
4	Bulletin slovenskej advokácie	Slovenská advokátska komora	SR		
5	Časopis pro právní vědu a praxi	Masarykova univerzita Brno	ČR		
6	Jurisprudence	Nadace EMP	ČR		
7	Justiční aktuality	Ministerstvo spravedlnosti ČR	ČR		
8	Justičná revue	Ministerstvo spravodlivosti SR	SR		
9	Kriminalistika	MV ČR, odbor prevence kriminality	ČR		
10	Obchodné právo	EPOS	SR		
11	Obchodní právo	Prospektrum	ČR		
12	Právní fórum	ASPI Publishing s.r.o.	ČR		
13	Právní rádce	Hospodářské noviny - Economica	ČR		
14	Právní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR		
15	Právní zpravodaj	C. H. Beck Praha	ČR		
16	Právník	Ústav státu a práva AV ČR	ČR		
17	Právní obzor	Ústav státu a práva AV SR	SR		
18	Právo a rodina	LINDE nakladatelství	ČR		
19	Právo pro podnikání a zaměstnání	LexisNexis CZ	ČR		
20	Revue církevního práva	Společnost pro církevní právo	ČR		
21	Soudní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR		
22	Správní právo	Ministerstvo vnitra ČR	ČR		
23	Státní zastupitelství	LexisNexis CZ	ČR		
24	Trestněprávní revue	C. H. Beck Praha	ČR		
25	Trestní právo	LexisNexis CZ	ČR		
26	Zo súdnej praxe	Iura Edition	SR		

* Sledovanost hodnotíte v rozmezí bodů 5 - 1, (5) = pravidelně sleduji - odeírám (1) = nečtu - znám (0) = neznám

** Odb. a inf. úroveň hodnotíte v rozmezí bodů 5 - 1 (5 je maximum), hodnocení pouze jednoho časopisu je neplatné.

POCTA ZA NEJLEPŠÍ JUDIKÁT

V oblasti české judikatury za období 2005-2006 doporučuji pro významný přínos právní praxi a teorii k ocenění:

JUDIKÁT: soud: _____ sp. zn. _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

důvod: _____

Jméno, příjmení, titul: _____

Profese: _____

Adresa: _____

Tel./Fax _____

Podpis: _____

Statut Prestižní ceny, Pocty judikátu i anketní lístek jsou k dispozici na www.kjt.cz. Prestižní ceny budou uděleny spolu s Autorskou cenou na slavnostní recepci dne 8. 6. 2007 v Karlových Varech v rámci konference XVI. Karlovarské právnícké dny. Anketní listky odeslané do 1. 6. 2007 budou slosovány. 1. - 3. cena - materiály z konference, další ceny: odborné publikace a předplatné časopisů věnovaných nakladatelstvími a redakcemi.

Anketní lístek vyplňte on-line na www.kjt.cz nebo zašlete do 1. 6. 2007 na adresu KJT, 110 00 Praha 1, Národní 10 nebo faxem na číslo 224933570. Dále je anketní lístek k dispozici i na www.cak.cz, v rubrice Aktuality.

Anketní lístek
soutěže
o nejlepší
právnícký časopis
XVI. Karlovarských
právníckých dnů

z právní teorie a praxe

Články

Jak je to s protiústavností odměn exekutorů a jejich nečinností?	15
Úniky informací o trestním řízení z vyšetřovacího spisu	17
Co se o squeeze-out(u) nepíše (2. část)	30
Úroky z prodlení v mezinárodních obchodních závazkových vztazích (§ 735 obchodního zákoníku)	37
Mezinárodní příslušnost a uznávání úpadkového řízení z pohledu evropského - první střípky z judikatury ESD	42
Interpretace a aplikace tzv. výhrady veřejného pořádku obsažené v § 87k odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců v řízení ve věci žádosti o povolení k trvalému pobytu za účelem sloučení rodiny	46
O protokolaci v trestním řízení.....	49
Ještě k dovolání v trestním řízení	54
Z judikatury	57 - 61
Z odborné literatury	62 - 64

Shrnutí

Jan Veselý, Aleš Eppinger: Jak je to s protiústavností odměn exekutorů a jejich nečinností?

Článek je polemikou s článkem JUDr. Bedřicha Beneka „Dvakrát o exekutorech a exekucích“ v Bulletinu advokacie č. 1/2007. Autoři v článku dochází k závěru, že novela vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb. (tzv. exekutorský tarif) provedená vyhláškou č. 291/2006 Sb. je ústavně souladnou, a dále se vyjadřují též k problematice tvrzené nečinnosti soudních exekutorů.

Pavel Vantuch: Úniky informací o trestním řízení z vyšetřovacího spisu

Autor se v článku zaměřuje na únik informací o obviněném z vyšetřovacího spisu, zejména na situace, kdy jsou zveřejněny informace o přípravném řízení, i když je oficiálně neposkytl orgán činný v trestním řízení (ani tiskový mluvčí) jako informaci o trestním řízení. V těchto případech je veřejnost „někým“ detailně informována o trestní věci, o obviněném, někdy dokonce o obsahu jeho výpovědi, avšak sdělovací prostředky, které podrobné informace zveřejní, neprozradí zdroj svých informací. I když zveřejněné informace měly k dispozici omezený okruh osob, následné vyšetřování úniku informací vesměs nezjistí vlnika. Autor de lege lata opakovaně navrhuje novelizaci § 8a odst. 1 TrŘ a doporučuje doplnění a upřesnění ustanovení § 16 tiskového zákona.

Martin Uzsák: Co se o squeeze-out(u) nepíše (2. část)

Autor se zamýšlí nad obecnějšími otázkami relativně nové podnikové kombinace. Na příkladu několika jurisdikcí ukazuje, jaké mohou být podmínky squeeze-outu a přidává i popis základních hospodářských důvodů pro squeeze-out. Obecnější část příspěvku doplňuje exkursem o způsobech oceňování. Dále autor průřezově zmiňuje úpravu squeeze-outu podle evropské směrnice o nabídkách převzetí a elementární rozhodnutí soudů některých evropských zemí. Ve druhé ucelenější části práce se autor zaměřuje na otázky spojené s domácí úpravou squeeze-outu. Kriticky analyzuje český koncept regulace, avšak oce-

ňuje dostupnost práva squeeze-outu i pro nekótované společnosti. Dokončení z minulého čísla.

Vladimír Doležel: Úroky z prodlení v mezinárodních obchodních závazkových vztazích (§ 735 obchodního zákoníku)

Článek se zabývá zvláštní úpravou úroků z prodlení pro mezinárodní obchodní závazkové vztahy obsaženou v ust. § 735 obchodního zákoníku. Předmětné ustanovení je podrobně rozebráno a hojně kritizováno, zejména z pohledu aplikačních obtíží. Rozbor ust. § 735 obchodního zákoníku je rovněž proveden pod úhlem požadavků Směrnice Evropského parlamentu a Rady, č. 2000/35/ES, přičemž pro oblast právních vztahů podléhající právu ES je konstatována nekompatibilita. Poslední část článku se týká možnosti smluvní úpravy úroků z prodlení a její limitace.

Jaroslav Adam: Mezinárodní příslušnost a uznávání úpadkového řízení z pohledu evropského – první střípky z judikatury ESD

Článek reaguje na první judikaturu Evropského soudního dvora týkající se úpadkového řízení s evropským prvkem. Autor tohoto článku rozebírá první dvě rozhodnutí ESD v tomto směru. První problémy s výkladem Nařízení č. 1346/2000, o úpadkovém řízení, nastaly v otázce mezinárodní příslušnosti a v otázce uznávání úpadkového řízení zahájeného jiným členským státem Evropského společenství.

Marek Čechovský: Interpretace a aplikace tzv. výhrady veřejného pořádku obsažené v § 87k odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců v řízení ve věci žádosti o povolení k trvalému pobytu za účelem sloučení rodiny

Autor ve svém příspěvku polemizuje s aplikační praxí orgánů cizinecké policie v řízení ve věci žádosti o povolení k trvalému pobytu za účelem sloučení rodiny, konkrétně s interpretací a aplikací tzv. výhrady veřejného pořádku, která je obsažena v § 87k odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců. S odkazem

na právo Evropských společenství a zákon o pobytu cizinců autor poukazuje na skutečnost, že příslušné správní orgány nezákonně interpretují neurčitý právní pojem veřejný pořádek, respektive pojem závažné narušení veřejného pořádku v příkrém rozporu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2004/38/ES i konstantní judikaturou Evropského soudního dvora.

Tomáš Sokol: O protokolaci v trestním řízení

Způsob protokolace průběhu soudního jednání se za posledních několik let poměrně dramaticky změnil a tato změna přinesla určité problémy. Článek se zabývá nyní většinou nově užívaným způsobem protokolace obsahu soudního jednání. Zvukový záznam z jednání je následně přepisován do protokolu. Přepisují se toliko významné pasáže jednání anebo toho, na čem účastníci trvají. Autor naznačuje možné rozdíly v názorech na to, co je pro další rozhodování významné, a zmiňuje se i o problémech s časovým odstupem mezi okamžikem soudního jednání a okamžikem, kdy účastníci dostávají protokol o tomto jednání. Dovojuje právo účastníka řízení na kopii záznamu ze soudního jednání a v závěru článku se zabývá i možnostmi de lege ferenda.

Jaroslav Bobek: Ještě k dovolání v trestním řízení

Diskusní příspěvek reaguje na článek Petra Hrachovce „Pátý rok dovolání v trestním řízení“, uveřejněný v č. 11-12 Bulletinu advokacie v minulém roce. Zatímco článek Petra Hrachovce shrnuje problematiku z pohledu soudce Nejvyššího soudu, který se podílí na vyřizování dovolání v trestních věcech, nový příspěvek k této problematice se zabývá problémy dovolání z pohledu advokáta. Autor odmítá názor, že advokát je odpovědný za správný výběr rozhodnutí, které je dovoláním napadeno. Zdůrazňuje, že advokát je velmi často povinen podat tento opravný prostředek pod tlakem klienta. Dále kritizuje někdy až přehnanou formálnost při vyřizování dovolání a doporučuje, aby advokáti raději uváděli vždy pokud možno více dovolacích důvodů. Zejména pak poukazuje na rozhodovací praxi Nejvyššího soudu a rozvádí podrobně i důvody, kdy by event. mohlo být úspěšné dovolání pouze do výroku o trestu, tedy do dovolání, které je klienty nejčastěji požadováno.

Jak je to s protiústavností odměn exekutorů a jejich nečinností?

JUDr. JAN VESELÝ, Ph.D.

Mgr. ALEŠ EPPINGER

Podnětem k napsání našeho příspěvku byl článek kolegy JUDr. Bedřicha Beneka, který vyšel na stránkách lednového vydání Bulletinu advokacie¹ a který podle našeho názoru obsahuje několik sporných názorů, jejichž komentář je předmětem tohoto příspěvku. Kolega JUDr. Benek rozčlenil svůj příspěvek na dvě části. První z nich se zabývá protiústavností novely vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, v platném znění (dále jen „vyhláška“), zejména ve znění vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 291/2006 Sb. (dále jen „novela“). Druhá část příspěvku kolegy JUDr. Beneka se zabývá problematikou nečinnosti soudních exekutorů. Pro přehlednost členíme náš příspěvek rovněž do dvou částí.

I.

Z čistě formálního hlediska lze s kolegou JUDr. Benekem jistě souhlasit, že prává retroaktivita ve hmotném právu je zpravidla protiústavní. Pojdme se však podívat na relevantní ustanovení vyhlášky a její kritizované novely poněkud komplexněji.

Vyhláška z hlediska pojednávané problematiky (tj. teoretického problému právé retroaktivity) upravuje: (i) odměnu exekutora za výkon exekuční činnosti a (ii) náhradu hotových výdajů soudního exekutora.

Ad (i): K odměně soudního exekutora

Kolega JUDr. Benek správně poznamenává, že v novele „nejde přímo o zvýšení sazeb či odměn, ale o úpravu a zpřesnění některých podmínek, které mají na výši odměny vliv“. S tím nelze než souhlasit. V této souvislosti si však klademe otázku, kde lze fakticky hledat v příspěvku JUDr. Beneka zmiňovanou „pravou retroaktivitu v hmotném právu“, když nárok soudního exekutora na odměnu za provedení exekuce (která je v článku pojednávaná), zůstal před i po přijetí novely prakticky stejný. Tj.

slovy JUDr. Beneka „*pravidla hry uprostřed zápasu*“ jsou v zásadě stejná jako pravidla hry na jeho začátku.²

To, že s ohledem na odměnu exekutora v podstatě nedošlo ke změně pravidel hry uprostřed zápasu, tj. že nastolený „problém“ tzv. právé retroaktivity novely je spíše teoretickým příspěvkem k diskusi než praktickým problémem, lze dle našeho názoru podpořit následující argumentací.

Je sice pravda, že obecně nárok soudního exekutora na odměnu za výkon exekuční činnosti vzniká *ex lege* jeho pověřením v usnesení o nařízení exekuce.³ Jako každý jiný nárok musí však být i nárok soudního exekutora na odměnu kvantifikován, a to příslušným procesním rozhodnutím soudního exekutora, kterým je příkaz k úhradě nákladů exekuce.

Dle § 5 vyhlášky platí při stanovení odměny za provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky, že základem pro určení odměny za provedení tohoto typu exekuce je výše částky exekutorem vymoženého plnění. Vyhláška dále stanoví, že vymoženým plněním je každé plnění, které bylo povinným učiněno poté, co soud nařídil exekuci a pověřil soudního exekutora jejím provedením.

Domníváme se, že zmiňované ust. § 5 vyhlášky ve spojení s § 6 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční činnosti a další činnosti, předpokládá, že soudní exekutoři mohou vydávat v jednom exekučním řízení více příkazů k úhradě nákladů exekuce, a to v závislosti na tom, zda se náklady exekuce [tj. mimo jiné i odměna exekutora ve smyslu § 87 odst. 1 zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů – dále jen „exekuční řád“] po vydání předchozího příkazu k úhradě nákladů exekuce zvýšily. Náklady exekuce (tj. včetně odměny exekutora) se tak mohou zvýšit i na základě toho, že povinný teprve po nabytí účinnosti novely splnil svoji povinnost, která mu byla stanovena exekučním titulem.

Pro tyto případy tedy platí, že odměna exekutora pravomocně stanovená ve vazbě na dosud provedená plnění povinného do nabytí účinnosti novely zůstává beze změn (viz přechodné ustanovení novely), přičemž nárok soudního exekutora na tu část jeho odměny, která se odvíjí od plnění povinného po nabytí účinnosti novely, se rovněž nemění, a to díky tomu, že příslušná ustanovení o odměně soudního exekutora za výkon exekuční činnosti zůstala novelou prakticky nedotčena (s jedinou marginální výjimkou uvedenou v poznámce pod čarou).

Podobné závěry lze vztáhnout i na situaci, kdy si soudní exekutor vůči povinnému nárokuje svoji odměnu za provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky v případě, kdy se odměna soudního exekutora odvíjí od

plnění povinného provedené v exekučním řízení do nabytí účinnosti novely, přičemž taková odměna soudního exekutora nebyla do nabytí účinnosti novely pravomocně stanovena a dále i na situaci, kdy jde o stanovení odměny soudního exekutora za provedení exekuce ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky. V obou těchto případech fakticky opět nejde o změnu pravidel hry uprostřed zápasu, neboť, jak již bylo uvedeno výše, novela nemění výši odměny soudních exekutorů, ale pouze přináší zpřesnění právní úpravy, která doposud nebyla zcela pregnatní.

Ad (ii): K náhradě hotových výdajů

Zde došlo na rozdíl od právní úpravy týkající se stanovení odměny soudního exekutora k podstatné změně, kterou je zavedení tzv. nákladového paušálu ve výši 3500 Kč. Smyslem a účelem tohoto ustanovení je podle našeho názoru zrychlení a zefektivnění exekučního řízení, kdy soudní exekutoři napříště nebudou nuceni provádět vyúčtování celé řady drobných položek (v praxi jde i o částky do deseti korun) spojených s prováděním exekuce, a budou se moci zaměřit více na samotné úkony směřující k nucenému splnění vymáhané povinnosti povinného. S ohledem na výše uvedené se domníváme, že „změna pravidel uprostřed hry“, ke které v tomto případě skutečně dochází, není z výše uvedeného důvodu závadná v situaci, kdy v probíhajících exekučních řízeních vznikají nároky na náhradu hotových výdajů buď po nabytí účinnosti novely, nebo průběžně, tj. před i po účinnosti novely (přičemž o náhradě hotových výdajů nebylo do nabytí účinnosti novely příkazem k úhradě nákladů exekuce pravomocně rozhodnuto).

Jinými slovy, pokud soudnímu exekutorovi v rámci exekučního řízení zahájeného před účinností novely vznikaly nároky na náhradu hotových výdajů i po účinnosti novely, pak uplatnění nákladového paušálu v příkazu k úhradě nákladů exekuce vydaného po účinnosti novely dle našeho názoru zřejmě nelze označit za nepřijatelné z důvodu pravé retroaktivity vyhlášky. Důvodem je skutečnost, že nároky uplatněné soudním exekutorem po účinnosti novely skutečně vznikly teprve až po nabytí její účinnosti, byť by bylo exekuční řízení zahájeno před nabytím účinnosti novely (samotným zahájením exekučního řízení nárok soudního exekutora na náhradu hotových výdajů nevznikl). V takovém případě, kdy se novým právním předpisem sice mají řídit i právní vztahy vzniklé před jeho účinností, avšak teprve až ode dne jeho účinnosti (tj. soudní exekutor může nákladový paušál zahrnout do příkazu k úhradě nákladů exekuce teprve od nabytí účinnosti novely), by tedy bylo možno uvažovat nanejvýš o retroaktivitě nepravé, která je však obecně přípustná.⁴

Problematicky se tak ustanovení o náhradě hotových výdajů může jevit pouze v situaci, kdy by soudní exekutor provedl veškeré úkony v souvislosti s výkonem exekuční činnosti do nabytí účinnosti novely, a poté by povinnému nařídil zaplacení nákladového paušálu, který by však již nebyl odůvodnitelný vznikem žádného nároku soudního exekutora na náhradu hotových výdajů po účinnosti novely.

Závěrem této první části si dovolíme dvě poznámky.

Za prvé, kolega JUDr. Benek ve svém příspěvku v souvislosti se změnou „*pravidel hry uprostřed zápasu*“ uvádí, že: „*v naší legislativě se snad dosud nevyskytl obdobný případ.*“ Na tomto místě si dovolíme upozornit na přechodné ustanovení čl. II vyhlášky Ministerstva spravedlnosti ze dne 31. května 2006, č. 278/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, která ve vztahu k odměně správce konkursní podstaty, zástupce správce a zvláštního správce stanoví obdobný princip jako novela. Dále i přechodné ustanovení čl. XXVI zákona č. 151/2002 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím soudního řádu správního, obsahuje ve vazbě na placení poplatků za exekuční řízení úpravu, která může být směle označena za změnu pravidel hry uprostřed zápasu.

Za druhé, i když dochází ke změně pravidel hry, je třeba si uvědomit, že v pojednávaném případě se tato hra hraje proto, že povinný dobrovolně nesplnil to, co mu nařizuje exekuční titul. Stesky nad tím, že se zvyšuje odměna exekutora, resp. nároky na náhradu hotových výdajů, tak zejména z úst povinných jistě nejsou na místě. Jsme si samozřejmě plně vědomi toho, že tento argument nemůže ospravedlnit problém pravé retroaktivity, avšak jak jsme se výše pokusili odůvodnit, praktický problém pravé retroaktivity v novele de facto nespátřujeme.

II.

Kolega JUDr. Benek ve svém příspěvku dále rozebírá problém nečinnosti soudních exekutorů. Aniž by autoři tohoto příspěvku měli ambice jakkoli se soudních exekutorů zastávat, je obecnou pravdou, že počet exekučních řízení enormně narostl,⁵ avšak počet exekutorů se od počátku účinnosti exekučního řádu zvýšil jen nepatrně. Soudní exekutoři se tak potýkají s čím dál větším nápadem exekučních věcí, které jsou povinni řešit v pořadí, jak na příslušný exekuční úřad napadly. Postupuje-li některý z oprávněných (nebo jeho zástupce) v exekučním řízení proaktivně a podává soudnímu exekutorovi informace o majetku povinného, přičemž příslušný soudní exekutor ihned na takové kroky oprávněného nereaguje, nemůže to podle našeho názoru automaticky představovat pochybení soudního exekutora.

Dále bychom si dovolili vyslovit pochybnost i nad úvahou kolegy JUDr. Beneka, který dovozuje z příslušné odpovědi Exekutorské komory České republiky možnost soudního exekutora zůstat podle své úvahy v exekučním řízení nečinný. Dle našeho názoru onen „negativní smysl“ výběru způsobu exekuce soudním exekutorem neznamena to, že by si soudní exekutor mohl v exekučním řízení zvolit nečinnost, ale to, že soudní exekutor může odmítnout provést exekuci způsobem, který navrhuje oprávněný. Důvodem pro takové odmítnutí může být například skutečnost, že navržený způsob exekuce by nebyl efektivní nebo by byl v rozporu s ust. § 47 odst. 1 i. f. exekučního řádu ve znění zák. č. 133/2006 Sb.

Závěrem nezbyvá než dodat, že cílem našeho příspěvku v žádném případě nebyla slepá obhajoba soudních exekutorů a jejich činnosti. Jsme si naopak plně vědomi řady pochybení jednotlivých soudních exekutorů při výkonu exekuční činnosti. Domníváme se však, že **někdy jsou soudní exekutoři a jejich práce vnímány laickou i odbornou veřejností až příliš kriticky, aniž by předmět takové kritiky byl dostatečně analyzován**, a to vše i přesto, že „role soudních exekutorů je v našem právním řádu nezastupitelná a patrně každý z advokátů měl již příležitost ocenit zlepšenou vymahatelnost práva díky působení soudních exekutorů“.

❖ Autoři jsou advokáty v Praze.

Redakce obdržela dne 1. 3. t. r. toto sdělení Exekutorské komory ČR:

Exekutorská komora České republiky k žádosti autorů článku JUDr. Jana Veselého, Ph.D. a Mgr. Aleše Eppingera konstatuje, že článek „Jak je to s protiučinností odměn

exekutorů a jejich nečinnosti?“ plně vystihuje problematiku odměn soudních exekutorů a jejich údajné nečinnosti.

Poznámka redakce:

Nálezem Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2007 Pl ÚS 8/06 bylo dnem vyhlášení ve Sbírce zákonů zrušeno ustanovení § 5 odst. 1 věty druhé a vyhlášky číslo 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem. Dále bylo zrušeno ustanovení čl. II, bod 1. vyhlášky č. 233/2004 Sb., kterou se mění vyhláška č. 330/2001, o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem. Uvedeným rozhodnutím bylo také zrušeno ustanovení čl. II., bod 1. vyhl. č. 291/2006, kterou se mění vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění vyhlášky č. 233/2004 Sb.

K tomuto rozhodnutí Ústavního soudu se ještě vrátíme.

1 Viz JUDr. Benek, B.: Dvakrát o exekucích a exekutorech, Bulletin advokacie č. 1/2007, s. 18 a násl.

2 Autoři připouštějí, že jedinou výjimku představuje novelizované ust. § 8 vyhlášky, které ve vazbě na odměnu soudního exekutora za provedení exekuce odebráním věci nově nestanoví horní hranici pro odměnu exekutora v případě odebrání více věcí na základě jednoho exekučního titulu. Tj. fakticky může v tomto případě dojít ke zvýšení odměny soudního exekutora.

3 Viz rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 12. 2003, sp. zn. 19 Co 559/2003, publ. in Soudní judikatura č. 5/2004, s. 405.

4 Viz např. náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 21/96, publ. in Sbírka nálezů a usnesení ÚS, sv. 7, č. 13, vyhlášeném pod č. 63/1997 Sb.

5 Viz webové stránky Exekutorské komory České republiky: www.ekcr.cz.

Úniky informací o trestním řízení z vyšetřovacího spisu

doc. JUDr. PAVEL VANTUCH, CSc.

I. Úvodem

V tomto článku se zaměřím na únik informací o obviněném z vyšetřovacího spisu, zejména na situace, kdy jsou zveřejněny informace o přípravném řízení, i když je oficiálně neposkytl orgán činný v trestním řízení (ani tiskový mluvčí) jako informace o trestním řízení. V těchto případech je veřejnost detailně informována o trestní věci, obviněném, někdy dokonce o obsahu jeho výpovědi, avšak sdělovací prostředky, které podrobné informace zveřejní, neprozradí zdroj svých informací. I když zveřejněné informace měl k dispozici omezený okruh osob, následně vyšetřování úniku informací vesměs nepřináší zjištění viníka úniku informací.

II. Právní úprava informování veřejnosti

Článek 17 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) stanoví, že svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny. Dle článku 17 odst. 3 Listiny je cenzura nepřipustná. Státní orgány jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti, přičemž podmínky a provedení stanoví zákon (čl. 17 odst. 5 Listiny). Pokud jde o trestní řízení, je tímto zákonem trestní řád, který v ustanovení § 8a TrŘ upravuje poskytování informací o trestním řízení ve sdělovacích prostředcích.

Podle ustanovení § 8a odst. 1 TrŘ orgány činné v trestním řízení informují o své činnosti veřejnost poskytováním informací sdělovacím prostředkům, jimiž se rozumí tisk, rozhlas, televize a zpravodajský film. Přitom dbají na to, aby neohrožovaly objasnění skutečností důležitých pro posuzování věci, neboť předčasné zveřejnění konkrétních skutečností a výsledků trestního řízení, zejména ve

stadiu přípravného řízení, by mohlo ztížit nebo dokonce zmařit objasnění věci a usvědčení pachatele, aby nezveřejňovaly o osobách, které mají účast v trestním řízení, údaje, které přímo nesouvisí s trestnou činností, a aby neporušily zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen (§ 2 odst. 2 TrŘ). Z důvodů uvedených v odst. 1 orgány činné v trestním řízení odeprou poskytnutí informací (§ 8a odst. 2 TrŘ).

Ochranou osobnosti a osobních údajů obviněného i dalších osob, které se na trestním řízení zúčastňují, se realizuje čl. 10 Listiny, který mj. stanoví, že každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života a právo na ochranu před neoprávněným zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě (§ 12 odst. 2 OZ). **Proto je třeba omezit se na podstatné informace týkající se věci, které jsou dosud provedenými důkazy dostatečně prokázány.** Informace je nutno odeprít také tehdy, kdy by mohlo dojít k porušení zásady presumpce nevin. „*Je totiž třeba zajistit zejména ve fázi ověřování podezření z trestného činu utajení určitých informací o podezřelém (později obviněném), aby byl co nejvíce omezen difamující¹ účinek trestního řízení na takového podezřelého, u něhož nebude podezření z trestného činu v dalším řízení potvrzeno.*“²

III. Formy informování o trestním řízení

V současnosti se ve zpravodajství zejména denního tisku, internetových deníků,³ rozhlasu a televize objevují převážně čtyři způsoby informování o trestních věcech (nebo jejich kombinace):

1) Komplexní informace o trestní věci, v níž je obsaženo také jméno a příjmení obviněného, jeho bydliště, pracoviště i pracovní zařazení, čímž je odkryta totožnost obviněného.

Čtenář novin či internetových deníků, posluchač rozhlasu nebo televizní divák jsou v těchto případech zcela detailně informováni. Není přitom vůbec podstatné, jestli některý dílčí údaj o totožnosti obviněného chybí. Zpravidla není uveřejněn nejméně podstatný údaj, který nebrání identifikaci obviněného. Obzvláště to platí o zprávách některých televizních společností, po jejichž odvysílání nejsou žádné pochybnosti o totožnosti obviněného. Záběry na sídlo firmy, bydliště obviněného, na název obce a tabulky, na níž je adresa a číslo domu, v němž obviněný bydlí, mnohdy i na něj samotného, stejně jako rozhovory s jeho spolupracovníky a sousedy přispívají k dokonalému odhalení totožnosti obviněného.

Jedná-li se o hospodářskou trestnou činnost podnikatele či zaměstnance společnosti podle hlavy druhé, nebo o majetkovou trestnou činnost podle hlavy deváté zvláštní části trestního zákona, informuje sdělovací prostředek o předmětu podnikání společnosti a jeho sídle tak, že o totožnosti obviněného nemohou být žádné pochybnosti.

Obviněný a jeho obhájce mnohdy již bezprostředně po zahájení trestního stíhání zjistí, že veřejnost prostřednictvím sdělovacích prostředků získala všechny podstatné informace, které jsou obsaženy ve vyšetřovacím spise.

V těchto případech úplného informování o trestním řízení, zejména pak v průběhu přípravného řízení, **je zveřejněním celého jména a příjmení obviněného, ve spojení s bydlištěm či pracovištěm a pracovním zařazením porušována zásada presumpce nevin, není chráněna osobnost obviněného a dochází k neoprávněnému zveřejnění jejich osobních údajů. Zcela nepřijatelné je zveřejňování informací o podezření jmenované osoby z trestné činnosti, ve spojení s úvahami o možnosti jejího obvinění.**⁴

Nelze pominout, že policejní orgán rozhodne o zahájení trestního stíhání podezřelé osoby jako obviněného, nasvědčují-li prověřováním podle § 158 TrŘ zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba (§ 160 odst. 1 věta první TrŘ). K závěru o spáchání trestného činu určitou osobou postačí vyšší stupeň pravděpodobnosti, byť nestačí obecně konkrétně nedoložené podezření, přitom závěr o spáchání skutku podezřelým, který byl obviněn, tedy je stíhán jako obviněný, není konečný a nemusí být ani hodnověrný.⁵ Přitom záleží na posouzení konkrétního orgánu činného v přípravném řízení. V případech, kdy jeden policejní orgán trestní stíhání podezřelé osoby jako obviněného zahájí, by jiný policejní orgán trestní stíhání nezahájil. Pohled na to, zda podezření je dostatečně konkrétně podloženo a zda odůvodňuje trestní stíhání obviněného, se u jednotlivých orgánů činných v trestním řízení může odlišovat a také odlišuje. Dokladují to i některé případy zastavení trestního stíhání obviněných osob státním zastupcem krátce po zahájení trestního stíhání policejním orgánem.

2) Informace o trestní věci, v níž je uvedeno pouze jméno obviněného a iniciála jeho příjmení, což společně s jinými dílčími údaji vytváří malou možnost zjištění totožnosti obviněného (podezřelého) veřejností.

V tomto případě vesměs nedochází k zásahu do soukromého a rodinného života obviněného, protože nejsou zneužívány údaje o osobě obviněného. **Takové informování je v souladu s § 8a TrŘ.**

3) Informace o trestní věci, v níž jsou pouze iniciály jména a příjmení obviněného (podezřelého).

V těchto případech, kdy i jiné údaje jsou sděleny takovou formou, že veřejnost v podstatě nemůže zjistit totožnost obviněného (podezřelého), se jedná o informování, které je v souladu s § 8a TrŘ a s článkem 19 Listiny. Nedochází pak k ohrožení objasňování skutečností důležitých pro posouzení věci.

4) Informace o trestní věci, v níž však jméno a příjmení obviněného (podezřelého) není uvedeno, čímž je vyloučeno zjištění jeho totožnosti veřejností.

Tento způsob informování, který je vůči obviněnému

(podezřelému) nejcitlivější, je užíván výjimečně, pokud novináři nedisponují dostatečnými informacemi. Vydatelé periodik ani jejich čtenáři, diváci a posluchači neakceptují tento nekonkrétní způsob neosobního a neadresného informování o trestním řízení, když v mnoha jiných případech se o obviněném dozvědí každý detail z jeho života.⁶

Všechny čtyři výše uvedené způsoby informování veřejnosti se v praxi vyskytují. Objevují se i jejich kombinace. Není však obecně známo, podle jakého kritéria se v jedné trestní věci dozví veřejnost o obviněném vše, co bylo v trestním řízení zjištěno, a v jiných věcech se dozví o obviněném jen větší či menší část z informací, jimiž novinář disponuje. Zřejmě to však souvisí s tím, jak známé jsou osoby, o nichž se píše, případně jak závažná je trestná činnost, z níž byli obviněni. Jména některých celebrit se v souvislosti s jejich obviněním z trestné činnosti objevila ve sdělovacích prostředcích vícekrát než v souvislosti s jejich mnohaletou uměleckou činností. Je známým faktem, že v důsledku obvinění z trestné činnosti se může kterýkoliv občan stát výrazně známější než zásluhou své mnohaleté úspěšné práce.⁷ V současnosti převažuje z výše uvedených způsobů informování o trestních věcech ten první, obsahující maximum informací o obviněném (podezřelém), který je z pohledu sdělovacích prostředků a obdobně i veřejnosti nejzajímavější a také veřejností nejvíce žádaný.

IV. Od koho unikají informace

Od koho mohou uniknout informace o přípravném řízení? V nejobecnější rovině od orgánů činných v trestním řízení, tedy **od policejního orgánu, státního zástupce, od jejich spolupracovníků** (jiných orgánů činných v trestním řízení, kteří jsou oficiálně na poradě, či neoficiálně v pracovním kontaktu seznámeni s obsahem spisu), **od zapisovatelů a jiných administrativních pracovníků, od tiskových mluvčích těchto orgánů, od jejich nadřízených nebo od orgánů inspekce a kontroly nebo od obviněného a jeho obhájce.**

V. Únik informací od obhájce?

Pokud z vyšetřovacího spisu uniknou informace, zpravidla zaznívá argument, že únik informací mohl zavinit obhájce, který se je dozvěděl ze spisu. Zcela se pomíjí fakt, že advokát, tedy i obhájce v trestní věci, je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozví v souvislosti s poskytováním právních služeb (§ 21 odst. 1 AZ). Obhájce je povinen zachovávat mlčenlivost nejenom o konkrétní věci, která je předmětem právní pomoci, nýbrž také o tom, zda se na něj někdo obrátil s žádostí o právní pomoc a v jaké věci. Povinnosti mlčenlivosti může advokát zprostit pouze klient (a v případě jeho smrti právní nástupce). Také po zproštění mlčenlivosti je advokát povinen mlčenlivost nadále zachovávat, pokud

Ilustrační foto JAKUB STADLER

je z okolností případu zřejmé, že jej klient (nebo jeho právní nástupce) povinnosti mlčenlivosti zprostil pod nátlakem nebo v tísní (§ 21 odst. 2 AZ). Dle § 99 odst. 2 TrŘ svědek nesmí být vyslýchán, pokud by svou výpověď porušil uznanou povinnost mlčenlivosti.

Podle platné právní úpravy je tedy obhájce (advokát) povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb, tedy i při výkonu obhajoby v trestní věci.⁸ To také obhájce v zájmu obviněného činí.⁹

Přesto se nejednou stává, že zejména Policie ČR nebo ministerstvo vnitra uvede či naznačí, že únik informací o trestním řízení mohl zapříčinit obhájce, který se je dozvěděl ze spisu. Takové podezření opakovaně zaznívá v řadě případů. Únik záznamů odposlechných telefonních rozhovorů byl dne 14. 6. 2006 dokonce na programu zasedání vlády, která se zabývala zprávou státního zastupitelství o úniku informací z odposlechných a otázkou, jak zamezit jejich zveřejňování. To činila v návaznosti na úsilí Policie ČR a Nejvyššího státního zastupitelství, které již delší dobu hledaly způsob, jak zpřísnit pravidla pro zacházení s odposlechy a zabránit jejich úniku.

„Jednání vlády ČR se zabývalo zprávou státního zastupitelství o úniku odposlechných. Ve zprávě jsou navrhována opatření, jež jsou prvořadě odůvodněna způsobem, který navozuje dojem, že za úniky jsou odpovědní především advokáti. Česká advokátní komora se vůči takovým závěrům ohrazuje. Přístup státních orgánů k problematice úniku odposlechných považuje za hrubě zavádějící, alibistický a neodpovídající skutečnosti. Česká advokátní komora považuje za svou povinnost připomenout, že obsahy prakticky všech medializovaných odposlechných unikly v době, kdy ještě nebylo zahájeno trestní stíhání, respektive v té fázi přípravného řízení, kdy advokáti (obhájci) neměli k předmětnému spisu přístup. Opatření účelově směřovaná vůči advokacii proto jednak nejsou a ani nemohou být řešením, jednak ve své podstatě budou zásahem do práva na obhajobu.“¹⁰

Tehdejší ministr vnitra František Bublan po jednání vlády uvedl, že obhajoba by se mohla se záznamy odposlouchávaného telekomunikačního provozu v budoucnu seznamovat pouze u policie nebo státního zástupce a ztratila by právo na získání kopie těchto záznamů pro účely obhajoby. Zlepšení by mohla podle něj přinést taková úprava, podle níž by obhájci získávali jen odposlechy týkající se výhradně jejich klienta, nikoliv kompletní záznamy jako dosud. Uvedl, že dosud jsou přepsané telefonní hovory, které policie považovala za klíčové pro vyšetření případu, založeny ve vyšetřovacím spise, do kterého mohou nahlížet obžalovaný i jeho advokát. Ve spise bývá ale také založeno CD se všemi kompletními nahrávkami, které policisté pořídili. Obhájce má právo také na kopii disku.

Přípravné řízení je po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. členěno do dvou časově navazujících úseků. Prvním úsekem přípravného řízení je **postup před zahájením trestního stíhání**, který zahrnuje objasňování a prověřování skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin v rámci postupu před zahájením trestního stíhání (§ 158 až § 159b TrŘ).

Druhým úsekem je pak **vyšetřování** (§ 160 až § 170 TrŘ), které začíná zahájením trestního stíhání sdělením obvinění určité podezřelé osobě.

Tímto vymezením přípravného řízení se sleduje odstranění přísného rozlišování mezi tzv. prověřováním oznámení a řízením po sdělení obvinění. Důvodem je snaha podřídit i prověřování oznámení a dalších podnětů k trestnímu stíhání dozoru státního zástupce (§ 157 odst. 2 TrŘ) a také umožnit, aby úkony provedené v rámci prověřování oznámení (§ 158 až § 158e TrŘ) byly v širší míře použitelné i v dalším řízení. To platí plně také o záznamech telekomunikačního provozu.

Zpráva vlády i publikované vyjádření tehdejšího ministra vnitra vzbudily u veřejnosti mylný dojem, že za úniky jsou odpovědní především advokáti, kteří jsou obhájci obviněného v dané věci. Přitom však byly zcela pominuty skutečnosti zásadního významu. Především fakt, že k většině případů úniku informací o odposlechu telefonních hovorů došlo v době, kdy se konalo šetření dle § 158 TrŘ postupem před zahájením trestního stíhání. **Vzhledem k tomu, že dosud nebylo zahájeno trestní stíhání, v té době nebyla žádná osoba obviněna, tudíž ani nemohla mít obhájce.**

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu byl v této první fázi přípravného řízení, tedy v rámci postupu před zahájením trestního stíhání, nařízen soudcem na návrh státního zástupce, a to pro zvláště závažný úmyslný trestný čin nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva (§ 88 odst. 1 TrŘ). Osoba, jež byla dle § 88 odst. 2 TrŘ až šest měsíců odposlouchávána (tato doba mohla být prodloužena, a to i opakovaně), neměla sebemenší tušení o tom, že byl soudcem povolen odposlech a že na jeho základě může později dojít k zahájení trestního stíhání sdělením obvinění pro určitý trestný čin.

Pokud obviněný ani obhájce dosud nepřevzali policijním orgánem vypracované usnesení o zahájení trestního stíhání, potom bylo vyloučeno, aby k úniku informací o odposlechu telefonních hovorů došlo vinou strany obhajoby, protože chyběla obviněná osoba, stejně jako obhájce.

Ani v případě, že by v rámci postupu před zahájením trestního stíhání byla odposlouchávána osoba požádána o vysvětlení a při podání vysvětlení by využila své právo na právní pomoc advokáta (§ 158 odst. 4 TrŘ), by nemohlo dojít k úniku informací získaných odposlechem vinou advokáta či osoby podávající vysvětlení. Účast advokáta při podání vysvětlení se omezuje pouze na právní pomoc, tudíž advokát při něm nemá oprávnění obhájce, a proto advokát ani osoba podávající vysvětlení nejsou oprávněni při podání vysvětlení nahlížet do spisu.¹¹

Existují i případy, kdy došlo k úniku informací o odposlechu telefonních hovorů v době, kdy již bylo zahájeno trestní stíhání sdělením obvinění konkrétní osobě. Tato osoba se o svém obvinění dozvěděla poté, co převzala do vlastních rukou usnesení o zahájení trestního stíhání. V jeho odůvodnění je nezřídka uvedeno, že „zahájení trestního stíhání je odůvodněno odposlechem a záznamy telekomunikačního provozu dle § 88 TrŘ, a to

jak mobilních telefonů, tak e-mailové korespondence mezi obviněnými.“ Strana obhajoby se nespokojí s tímto konstatováním, a proto obhájce mnohdy nahlédne do spisu, aby zjistil zda a jak odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu odůvodňují zahájení trestního stíhání obviněného. V některých případech policejní orgán nahlédnutí do spisu ze závažných důvodů odepře (§ 65 odst. 2 TrŘ) a být to ze zdůvodnění odepření výslovně neplyne, reálně to může být proto, že spis obsahuje záznamy odposlechu a telekomunikačního provozu, jejichž obsah má být nadále utajen před stranou obhajoby. Ani v jiných případech, kdy je obhájci umožněno nahlédnutí do spisu v průběhu vyšetřování, policejní orgán zpravidla nedá straně obhajoby možnost seznámit se s obsahem záznamů telekomunikačního provozu.

Většina policejních orgánů záznamy telekomunikačního provozu v průběhu řady měsíců trvajících vyšetřování do spisu nezařazuje, i když na ně v usnesení o zahájení trestního stíhání odkazuje a právě jimi trestní stíhání odůvodňuje. V konkrétních věcech se obhájci domáhají po policejním orgánu konajícím vyšetřování záznamů telekomunikačního provozu, které jsou nezřídka jediným důkazem usvědčujícím obviněné. Policejní orgány však zpravidla s odkazem na pokyn státního zástupce informují obhájce, že záznamy odposlechlů budou dodány do spisu až při seznámení s výsledky vyšetřování. K tomu také po několika měsících dojde. V průběhu těchto několika měsíců je proto obviněný v postavení, kdy přesně nezná zdůvodnění trestné činnosti, z níž byl obviněn, protože je obsaženo v obsahu odposlechlů a záznamů telekomunikačního provozu, jež mají k dispozici pouze orgány činné v přípravném řízení, nikoliv obhajoba. Pokud v průběhu těchto několika měsíců dojde k úniku informací o odposlechu telefonních hovorů mezi obviněnými či mezi obviněnými a jinou osobou, potom je vyloučeno, aby k tomu došlo vinou obviněného nebo jeho obhájce, kteří záznamy odposlechlů do doby jejich zveřejnění neviděli.

Je smutným faktem, že **část obviněných se s obsahem odposlechlů seznámí nejdříve útržkovitě v denním tisku, v internetovém deníku nebo v rozhlasových či televizních zprávách a teprve následně ve spisu.** Obhájce a obviněný, bez ohledu na opakovaná nahlédnutí do spisu, poznají celkový obsah odposlechlů a záznamů telekomunikačního provozu mnohdy až při seznámení s výsledky vyšetřování.

V těchto případech dochází ke zcela nežádoucímu stavu. V přípravném řízení policejní orgán sice „ze závažných důvodů“ neodepře obhajobě právo nahlédnout do spisu, nedá jí však možnost seznámit se oficiálně s odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu, v oba-
vě ze zmaření výsledků přípravného řízení. Protože však není zabráněno úniku informací ze spisu, **jsou rozličné**

části záznamů odposlechlů věcí veřejnou a veřejnost se s nimi může bez problémů seznámit ve sdělovacích prostředcích, někdy v doslovné podobě, jindy ve zkreslené. Situace je rozporuplná. Na jedné straně orgány činné v přípravném řízení činí tak důsledná opatření, že záznamy telekomunikačního provozu nejsou při nahlédnutí obhájce do spisu součástí spisu, a proto obsah odposlechlů je „ze závažných důvodů“ utajen před stranou obhajoby.¹² Na druhé straně se v důsledku úniku informací ze spisu stanou záznamy telekomunikačního provozu,

s nímž disponují policejní orgán a státní zástupce, věcí veřejnou, o níž se běžně diskutuje jak ve sdělovacích prostředcích, tak na veřejnosti.

V případech, kdy k úniku informací o odposlechu telefonních hovorů dojde před zahájením trestního stíhání, tedy v době, kdy k obvinění žádné osoby dosud nedošlo, či po zahájení trestního stí-

hání sdělením obvinění, avšak obviněný ani jeho obhájce nedostali možnost seznámit se s obsahem odposlechlů, je únik nepochybně zaviněn jinými osobami. **Pokud tedy kdokoli v takové situaci označuje obhájce jako nepochybný, či alespoň možný zdroj úniku informací, potom buď nevědomě nebo dokonce záměrně odpoutává pozornost od osoby, jež únik informací skutečně zavinila.**

Resumují: **Únik informací o trestním řízení v řadě případů nemůže zapříčinit obhájce, protože informace jsou obsaženy ve spisu, či v té jeho části, jejíž obsah obhájce nezná.** Tak je tomu kdykoliv v rámci postupu policejních orgánů před zahájením trestního stíhání. Pokud již došlo k zahájení trestního stíhání a obviněného hájí obhájce, který zná informace buď z průběhu úkonu, nebo ze spisu, potom je obhájce vázán mlčenlivostí a obviněný vesměs nemá zájem na zveřejňování jakýchkoliv informací z trestního řízení z řady důvodů. Především proto, že to komplikuje jeho postavení ve společnosti, v zaměstnání, stejně jako jeho osobní a rodinné vztahy. Drtivá většina obviněných úzkostlivě dbá na utajení informací o svém obvinění, což požaduje také po obhájci. Zveřejňování informací o trestním řízení je v drtivé většině případů nežádoucí i vzhledem k taktice obhajoby, kterou zveřejňování informací o obviněném a jeho trestním stíhání zpravidla naruší.

Zcela výjimečně má obhajoba zájem, aby byly důkazy existující ve spisu zveřejněny, pokud jimi chce vytvořit protíváhu argumentům a důkazům uveřejňovaným proti obviněnému v tisku, a to v důsledku předcházejícího úniku informací, nebo oficiálního zveřejnění informací, jednostranně zaměřených proti obviněnému.¹³

VI. Reálná možnost úniku informací

V roce 2006 se objevila ve sdělovacích prostředcích řada informací o rozličných obviněných a trestních řízeních, jež se proti nim vedou. V této souvislosti se hovo-

řilo o prudkém nárůstu úniku informací z přípravného řízení. **Pravdou však je, že k úniku informací o trestním řízení a o osobách, proti nimž se trestní řízení vede, dochází již od roku 1990, tedy dlouhodobě.** S odstupem více než 15 let se situace nezměnila, pouze se častěji upozorňuje na některé případy úniku informací do sdělovacích prostředků.

Nejméně 15 let se v praxi vyskytují situace, kdy jsou v rozporu s § 8a TrŘ zveřejňovány informace o trestním řízení a obviněném a následně se zjistí, že tyto informace neposkytl orgán činný v trestním řízení ani tiskový mluvčí. V těchto případech je veřejnost detailně informována o trestní věci, o obviněném, někdy dokonce zčásti, v některých případech v plném rozsahu o obsahu jeho výpovědi, avšak sdělovací prostředky, které podrobné informace zveřejnily, odmítnou prozradit zdroj svých informací.

Kdo má v naprosté většině případů možnost nechat uniknout informace o trestním řízení ve stadiu přípravného řízení? Nepochybně orgány činné v přípravném řízení, tedy policejní orgán, který koná úkony ve věci, a státní zástupce vykonávající dozor nad přípravným řízením. Kromě nich také jejich spolupracovníci, kteří disponovali se spisem (např. jejich nadřízení nebo zapisovatelé a další administrativní pracovníci), kteří informacemi o věci obsaženými ve spise disponovali buď přímo, či jakkoliv zprostředkovaně a tyto informace pak byly zveřejněny v jednom sdělovacím prostředku, ať již v deníku, internetovém deníku, v televizním nebo rozhlasovém vysílání. V případě rozhodování o vazbě (odposlechu, domovní prohlídce apod.) v přípravném řízení disponuje spisem také soudce a soudní kancelář.

Zveřejnění informace, která „nějak“ unikla z trestního spisu, v jediném deníku, má obdobný dopad jako její zveřejnění na tiskové konferenci. Ten sdělovací prostředek, pro který „kdośi“ nechal uniknout informace, má jedinou a zásadní výhodu v podobě tzv. sólokapra či novinářské senzace. Některé sdělovací prostředky, které vycházejí z první zveřejněné zprávy, se chtějí vyvarovat problémů a odkazují na ni. Přiznají-li, že informaci nemají originální, nýbrž zprostředkovanou, jsou zcela z oblga, pokud jde o únik informací. Jiné sdělovací prostředky již zveřejněnou informaci označí za svoji vlastní, nad únikem informací se nezamýšlejí, a proto ji ve více či méně přesné podobě zveřejní, nežádá i s úvahami, které prezentují jako oficiálně zjištěná fakta.

Pozornost k této otázce mohou připoutat zřejmě jen případy, kdy došlo k prokazatelnému úniku informací od orgánů činných v trestním řízení. Paradoxně k tomu došlo např. v široce publikovaném případě úniku informací označených jako tajné z Inspekce ministra vnitra o policejním zásahu v restauraci U Holubů v Praze, při níž šlo o akci proti organizovanému zločinu v hlavním městě. Přesto unikly informace, které měl k dispozici omezený okruh osob, tudíž se předpokládalo, že nemůže být problém určit, kdo poskytl informace, či umožnil únik informací. K údivu veřejnosti se ukázalo, že nelze určit, který konkrétní pracovník Policie ČR, případně státní zástupce v této věci zapříčinil únik informací, te-

dy vyzradil fakta utajovaná v dané věci. „Konkrétního viníka se policistům vypátrat nepodařilo. Přísně utajený spis totiž mělo v ruce několik lidí a prakticky jedinou šancí vyšetřovatelů byla možnost, že své informátory prozradí novináři. Ti však při výslechu buď odmítli vypovídat, nebo uvedli, že si nepamatují od koho informace získali.“¹⁴

Situaci z roku 1995, týkající se boje s organizovaným zločinem připomínám proto, že měla zásadní význam. Ze široce publikované věci se v době, kdy nikdo nebyl obviněn (tudíž ve věci nebyl obviněný, ani obhájce), veřejnost dozvěděla, že i v případě, kdy je pouze několik konkrétních podezřelých z úniku informací, nelze zjistit, kdo nechal informace uniknout. Tehdejší viník úniku informací zjistil, že může zjištění zdroje úniku informací při součinnosti se sdělovacími prostředky zabránit. Dokonce i v případě, kdy jde o boj s organizovaným zločinem, za situace, kdy prozrazení informací může mít za následek nejen zmaření policejní akce, ale i následky na životech a zdraví zasahujících příslušníků speciálních policejních složek i jiných náhodně přítomných osob.

Neúspěšné zjišťování viníka úniku informací v této věci mohlo být či dokonce bylo inspirativní i pro ty, kteří se kdykoliv později zamýšleli nad možností prozrazení informací o trestním řízení. Ať už tak činili za úplatu od sdělovacího prostředku, nezištně, či z jakýchkoliv jiných důvodů.

VII. Zveřejnění informací v rozporu se sdělením obviněním

Poté, co je zahájeno trestní stíhání sdělením obvinění určité osobě, mohou orgány činné v trestním řízení informovat veřejnost o své činnosti poskytováním informací sdělovacím prostředkům. Nesmějí přitom ohrožovat objasnění skutečností důležitých pro posuzování věci, nesmějí tedy zveřejňovat o osobách, které mají účast v trestním řízení údaje, které přímo nesouvisejí s trestnou činností, ani porušovat zásadu presumpce nevinny a z těchto důvodů musejí odepřít poskytnutí informací (§ 8a odst. 1, 2 TrŘ).

Vzhledem k tomu je možné, aby policejní orgán nebo státní zástupce (event. tiskový mluvčí orgánu činného v přípravném řízení) uvedl, že prověřováním zjištěné a odůvodněné skutečnosti nasvědčovaly tomu, že byl spáchán trestný čin, a to osobou XY, a proto došlo k zahájení trestního stíhání této osoby jako obviněného. Poté může v souladu s usnesením o zahájení trestního stíhání sdělit, jaké důvody vedly ke sdělení obvinění osobě XY. Přitom musí vycházet z výroku usnesení o zahájení trestního stíhání a z jeho odůvodnění. Může uvést i to, že obviněný byl zadržen, event. posláze vzat do vazby a z jakých důvodů apod. Naopak **nemůže uvést nic, co nemá oporu v usnesení o zahájení trestního stíhání a v jiných rozhodnutích činěných v přípravném řízení.**

Pokud by kdokoliv usoudil, že nepřichází v úvahu žádný jiný postup, potom nedisponuje poznatky, které mají z praxe obvinění a jejich obhájci. Nežádá totiž tiskový mluvčí orgánu činného v přípravném řízení učiní dvě

věci. Nejdříve správně popíše skutek, z něhož je určitá osoba obviněna a v souladu s příslušným ustanovením trestního zákona označí trestný čin, který je v tomto skutku spatřován. Navíc však nad rámec usnesení o zahájení trestního stíhání dodá určitou skutečnost, která v tomto usnesení není obsažena.

V případě obvinění osob A, B, C, D z majetkového trestného činu je v usnesení o zahájení trestního stíhání uvedeno, že obviněný A svým činem získal 200 000 Kč, obviněný B svým činem získal 100 000 Kč, obviněný C 60 000 Kč, obviněný D částku 20 000 Kč. Přesto je ve zprávě poskytnuté tiskovým mluvčím policejního orgánu sdělovacím prostředkům po zahájení trestního stíhání oficiálně uvedeno, že obvinění jsou podezřelí, že se trestnou činností obohatili až o osm milionů korun. V důsledku této informace poskytnuté z oficiálního zdroje jsou novinové, rozhlasové i televizní zprávy koncipovány tak, že je v nich potlačena nebo dokonce vůbec není uvedena skutečnost, že konkrétně obviněný A byl obviněn z podvodu dle § 250 odst. 1, 2 TrZ, jímž měl získat 200 000 Kč. Ve sdělovacích prostředcích je k údivu obviněných opakovaně uvedeno, že obvinění jsou podezřelí z „osmimilionového podvodu,“ v jiných je sděleno, že „čtyři spolupachatelé jsou podezřelí z podvodu ve výši osmi milionů korun.“

Tiskový mluvčí policejního orgánu informoval sdělovací prostředky o spolupachatelích, byť dle usnesení o zahájení trestního stíhání nešlo o spolupachatelství dle

§ 9 odst. 2 TrZ, tedy nebylo možné škody způsobené jednotlivými obviněnými sčítat.

V důsledku tohoto způsobu informování se veřejnost i rodinní příslušníci obviněných, jejich spolupracovníci, sousedé a známí dozví o „osmimilionovém podvodu čtyř obviněných,“ i když v usnesení o zahájení trestního stíhání proti nim není o škodě ve výši osmi milionů korun žádná zmínka a obvinění nejsou stíháni jako spolupachatelé.

V této souvislosti vyvstává zásadní otázka: Proč tiskový mluvčí policejního orgánu takto informoval?

Tiskový mluvčí orgánu činného v trestním řízení poskytuje pouze ty informace, jež jsou mu k informování veřejnosti předány. Proto **informaci o podezření z osmimilionového podvodu mohl poskytnout jen proto, že mu byla z oficiálního pramene sdělena.** Buď tím policejním orgánem, který konal šetření dle § 158 TrŘ, nebo tím, který zahájil trestní stíhání a koná vyšetřování (nebo jejich nadřízenými). Ať už dal tiskovému mluvčímu informaci o podezření z osmimilionového podvodu kterýkoliv policejní orgán, konal v rozporu s § 8a TrŘ, protože poskytl informaci, která neměla oporu v usnesení o zahájení trestního stíhání.

Ani tiskový mluvčí nebyl oprávněn informovat veřejnost o ničem jiném než o tom, co obsahovalo usnesení o zahájení trestního stíhání, s nímž měl být seznámen. Pokud se tiskový mluvčí dozvěděl, zřejmě neoficiálně, od policejního orgánu konajícího šetření před zahájením

Ilustrační foto JAKUB STADLER

trestního stíhání o podezření ze šetření konaného postupem dle § 158 an. TrŘ, že podvodem mohla být event. způsobena škoda velkého rozsahu, nebyl oprávněn o podezření ze způsobení této škody hovořit, protože čtveřice osob nebyla obviněna z podvodu se škodou nad 5 000 000 Kč.

Popsaná situace ukazuje, jak nevhodné je, aby tiskový mluvčí Policie ČR stavěl tiskovou zprávu na tzv. zajímavých informacích policejního orgánu konajícího šetření či vyšetřování. Pokud tak postupuje, může sdělovacím prostředkům oficiálně dodat informaci, která byla získána z neoficiálních a neověřených zdrojů, a proto neměla být nikdy sdělena. To podle názoru mnohých dřívějších vyšetřovatelů, nyníšších policejních orgánů konajících vyšetřování, souvisí do určité míry i se sloučením dříve samostatné Kriminální služby a Úřadu vyšetřování do společné Služby kriminální policie a vyšetřování. To je mnohdy důvodem poskytování jakési zvláštní a neodůvodněné kombinace informací od tiskových mluvčích. Jednak informací od policejního orgánu konajícího vyšetřování od okamžiku zahájení trestního stíhání, proti jejichž uveřejnění nelze nic namítat, jednak informací získaných a poskytnutých dle nepotvrzených poznatků kriminální služby při postupu před zahájením trestního stíhání.

Lze uzavřít, že pokud prověřováním podle § 158 TrŘ zjištěné a odůvodněné skutečnosti nenasvědčovaly tomu, že byl spáchán trestný čin podvodu dle § 250 odst. 1, 4 TrZ, nemůže policejní orgán konající šetření, ani policejní orgán konající vyšetřování, ani tiskový mluvčí poskytovat informaci o tom, že je podezření, že obvinění způsobili škodu velkého rozsahu (přes 5 000 000 Kč), ani žádnou jinou informaci, která v tomto usnesení není obsažena.

V praxi obviněný požaduje po obhájci zjištění, proč byly v tisku zveřejněny informace nemající oporu v usnesení o zahájení trestního stíhání. Někdy obhájce vůbec nezjistí, oč se sdělení policejního orgánu opíralo, či mohlo opírat, protože ani po nahlédnutí do spisu nenalezne žádný poznatek o možnosti způsobení škody velkého rozsahu.

Jindy však obhájce po nahlédnutí do spisu zjistí, že v první části přípravného řízení, tedy v rámci postupu před zahájením trestního stíhání, soudce vydal příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, protože bylo vedeno řízení pro zvlášť závažný úmyslný trestný čin (uvedený v § 88 odst. 1 TrŘ, jímž je dle § 41 odst. 2 TrZ každý trestný čin uvedený v § 62 TrZ a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let). Z toho pak může obhajoba dovodit, že tiskový mluvčí podal veřejnosti prostřednictvím sdělovacích prostředků informace vycházející z původního podezření z doby šetření dle § 158 an. TrŘ, o něž se opíral soud-

cem vydaný příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu,¹⁵ a těmito nepotvrzenými informacemi doplnil skutečnosti obsažené v usnesení o zahájení trestního stíhání.¹⁶

Dospívám k názoru, že tiskový mluvčí Policie ČR, ani státního zastupitelství, není oprávněn po zahájení trestního stíhání informovat sdělovací prostředky o poznatcích získaných šetřením před zahájením trestního stíhání, pokud se nestaly součástí usnesení o zahájení trestního stíhání.

Nelze pominout, že v odůvodnění usnesení o zahájení trestního stíhání je třeba přesně označit skutečnosti, které odůvodňují závěr o důvodnosti trestního stíhání (§ 160 odst. 1 věta třetí TrŘ), včetně okolností, z nichž je dovozována účast na spáchání trestného činu, je-li to podle povahy věci zapotřebí, a skutečnosti, jež byly podkladem pro zahájení trestního stíhání.¹⁷ Pokud podkladem pro zahájení trestního stíhání nebylo způsobení škody

velkého rozsahu obviněnými osobami, není přípustné, aby byla veřejnost informována o tom, že obvinění mohli způsobit škodu přesahující 5 000 000 Kč, a to ani v případě, že pro podezření ze způsobení takové škody bylo zahájeno trestní řízení buď sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, nebo provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí (§ 158 odst. 3 TrŘ). Postup před zahájením trestního stíhání (§ 158 až § 159b TrŘ) a vyšetřování (§ 161 an. TrŘ) tvoří od 1. 1. 2002 dvě navazující fáze přípravného řízení.

Resumuji: Po zahájení trestního stíhání nelze prezentovat skutečnosti, které byly šetřeny postupem dle § 158 an. TrŘ, avšak nebyly prokázány, a proto nejsou obsaženy v usnesení o zahájení trestního stíhání, nemají oporu ve vyšetřovacím spisu a tudíž neodůvodňují závěr o důvodnosti trestního stíhání pro přísněji sankcionovaný trestný čin.

VIII. Investigativní novináři a únik informací

Výše jsem popisoval zveřejnění informací v rozporu s usnesením o zahájení trestního stíhání určité osoby jako obviněného, a to oficiální zprávou tiskového mluvčího policejního orgánu.

V praxi se však vyskytují také zprávy, které oficiálně neposkytl sdělovacím prostředkům policejní orgán, státní zástupce, ani tiskový mluvčí těchto orgánů činných v přípravném řízení. V těchto případech se zdá, jako kdyby nikdo zprávy o trestním řízení neposkytl, tedy, že nějak unikly ze spisu.

Orgány činné v trestním řízení si vesměs jsou dobře vědomy, že předčasné zveřejnění konkrétních skutečností a výsledků trestního řízení, zejména ve stadiu vyšetřování, může ztížit nebo dokonce zmařit objasnění věci a usvědčení obviněného, a proto jsou ve většině případů obezřetné při poskytování informací sdělovacím prostředkům.

Po zahájení trestního stíhání nelze prezentovat skutečnosti, které byly šetřeny postupem dle § 158 an. TrŘ, avšak nebyly prokázány, a proto nejsou obsaženy v usnesení o zahájení trestního stíhání...

Nejednou jsou však informace o trestním stíhání určité osoby uveřejněny dokonce poté, co orgány činné v trestním řízení odepřely z důvodů uvedených v § 8a odst. 1 TrŘ poskytnutí informací sdělovacím prostředkům (§ 8a odst. 2 TrŘ). Přesto jeden novinář informace ze spisu získá a zveřejní je. Takové informace si v praxi obstarávají tzv. investigativní, neboli pátrající, či vyšetřující novináři. Tito novináři však v řadě případů v průběhu přípravného řízení nevyšetřují ani nepátrají, nýbrž pouze vědí, na koho se mají či mohou obrátit a získat od něj požadované informace. Je tomu tak proto, že disponují kontakty s některými orgány činnými v trestním řízení, či s jejich spolupracovníky,¹⁸ od nichž získávají informace, jež by jinak nemohli oni, ani konkurenční novináři získat. V těchto případech jde jednoznačně o nežádoucí únik informací, který může ohrozit objasnění věci.

Informace unikají z vyšetřovacích spisů dlouhodobě (od roku 1990), a přesto dosud neexistuje účinný systém, který by zabezpečoval jejich ochranu ve spisech Policie ČR, a který by vylučoval únik informací. Je známo několik případů, kdy ani před soudem neprozradil novinář zdroj svých informací, nejednou se zdůvodněním, že nemůže ztratit důvěru svého dlouhodobého zdroje do budoucna. **Je otázkou, zda osoba, jež je zdrojem informací z vyšetřovacího spisu, poskytuje tzv. investigativnímu novináři informace z čirého entuziasmu, nebo z lukrativních důvodů. Pokud jde o opakovaný zdroj informací z přípravného řízení, nelze předpokládat, že osoba riskující opakovaně různé druhy postihu, včetně ztráty zaměstnání za poskytnutí neveřejných informací, tak činí jen z vnitřního přesvědčení.**

IX. Zveřejnění protokolu o výsledku obviněného

Pozoruhodný únik informací byl zaznamenán v případě, ve kterém sdělovací prostředky doslova soutěžily o to, který z nich přinese dříve informaci ve věci, již nazývaly zpravidla v titulcích jako „causa Doležel“ nebo „manipulace s penězi EU“ apod. Jednou z obviněných v této věci byla Mgr. Věra Jourová, bývalá náměstkyně ministra pro místní rozvoj.¹⁹ Její jméno, dřívější nejvyšší pracovní zařazení i bezpočet osobních informací o ní, bylo zveřejněno od konce října 2006 v mnoha desítkách článků, rozhlasových a televizních relací. Mgr. Jourová se stala krátce před svým obviněním a zejména pak po svém zadržení a obvinění obecně známou osobou, výrazně známější než v době, kdy byla náměstkyní ministra. I když o ní byly zveřejněny mnohé informace, jen ojediněle byla veřejnost informována, že ji policejní orgán obvinil z trestného činu přijímání úplatku dle § 160 odst. 1, 3 písm. b) TrZ, což mělo být základní informací vhodnou k oficiálnímu poskytnutí veřejnosti. Obdobně jen některé sdělovací prostředky odlišily čtyři obviněné v tzv. cause Doležel podle toho, z jakých trestných činů byli obviněni.

Podstatou obvinění, existenci či neexistenci důkazů ve zmíněné věci se v tomto článku nezabývám. Věnuji se výlučně úniku informací, tedy rozporu s ustanovením § 8a TrŘ, v návaznosti na komplikace, jež to mělo (nebo mohlo mít) pro zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení (§ 2 odst. 5 první věta TrŘ).

V tomto případě došlo k bezprecedentnímu úniku informací, které neměly nikdy uniknout ze spisu, a to jak v zájmu šetření osobnosti Mgr. Jourové, tak v zájmu toho, aby zveřejněním informací nedošlo k maření vyšetřování.

Novináři získali dne 11. 10. 2006 informaci o tom, že policejní orgán zahájil trestní stíhání Mgr. Věry Jourové [pro trestný čin dle § 160 odst. 1, 3 písm. b) TrZ]. Následující den tyto skutečnosti sdělili novináři veřejnosti i Mgr. Jourové, která v té době byla na služební cestě v zahraničí, a upozornili ji, že okamžitě po návratu do Prahy bude zadržena a obviněna.

Novináři neměli žádným způsobem získat informaci o tom, že proti Mgr. Jourové bylo zahájeno trestní stíhání.

Taková informace neměla být oficiálně sdělena, ani neměla uniknout ze spisu. Trestní stíhání Mgr. Jourové ve smyslu § 12 odst. 10 TrŘ započalo vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání (nikoliv jeho právní mocí), kdy začalo vyšetřování jako druhá fáze přípravného řízení. Proto také všechny úkony, které byly činěny po vydání usnesení o zahájení trestního stíhání, byly konány ve vyšetřování jako druhé fázi přípravného řízení. Avšak účinky usnesení o zahájení trestního stíhání vůči podezřelému Mgr. Jourové nastaly až poté, co jí bylo doručeno toto usnesení do vlastních rukou [§ 64 odst. 1 písm. b), odst. 4 písm. a) TrŘ, § 160 odst. 1 TrŘ]. Ustanovení § 32 TrŘ zdůrazňuje, že toho, kdo je podezřelý ze spáchání trestného činu, lze považovat za obviněného a použít proti němu prostředků daných tímto zákonem teprve tehdy, bylo-li proti němu zahájeno trestní stíhání.

V době, kdy novináři informovali v cizině pobývající Mgr. Jourovou, že byla obviněna z trestné činnosti, slovy zákona, že již bylo rozhodnuto o zahájení trestního stíhání proti ní jako obviněné, účinky zahájení trestního stíhání proti ní dosud nenastaly, protože usnesení o zahájení trestního stíhání ji dosud nebylo doručeno do vlastních rukou. Jinými slovy, Mgr. Jourová byla i po vypracování usnesení o zahájení jejího trestního stíhání nadále jen podezřelá. Přesto nedošlo k žádoucímu utajení informací o zahájení trestního stíhání vůči ní do doby, kdy toto usnesení převzala, čímž byl, ať již cíleně, či nechtěně, zvýšen pro ni zostuzující účinek trestního řízení.

Dne 13. 10. 2006 v 17.00 hod. byla Mgr. Jourová po návratu do České republiky na letišti v Praze-Ruzyni zadržena a v 17.30 hod. převzala usnesení o zahájení trestního stíhání a sdělení obvinění pro trestný čin dle § 160 odst. 1, 3 písm. b) TrZ, tedy od tohoto okamžiku byla stí-

hána jako obviněná. Teprve poté mohla být veřejnost prostřednictvím sdělovacích prostředků informována o trestním stíhání obviněné Mgr. Jourové. Nic nebránilo případnému sdělení, že se uskutečnil výslech obviněné Mgr. Jourové, který započal dne 13. 10. 2006 ve 23.55 hod. a skončil v 05.00 hod., bez uvedení obsahu výslechu.

Informace novinářů poskytnuté podezřelé Mgr. Jourové vycházely ze znalosti věci. Tudíž by se mohlo zdát, že jejich sdělení osobě, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání, stejně jako jejich zveřejnění ve sdělovacích prostředcích, nic nebránilo. Opak je však pravdou. Mgr. Jourová se v cizině proti obvinění, jež jí nebylo doručeno a jehož obsah tudíž neznala, nemohla bránit, a to ani jako podezřelá, či po převzetí usnesení o zahájení trestního stíhání jako obviněná. Osoba, která se zprostředkovat, navíc v cizině dozví o tom, že byla obviněna z trestné činnosti, je v postavení, v němž nemůže nic činit pro vyvrácení podezření či obvinění, jež dosud nepřevzala. Může jen registrovat, co jí bylo zprostředkovat sděleno.

Dne 19. 10. 2006 internetový deník idnes.cz zveřejnil doslovnou protokolaci části výslechu Mgr. Věry Jourové, a to konkrétní otázky vyslyšajících a odpovědi vyslyšané obviněné. V deníku idnes.cz byl široké veřejnosti prezentován „přepis části policejního výslechu, který má MF DNES k dispozici.“²⁰

Citace konkrétních pasáží uveřejněných v internetovém deníku spustily doslova lavinu více či méně zkr-

lujících informací o výslechu obviněné a nejrůznější komentáře a dohady. Ještě 19. 10. 2006 publikovaly v rozličných podobách pasáže z tohoto výslechu všechny rozhlasové a televizní stanice, následující dny pak byly rozličné informace o obviněné a jejím výslechu na titulních stránkách všech deníků.

Základním specifickým smyslem přípravného řízení je opatření podkladů pro rozhodnutí, zda má být podána obžaloba a věci se má zabývat soud, či zda má být od dalšího trestního stíhání upuštěno. Proto se v přípravném řízení zajišťují důkazy a dokazování se provádí v takovém rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí, zda má být podána obžaloba, nebo zda je na místě jiné vyřízení věci. Tím mají být také chráněny nevinné osoby, stejně jako osoby, u nichž podezření ze spáchání trestného činu není dostatečně odůvodněno.²¹

V tomto případě se části protokolu o výslechu obviněné staly vzhledem k úniku informací doslova věcí veřejnou. Z těchto částí protokolu pořízených policejním orgánem konajícím vyšetřování, v návaznosti na informace dříve uveřejněné v cause Doležel, dospívali mnozí novináři k názorům o vině či naopak nevině konkrétních osob. To vše na počátku vyšetřování, bez zřetele na důkazy, které existovaly ve spisu a které z něj buď neunikly, nebo pokud unikly, nebyly považovány editorem za tak zajímavé, aby byly publikovány, a proto zůstaly veřejnosti neznámé.

Orgány činné v trestním řízení nesmějí ohrožovat ob-

Ilustrační foto JAKUB STADLER

jasňování skutečností důležitých pro posouzení věci, a proto musejí zvažovat, jaké informace a v jakém rozsahu budou podány. Proto i obviněný má právo na ochranu před neoprávněným zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě (článek 10 Listiny, § 12 odst. 2 OZ, § 8a TrŘ). Tudíž je třeba omezit se na podstatné informace týkající se věci, které jsou dosud provedenými důkazy dostatečně prokázány.

V případě Mgr. Jourové se tak nestalo. V důsledku úniku doslovných informací o části jejího výsledku došlo k neoprávněnému zveřejnění informací nejdříve o podezřelém a později o obviněném, které až na maximum zvýšily zostuzující účinek trestního řízení vůči ní, a to bez ohledu na to, zda podezření a následně obvinění z trestného činu bude v dalším řízení potvrzeno, či nikoliv.

Již tím, že novináři kontaktovali Mgr. Jourovou při její služební cestě v zahraničí a sdělili jí, že má být zadržena a obviněna, výrazně narušili přípravné řízení.²² Zveřejnění informací získaných jejich únikem z trestního spisu, především pak částí protokolu o výsledku Mgr. Věry Jourové před policejním orgánem, ohrozilo zjištění skutečného stavu věci bez důvodných pochybností. Navíc různé komentáře, údajně vycházející z protokolu o výsledku obviněné, neodpovídají dle názoru obhajoby obsahu protokolu ani jeho smyslu.

Není pochyb, že na jedné straně po zveřejnění části protokolu o výsledku obviněné došlo ke ztížení práce orgánů činných v přípravném řízení a na druhé straně to bylo i proti zájmům obhajoby obviněné. Je proto otázkou, kdo měl ze zveřejnění údajů prospěch. Zřejmě především deník, který jako první získal z utajeného zdroje pro něj unikátní protokol o výsledku obviněné, z něhož přetiskl to, co uznal za vhodné a přinesl unikátní zjištění, jimž zvýšil svoji sledovanost. Důvod pro vyrazení informací měla patrně i osoba, která vydala informace ze spisu. O jaký důvod šlo, lze jen spekulovat. Tento důvod však musel být pro osobu, jež zabezpečila únik informací, dosti značný, protože nemohlo být pochyb o tom, že její počínání pro ni bylo riskantní, protože okruh osob, které měly spis ve svém držení, případně obdržely kopii protokolu o výsledku, bylo možno zcela přesně vymezit.²³

Důsledkem významného úniku informací o výsledku Mgr. Věry Jourové z vyšetřovacího spisu ve věci, kterou vyšetřuje Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, byla neprodlená prohlášení ministra vnitra i policejního prezidia.

Již 21. 11. 2006 Policejní prezidium ČR vydalo prohlášení, v němž uvádí, že kontrolní orgány Policie ČR prověřují, zda a jakým způsobem došlo k úniku informací o obsahu protokolu o výpovědi obviněné, která v této věci vypovídala. Policie ČR takto postupuje standardně ve všech podobných případech. Také ministr vnitra Ivan Langer kritizoval úniky z policejních výsledků a dal pokyn řediteli Inspekce ministra vnitra plk. Zdeňku Pelcovi, aby neprodleně zahájil šetření, zda v případě výsledku exnáměstkyně ministra pro místní rozvoj došlo k úniku části přepisu výsledku od Policie ČR.²⁴ O tom, zda se viníka úniku informací podařilo odhalit, nebyla dosud podána informace.

To, že problém úniku informací je obecně velmi aktuální, dokladovala nově jmenovaná ředitelka Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality české policie pplk. Renata Strnadová, která označila za jeden ze dvou prioritních úkolů útvaru přijetí nových opatření proti únikům informací od policie do médií. Za důležitý úkol označila vytvoření nových pravidel pro ochranu informací z policejních spisů. „*Jedná se především o informace, které podléhají zákonu na ochranu osobních údajů a také informace, které by nám mohly narušit trestní řízení nebo ho nějak ovlivnit,*“ vysvětlila. „*Jde o soubor pravidel chování jednotlivých pracovníků, ale i o systémová opatření v oblasti výpočetní techniky, abychom mohli zjistit odpovědnost, pokud informace uniknou,*“ popsala své plány.²⁵

To, že problém úniku informací nebyl vyřešen ani obecně, ani ve věci obviněné Mgr. Jourové, svědčí rozličné články novinářů o dokazování v této věci, zveřejněné v závěru roku 2006. V nich se může čtenář dozvědět, jaké důkazy byly provedeny ve věci této obviněné, co podporuje její obvinění a co nikoliv, jak v této věci vypovídaly vyslýchané osoby a jaký je stav dokazování. Někteří novináři výslovně uvedli, jaký je stav dokazování v této věci na konci roku 2006, i to, že jejich názory jsou výsledkem jejich pátrání, což také v článcích podrobně dokladovali. Z toho lze dovodit, že ani prošetřování úniku ve věci Mgr. Jourové, k němuž docházelo z popudu ministra vnitra a policejního prezidia již od 21. 11. 2006, nezabránilo dalšímu úniku informací v téže věci. Plyne to z toho, že mluvčí příslušného útvaru Policie ČR informace o dokazování ve věci novinářům neposkytla a novináři prezentovaný stav dokazování odmítla komentovat. Tedy stav dokazování ve věci komentovali novináři podle poznatků získaných svým „pátráním“, neboli v důsledku dalšího úniku informací ze spisu, s tím, že vyjádření k věci neposkytla Policie ČR. V důsledku toho veřejnost na konci roku 2006 disponovala pouze poznatkami od novinářů, získanými „pátráním“ z neoficiálních a tudíž neověřených zdrojů, včetně informací získaných od „nejmenovaného policejního důstojníka, který má o případu detailní informace,“ nebyly jí však sděleny relevantní informace od orgánů činných v přípravném řízení v dané věci, či od tiskových mluvčích těchto orgánů, kteří se k věci nevyjádřili.

V předcházející části tohoto článku jsem uvedl názor, že pátrání investigativních novinářů je vlastně získání informací od svého zdroje, třeba jednoduchým kontaktováním s ním. Z článku, v němž jsou citovány informace získané novinářem od detailně informovaného policejního důstojníka, jasně plyne, že zdrojem zasvěcených informací nebyl obhájce, jak se v takových případech mnohdy bez znalosti věci tvrdí.²⁶

Snaha o prošetření úniku informací a individuální i systémové zabránění úniku informací ze spisů je úctyhodná. Je nepochybně nezbytným předpokladem pro řešení dlouhodobě přetrvávajícího problému. To však nic nemění na faktu, že problém úniku informací obecně ani v konkrétní široce medializované cause nadále není dostatečně vyřešen.²⁷

jasňování skutečností důležitých pro posouzení věci, a proto musejí zvažovat, jaké informace a v jakém rozsahu budou podány. Proto i obviněný má právo na ochranu před neoprávněným zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě (článek 10 Listiny, § 12 odst. 2 OZ, § 8a TrŘ). Tudíž je třeba omezit se na podstatné informace týkající se věci, které jsou dosud provedenými důkazy dostatečně prokázány.

V případě Mgr. Jourové se tak nestalo. V důsledku úniku doslovných informací o části jejího výsledku došlo k neoprávněnému zveřejnění informací nejdříve o podezřelém a později o obviněném, které až na maximum zvýšily zostuzující účinek trestního řízení vůči ní, a to bez ohledu na to, zda podezření a následně obvinění z trestného činu bude v dalším řízení potvrzeno, či nikoliv.

Již tím, že novináři kontaktovali Mgr. Jourovou při její služební cestě v zahraničí a sdělili jí, že má být zadržena a obviněna, výrazně narušili přípravné řízení.²² Zveřejnění informací získaných jejich únikem z trestního spisu, především pak částí protokolu o výsledku Mgr. Věry Jourové před policejním orgánem, ohrozilo zjištění skutečného stavu věci bez důvodných pochybností. Navíc různé komentáře, údajně vycházející z protokolu o výsledku obviněné, neodpovídají dle názoru obhajoby obsahu protokolu ani jeho smyslu.

Není pochyb, že na jedné straně po zveřejnění části protokolu o výsledku obviněné došlo ke ztížení práce orgánů činných v přípravném řízení a na druhé straně to bylo i proti zájmům obhajoby obviněné. Je proto otázkou, kdo měl ze zveřejnění údajů prospěch. Zřejmě především deník, který jako první získal z utajeného zdroje pro něj unikátní protokol o výsledku obviněné, z něhož přetiskl to, co uznal za vhodné a přinesl unikátní zjištění, jimž zvýšil svoji sledovanost. Důvod pro vyrazení informací měla patrně i osoba, která vydala informace ze spisu. O jaký důvod šlo, lze jen spekulovat. Tento důvod však musel být pro osobu, jež zabezpečila únik informací, dosti značný, protože nemohlo být pochyb o tom, že její počínání pro ni bylo riskantní, protože okruh osob, které měly spis ve svém držení, případně obdržely kopii protokolu o výsledku, bylo možno zcela přesně vymezit.²³

Důsledkem významného úniku informací o výsledku Mgr. Věry Jourové z vyšetřovacího spisu ve věci, kterou vyšetřuje Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, byla neprodlená prohlášení ministra vnitra i policejního prezidia.

Již 21. 11. 2006 Policejní prezidium ČR vydalo prohlášení, v němž uvádí, že kontrolní orgány Policie ČR prověřují, zda a jakým způsobem došlo k úniku informací o obsahu protokolu o výpovědi obviněné, která v této věci vypovídala. Policie ČR takto postupuje standardně ve všech podobných případech. Také ministr vnitra Ivan Langer kritizoval úniky z policejních výsledků a dal pokyn řediteli Inspekce ministra vnitra plk. Zdeňku Pelcovi, aby neprodleně zahájil šetření, zda v případě výsledku exnáměstkyně ministra pro místní rozvoj došlo k úniku části přepisu výsledku od Policie ČR.²⁴ O tom, zda se viníka úniku informací podařilo odhalit, nebyla dosud podána informace.

To, že problém úniku informací je obecně velmi aktuální, dokladovala nově jmenovaná ředitelka Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality české policie pplk. Renata Strnadová, která označila za jeden ze dvou prioritních úkolů útvaru přijetí nových opatření proti únikům informací od policie do médií. Za důležitý úkol označila vytvoření nových pravidel pro ochranu informací z policejních spisů. „*Jedná se především o informace, které podléhají zákonu na ochranu osobních údajů a také informace, které by nám mohly narušit trestní řízení nebo ho nějak ovlivnit,*“ vysvětlila. „*Jde o soubor pravidel chování jednotlivých pracovníků, ale i o systémová opatření v oblasti výpočetní techniky, abychom mohli zjistit odpovědnost, pokud informace uniknou,*“ popsala své plány.²⁵

To, že problém úniku informací nebyl vyřešen ani obecně, ani ve věci obviněné Mgr. Jourové, svědčí rozličné články novinářů o dokazování v této věci, zveřejněné v závěru roku 2006. V nich se může čtenář dozvědět, jaké důkazy byly provedeny ve věci této obviněné, co podporuje její obvinění a co nikoliv, jak v této věci vypovídaly vyslýchané osoby a jaký je stav dokazování. Někteří novináři výslovně uvedli, jaký je stav dokazování v této věci na konci roku 2006, i to, že jejich názory jsou výsledkem jejich pátrání, což také v článcích podrobně dokladovali. Z toho lze dovodit, že ani prošetřování úniku ve věci Mgr. Jourové, k němuž docházelo z popudu ministra vnitra a policejního prezidia již od 21. 11. 2006, nezabránilo dalšímu úniku informací v téže věci. Plyne to z toho, že mluvčí příslušného útvaru Policie ČR informace o dokazování ve věci novinářům neposkytla a novináři prezentovaný stav dokazování odmítla komentovat. Tedy stav dokazování ve věci komentovali novináři podle poznatků získaných svým „pátráním“, neboli v důsledku dalšího úniku informací ze spisu, s tím, že vyjádření k věci neposkytla Policie ČR. V důsledku toho veřejnost na konci roku 2006 disponovala pouze poznatkami od novinářů, získanými „pátráním“ z neoficiálních a tudíž neověřených zdrojů, včetně informací získaných od „nejmenovaného policejního důstojníka, který má o případu detailní informace,“ nebyly jí však sděleny relevantní informace od orgánů činných v přípravném řízení v dané věci, či od tiskových mluvčích těchto orgánů, kteří se k věci nevyjádřili.

V předcházející části tohoto článku jsem uvedl názor, že pátrání investigativních novinářů je vlastně získání informací od svého zdroje, třeba jednoduchým kontaktováním s ním. Z článku, v němž jsou citovány informace získané novinářem od detailně informovaného policejního důstojníka, jasně plyne, že zdrojem zasvěcených informací nebyl obhájce, jak se v takových případech mnohdy bez znalosti věci tvrdí.²⁶

Snaha o prošetření úniku informací a individuální i systémové zabránění úniku informací ze spisů je úctyhodná. Je nepochybně nezbytným předpokladem pro řešení dlouhodobě přetrvávajícího problému. To však nic nemění na faktu, že problém úniku informací obecně ani v konkrétní široce medializované cause nadále není dostatečně vyřešen.²⁷

X. Důsledky úniku informací

Právníci, specializující se na trestní právo (soudci, státní zástupci, policejní orgány, advokáti i teoretici trestního práva) se v názorech na konkrétní situace ne vždy shodují. Při běžných rozhovorech, neurčených k publikování, se však v obecné rovině shodují v tom, jak je důsledek úniku informací ze spisu závažný, v kterékoliv cause. **Předčasná medializace zpráv o obvinění určité osoby, a to v době, kdy ještě podezřelý usnesení o zahájení trestního stíhání nepřevzal, tedy vůči němu ještě nenastaly účinky obvinění, zvyšuje nejen zájem veřejnosti o casu a prodejnost periodik či zpráv sdělovacích prostředků, nýbrž i opticky zvyšuje závažnost trestné činnosti, o níž se píše.** Zejména to platí o celebritách a jiných mediálně známých osobách, či osobách ve vysokých státních či jiných funkcích. V takových případech je otázkou, zda nemohlo event. dojít k cílenému úniku informací. Nelze totiž zcela vyloučit, že na prvý pohled evidentní nežádoucí únik informací může být od určité konkrétní osoby, disponující spisem, záměrným neoficiálním informováním novinářů s cílem dosáhnout zveřejnění věci. Pokud se však v praxi opakovaně nedaří zjistit v různých causách „pachatele“ úniku informací, lze jen stěží očekávat zjištění důvodu, proč informace ze spisu byly nějakou neznámou osobou novinářům poskytnuty a zda šlo skutečně o únik informací nebo pouze o pouhé poskytnutí informace novináři.

Za určitých okolností nelze vyloučit, že informace, které unikly ze spisu, mohou nepřímo odůvodnit razantní postup proti podezřelému a posléze obviněnému, včetně jeho zadržení a event. i vazby. K tomu může dojít i v situacích, kdy podezřelý a posléze obviněný s orgány činnými v trestním řízení spolupracuje, případně s nimi není v kontaktu, avšak jen proto, že není jako podezřelý požádán o podání vysvětlení, či jako obviněný není vyslechnut.

Je známo, že různé podezřelé i obviněné osoby v minulosti unikly před trestním stíháním v České republice do ciziny, kde se dlouhodobě více či méně úspěšně skrývají. Tedy pokud je kterýkoliv podezřelý informován ze sdělovacích prostředků o tom, že policejní orgán vypracoval usnesení o zahájení trestního stíhání, dle něhož jej stíhá jako obviněného, nebo je kontaktován přímo telefonátem či e-mailem novinářů v době, kdy pobývá v cizině, dává mu to dvě zásadně odlišné možnosti. Může se rozhodnout vyhnout se trestnímu stíhání a nebo se naopak do České republiky vrátit a být plně k dispozici orgánům činným v trestním řízení a napomáhat při zjištění skutečného stavu věci. To může učinit obzvláště v situaci, kdy je novinářem třeba neoficiálně informován, že bude zadržen i obviněn.

Novináři jsou velmi pozitivně hodnoceni, pokud svými články přispějí k prodejnosti, sledovanosti či poslouchovosti zpráv ve sdělovacích prostředcích, v nichž jsou zaměstnáni, a k jejich zisku. Otázkou však je, jak by byly hodnoceny tytéž novinářské zprávy získané v důsledku úniku informací ze spisu, či osobní informování kteréhokoliv podezřelého novinářem v případě, kdyby se

v důsledku nich rozhodl takto varovaný podezřelý vyhnout trestnímu stíhání a do České republiky se nevrátil. Potom by zde mohlo být důvodné podezření vůči novináři i vůči osobě, jež mu informace o trestním řízení poskytla, pro trestný čin nadržování dle § 166 TrZ. Nejen však to. Takové zveřejnění informací, získaných jejich únikem ze spisu, či snad jejich pouhým předáním, jež by iniciovalo podezřelého k tomu, aby se vyhnul trestnímu stíhání, by mohlo mít za důsledek zmaření trestního řízení a znemožnění zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností, v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí.

XI. Ochrana zdroje zveřejněných informací

Ochrana zdroje a obsahu informací je obsažena v zákoně č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Fyzická osoba nebo právnická osoba, která se podílela na získávání nebo zpracování informací pro uveřejnění nebo uveřejněných v periodickém tisku, má právo odepřít soudu, jinému státnímu orgánu nebo orgánu veřejné správy poskytnutí informace o původu či obsahu těchto informací (§ 16 odst. 1 tiskového zákona), i předložení nebo vydání věci, z nichž by mohl být zjištěn původ či obsah těchto informací (§ 16 odst. 2 tiskového zákona).

Právy podle odstavců 1 a 2 nejsou dotčeny zvláštním právním předpisem stanovené povinnosti nenadržovat pachateli trestného činu a překazít nebo oznámit trestný čin²⁸ a ve vztahu k těmto zvláštním právním předpisem stanoveným povinností ani povinnosti, které jsou stanoveny v trestním řízení (§ 16 odst. 3 tiskového zákona).²⁹

Výše uvedená úprava obsažená v tiskovém zákoně nijak nenutí investigativního novináře, který získal svým „pátráním“ informaci o trestním řízení, ani jiné osoby, které se podílejí v redakcích sdělovacích prostředků na zpracování těchto informací určených k uveřejnění, aby prozradili svůj zdroj informací. V důsledku toho může novinář i jiné osoby v redakci odepřít soudu, jinému orgánu činnému v trestním řízení nebo orgánu veřejné správy poskytnutí informace o zdroji těchto informací a o osobách, které je poskytly. Mohou odepřít i vydání či předložení jakýchkoliv věci, z nichž by mohl být zjištěn původ či obsah těchto informací. Nesmí pouze nadržovat pachateli trestného činu a jsou povinny překazít nebo oznámit trestný čin, jak jim to ukládá § 166 až § 168 TrZ.

Tato právní úprava je výhodná pro investigativní novináře, kteří pátrají po informacích, stejně jako pro novináře, kteří mají své stabilní zdroje informací, od nichž je získávají, aniž by po nich skutečně pátrali. Zároveň však jde o úpravu, která nijak nezabraňuje úniku informací z trestního řízení, tedy nevylučuje, aby předčasným zveřejněním určitých poznatků došlo k zmaření trestního řízení, nebo k ostužení podezřelého či obviněné osoby.

Poskytování informací o trestním řízení je upraveno v § 8a TrŘ. Dle něj orgány činné v trestním řízení infor-

muji o své činnosti veřejnost poskytováním informací sdělovacím prostředkům. Přitom dbají, aby neohrožovaly objasnění skutečností důležitých pro posouzení věci, nezveřejňovaly o osobách, které mají účast v trestním řízení, údaje, které přímo nesouvisí s trestnou činností, a aby neporušily zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen (§ 2 odst. 2, § 8a odst. 1 TrŘ).

Z důvodů uvedených v odstavci 1 orgány činné v trestním řízení odeprou poskytnutí informací (§ 8a odst. 1 TrŘ).

Ani ustanovení § 8a TrŘ však nezakazuje zveřejnění informací o podezřelých osobách, o osobách, vůči nimž bylo zahájeno trestní stíhání, avšak účinky vůči nim ještě nenastaly, protože toto usnesení nepřevzaly do vlastních rukou. Dovedit, zda orgán činný v trestním řízení zveřejněním informací ohrozil objasnění skutečností důležitých pro posouzení věci, je velmi obtížné.

XII. Závěr s návrhy de lege ferenda

Toho, kdo je podezřelý ze spáchání trestného činu, lze považovat za obviněného a použít proti němu prostředků daných tímto zákonem teprve tehdy, bylo-li proti němu zahájeno trestní stíhání dle § 160 TrŘ (§ 32 TrŘ). Přesto orgány činné v trestním řízení v souladu s ustanovením § 8a TrŘ nazvaném „Poskytování informací o trestním řízení“ podávají v praxi vesměs informace jak o podezřelých, tak o obviněných.

Přitom obviněným se podezřelý stane až tím, že mu je doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání. Účinky usnesení o zahájení trestního stíhání vůči podezřelému (osobě, proti níž se řízení vede) pak nastávají až doručením usnesení obviněnému. **Proto nepovažují za správné, aby orgány činné v přípravném řízení podávaly informace o postupu před zahájením trestního stíhání.** Ve fázi ověřování podezření ze spáchání trestného činu je třeba zajistit utajení informací o podezřelém, a proto je ne-

přípustné zveřejňovat, že určité osobě bude sděleno obvinění, ještě před tím, než bude tento úkon proveden.³⁰

Protože však orgány činné v trestním řízení v praxi uplatňují dva výklady ustanovení § 8a TrŘ, de lege ferenda proto opakovaně navrhuji novelizaci ustanovení § 8a odst. 1 TrŘ (s novými pasážemi psanými tučně), nazvaného „Poskytování informací o trestním stíhání“ takto: „Orgány činné v trestním řízení informují o své činnosti veřejnost poskytováním informací sdělovacím prostředkům, **a to od zahájení trestního stíhání osoby jako obviněného dle § 160 odst. 1 TrŘ.** Přitom dbají toho, aby neohrožovaly objasnění skutečností důležitých pro posouzení věci, nezveřejňovaly o osobách, které mají účast v trestním řízení, údaje, které přímo nesouvisí s trestnou činností, a aby neporušily zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen (§ 2 odst. 2 TrŘ).“³¹

Cílem tohoto návrhu je zabezpečit, aby orgány činné v přípravném řízení podávaly informace o trestním řízení až od okamžiku, kdy obviněný převezme usnesení o zahájení trestního stíhání.

Kromě toho považuji za vhodné, aby ministerstva spravedlnosti a vnitra, spolu se Syndikátem novinářů a Českou advokátní komorou zvažily také odpovídající novelizaci tiskového zákona. **Konkrétně považují za potřebné doplnění a upřesnění ustanovení § 16 tiskového zákona (č. 46/2000 Sb. ve znění novel) tak, aby novináři na jedné straně mohli efektivně vykonávat svoji práci a na druhé straně aby nemohli beztrestně krýt zdroj úniku informací alespoň ve dvou případech. Jednak v případech, kdy zveřejnění informací zmařilo či mohlo zmařit zjištění skutečného skutkového stavu věci bez důvodných pochybností, jednak v případech, kdy zveřejnění informací o podezřelé osobě v době před zahájením trestního stíhání osoby jako obviněného dle § 160 odst. 1 TrŘ, tedy před převzetím usnesení o zahájení trestního stíhání obviněným.**

✦ Autor je advokátem v Brně.

1 Srov. blíže: Pala, K., Všianský, J.: Slovník českých synonym, NLN Praha, 1994, str. 45 „dřívomovat 1) pomlouvat koho, ostouzet, hanit, 2) znevažovat koho, zneuctívát“, Klimeš, L.: Slovník cizích slov, SNP Praha, 1981, str. 119 „dřívomace – utrhaní na cti, tupení, pomlouvání, ostouzení“, Slovník cizích slov, Encyklopedický dům s.r.o., 1993, str. 51 „Dřívomace – utrhaní na cti, ostouzení, pomlouvání, pomluva“.

2 Šámal, P. a kolektiv: Trestní řád. Komentář. 5. vydání, díl I. Praha, C. H. Beck 2005, str. 92-93.

3 Aktuálně.cz, seznam.cz, idnes.cz, centrum. cz, lidovky.cz, atlas.cz a dalších.

4 Informování veřejnosti o podezřelém z trestné činnosti věnují samostatný článek.

5 V praxi se mnohdy neshodují názory policejního orgánu konajícího šetření dle § 158 TrŘ, policejního orgánu konajícího vyšetřování a státního zástupce na to, zda u určité podezřelé osoby jsou důvody dle § 160 odst. 1 věta první TrŘ k jejímu stíhání jako obviněného. Je také obecně známo, že policejní orgány konající vyšetřování zahajují trestní stíhání výrazně menšího počtu podezřelých osob, než navrhuji policejní orgány konající šetření dle § 158 TrŘ.

6 Vzhledem k zásadě presumpce nevinny, jsem zásadně proti publikování jmen obviněných, tím méně pak podezřelých osob. Ani v tomto článku, určeném omezenému okruhu odborné veřejnosti, neučiním výjimku z této zásady. Nemožno se však vyhnout citacím z literatury a ze sdělovacích prostředků, a proto uvádím jména a příjmení obviněných v těch případech, kdy již byla opakovaně zveřejněna ve sdělovacích prostředcích.

7 Vantuch, P.: Informace o obviněném ve sdělovacích prostředcích a presumpce nevinny, Bulletin advokacie č. 5/1996, s. 43.

8 Není však dotčena zákonem uložená povinnost přezkazat spáchání trestného činu (§ 21 odst. 1, 7 zákona č. 85/1996 Sb. o advokacii). Výjimka z povinnosti mlčenlivosti advokáta se týká pouze povinnosti přezkazat trestný čin podle § 167 TrZ.

9 Pokud by advokát, tedy i obhájce v trestní věci porušil mlčenlivost, umožnil by únik informací ze spisu, potom by se dopouštěl závažného porušení povinnosti, za něž by byl kárně odpovědný a hrozilo by mu případně i vyškrcnutí ze seznamu advokátů (§ 32 odst. 2, 3 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů).

10 Stanovisko ČAK k navrhovaným opatřením proti úniku odposlechů ze dne 15. 6. 2006 prezentované tiskovou mluvčí ČAK PhDr. Ivou Chaloupkovou, (luc) Advokáti popírají podíl na úniku odposlechů, <http://epravo.cz> 16. 6. 2006.

11 Osoby, u nichž soudce nařídil odposlech a záznam telekomunikačního provozu mnohdy nejsou vůbec žádány o podání vysvětlení. Podávaj-li vysvětlení, tak zpravidla krátce před zahájením trestního stíhání sdělením obvinění dle § 160 odst. 1 TrŘ.

12 V případech, kdy obhájce opakovaně nahlíží do spisu ve snaze zjistit obsah odposlechů, od něhož by se měla odvíjet taktika obhajoby, se někdy setkává i s tím, že policejní orgán před jeho očima vyjme ze spisu záznamy telekomunikačního provozu a přesune je do trezoru. To znamená, že záznamy odposlechů jsou běžně součástí vyšetřovacího spisu, nejsou však předloženy k prostudování při nahlédnutí do spisu obhajobě, která tak neví, jaké skutečnosti zjištěné odposlechy svědčí proti obviněnému.

13 Tak tomu bylo např. u obviněných, kteří byli ze závažných důvodů, které byly celostátně medializovány, vzati do vazby. V důsledku toho, že obhájce poskytl

- sdělovacím prostředkům informace (ty v podobě stížnosti do vazby dodal také soudu), jež svědčily o neexistenci důvodů vazby a vzhledem k jejich zveřejnění, došlo k propuštění obviněných z vazby po pouhých pěti dnech, dva dny po zveřejnění argumentů obhajoby. V případě běžného postupu, tedy projednání podané stížnosti do vazby, by obvinění trávili ve vazbě nepochybně delší dobu. Tento postup, kdy obhájce poskytl informace sdělovacím prostředkům jako protiváhu již zveřejněným informacím poskytnutým sdělovacím prostředkům, není v rozporu s § 16 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů. Dle cit. ustanovení je advokát povinen při výkonu advokacie jednat čestně a svědomitě; je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. V daném případě bylo zveřejnění argumentů obhajoby ve sdělovacích prostředcích jednoznačně prospěšné pro obviněné.
- 14 O Nechanickém rozhodne Ruml ještě letos, MF DNES, 12. 12. 1995.
- 15 Občas mluvčí policejního orgánu obhajuje informaci, která nemá oporu v usnesení o zahájení trestního stíhání odkazem na podkladovou zprávu, kterou mu poskytl policejní orgán. To naznačuje, že v některých případech neobdrží policejní mluvčí společně se zprávou policejního orgánu i usnesení o zahájení trestního stíhání. Tiskový mluvčí by měl mít vždy možnost seznámit se s tím, z jakého konkrétního trestného činu byla určitá osoba obviněna, a to na základě usnesení o zahájení trestního stíhání, nikoliv jen vybraných dílčích poznatků, jež jsou mu prezentovány policejním orgánem (nebo jeho vedoucím či náměstkem ředitele), které si nemůže nijak ověřit.
- 16 Vantuch, P.: Nesprávná výše škody jako důvod odposlechu, Trestní právo č. 10/2006, s. 13 an.
- 17 Šámal, P. a kolektiv: Trestní řád. Komentář. 5. vydání, díl I. Praha, C. H. Beck 2005, str. 1217.
- 18 V rozličných občanskoprávních sporech, jejichž předmětem byl únik informací, dokonce žalovaný novinář uvedl do protokolu, že má mezi orgány činnými v přípravném řízení svůj zdroj (své zdroje), avšak odmítl jej odhalit.
- 19 Jméno Mgr. Věry Jourové bylo bezpočtu zveřejněno ve sdělovacích prostředcích. Přesto je zde uvádím se svolením jejím i jejího obhájce JUDr. Karla Brücklera.
- 20 Dokument: Výslech obviněné Jourové, idnes.cz., 19. 10. 2006.
- 21 Musil, J.: Reforma přípravného řízení, Acta Universitatis Carolinae, Iuridica č. 1/1993, str. 21 an.
- 22 Takové upozornění na připravované zadržení a obvinění podezřelého po návratu do České republiky, by pro jiné podezřelé osoby mohlo být důvodem pro to, aby se vyhnuly trestnému stíhání.
- 23 Tak je tomu i v jiných případech, kdy dochází k úniku informací, a přesto se v naprosté většině případů úniku informací z vyšetřovacího spisu viníka nedaří odhalit.
- 24 V prohlášení Policejního prezidia z 21. 11. 2006 se nepřesně hovoří o „podání vysvětlení jedné z osob, která ve věci vypovídala“, přestože šlo o výslech obviněného.
- 25 Nová policejní šéfka chce zabránit unikům informací do médií, (jfk) Právo, 29. 12. 2006, s. 6.
- 26 Na články týkající se stavu dokazování ve věci Mgr. Jourové neodkazují, byť jimi disponují, protože již samotná citace titulků článků by mohla být nesprávně pochopena jako snaha ovlivnit vyšetřování.
- 27 Nezabývá se reakcemi obhajoby na články o podezření či obvinění určité osoby, ani reakcemi obhajoby na skutečně či domněle důkazy obsažené ve vyšetřovacím spisu. Konstatuji však, že pokud jsou jakékoliv informace o podezření či obvinění určité osoby zveřejněny, měla by mít právo vyjádřit se ve sdělovacích prostředcích k tomu, z čeho je podezřívána. Stejně by měl mít obviněný právo vyjádřit se ve sdělovacích prostředcích k trestné činnosti, z níž byl obviněn a o níž byla informována veřejnost. Pokud by tomu tak nebylo, potom by v povědomí veřejnosti byly pouze jednostranné informace, které byly zveřejněny, ať již oficiálně orgány činnými v trestním řízení, či v důsledku úniku informací, bez možnosti reakce obhajoby.
- 28 § 166 až 168 zákona č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- 29 Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- 30 Šámal, P. a kolektiv: Trestní řád. Komentář. 5. vydání, díl I. Praha, C. H. Beck 2005, str. 93.
- 31 Vantuch, P.: Mohou orgány činné v trestním řízení informovat veřejnost o trestním řízení proti osobě, jež není stíhána jako obviněný? Bulletin advokacie č. 7/2004, s. 14.

Co se o squeeze-out(u) nepíše

(2. část)

JUDr. MARTIN UZSÁK, LL.M.

4. Squeeze-out v judikatuře

Na tomto místě není předkládán ucelený, ale jen ilustrativní přehled rozhodnutí k podpoře argumentovaných závěrů. Naštěstí pro zákonodárce jednotlivých členských zemí je dostupná řada soudních rozhodnutí různých soudů ohledně squeeze-outu. Bohatá judikatura může napomoci správné implementaci Směrnice a rozvinout její stručná pravidla v precizní a vnitřně soudržný systém. I naši zemi zasáhla debata vedená odpůrci squeeze-outu, zda tento proces náhodou neodporuje mezinárodním dokumentům o lidských právech a ústavním normám; u nás tedy zejména Listině a v ní obsaženým podmínkám pro vyvlastnění.

Teoretický rozbor byl již české veřejnosti předložen,¹ praktický pohled se nicméně spíše omezuje na to, zda skutečně lze nejen teoreticky dovodit (v obecné principi-

ální argumentaci údajně nikoli, u konkrétního provedení – případ od případu – potenciálně ano), ale především prakticky vynutit nápravu údajně protiústavního vyvlastnění. Relevantní je zde pohled na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“), když tento v určitém smyslu stojí na vrcholu jakési pomyslné pyramidy a ke kterému tak lze fakticky v konečném stadiu směřovat návrhy nespokojených akcionářů po neúspěchu u národních soudů. Soud je proto v řadě případů posledním judiciálním orgánem, který rozhoduje o tom, zda došlo k nějakému omezení vlastnických práv akcionářů.²

Byť česká veřejnost již byla seznámena s některými rozhodnutími národních soudů o squeeze-outu, pro přehlednost uvádím příklady ilustrující přístup v jiných zemích, zejména v sousedním Německu, které je po naší korporátní úpravu významným vzorem.

4.1 Squeeze-out a základní lidská práva

Squeeze-out v evropských jurisdikcích lze (přinejmenším v okruhu kontinentálního práva) vynutit jen na základě zákona.³ Vlastnické právo je přitom chráněno proti (nejen) vyvlastnění na základě mezinárodních instrumentů (v dané souvislosti viz čl. I. Prvního dodatkového

protokolu k Evropské úmluvě o základních lidských právech) i české Ústavy.

Soud přitom vícekrát deklaroval, že termín *possession* použitý v Prvním dodatkovém protokolu zahrnuje i vlastnictví účastnických cenných papírů,⁴ ačkoli společníci přímo nekontrolují podkladová aktiva (podnik společnosti).⁵

Zatímco někteří autoři věří, že Úmluva i národní ústavní pravidla se aplikují i pro squeeze-out, další tento závěr odmítají. Pokud je o první skupinu, reprezentativní názor byl vyjádřen Winterovou skupinou: „Schopnost jedné strany vynutit nabytí podílu jiného představuje významné porušení nezadatelného lidského práva. Skupina je proto toho názoru, že tato možnost může být ospravedlněna za výjimečných podmínek a jestliže existují dostatečné záruky. ... Různé soudy v členských státech rozhodly, že právo výkupu není neslučitelné s těmito ochrannými ustanoveními, jestliže není vykonáváno pouze za účelem soukromého zájmu. *Skutečně zde existuje obecný a veřejný zájem na jedné straně na tom, aby společnosti byly efektivně řízeny a na straně druhé, aby trhy s cennými papíry byly dostatečně likvidní. Potud, pokud se právo výkupu aplikuje jen tehdy, je-li minorita dostatečně malá a je poskytnuto řádné odškodnění, je použití squeeze-outu, za účelem dosažení těchto veřejných zájmů, proporcionální. ... Ochrana poskytnutá těmito ustanoveními umožňuje zbavit člověka jeho vlastnictví jen tehdy, je-li to ospravedlněno veřejným zájmem a je-li poskytnuto řádné odškodnění.*“⁶

Druhá skupina autorů uvádí, že ustanovení ústavní či mezinárodní úrovně o ochraně majetku vůbec nejsou aplikovatelná. K tomu např. M. Krohn⁷ (jehož doktrinární vážnost jako norského advokáta je samozřejmě stěží srovnatelná s členy Winterovy skupiny) argumentuje na základě teleologické interpretace a judikatury Soudu a soudů z některých členských zemí (Francie, SRN a skandinávské země).

První rozhodnutí, které v této souvislosti stojí za zmínku, je *Bramelid a Malmström vs. Švédsko* z 12. října 1982, návrh č. 8588-9/79, kde navrhovatelé byli vytěsněni švédskou společností. Tento případ se dokonce vůbec neobjevil před Soudem, neboť byl zamítnut Evropskou komisí pro lidská práva s následujícím odůvodněním: „Švédská legislativa, které se týká stížnost, ... je praktickým vyjádřením obecné legislativní politiky vůči soukromým společnostem a týká se především vztahů mezi akcionáři. Obecný smysl tohoto druhu legislativy je přirozeně preferovat ty zájmy, které jsou nejvíce hodné ochrany. Tyto zájmy nemají nic společného s pojmem „veřejného zájmu“, jak je užíván v kontextu vyvlastnění. Komise je proto toho názoru, že druhá věta prvního odstavce v prvním článku Prvního dodatkového protokolu se neaplikuje na situaci navrhovatelů v projednávané stížnosti.“⁸

Obdobně potvrdil Soud tento přístup v rozhodnutí *Kind vs. SRN* z 30. března 2000, návrh č. 44324/98,⁹ když zopakoval argument, že pravidla squeeze-outu se týkají soukromých vztahů mezi společníky. Soud „... zdůrazňuje, že legislativa většiny nebo všech smluvních stran

obsahuje pravidla upravující soukromo-právní vztahy mezi soukromými stranami, které ... určují dopady těchto vztahů a čas od času přinutí člověka převést jeho vlastnictví jinému. [Soud] považuje takovou legislativu za nezbytnou v tržní ekonomice a principiálně nikoli v rozporu s Prvním dodatkovým protokolem ...“¹⁰

Zdá se, že příslušná ustanovení o ochraně vlastnického práva (či pokojného užívání vlastnictví), upravující mezi jinými i podmínky pro vyvlastnění, se vůbec na situaci squeeze-outu neaplikují. Tato aplikace je možná jen ve vztazích vertikální povahy, tj. mezi státem nebo jinou osobou nadanou veřejnou mocí na straně jedné a soukromou osobou na straně druhé. Toto není případ squeeze-outu, kde jde „pouze“ o vztah horizontální povahy a kde orgány veřejné moci plní zpravidla jen kontrolní roli. Squeeze-out tedy není, v právním smyslu tohoto pojmu, vyvlastněním (obecný význam slova je samozřejmě širší).¹¹

4.2 Squeeze-out v judikatuře některých národních soudů

Soudy členských zemí se zdají být poněkud úzkostnější při posuzování ústavních práv než Soud. Jako ilustrativní případ může sloužit německý Spolkový ústavní soud a rozhodnutí z 23. srpna 2000 ve věci *Moto Meter AG*.¹² Toto rozhodnutí ilustruje německou doktrínu rozvinutou v judikatuře již dříve (rozhodnutí *Feldmühle* ze 7. srpna 1962 či *DAT/Altana* z 27. dubna 1999).

Stručná rekapitulace již komentovaného rozhodnutí jen zopakuje, že rozhodnutí se týkalo tzv. nepravého squeeze-outu. Bylo shledáno, že neodporuje ústavně zaručeným právům, jsou-li dodrženy určité podmínky. Za prvé, jde o požadavek plné hospodářské kompenzace vytěsnění. Za druhé musí být zajištěna efektivní ochrana proti zneužití hospodářské moci.¹³ Za třetí musí být splněny určité procesní podmínky pro soudní přezkum (včetně revize ocenění). Podmínky jsou to kumulativní.¹⁴

Podobně jako v SRN judikovaly ke squeeze-outu i další ústavní či nejvyšší soudy v členských zemích. Francouzský Nejvyšší soud dovedl konformitu v rozhodnutí z 29. dubna 1997, *Sogenal*, nebo ze 17. července 2001, *Elyo*.

Podle komentáře M. Krohna: „... francouzský Nejvyšší soud akceptoval, že obecný přínos je ve vztahu k Úmluvě postačující. Pravidla pro squeeze-out zajišťující pod kontrolou regulátora trhu spravedlivou a fair cenu a poskytující opravné prostředky se jeví být v obecném zájmu bez nezbytnosti zvláštního ospravedlnění každého jednotlivého squeeze-outu.“¹⁵

5. U nás doma

Tzv. nepravý squeeze-out – zrušení společnosti s převodem jmění na hlavního akcionáře, byl představen počátkem roku 2001. Hlavní charakteristiky tohoto procesu jsou dobře známy a výsledek je pro minoritu v podstatě totožný jako při výkupu – účast na společnosti zaniká a akcionáři náleží peněžité vypořádání. Standardní squeeze-out následoval o více než čtyři roky po

zději, v červnu 2005. Ihned poté stovky hlavních akcionářů českých akciových společností rychle realizovaly čerstvě nabyté právo.¹⁶

Přes obdobný dopad na akcionáře nehraje na rozdíl od výkupu při nepravém squeeze-outu žádnou kontrolní roli regulátor a tento rozdílný režim lze ospravedlnit jen stěží. Když byl uzákoněn squeeze-out, zdvihla se téměř jednotná vlna odporu proti konkrétnímu provedení, od představitelů doktríny přes praktiky až po úředníky veřejných orgánů, všichni vytýkali zákonodárci chyby. Méně již bylo slyšet, že v rámci – dopadem na akcionáře v podstatě shodného procesu – nepravého squeeze-outu např. neexistuje předběžná kontrola správnosti poskytovaného protiplnění, ačkoli stejně jako u všech podnikových kombinací je možná až (prakticky obtížně fungující) revize následná v řízení před soudem.

Je asi něco špatně, když osoba usilující o vytěsnění akcionářů si může vybrat, zda se podvolí kontrole jediného veřejného orgánu, který je odborně způsobilý odhalit nedostatky v procesu a zejména revidovat klíčovou část celého projektu – ocenění, nebo zda volbou nepravého squeeze-outu zvýhodní svou pozici natolik, že transakce bude objektem pouze následného soudního přezkumu. Tím se ovšem nemá říci, že snad ideál sjednocení obou režimů je právě a jen v zavedení kontroly regulátorem u všech obdobných transakcí, jen poukázat na zásadně rozdílný proces u transakcí – z pohledu vytěšňované minority – se zcela shodnými následky.

Pro oba procesy se v účinném znění ObchZ uplatňuje totožný způsob určení protiplnění pro minoritu; jde o znalecké ocenění. Znalec je pro nepravý squeeze-out formálně jmenován soudem, v praxi však soudy v podstatě vždy vyhoví návrhu a ve výsledku de facto vybírá znalce společnost. U standardního squeeze-outu je formální zdržení v podobě návrhu soudu na jmenování vynecháno a znalec k ocenění je přímo kontrahován hlavním akcionářem. Také stěží pochopitelná odlišnost, byť zde je rozdíl zpravidla skutečně jen formální.

Kritici poukazují na to, že výsledkem tohoto způsobu je často jakási tacitní dohoda mezi společností/hlavním akcionářem a znalcem, jak má ocenění dopadnout a že údajně tato ocenění mohou být často spíše ve prospěch společnosti/hlavního akcionáře než minority. Takové tvrzení může být zajímavou hypotézou pro empirickou studii realizovaných transakcí.

5.1 Případové studie (jen stručný popis, nikoli finanční analýza)

Takovou studii jsem sice neprovedl, nicméně uvádím dva případy, které snad mohou cosi dokumentovat (rozhodně přítom netvrdím, že jde o reprezentativní vzorek, spíše o odstrašující příklady). Netýkají se sice přímo squeeze-outu, ale jsou ilustrativní a jistě mohou být použity *per analogiam*. Bylo by ovšem příliš snadné bez jasných argumentů mířit do řad znalců, přítom obdobná diskuse již v tisku proběhla (tuším, že na stránkách tý-

Ilustrační foto

deníku EURO) a s obhajobou z pera prof. Smejkalu vcelku lze souhlasit. Uvedení dvou příkladů může napomoci k pochopení některých problémů.

Mittal Steel Ostrava (dříve Nová huť, resp. Ispat Nová huť, dále jen „MSO“)

Tento případ vzbudil velkou pozornost drobných investorů, celý příběh začíná poté, kdy majoritu po neúspěšné manažerské privatizaci koupila společnost LNM Holdings, člen skupiny Mittal Steel. V srpnu 2003 rozhodl dominantní akcionář prostřednictvím valné hromady o delistingu akcií (pro hlasovali snad i jiní akcionáři). Následně po tomto rozhodnutí byla MSO povinná učinit veřejný návrh smlouvy o koupi akcií, jenž musí být schválen regulátorem, tehdy Komisí pro cenné papíry. První návrh MSO, samozřejmě na základě znaleckého ocenění, činil údajně 180 Kč na akcii. Již během řízení bylo zřejmé, že takto nízký návrh nemůže uspět, cena byla proto zvýšena na 250 Kč; ani tento návrh nebyl schválen. Finální cena akceptovaná Komisí dosáhla posléze v březnu 2004 částky 550 Kč na akcii.¹⁷

Unipetrol

Unipetrol byl po neúspěšné privatizaci z roku 2001 ovládnut polským rivalem Polski Koncern Naftowy Orlen (dále jen „PKN“) v roce 2005. Protože Unipetrol byl (a dosud je) kótovanou společností, musela následovat povinná nabídka převzetí, k jejímuž učinění je nezbytný souhlas regulátora. Odpovědní manažeři, zdá se, dobře studovali zavedené české zvyklosti (ne snad ty zákonem reflektované, ale jakousi perverzní zvyklost jít nejdříve vyzkoušet před regulátora co nejnižší cenu) a první návrh PKN tak nabízel 103 Kč na akcii, zůstal však nevyslyšen.¹⁸ Schválená cena nakonec dosáhla 139 Kč na akcii.¹⁹

V obou uvedených případech byly tržní ceny mnohem vyšší. Není však cílem rozebírat zde konkrétní ocenění uvedených titulů ani dokazovat, zda regulátor v těchto případech dobře splnil svou roli „hlídání psa“ veřejného trhu nebo zda jí v tomto (či jiných případech) naopak zůstal něco dlužen; k tomu nemám ani potřebné znalosti.

Další námět na empirickou studii proto spočívá např. v porovnání ocenění hodnoty společností při squeeze-outu ve vztahu k nějakému souměřitelnému parametru (snad k vlastnímu kapitálu) u společností, kde výkup proběhl např. před novelou ustanovení o právu výkupu a kde tedy nefungoval žádný dozor u regulátora a u výkupů po novele, nebo zjistit, zda existují relevantní rozdíly ocenění u společností kótovaných (o nichž má regulátor více informací) a těch mimo veřejný trh, příp. i cen pro účely nabídek převzetí nebo ust. § 220p ObchZ atd. Pracovní hypotéza by mohla znít např. tak, že u ocenění, kde není žádná kontrolní role regulátora, jen víceméně formální přezkum v rámci rejstříkového řízení a příp. soudní řízení o různé doplatky (ať už jsou nazývány jakkoli), je ocenění v poměru k souměřitelnému parametru signifikantně nižší.

V závislosti na uvedeném se nabízí otázka, jak by např. vypadal proces vytěsnění akcionářů v takovém MSO (tento příklad je čistě hypotetický, ale vhodně navazuje na uvedený příklad odkupu po delistingu). Hlavní akcionář by zřejmě zvážil dostupné možnosti a po studiu obsáhlého memoranda svých právních poradců či investičních bankéřů by mohl dospět k závěru – i na základě vlastních zkušeností – že přece jen může být vhodnější neriskovat předběžnou kontrolu regulátora. Svůj podíl by proto nejprve převedl na účelově založenou českou společnost, která by přikročila ke zrušení MSO a převodu jmění. Mohla by přitom využít stejného znalce, který stále může mít – na základě dostupných údajů, prognózy hospodaření a vlastního odborného úsudku – představu, že hodnota MSO je třikrát nižší, než se domnívá regulátor (a mnohokrát nižší, než by chtěla minorita, ale to je pravidlem).

Minorita by po nějaké době získala třikrát nižší protiplnění, než jí náleží podle názoru regulátora a mohla by se soudit o doplatek – řízení včetně odvolacího by trvalo dva až tři roky, samozřejmě bez záruky úspěchu a s povinností nést náklady řízení (soudní poplatky, náklady právního zastoupení, náklady dokazování – z nich zejména pořízení znaleckého posudku, bez něhož soud rozhodnout nemůže). Není divu, že nikde na světě se většinou malých akcionářů nechce investovat do takto riskantní pozice.²⁰

6. Některé další úvahy

Koncept squeeze-outu je vcelku jasný a Česko zřejmě nebylo jedinou zemí, kde před jeho uzákoněním prakticky neproběhla žádná odborná diskuse. Výsledek je tak (bohužel i po novele) oprávněně kritizován. Rád bych poukázal i na další aspekty, než jen vlastní provedení právní úpravy, které již bylo předmětem řady příspěvků.

6.1 Chaos v regulaci

Skutečně, jinak než zmatkem a absencí jakékoli systematiky se současné nerovné režimy, kde nahodile má či nemá regulátor kontrolní pravomoc, tu pro kótované společnosti, jinde pro kótované i ty mimo veřejný trh, a někde zase pro žádné, nazvat nedají.

Jistou koncepci nabízí propracovaná tzv. druhá velká novela ObchZ, kde došlo k jasné dělicí čáře u nabídek převzetí – nabídku týkající se veřejné společnosti lze uveřejnit jen se souhlasem regulátora, u nabídek ostatních taková povinnost neexistuje (přitom nechci otevírat debatu, zda vůbec mají být regulovány nabídky týkající se neveřejných společností).

Přeměny společností zásadně podrobně novelované stejným zákonem byly rovněž koncepčně vyvážené – až na výjimky (vzdání se práva společníky) je vyžadováno znalecké ocenění a následný zápis do obchodního rejstříku, jiné meritorní přezkoumání návrhu (smlouvy o fúzi, projektu rozdělení, smlouvy o převodu jmění) se obligatorně neprovádí, je však zachováno právo domáhat se přezkumu v nalézacím soudním řízení.

Chaos vnesla až novela úpravy squeeze-outu zavede-

ním předběžné kontroly (že tato kontrola může nepochybně mít pozitivní funkci, viz níže). Nesystematické stránky jsou přinejmenším dvě:

- kontrola se týká jak společností veřejných, tak i těch mimo trh (o nichž regulátor prakticky nemá informace);
- kontrola se však nevztahuje na transakce stejného či obdobného významu jako je squeeze-out, tj. zejména na zrušení společnosti s převodem jmění, když i u této transakce zaniká právo minoritního akcionáře podílet se nadále na účasti, výnosech a rozkvětu podniku cílové společnosti (a to za určitých podmínek platí i pro rozdělení s nerovnoměrným výměnným poměrem).

Tento stav je stěžejně obhajitelný, východiskem by snad mohlo být stanovení stejného principu, jaký se uplatňuje u nabídek převzetí. Veřejné společnosti by byly podrobeny předběžné kontrole, zatímco společnosti mimo trh by nebyly dohledem regulátora (tak jako v jiných oblastech) zatěžovány. Koneckonců i požadavek Směrnice na kontrolu se týká právě a jen kótovaných společností (neboť Směrnice se nevztahuje na neveřejné společnosti/cenné papíry). Pokud je ovšem předběžná kontrola vyžadována u výkupu v každé akciové společnosti, pak je přinejmenším těžko srozumitelné, proč u zrušení společnosti s převodem jmění absentuje i pro kótované společnosti (a takto se lze tázat i na rozdělení s nerovnoměrným výměnným poměrem).

A ještě jedna vzdálenější poznámka k regulaci. „Zatímco otevřené společnosti nejsou kótovány, mohou jimi snadno být. V některých jurisdikcích mají otevřené společnosti podobné povinnosti jako společnosti veřejné. Např. v Japonsku (pro společnosti s více než třemi sty akcionáři nebo hodnotou aktiv přesahující 500 mil. jenů) nebo ve Spojených státech (pro společnosti s více než třemi či pěti sty akcionáři), jsou informační povinnosti shodné jako pro veřejné společnosti.“²¹ V jiných zemích mohou tyto povinnosti stíhat např. i takové společnosti, které získaly kapitál veřejnou nabídkou akcií. Je signifikantní, že český zákonodárce podobné zahraniční úpravy nezaregistroval – k újmě minoritních akcionářů – ani za patnáct let po radikální změně ekonomického systému.

6.2 Squeeze-out u jiné než veřejné společnosti

Pokud dojde k výkupu u veřejné akciové společnosti, pak – za předpokladu funkčních zákonných mechanismů k určení fair ceny při ukončení investice minority – dochází pouze k tomu, že finanční investice bude opět přeměněna na peníze a investor může hledat nové umístění pro tyto finanční prostředky.²²

Jeden z problémů, který před členské státy ohledně výkupu staví Směrnice požadavkem práva squeeze-outu pouze pro veřejné společnosti, byl již českým parlamentem vyřešen – výkup lze realizovat i u jiných než veřejných společností. Tento přístup má svou logiku zejména právě na kontinentu, kde významnou charakteristikou evropských kapitálových trhů je jejich podkapitalizace ve srovnání s trhy Spojených států: tržní kapitalizace je

mnohem menším procentem při porovnání s velikostí jednotlivých evropských ekonomik. Tržní kapitalizace ve Spojených státech je cca 50 % hrubého národního produktu, zatímco odpovídající evropská čísla jsou mnohem menší. Je to cca 20 % pro SRN a 24 % pro Francii.²³

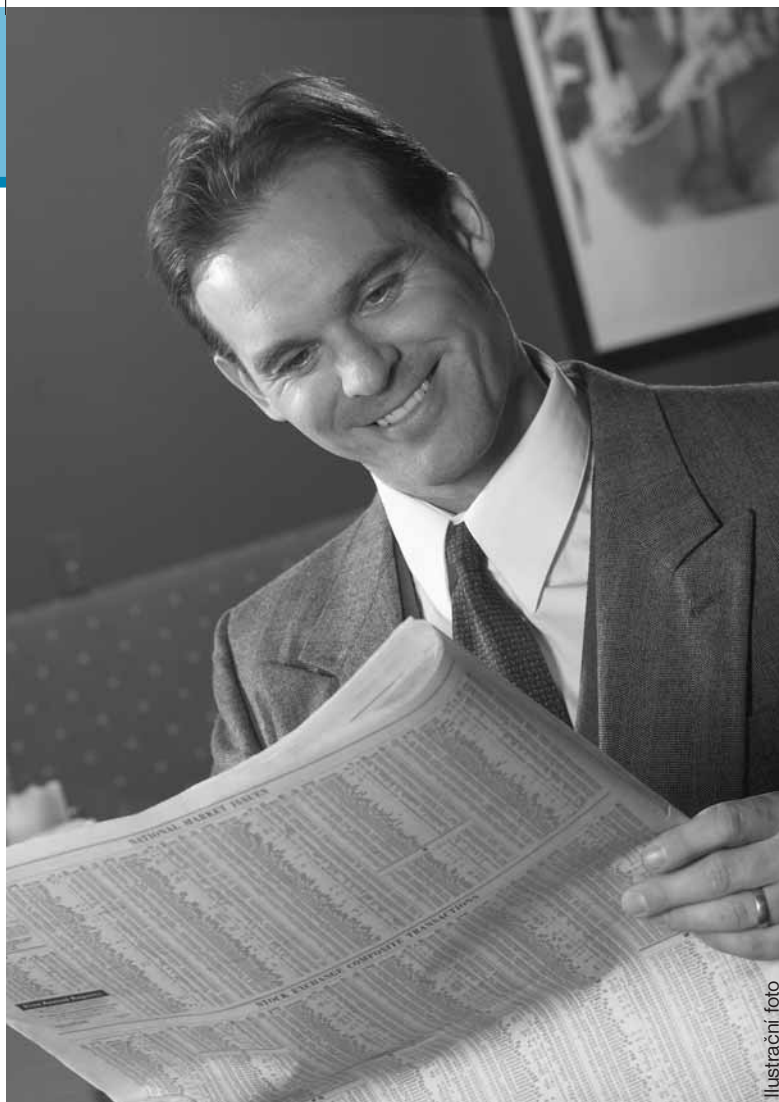
V naší zemi je situace ještě o něco specifitější v důsledku kuponové privatizace, akcie vlastní či ještě nedávno vlastnilo – před první vlnou výkupů – i mnoho osob, které by se při standardním vývoji akcionáři nikdy nestaly a na trhu by participovaly maximálně prostřednictvím penzijních či podílových fondů.

Jinými slovy, existuje řada společností, třeba i velkých a významných, potenciálně s mnoha akcionáři, které nejsou financovány přes veřejný trh – nejsou kótovány. Striktní aplikace práva výkupu pouze na veřejné společnosti by zbavila bez náhrady mnoho takových korporací dobrodini, která squeeze-out nabízí. Zřejmě neexistuje racionální důvod, proč by alespoň otevřené společnosti neměly tuto příležitost mít. I tyto společnosti se mohou stát zajímavými cíli pro převzetí a dostupnost práva výkupu učiní jejich akvizici atraktivnější. Ekonomické argumenty pro výkup platí (s malými výjimkami) i pro společnosti mimo veřejný trh. Možná se dočkáme požadavku generální možnosti práva výkupu v evropské legislativě, nomezeného jen na veřejné společnosti,²⁴ nejlépe i v kombinaci s neexistencí jakéhokoli časového limitu pro realizaci, jako tomu již je v řadě evropských států.²⁵

Pokud jde o uzavřené společnosti, je problém poněkud složitější. Povaha těchto společností jako flexibilní formy pro malé a střední podnikání a často i práce vlastníků pro společnost (tj. neoddělené vlastnictví a management) si žádá citlivý přístup a rozsáhlý prostor pro dispoziční úpravu vnitřních poměrů. Autonomie smluvních stran by měla mít prioritu před bezduchým roubováním pravidel pro velké veřejné společnosti.

Právo squeeze-outu pro uzavřené společnosti např. nemusí být obligatorní pro všechny případy, jak diktuje současný ObchZ (byť s možností např. smluvně se zavázat již při založení společnosti ve vedlejší akcionářské dohodě, že toto právo akcionáři realizovat nebudou).

Že jsou zapotřebí jiná pravidla a vnitřní struktura u společnosti s tisíci akcionáři, kótované třeba i ve více zemích a řízené špičkovými profesionály než u společnosti se třemi akcionáři, provozující malý rodinný podnik, snad není třeba zdůrazňovat. Lze např. ponechat na vůli zakladatelů uzavřené společnosti (zákon by ji přirozeně musel nějak definovat), zda možnost squeeze-outu ve své společnosti připustí či vyloučí – jde přece o společnost vytvářenou pro naplnění představ právě zakladatelů, kteří jsou také často nejen vlastníky, ale také společnost řídí a pracují pro ni. Jejich postavení je zásadně odlišné od pasivních akcionářů veřejných korporací. Na druhou stranu, akceptace pravidla squeeze-outu během života uzavřené společnosti by pak zřejmě měla být schválena nejen kvalifikovanou většinou hlasů, ale i kvalifikovanou většinou minority, jinak by ujednání při vzniku společnosti nemělo smysl – po nabytí řekněme 60 – 70 % ve společnosti by bylo příliš snadné změnit stanovy.

Ilustrační foto

Tento návrh by mohl respektovat některé z finálních doporučení Winterovy skupiny, neboť pokud jde o uzavržené společnosti, „... měl by existovat větší prostor pro strany autonomně určit strukturu společnosti a práva, odpovědnost a závazky účastníků.“²⁶

6.3 Kontrola podmínek squeeze-outu

Bez diskuse existují v koncentrovaně kontrolovaných společnostech rizika a hrozby pro minoritní akcionáře.²⁷ Rizik nejsou samozřejmě ušetřeny ani významné korporátní restrukturalizace. Z pohledu výkupu je spíše zajímavé, že u tohoto institutu se zákonodárce rozhodl chránit předběžnou kontrolou nejen akcionáře veřejných, ale dokonce všech akciových společností, zatímco u jiných institutů tohoto druhu předběžná ochrana absentuje.

To je stěží přijatelné, avšak stejně tak je nepřijatelné, aby regulátor revidoval každou korporátní transakci u všech akciových společností, kde může dojít k majetkovému poškození společníků (počínaje nepeněžitými vklady přes odkupy u neveřejných společníků až např. po fúzi a rozdělení). Výtka nicméně směřuje k nedostatku systematiky a vnitřní soudržnosti či rovnosti obdobných institutů. Supervize veřejných orgánů při výkupu je běžná²⁸ a, byť implementace Směrnice zřejmě nebyla primárním důvodem pro přijetí české úpravy squeeze-outu, kontrola je jejím požadavkem. Předběžná kontrola významných korporátních transakcí týkajících se veřejných společností by mohla, zvláště agresivnější kontrolující osoby, disciplinovat jen pouhou existencí.

Je-li nějaký materiální důvod pro kontrolu prováděnou správním orgánem i u neveřejných společností (přede-

vším pak revize navrženého protiplnění), pak by tím důvodem mohla být např. skutečnost, že účast akcionáře na společnosti nezbytně, nevyhnutelně a zřejmě nadobro končí. Totéž je ale případ i u zrušení společnosti s převodem jmění a ve specifických případech snad i rozdělení s nerovnoměrným výměnným poměrem,²⁹ kde žádná kontrola neexistuje ani u veřejných společností.

Je například známo, že ve společnosti, kde existuje silný minoritní akcionář (např. sofistikovaný privátní nebo institucionální investor), který pravidelně monitoruje kroky majority, pravděpodobnost poškození minority klesá.³⁰ Bohužel je stejně tak dokumentováno, že právní prostředí a speciálně stanovení cen při operacích s veřejnými společnostmi je na rozvíjejících se trzích odlišné než na trzích vyspělých.³¹ Donucující mechanismy jsou slabé jako celek.³²

K tomu jedna krátká poznámka k přeměnám. Oproti zemím s roztržštěným vlastnictvím společností – při absenci kontrolující osoby u konkrétní společnosti, kde akcionáři kolektivně skutečně rozhodují např. o fúzi vyjednané a navržené managementem – je situace u nás skutečně jiná. Celý proces je od počátku ve výlučné režii kontrolující osoby a drtivá většina fúzí je vnitroholdingových, kde nedochází k převodu kontroly mimo skupinu a minorita je zpravidla jen divákem bez reálného rozhodovacího potenciálu. A skutečně akcionáři nemohou být nadšeni, když např. znalci oceňující jmění zanikající společnosti pro účely fúze mají o hodnotě představy v částce třikrát nižší, než se kterou by souhlasil regulátor – viz příklad MSO. Ani případ Unipetrolu s rozdílem třetinovým není něco, co by šlo přejít mlčícím či chápavým tolerováním kavalířského deliktu.

Systém soudní (následně) ochrany funguje u výkupu a převzetí jmění, tak i u přeměn obchodních společností, byť je často předmětem kritiky zejména pro údajnou nerovnou pozici žalujícího akcionáře (jde o procesní břemeno tvrzení a břemeno důkazní, kde navíc různé soudy postupují různě).³³ Kontrola následná – soudní je však méně flexibilní, řízení trvá v našich podmínkách neúměrně dlouhou dobu a konečné rozhodnutí je zpravidla k dispozici několik let po uskutečnění transakce. Netvrdím, že dílčí zlepšení nejsou možná, alespoň však je zde rovné postavení v tom, že u všech jmenovaných institutů právo přezkumu (zejména poskytnutého protiplnění, resp. směnného poměru) existuje.

6.4 Protiplnění

Stanovení výše protiplnění (odškodnění) je klíčovým problémem nejen výkupu, ale i dalších korporátních transakcí. Kde je to možné, měl by být preferován takový přístup určení ceny (výše protiplnění), který ji odvozuje z akviziční ceny mezi nezávislými a plně informovanými stranami při náležitém marketingu. Jde-li o situaci po úspěšné nabídce převzetí u kótované společnosti (výslovně i čl. 15 odst. 5 Směrnice), jedná se tak jako tak o cenu již jednou regulátorem revidovanou. Tento přístup byl bohužel v české úpravě opuštěn a negativním dopadem je iracionální zvýšení transakčních nákladů.

Jde-li o nekótovanou společnost, i zde je akviziční ce-

na dobrým indikátorem hodnoty, neboť transakce zobrazuje, za kolik byl prodávající v dané době skutečně ochoten prodat a kolik byl kupující skutečně ochoten zaplatit (praktickým problémem může být určení, zda jde opravdu o nezávislé a plně informované strany).

Přístup opírající se o akviziční cenu lze nicméně použít pouze relativně krátkou dobu po transakci a plynutím času ztrácí akviziční cena vypovídací hodnotu. Pak musí přijít na řadu znalecké ocenění, u kótovaných společností s případnou korekcí tržní cenou, a to při splnění určitých podmínek pozitivních (např. dostatečná likvidita) či negativních (jako absence manipulace cenou).

Konflikt, zda povolit výkup jen v určité době po úspěšné nabídce převzetí nebo bez časového omezení, je lacině řešit pouze poukazem na případné problematické stránky znaleckého ocenění. Argumentů pro obě varianty zřejmě existuje více, avšak úspory a zjednodušení procesů při řízení společnosti s jediným akcionářem favorizují možnost výkupu bez časového omezení i přes naznačené obtíže.

Pouze znalecké ocenění přichází do úvahy pro uzavené společnosti.

7. Pokus o závěr

Předložený příspěvek se dotýká více stránek nuceného výkupu akcií, ústřední argumentovaná témata jsou tři.

Za prvé je to ocenění racionálního přístupu českého zákonodávce v tom, že možnost squeeze-outu se neome-

zuje jen na veřejné společnosti – ekonomické argumenty pro výkup svědčí i jiným společnostem než jen kótovaným a překročení požadavku Směrnice je významným plusem české úpravy.

Za druhé – práh pro squeeze-out ve výši 90 % se jeví jako iracionální. S překročením tohoto prahu nejsou v českém právu spojena žádná jiná práva než možnost squeeze-outu v některé z jeho forem, případně rozdělení s nerovnoměrným výměnným poměrem. Překročením uvedeného prahu se rovněž zásadně nemění pozice akcionářů. Přikláním se proto k názoru, že v českém prostředí by racionální hranice pro právo squeeze-outu měla ležet zřejmě níže než na 90 procentech.

Za třetí, časový limit pro provedení výkupu považuji rovněž za iracionální.³⁴ Toto omezení sice může být ospravedlněno v situaci, kdy se cena pro squeeze-out odvozuje z ceny v předcházející nabídce převzetí, to však není případ českého práva (v rozporu se Směrnicí, samozřejmě). To navíc může za obvyklých okolností platit především pro kótované společnosti, přičemž časové omezení se v české úpravě týká všech společností. Nic přitom nebrání hlavnímu akcionáři převést podíl třeba na účelově založenou společnost, která je stoprocentně kontrolována, protože omezení se týká jediného konkrétního akcionáře, nikoli např. osoby efektivně přímo či nepřímo kontrolující cílovou společnost.

❖ Autor je advokátem v Praze.

1 Havel, B.: Vyvlastnění, vytlačení akcionářů a ústavnost, Právní rozhledy, 2006, č. 6.

2 Judikatura Evropského soudního dvora ke squeeze-out(u) a souladu národních úprav se Směrnicí (resp. evropským právem) přirozeně na vytvoření teprve čeká, Směrnice je první právní dokument, který o daném institutu na úrovni Společenství pojednává. Faktický respekt Soudu k mezinárodním lidskoprávním dokumentům ale spíše vylučuje, že by se jeho závěry měly nějak podstatně lišit od Evropského soudu pro lidská práva (v rozsahu, kde oba soudy mohou rozhodovat o obdobných otázkách, což bude zejména aktuální po případném přijetí tzv. evropské ústavy).

3 O francouzské výjimce informují profesori Rock, Kanda a Kraakman in Kraakman, R. R. et al: The Anatomy of Corporate Law. A Comparative and Functional Approach, Oxford University Press, Oxford, 2004, str. 44: squeeze-out lze vynutit na základě zákona nebo „ústavy“ (stanov či zakládacích dokumentů) společnosti. Je ovšem velmi zajímavou otázkou, zda např. práh pro squeeze-out lze ve stanovách upravit odlišně od zákonné výše (tj. zda je práh stanoven zákonem kogentně či pouze jednostranně kogentně – a pak z jaké strany). S přihlédnutím k faktu, že stanovky jsou svou povahou smlouvou mezi akcionáři, nemusí tato – na první pohled divoká – myšlenka působit tak revolučně. I Evropský soudní dvůr výslovně deklaroval, jako právní princip společný členským státům, smluvní povahu stanov obchodní společnosti. K tomu viz rozhodnutí ESD ve věci Powell Duffryn plc vs. Wolfgang Petereit z 10. března 1992.

4 Viz rozhodnutí Sovtransavto Holding vs. Ukrajina z 25. července 2002, návrh č. 48553/99, Cesnieks vs. Litva z 12. prosince 2002, návrh č. 56400/00, Kind vs. SRN z 30. března 2000, návrh č. 44324/98. Vše dostupné na <http://www.echr.coe.int/Hudoc.htm>.

5 Termín zahrnuje i patent, goodwill, nároky jako právo rybolovu, na nájemné, na náhradu škody, rozhodčí nález, jiné pohledávky, také vybudování klientely aj.

6 Viz Winter, J. et al: Report of the High Level Group of Company Law Experts on Issues Related to Takeover Bids, Brusel, 2002, str. 56.

7 Viz Krohn, M.: Minority Squeeze-outs and the European Convention on Human Rights, European Business Law Review, 2004, str. 159.

8 Ibid, str. 166.

9 Ibid, str. 166-7.

10 Ibid, str. 166.

11 Detailní analýza problému viz pozn. č. 1 a další práce.

12 Rozhodnutí českému publiku přiblížil P. Čech in Další zamyšlení nad úpravou nuceného výkupu akcií. Právní zpravodaj, 2005, č. 9, další komentář Zima, P.: Vývoj rozhodování Ústavního soudu ve věcech vyvlastňování investic v akciových společnostech. Právní rozhledy, 2005, č. 22.

13 Bude zajímavé sledovat, jak na pozadí této doktríny budou rozhodovat české soudy např. v situaci, kdy hlavní akcionář vytěsni minoritu, akcie jsou vyloučeny z obchodování na kótovaném trhu a po určité době se společnost – v důsledku rozhodnutí stejného hlavního akcionáře – obrátí na investorskou veřejnost s veřejnou nabídkou akcií a bude se ucházet o kótaci.

14 V podrobnostech viz příspěvky v pozn. č. 12.

15 Viz Krohn, M.: Minority Squeeze-outs and the European Convention on Human Rights, European Business Law Review, 2004, str. 159.

16 Okolo 220 společností využilo tuto šanci od června 2005 do dubna 2006. Viz Mašek, F., Petříček, M.: Squeeze out. Ode zdi ke zdi. Ekonom, 2006, č. 16, str. 63.

17 Viz rozhodnutí Komise z 12. března 2004, č. 45/N/1004/2004/1. Dostupné na <http://www.sec.cz>.

18 Totéž se stalo ohledně dvou dceřiných společností Unipetrolu, Spolany a Parama.

19 Viz rozhodnutí Komise z 26. srpna 2005, č. 45/N/86/2005/2. Dostupné na <http://www.sec.cz>.

20 Rock, E., Kanda, H., Kraakman, R. R. in Kraakman, R. R. et al: The Anatomy of Corporate Law. A Comparative and Functional Approach, Oxford University Press, Oxford, 2004, str. 140: "In practice, however, cumbersome procedures, delay, and uncertainty discourage small shareholders from seeking appraisal in jurisdictions that offer it."

21 Hertig, G., Kraakman, R. R., Rock, E. in Kraakman, R. R. et al: The Anatomy of Corporate Law. A Comparative and Functional Approach, Oxford University Press, Oxford, 2004, str. 203.

22 Argument P. Čecha in Další zamyšlení nad úpravou nuceného výkupu akcií, Právní zpravodaj, 2005, č. 9, že např. drobný investor – vlastník bankovního titulu není ve své pozici výkupem v podstatě dotčen, neboť obdrží-li řádné protiplnění za jeho akcie, může je obratem investovat do jiné veřejné společnosti podnikající v tomto oboru a stále tak zůstane drobným investorem do sektoru bankovníctví, je pravdivý jen teoreticky. Jde-li např. o drobného investora do oboru pojišťovnictví v České republice, který nehodlá investovat v jiné zemi (byť v regionu) – chce „vidět“ na své investice zblízka, pak tento investor po squeeze-outu v České pojišťovně, a. s., prostě

- nově investovat na českém trhu nemůže, neboť srovnatelná společnost zde kótována není (a to platí o podstatné části hospodářských oborů). Nemluvě o preferenci investora účastnit se na jedné konkrétní společnosti (jakkoli to může být iracionální a nerespektující pravidla pro obezřetné investování, je ovšem odpovědností každého, jak se svými penězi naloží – vyšší riziko znamená nejen vyšší pravděpodobnost ztráty, ale také sice méně pravděpodobný, avšak potenciálně vyšší zisk). To ovšem nic nemění na přípustnosti a přínosech squeeze-outu.
- 23 Romano, R.: *The genius of American corporate law*, AEI Press, Washington, D. C., 1993, str. 136. Byť údaje jsou již staršího data, svou, alespoň orientační, hodnotu jistě mají i dnes.
- 24 O návrhu změny druhé směrnice informoval českou veřejnost P. Čech in *Další zamyšlení nad úpravou nuceného výkupu akcií*, *Právní zpravodaj*, 2005, č. 9.
- 25 Viz Baums, T.: *The Regulation of Takeovers under German Law*, *European Business Law Review*, 2004, str. 1456.
- 26 Winter, J. et al.: *Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe*, Brusel, 2002, str. 100.
- 27 Cheffins, B. R.: *Current Trends in Corporate Governance: Going from London to Milan via Toronto*. *Duke Journal of Comparative and International Law*, 2000, č. 5: „... in companies with a concentrated ownership structure, there is a real danger that the dominant shareholder will collude with management to cheat others who own equity in the company.“
- 28 Např. Francie (Conseil des marchés financiers), Belgie (Commission bancaire et financière) a po řádné implementaci Směrnice všechny státy ES. Oproti tomu v Norsku určí výši protiplatební sám hlavní akcionář bez ingerence jakéhokoliv veřejného orgánu a dokonce i bez znaleckého ocenění, akcionáři však nejsou zbaveni práva na soudní přezkum protiplatební. Jen o něco méně ochranná byla regulace Dánska v době před implementací Směrnice. Viz Krohn, M.: *Minority Squeeze-outs and the European Convention on Human Rights*, *European Business Law Review*, 2004.
- 29 Tam, kde účast minority pokračuje v nové společnosti pouze s finančními aktivy a původní podnik fakticky zůstává majoritnímu akcionáři, který rozdělení inicioval.
- 30 Studie, zda tato hypotéza platí i v České republice, by např. mohla vyhodnotit roli akcionáře Netla Management ve veřejně dosti známém případě Českých radiokomunikací.
- 31 Viz Atanasov, V., Ciccotello, C. S., Gyoshev, S. B.: *How Does Law Affect Finance? An Empirical Examination of Tunnelling in an Emerging Market*. William Davidson Institute; Working Paper, 2005, č. 742. Ačkoli je studie zpracována na příkladu Bulharska (provedená analýza vzorku cca 1000 společností kótovaných na bulharské burze a výše plnění poskytovaného akcionářům v letech 1999 – 2001 při delistingu konstatovala, že vyplácené částky pravidelně a v podstatné výši nekorespondovaly s hodnotou společnosti), může ilustrovat situaci na rozvíjejících se trzích střední a východní Evropy v průběhu nebo krátce po transformaci (přál bych si, abychom byli nejen v této situaci blíže např. Belgie než Bulharsku, ale nejsem si jist, že tomu tak je, resp. brzy bude).
- 32 Black, B., Kraakman, R.: *A Self-Enforcing Model of Corporate Law*. *Harvard Law Review*, ročník 109, str. 1911.
- 33 Viz např. příspěvek P. Zimy v pozn. č. 12.
- 34 Jak ostatně uvedl již T. Dvořák v příspěvku *Squeeze-out aneb má drobný akcionář důvod k pláči?* *Právní fórum* 2005, č. 7.

Úroky z prodlení v mezinárodních obchodních závazkových vztazích (§ 735 obchodního zákoníku)

Mgr. VLADIMÍR DOLEŽEL

Úvod

Míra zodpovědnosti obchodníků¹ působících v mezinárodním obchodě se nijak neliší od těch, kteří působí v čistě vnitrostátním rozměru. I v mezinárodním obchodě se tak setkáváme s nízkou platební morálkou některých obchodníků, často využívajících pozdního placení svých splatných závazků jako externí formy financování svého podnikání. Proto i v právních předpisech týkajících se oblasti mezinárodního obchodu nalézáme instituty, které se snaží o eliminaci tohoto negativního jevu. Předmětem tohoto článku je ust. § 735 obchodního zákoníku (dále jen „ObZ“), které v českém právním řádu plní tuto funkci pro oblast mezinárodních obchodních závazkových vztahů. Ust. § 735 ObZ patří, stejně jako všechna další ustanovení obsažená v části třetí, hlavě III. obchodního zákoníku, mezi tzv. věcné nor-

my mezinárodního práva soukromého. Podstatou těchto norem je, že se neaplikují na právní vztahy, které patří do předmětu jejich úpravy bezprostředně, ale teprve poté, co kolizní norma odkáže na právní řád, jehož jsou součástí.² Jinými slovy, tyto normy se „aktivují“ odkazem kolizní normy, do běžných, vnitrostátních závazkových vztahů nezasahují. Je bohužel smutnou realitou, že na ustanovení části třetí, hlavy III. obchodního zákoníku, a tedy i na ust. § 735 ObZ je často zapomináno a na úroky z prodlení z mezinárodních obchodních závazkových vztahů je chybně aplikováno ust. § 369 ObZ.

Právní režim úroků z prodlení v mezinárodním obchodě

Nejprve se vraťme zpátky k otázce právního režimu úroků z prodlení v mezinárodních obchodních závazkových vztazích. Z ustanovení § 11 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (dále jen „ZMPS“), plyne, že úroky z prodlení podléhají obligacnímu statutu (*lex causae*) závazku, pakliže ovšem strany pro úroky z prodlení nezvolily právo jiné nebo z povahy

věci by se úroky z prodlení neměly řídit jiným právním rádem.³ Jedná se o zásadu jednotného obligačního statu. Ačkoliv situace, kdy by se úroky z prodlení z povahy věci řídily jiným právem, než je lex causae, je ze zákona možná, nebude v praxi častá, spíše naopak.

Pokud tedy v případě, že lex causae je české právo, nebo si strany zvolily pro otázku úroků z prodlení české právo⁴ a nedohodly si smluvní úroky z prodlení, pak se na otázku úroků z prodlení bude aplikovat ust. § 735 ObZ, a to jak co do vzniku nároku na úroky z prodlení, tak i určení jejich výše.

Pro úplnost pohledu na problematiku musím konstatovat, že uvedené se nepoužije, pokud je problematika úroků z prodlení řešena některou z přímých norem mezinárodního práva soukromého (§ 2 ZMPS). V oblasti mezinárodního obchodu je nejvýznamnější přímou normou Úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží (sdělení č. 160/1991 Sb.), která nárok na úroky z prodlení výslovně věřiteli přiznává v čl. 78, ale nijak neurčuje jejich výši.⁵ Jedná se o tzv. vnitřní mezeru. Bohužel ani rozhodovací praxe není schopna dát jednoznačnou odpověď, zda se výše úroků z prodlení bude určovat na základě kolizní metody, tedy ust. § 735 ObZ za podmínek výše uvedených, nebo bude výše úroků stanovena na základě obecných zásad, na kterých je Úmluva postavena (čl. 7.2. Úmluvy)⁶. Lze však předpokládat spíše příklon ke kolizní metodě.⁷

Ust. § 735 obchodního zákoníku

Rozebírané ustanovení § 735 ObZ plní v oblasti mezinárodních obchodních závazkových vztahů stejné funkce jako ust. § 517 odst. 2 občanského zákoníku a ust. § 369 ObZ ve vnitrostátních závazkových vztazích. Úrok z prodlení je sankční platbou, z čehož plyne jeho preventivní a reparační funkce. Z podnikatelsko-ekonomického hlediska je úkolem úroků z prodlení zabránit dlužníkovi, aby závazek vůči věřiteli nepoužil jako externí formu financování svých podnikatelských aktivit. Jinými slovy, úroky z prodlení mají zabránit, aby dlužník spekuloval na případný vyšší výnos z dlužné částky, než je sankce za pozdní úhradu dluhu, pokud tuto použije jiným způsobem než na úhradu dluhu, např. na kapitálovém trhu.

Přejdeme nyní k samotnému znění ust. § 735 ObZ. První věta ust. § 735 určuje měnu, ve které se platí úroky z prodlení, a není z pohledu srozumitelnosti a významu nijak problematická. Jednoduché pravidlo zní: **úroky z prodlení se platí ve stejné měně, na jakou zní peněžitý závazek, s jehož placením je dlužník v prodlení.**

Zbytek ust. § 735 ObZ se týká způsobu určení výše úroků z prodlení a již na tomto místě lze říci, že se jedná o pravidlo velmi problematické. Na první pohled je zřejmá výrazná podobnost se starým zněním ust. § 369 ObZ, které platilo do 1. 1. 2001, kdy nabyl účinnosti z. č. 370/2000 Sb. Je velmi pravděpodobné, že se jedná o legislativní chybu, že ust. § 735 ObZ nebylo rovněž změněno zákonem č. 370/2000 Sb. Tato chyba nebyla dosud odstraněna.

Výchozím bodem při určování výše úroků z prodlení je **úroková sazba stanovená nebo poskytovaná bankami ve státu sídla dlužníka ve smlouvách o úvěru poskytnutém na dobu trvání prodlení. Takto získaná sazba úroků z prodlení se dále zvýší o 1 %.** Prvním zjevně problematickým bodem je ta část ustanovení, ve které je výše úroků (ve formě odkazu na smlouvu o úvěru) navázána na délku prodlení dlužníka.⁸ Tam, kde je žalováno po splnění závazku, toto nebude činit žádný problém. Avšak velmi často je podávána žaloba a není jasné, kdy dlužník svůj závazek splní. Délka prodlení tak nemůže být objektivně stanovena. S délkou úvěru se mění (roste) i úvěrová (úroková) sazba poskytovaná bankami a tedy rostou i úroky z prodlení takto určené. Tato situace však nemá řešení. Je pouze na věřiteli, v jakém časovém horizontu předpokládá splnění závazku a tedy jakou úrokovou sazbu stanovenou na úvěry v takové délce trvání použije. Samozřejmě může ohledně použité sazby vzniknout spor mezi dlužníkem a věřitelem.

Naopak kladně je nutno hodnotit místní stabilizaci – místní určení bank, jejichž úvěrové sazby mohou být brány v úvahu jako výchozí bod pro určení úroků z prodlení. Jedná se o banky státu, na jehož území má dlužník sídlo, místo podnikání nebo bydliště. Tato místní stabilizace však není doplněna o stabilizaci časovou, kdy zůstává otázkou, zda má jít o banky nacházející se ve „státu dlužníka“ v době, kdy došlo k uzavření předmětného závazkového vztahu, nebo ve státu, v němž měl dlužník sídlo, místo podnikání nebo bydliště v době, kdy se dostal do prodlení. Tato dvě místa se mohou lišit v důsledku např. změny sídla dlužníka. Prof. Pelikánová v komentáři k ust. § 735 ObZ⁹ uvádí, že nevidí věcný důvod pro jiný závěr, než že v souladu s ust. § 502 ObZ, na které ust. § 735 ObZ odkazuje, provést časovou stabilizaci k datu uzavření smlouvy. Na první pohled se zdá, že časová stabilizace proběhne k datu uzavření závazku (smlouvy). Fakticky by to však znamenalo, že **velmi často budou úroky z prodlení vycházet z úrokových sazeb, které poskytují banky ve státu, s nímž již aktuálně nemá spor žádnou spojitost.** Logičtější by tak bylo provést časovou stabilizaci místa sídla dlužníka k datu, ke kterému se dostane do prodlení. Domnívám se, že takový výklad je možný. Lépe vysvětlitelný však je na otázce, z kterého data mají být úrokové sazby brány v úvahu, kterou se pokusím osvětlit nyní.

U otázky výše úroků z prodlení, resp. úrokových sazeb bank, ze kterých se bude výše úroků z prodlení vypočítávat, je situace analogická co do absence časové stabilizace této skutečnosti. Opět je otázkou, zda by se výše úroků měla odvozovat od úvěrových sazeb poskytovaných bankami v době uzavření závazku, nebo v době, kdy se dlužník dostal do prodlení. V komentáři uvedený názor prof. Pelikánové¹⁰ se vztahuje na obě analogické situace. Vzhledem k odkazu na ust. § 502 a časové stabilizaci úroků z úvěru k datu uzavření smlouvy by se tedy dle názoru prof. Pelikánové i úroky z prodlení měly odvozovat od úrokových sazeb platných v době uzavření smlouvy. Z formálního hlediska takovému závěru není co vytknout. V praxi by to však znamenalo, že se úro-

ky z prodlení budou odvozovat od úrokových sazeb starých i několik let. To je v přímém rozporu s logikou institutu úroků z prodlení. Pokud přijmeme jistou analogii mezi úroky ze smlouvy o úvěru a úroky z prodlení,¹¹ pak se úroky z úvěru začínají počítat od poskytnutí peněžních prostředků (§ 502 ObZ věta první), ovšem úroky z prodlení se začínají počítat od prodlení dlužníka, a proto by výše úroků z prodlení měla být stanovena podle úrokových sazeb v době, kdy se dlužník dostane do prodlení. Jinými slovy **za datum „uzavření smlouvy“**, jak je uvedeno v ust. § 502 ObZ, **je třeba brát nikoliv uzavření (smlouvy) závazku, jehož porušením se dlužník dostal do prodlení, ale datum uzavření „smlouvy o úvěru“ – datum, ke kterému se dlužník dostává do prodlení a tedy věřitel dlužníka od tohoto data „úvěruje“**. Domnívám se že pouze takový výklad je správný, logický a odpovídá ekonomickému smyslu institutu úroků z prodlení.

Samostatný problém představuje určení sídla dlužníka. Ust. § 735 ObZ nijak nevymezuje, jakým způsobem má být určeno. Obtížné je určení této otázky tam, kde společnost má statutární sídlo v jednom státu, např. v Německu, ale skutečné sídlo společnosti, tedy místo, v němž je vykonávána hlavní, ústřední správa společnosti, se nachází na území jiného státu, např. Rakouska. Pojem sídlo je úzce spjat s osobním statutem právnické osoby. Zde dochází k další komplikaci. Existují totiž dvě zásady, na základě kterých právní řády určují osobní statut právnických osob. Zatímco některé státy vycházejí ze zásady inkorporační, kterou přijímá i české právo, jiné státy vycházejí ze

zásady skutečného sídla. V případě inkorporační metody je sídlem společnosti (dlužníka) její statutární sídlo. V uvedeném příkladu by se tedy zjišťovaly úrokové sazby v Německu. Naopak v případě zásady skutečného sídla je sídlem společnosti její rakouské sídlo a budou se zjišťovat úrokové sazby v Rakousku. Kterou zásadu však použít? Hned na počátku je třeba odmítnout automatické a přímé užití inkorporační metody na základě českého právního řádu. Osobní statut, a tedy i otázka sídla, se řídí právním řádem státu, jehož je osoba příslušníkem (§ 3 odst. 1. ZMPS). Jedná se zjevně o kvalifikační problém. Prvotní kvalifikaci je zásadně nutné provést podle lex fori. V případě projednávání sporu v České republice by tedy proběhla kvalifikace podle českého právního řádu. Následným krokem by mělo být vyhledání norem,¹² týkajících se osobního statutu, a tedy i sídla, v dotčených právních řádech. Pokud dotčené právní řády budou otázkou sídla upravovat shodně, pak je otázka vyřešena. Uvedený příklad by tak byl vyřešen, neboť jak Německo, tak Rakousko ve svých právních řádech obsahují zásadu skutečného sídla. Sídlem by se tak rozumělo skutečné sídlo společnosti na území Rakouska. Bez problémů je také situace, kdy každá ze zemí obsahuje v jejím právním řádu odlišnou zásadu, avšak vzhledem k uspořádání společnosti to odpovídá realitě. Tedy v zemi s inkorporační zásadou je statutární sídlo společnosti a v zemi, jejíž právní řád vychází ze zásady skutečného sídla, se toto skutečně nachází. Věřitel v takovém případě má právo volby. Lze doporučit, aby věřitel zvolil za sídlo skutečné sídlo, neboť to

Ilustrační foto

bude lépe odpovídat ekonomické realitě. Problematická tak zůstává situace, kdy země skutečného sídla dlužníka se řídí inkorporační zásadou, zatímco země, kde je dlužník inkorporován, zastává zásadu skutečného sídla. V takovém případě bude nutné přijmout řešení uvedené již v zákoníku mezinárodního obchodu¹³ a řídit se inkorporační teorií, kterou zastává český právní řád. Navržené řešení představuje tzv. stupňovitou kvalifikaci a v případě, že taková konstrukce nevede k řešení, je použita jako východisko pouze kvalifikace dle *lex fori*.¹⁴

V praxi aplikačně problematický je i způsob určování úrokových sazeb bank podle ust. § 502 ObZ, na základě kterých se pak budou úroky

z prodlení určovat. Problémem jsou „obvyklé úroky požadované za úvěry“. V první řadě je třeba si uvědomit, že se zabýváme oblastí mezinárodního obchodu, z čehož plyne, že to často bude zahraniční subjekt, který bude muset zjišťovat tyto obvyklé úroky, což je zřejmě zbytečná překážka ve srovnání se situací, kdy jsou úroky z prodlení navázány na sazby vyhlášené ČNB a snadno zjistitelné z internetových stránek. Komentář¹⁵ k ust. § 502 ObZ dále uvádí: „*Formulace 'požadované za úvěry, které poskytují banky' vyžaduje citlivý výklad.*“ A dále „*Správné je zřejmě takové pojetí, které bude přihlížet k tomu, o jaké banky v místě se jedná (větší či menší, s jakou pověstí), zda jimi požadovaný úrok je v souladu s praxí ostatních bank v místě či zda se od nich výrazněji odchyluje. Za rozhodující by měl být vzat úrok, který se výrazněji neodchyluje od úroků významných bankovních domů v rozhodném místě.*“ Vzhledem k rozdílu zapříčiněnému mezinárodním prvkem v námi sledované otázce a k dikci ust. § 735 ObZ je třeba právě uvedený postup vztahující se na úroky z prodlení z vnitrostátní vztahů lehce modifikovat. Správný postup věřitele z mezinárodních obchodních závazkových vztahů by měl být takový, že se dotáže nejméně dvou významných bankovních domů ve státu sídla dlužníka, nebo jeho bydliště, na jimi poskytované úrokové sazby.¹⁶ Výsledkem dotazů věřitele není obvykle jedna úroková sazba, ale interval, ve kterém se úrokové sazby ve státu sídla dlužníka obvykle pohybují. V tomto intervalu se pak může věřitel se svým nárokem pohybovat.¹⁷ Z praxe, tak jak bylo aplikováno dnes již derogované znění ust. § 369 ObZ, víme, že praktický život s tímto ustanovením zacházel jinak. Často byly používány staré sazby, byla dotazována pouze jedna bankovní instituce a věřitelé si tak „dotvářeli“ úrokovou sazbu, na základě které počítali úroky z prodlení. Je na dlužníku, aby takto získanou obvyklou úrokovou sazbu rozporoval, případně i u soudu, v rozhodčím řízení nebo v rámci zvoleného alternativního způsobu řešení sporů.

Na tomto místě si dovoluji drobnou odbočku a zmíním se více o logice předmětného ustanovení. Jak jsem již uvedl, mají úroky z prodlení zabránit dlužníku, aby spekuloval s vyšším výnosem, pokud dlužnou částku

použije jinak než na zaplacení svého dluhu. Je proto logické, že úroková sazba se odvozuje od úrokové sazby obvyklé v zemi dlužníka, a tedy od úrokové sazby, s kterou by dlužník spekuloval. Zvýšení o 1 % tak funguje jako zvýšení výnosu, kterého by dlužník musel dosáhnout, aby se mu jiné využití dlužné částky vyplatilo a zároveň jako sankce (to ve většině případů). Přesto se stává, že se dlužník do prodlení dostává. Prodlení není pro dlužníka výhodné, avšak vzhledem k rozdílnosti úrokových sazeb v jednotlivých státech nemusí úroky z prodlení věřiteli stačit, aby jimi uhradil úroky, které musí zaplatit z úvěru, jenž si musel opatřit k překlenutí výpadku v jeho cash flow z důvodu prodlení

dlužníka. Tato situace nastává v případě, kdy jsou úrokové sazby v zemi věřitele výrazně vyšší než v zemi dlužníka. Současná logika ust. § 735 ObZ zjevně pracuje zejména s postavením dlužníka a snaží se ho donutit řádně plnit jeho závazek, přitom však zapomíná na věřitele. **Z pohledu věřitelů by bylo lepší, kdyby se úroky z prodlení odvozovaly od úrokových sazeb v zemi věřitele.** Současná tendence směřuje k posilování postavení věřitele a té by odvozování úroků z prodlení od úrokových sazeb v zemi věřitele odpovídalo více. S uvedenou novou tendencí se neztotožňuji. Odvozování úroků z prodlení od úrokových sazeb v zemi věřitele se svou konstrukcí shoduje s náhradou škody, která není v českém právu úroky z prodlení vyloučena, je pouze omezena. Dlužník tak ve finále zaplatí věřiteli veškeré zvýšené náklady. Další argument proti spočívá v úvaze, že věřitel v případě, že v zemi dlužníka jsou výrazně levnější úrokové sazby, může požádat o poskytnutí úvěru tamní banku,¹⁸ což by přinášelo pozitivní efekt v podobě růstu mezinárodního obchodu.

Má poslední poznámka k aplikaci ust. § 735 ObZ se vztahuje k přičtení 1 %. Má se 1 % přičíst ke zjištěné obvyklé úrokové sazbě nebo až konečná spočítaná částka úroků z prodlení má být zvýšena o 1 %? Z dikce ust. § 735 ObZ, která se v tomto bodě liší od dikce bývalého ust. § 369 ObZ,¹⁹ se lze snadno domnívat, že 1 % je nutné připočítat až k částce zjištěné na základě ust. § 502 ObZ. Z pohledu jazykového výkladu, pokud by se 1 % mělo připočítat k úrokové sazbě poskytované bankami, bylo by v předmětném ustanovení místo „o 1 % vyšší, než činí úroky“ uvedeno „o 1 % vyšší, než činí úroková sazba“, jak tomu bylo v bývalém znění ust. § 369 ObZ. Pro takový závěr však nelze nalézt oporu v literatuře, která, pokud se touto otázkou zabývá, v tomto ohledu nijak nerozlišuje mezi metodou výpočtu podle ust. § 369 ObZ a ust. § 735 ObZ.²⁰ Pozitivním důsledkem takové interpretace, tedy přičítání 1% k úrokové sazbě bank zjištěné podle ust. § 502 ObZ je, že nedochází k další komplikaci počítání a uplatnění úroků z prodlení tam, kde prodlení stále trvá. Východiskem pro takový výklad je zřejmě i sankční funkce úroků z prodlení, která je daleko lé-

Samostatný problém představuje určení sídla dlužníka.

Z pohledu věřitelů by bylo lepší, kdyby se úroky z prodlení odvozovaly od úrokových sazeb v zemi věřitele.

pe plněna připočtením 1 % ke zjištěné úrokové sazbě, než navýšením spočítané částky úroků z prodlení o 1 %.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2000/35/ES

Od 1. 5. 2004 se i na Českou republiku vztahují předpisy ES. Na zkoumanou problematiku dopadá Směrnice Evropského parlamentu a Rady, č. 2000/35/ES, ze dne 29. června 2000, o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích²¹ (dále jen „Směrnice“). Podle čl. 3. odst. 1. písm. d) Směrnice musí státy zajistit, že zákonná sazba úroků z prodlení je „součtem úrokové sazby pro hlavní refinanční operace použité Evropskou centrální bankou během její poslední hlavní refinanční operace, provedené před prvním kalendářním dnem daného pololetí (‘referenční sazba’) a nejméně sedmi procentních bodů (‘navýšení’), pokud není ve smlouvě uvedeno jinak. V členských státech, které se neúčastní třetí etapy hospodářské a měnové unie, odpovídá tato referenční sazba rovnocenné úrokové sazbě stanovené jejich centrální bankou. V obou případech se referenční sazba platná první kalendářní den daného pololetí použije na období následujících šesti měsíců.“ Odrazem Směrnice v českém právním řádu je nařízení vlády č. 163/2005 Sb., kterým se měnilo nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, na současnou podobu plně odpovídající požadavku Směrnice.

Z ust. § 735 ObZ nelze nijak dovodit užití nařízení vlády č. 142/1994 Sb. a samo ust. § 735 ObZ zjevně nelze sledovat kompatibilitu s požadavky Směrnice.

Je však třeba uvést, že ustanovení § 735 ObZ má mnohem širší dopad než jen na vztahy mezi subjekty členských států ES, případně mezi subjekty, na které dopadají právní předpisy ES. Nicméně ust. § 735 ObZ se v současné podobě na vztahy mezi subjekty podřízené právu ES použije a je v tomto režimu nekompatibilní s požadavky ES. Směrnice však nezavazuje státy k přizpůsobení jejich norem vztahujících se na vztahy se subjekty z třetích států. Z tohoto pohledu a v tomto režimu je ust. § 735 ObZ zcela v pořádku. Sjednotit tyto dva režimy představuje obtížnou úlohu. **Ponechání ust. § 735 ObZ v současném znění znamená nedodržení komunitárního předpisu.** Prostá harmonizace ust. § 735 ObZ se Směrnicí představuje poměrně jednoduché řešení, které ovšem nese riziko, že v případě, kdy se úrokové sazby bank začnou rozcházet se sazbou stanovenou ČNB nebo později Evropskou centrální bankou,²² přestane ust. § 735 ObZ plnit svůj účel, jak byl popsán výše. Řešením by jistě bylo i rozdělení obou režimů, tedy vytvoření nor-

my pro úroky z prodlení z obchodních vztahů podléhajících dopadu práva ES a samostatné normy pro úroky z prodlení z ostatních mezinárodních obchodních vztahů. Při tomto řešení by však mohly být ohroženy normy mezinárodního ekonomického práva, zejména zákazů diskriminace. Výběr mezi prostou harmonizací normy s požadavky Směrnice a rozdělení režimů vztahů s dopadem práva ES a bez dopadu práva ES záleží nejlépe na ekonomickém rozboru a propočtu jmenovaných variant, a proto tuto otázku ponechám otevřenou.

Smluvní úroky z prodlení

Pro normy obsažené v části čtvrté ObZ platí, že se jedná o normy dispozitivní, pakliže ustanovení normy není obsaženo v taxativním výčtu kogentních ustanovení § 263 ObZ. Ve výčtu kogentních ustanovení není § 735 ObZ uveden. Kogentnost ust. § 735 ObZ nelze dovodit ani z kogentní povahy ust. § 729 ObZ, který všechny věcné normy mezinárodního práva soukromého uvozuje. Z uvedeného plyne, že **ust. § 735 ObZ je ustanovením dispozitivním a strany si tak mohou upravit své poměry odchylně.** Dohodnuta může být jak výše úroků z prodlení, tak měna, v které budou úroky placeny a která se nemusí shodovat s měnou, na kterou zní peněžité závazek. Z hlediska dohody o určení výše úroků z prodlení je lhostejné, zda budou vyjádřeny přímo číselně nebo bude ve smlouvě zakotven způsob jejich určení. K zachování platnosti ujednání o výši úroků z prodlení je však nutné, aby byl dodržen požadavek určitosti takového ujednání. Dalším limitem, kladeným na ujednání o výši úroků z prodlení je, že jejich výše nesmí být nepřiměřeně vysoká, a tedy v rozporu s dobrými mravy.²³

Závěr

Nezbývá než uvést, že ust. § 735 ObZ je ustanovením, na které zapomíná jak odborná veřejnost, tak zřejmě i zákonodárce. Jde o ustanovení velmi problematické, v praxi téměř neaplikovatelné nebo aplikovatelné jen s velkými obtížemi. Nadto se jedná o ustanovení, které není v části jeho použití na vztahy podléhající právu ES kompatibilní s požadavky Směrnice ES. **Nelze než volat po brzké novelizaci ust. § 735 ObZ a stranám doporučit, aby si při uzavírání mezinárodních obchodních závazkových vztahů sjednávaly smluvní úroky z prodlení.**

❖ Autor je advokátním koncipientem v Brně a externím doktorandem na katedře mezinárodního a evropského práva PF MU v Brně.

1 Výraz obchodník není právním termínem. Je však při popisování oblasti mezinárodního obchodu často používán. V německy mluvících zemích se používá výraz „Kaufmann“, v anglicky mluvících zemích pak „merchant“. Výraz obchodník zahrnuje jak právnické, tak fyzické osoby působící v oblasti mezinárodního obchodu.

2 Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 4. vyd. Brno, Doplněk, 1999, s. 27.

3 Shodně Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 4. vyd. Brno, Doplněk, 1999, s. 289.

4 Šlo by o štěpení obligačního statutu.

5 V přípravných pracích na Úmluvě byla diskutována i možnost výslovného zakotvení výše úroků z prodlení, účastníci konference se však na tomto bodě neshodli. Blíže Müller, M.: Práva a povinnosti kupujícího pro případ porušení mezinárodní kupní smlouvy, Obchodní právo, 1997, roč. 6, č. 12., str. 19.

6 K tomu blíže Rozehnalová, N.: Právo mezinárodního obchodu, 1. vyd. Brno, MU v Brně, 2002, s. 306n.

- 7 Takové řešení bylo přijato i v rozhodnutí Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR – Rsp 92/00.
- 8 Dlužno podotknout, že dříve téměř analogické ust. § 369 ObZ tuto část neobsahovalo.
- 9 Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 5. díl, § 566-775, 1. vyd. Praha, Linde Praha, a. s., 1999.
- 10 dtto
- 11 Z ekonomického pohledu jsou tyto instituty zaměnitelné.
- 12 K tomu blíže Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 4. vyd. Brno, Doplněk, 1999, s. 138n.
- 13 Kopáč, L.: Komentář k zákoníku mezinárodního obchodu, 1. vyd. Praha, Panorama, 1984, s. 35.
- 14 Diskutovaná problematika určení sídla společnosti je žhavou otázkou současného mezinárodního práva soukromého. Uvedené řešení prezentuje autorův pohled na tuto problematiku.
- 15 Ibidem para 9.
- 16 S jakou úrokovou sazbou banky obvykle půjčují dlužnou částku na dobu shodnou s dobou prodlení dlužníka.
- 17 K tomu viz např. rozhodnutí Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR – Rsp 92/00.
- 18 Autor si uvědomuje, že zejména pro menší podnikatele není reálné, aby žádali o úvěr ve vzdálené zemi, nicméně globalizační trendy v mezinárodním obchodě a s ním spojený růst počtu mezinárodních úvěrových smluv je nepopiratelným faktem a příslibem do budoucna.
- 19 Srovnej „je dlužník povinen platit z nezaplacené částky úroky z prodlení určené ve smlouvě, jinak o 1 % vyšší, než činí úroková sazba určená obdobně podle § 502.“ K tomu např. Počítání úroků z prodlení s placením, Právní praxe v podnikání, 1998, roč. 7, č. 7-8, s. 48.
- 20 Shodně Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl § 566-775, 1. vyd. Praha, Linde Praha, a. s., 1999, s. 589. Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. vyd. Praha, Prospektum, 1997, s. 1202. Štenglová, I., Pliva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 6. vyd. Praha, C. H. Beck, 2001, s. 1556.
- 21 Přesnější a terminologicky správnější překlad názvu Směrnice by zněl „o potírání opožděných plateb v obchodních závazkových vztazích“. Nicméně v textu použitý název Směrnice je užíván ve všech oficiálních pramenech i v používaných databázích.
- 22 Zde by záleželo na tom, ke které sazbě budou úrokové sazby vztaženy.
- 23 K tomu např. rozhodnutí Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR – Rsp 14/97.

Mezinárodní příslušnost a uznávání úpadkového řízení z pohledu evropského – první střípky z judikatury ESD

Mgr. JAROSLAV ADAM

I. Úvod

Vývoj právní úpravy úpadkového práva společného pro Evropské společenství (dále jen „ES“) byl poněkud složitý, někdy až s „kafkovskými rysy“ neustálých změn návrhů konečné podoby právní úpravy. Myšlenka právní úpravy úpadkového řízení na komunitární úrovni má svůj původ v čl. 293 (220) Smlouvy o založení Evropských společenství (dále jen „SES“), který vyzývá členské státy, aby v případě potřeby spolu zahájily jednání týkající se mimo jiné i zjednodušení formalit, jimž podléhá vzájemné uznávání a výkon soudních rozhodnutí a rozhodčích nálezů. **V současné době je úpadkové právo upraveno aktem sekundárního komunitárního práva, a to Nařízením č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení (dále jen „Nařízení“)**¹. Před přijetím uvedeného Nařízení měly členské státy ES uzavřeny bilaterální smlouvy o vzájemném uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v oblasti úpadkového řízení. Jednotlivé smlouvy jsou pak vyjmenovány v čl. 44 Nařízení. Nařízení má kromě Dánska přímou použitelnost ve všech členských státech ES². Jak se již však stalo téměř

tradicí, nemá toto Nařízení svoji typickou čistou podobu, ale „Nařízení určitou formou nařizuje, aby členský stát některé právní oblasti výslovně upravil na národní úrovni, tj. Nařízení přikazuje určitou svoji transpozici do národního právního řádu“³.

Nařízení vstoupilo v platnost dne 31. května 2002 a vztahuje se na všechna řízení zahájená po tomto dni. Vzhledem k tomu, že před existencí Nařízení neexistovala komunitární úprava úpadkového práva a Nařízení je platné až od roku 2002, lze předpokládat, zejména s přihlédnutím k mechanismu a rychlosti rozhodování Evropského soudního dvora (dále jen „ESD“), že bude nějakou chvíli trvat, než se ESD bude touto právní problematikou zabývat. Jednou z možností, při které ESD zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění komunitárního práva, je řízení o předběžné otázce. O předběžné otázce toho již bylo napsáno hodně, proto zde odkazují na jiné zdroje.

V současné době se objevují první střípky v rozhodnutí ESD týkající se evropského úpadkového práva. Jsou jimi řízení zahájená v roce 2004 a rozsudkem ukončená v roce 2006.⁴

II. Mezinárodní příslušnost

a) Pravidla podle Nařízení

Nařízení stanoví pravidla pro mezinárodní příslušnost. „Národní příslušnost“ se pak řídí vnitrostátním právem

dotyčného státu. K zahájení úpadkového řízení jsou příslušné soudy členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka. Důkazem opaku se v případě právnické osoby za místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy, považuje její sídlo. V případě, kdy dlužník soustřeďuje své hlavní zájmy na území některého členského státu ES, jsou soudy jiného členského státu příslušné k zahájení úpadkového řízení proti dlužníkovi pouze tehdy, pokud má dlužník provozovnu na území tohoto členského státu s tím, že účinky takového úpadkového řízení jsou teritoriálně omezeny na majetek, který se nachází na území tohoto státu.

Pokud bylo úpadkové řízení zahájeno soudem členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka, stávají se jakákoliv následná úpadková řízení řízení vedlejšími (sekundárními).

b) Předběžná otázka v případě Susanne Staubitz-Schreiber

Paní Staubitz vedla podnik obchodující s telekomunikačními přístroji v Německu. V prosinci 2001 podala u Amtsgericht (v Německu) návrh na zahájení úpadkového řízení týkající se jejího majetku. Návrh byl však soudem zamítnut s odůvodněním, že zjištěný majetek nebo práva byly nedostačující. Dlužník, jenž měl od dubna 2002 bydliště ve Španělsku, podal odvolání, kterým se dožadoval zrušení zamítavého rozhodnutí. Odvolací soud však toto odvolání zamítl s tím, že pokládá návrh na zahájení úpadkového řízení za nepřipustný vzhledem k tomu, že změnou bydliště paní Staubitz byla přenesena příslušnost k zahájení tohoto řízení do Španělska. V opravném prostředku podaném proti tomuto rozhodnutí se navrhovatelka domáhala zrušení rozhodnutí a vrácení celé věci k dalšímu řízení k odvolacímu soudu. Na základě toho vnesl Bundesgerichtshof tuto předběžnou otázku: „Je soud členského státu, u kterého byl podán návrh na zahájení úpadkového řízení, i nadále příslušný k zahájení uvedeného řízení, pokud dlužník přemístí centrum svých hlavních zájmů na území členského státu po podání návrhu, ale před zahájením řízení, nebo se stane příslušným soud tohoto jiného členského státu?“

Generální advokát Dámasa Ruiz-Jaraba Colomera ve svém stanovisku předně upozorňuje na skutečnost, že „Návrh na zahájení úpadkového řízení byl podán a dotčeným soudem pro nedostačující majetkovou podstatu zamítnut před vstupem Nařízení v platnost. Vznikly tím pochybnosti o použitelnosti Nařízení v projednávaném případě.“

Článek 43 Nařízení stanoví zásadu, kterou se řídí podmínky časové působnosti tohoto nařízení. Ustanovení čl. 43 musí být vykládáno v tom smyslu, že nařízení se použije tehdy, jestliže nebylo přijato žádné rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení před vstupem tohoto Nařízení v platnost dne 31. května 2002, i když podání návrhu na rozhodnutí o zahájení řízení tomuto datu předcházelo.

Ve svých stanoviscích se jak německá vláda, Komise, tak i generální advokát shodli na tom, že jedním z prioritních cílů Nařízení je vyhnout se tzv. forum shopping a zabránit tomu, aby si dlužník zvolil to vnitrostátní prá-

vo, které mu přinese největší užitek. Zásada perpetuatio fori odstraňuje nevýhodu forum shopping. Použití strategie forum shopping je „složitě, protože k tomu je třeba mít vyčerpávající informace o výhodách a nevýhodách jednotlivých vnitrostátních úpadkových právních i vůli přemístit hlavní zájmy do jiného členského státu“.⁵

c) Centrum hlavních zájmů dlužníka

Generální advokát Colomera zdůrazňuje, že tento samostatný pojem⁶ v právu Společenství má povahu, která mu dává nezávisle na vnitrostátních předpisech jednotný význam, a tudíž se jedná o jednotnou definici pro celé Společenství.⁷ Mezi návrhem na zahájení úpadkového řízení a převedením bydliště paní Staubitz uběhla krátká doba. Z tohoto hlediska se jeví jako nepravděpodobné, že by její majetek v této zemi dosáhl takového objemu, aby bylo možné uplatnit pojem „provozovna“.

V této souvislosti je nutné akcentovat, že čl. 3 odst. 1 Nařízení neodkazuje na „okamžik zahájení řízení“ pro určení centra hlavních zájmů dlužníka.

Kdyby v době od podání návrhu na zahájení úpadkového řízení a rozhodnutí o zahájení takového řízení mohl dlužník převést centrum svých hlavních zájmů do jiného členského státu, pak by ztrácela na hodnotě a svém smyslu základní zásada Nařízení. Takový výklad není konformní s účinným průběhem evropského úpadkového řízení, jehož chce Nařízení dosáhnout, protože by věřitele nutil, aby následovali dlužníka neschopného dostát svým závazkům tam, kde uzná za vhodné se usadit, čímž by byli zbaveni nezbytné právní jistoty.

d) Rozhodnutí ESD ve věci Susanne Staubitz-Schreiber

ESD ve shodě se stanoviskem generálního advokáta dospěl k následujícímu závěru: „Článek 3 odst. 1 Nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že soud členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka v době podání návrhu na zahájení úpadkového řízení dlužníkem, je i nadále příslušný k zahájení uvedeného řízení, pokud uvedený dlužník přemístí centrum svých hlavních zájmů na území jiného členského státu po podání návrhu, ale před rozhodnutím o zahájení řízení.“

III. Uznávání úpadkového řízení

a) Pravidla podle Nařízení

Dle Nařízení uznávají všechny ostatní členské státy ES rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení učiněného příslušným soudem jiného členského státu, a to od okamžiku, kdy nabude účinku ve státě, který řízení zahájil. Členské státy mají diferencní způsoby řešení úpadku, proto platí uznání úpadkového řízení i v případě, kdy takovéto úpadkové řízení nemůže být v jiném členském státě proti dlužníku daného typu zahájeno. Uznání úpadkového řízení jedním členským státem však nezakládá překážku pro zahájení úpadkového řízení v jiném státě. V takovém případě se později zahájené řízení stává vedlejším úpadkovým řízením. Uvedené skutečnosti nejsou členské státy oprávněny napadat, to znamená, že uzná-

vají zahájená úpadková řízení jiných členských států bez jakýchkoliv dalších formálních náležitostí či vydávání vnitrostátních právních aktů. Nařízení však stanoví výhradu veřejného pořádku, kdy kterýkoliv členský stát může odmítnout uznat úpadkové řízení zahájené v jiném členském státě, pokud by byly účinky tohoto uznání ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem tohoto státu, tzn. zejména s jeho základními zásadami nebo s ústavními právy a svobodami jednotlivce.

b) Předběžné otázky v případě Eurofood

Společnost Eurofood byla zapsána v Irsku v roce 1997 jako komanditní společnost na akcie⁸ se sídlem v Dublinu. Tato společnost je stoprocentní dceřinou společností Parmalat SpA, založenou podle italského práva. Jejím hlavním předmětem bylo poskytování výhodných podmínek financování společnostem skupiny Parmalat. Koncem roku 2003 povolil italský ministr řízení o mimořádné správě společnosti Parmalat. Začátkem roku 2004 podala Bank of America na High Court (Irsko) návrh na zahájení řízení o nucené likvidaci⁹ vůči Eurofoodu. Návrh byl odůvodněn tím, že společnost Eurofood není schopna plnit své splatné závazky. Ještě téhož dne, kdy byl tento návrh doručen, jmenoval High Court dočasnýho správce. Následně povolil italský ministr řízení o mimořádné správě Eurofoodu a jmenoval mimořádného správce. Následně (10. února 2004) došel Tribunale civile e penale di Parma (Itálie) návrh na prohlášení konkurzu společnosti Eurofood. Uvedený soud má za to, že se hlavní zájmy Eurofoodu soustřeďují v Itálii, usoudil (20. února 2004), že je mezinárodně příslušný, aby určil, že se tato společnost nachází ve stavu, kdy není schopna plnit své splatné závazky. Rozsudkem však rozhodl High Court podle irského práva, že úpadkové řízení vůči Eurofoodu bylo v Irsku zahájeno ke dni návrhu podaného za tímto účelem Bank of America, tedy 27. ledna 2004. High Court rozhodl, že řízení zahájené v tomto členském státě je hlavním řízením, neboť měl za to, že hlavní zájmy společnosti Eurofood se soustřeďují v Irsku. Tento soud se rovněž domníval, že podmínky průběhu řízení před Tribunale civile e penale di Parma mohou odůvodnit podle článku 26.¹⁰ Nařízení odmítnutím irských soudů uznat rozhodnutí tohoto soudu. High Court shledal, že Eurofood nebyla schopna plnit své splatné závazky, nařídil likvidaci této společnosti a jmenoval likvidátora. Mimořádný správce, jmenovaný italským ministrem, podal proti tomuto rozsudku odvolání. Na základě toho dospěl odvolací Suprême Court k tomu, že než rozhodne o sporu, přerušil řízení do doby zodpovězení několika předběžných otázek ESD.¹¹

c) Zodpovězení předběžných otázek v případě Eurofood

Suprême Court položil několik předběžných otázek. Budu se zde však jen krátce zabývat otázkami, které přímo souvisejí s touto částí článku.

Místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy, musí být určeno podle kritérií, která jsou objektivní a současně zjistitelná třetími osobami. Tato objektivita a možnosti zjiš-

tění třetími osobami jsou nezbytné k zajištění právní jistoty předvídatelnosti ohledně určení soudu příslušného k zahájení hlavního úpadkového řízení. Tato právní jistota a předvídatelnost jsou významné tím spíše, že z určení příslušného soudu plyne rozhodné právo. Z toho vyplývá, že k určení místa, kde jsou soustředěny hlavní zájmy společnosti, která je dlužníkem, může být vyvratitelná domněnka stanovená zákonodárcem Společenství ve prospěch sídla této společnosti vyvrácena pouze tehdy, jestliže skutečnosti, jež jsou objektivní a zjistitelné třetími osobami, umožní prokázat existenci skutečné situace odlišné od té, kterou má odrážet umístění do místa předmětného sídla.

V této souvislosti je nutné zodpovědět předběžnou otázku č. 3 (viz poznámka pod čarou č. 11), týkající se obecně systému uznávání zavedeného Nařízením. Podstatou této otázky je to, zda soud ve členském státě odlišném od státu, kde se nachází sídlo podniku, a odlišném od státu, kde podnik obvykle spravuje své zájmy způsobem zjistitelným třetími osobami, ve kterém však bylo úpadkové řízení zahájeno jako první, musí být považován za příslušný k zahájení hlavního úpadkového řízení.

Z dvacátého druhého bodu odůvodnění Nařízení vyplývá pravidlo přednosti, které stanoví, že úpadkové řízení zahájené ve členském státě je uznáváno ve všech ostatních členských státech od okamžiku, kdy nabude účinku ve státě, který řízení zahájil, vychází ze zásady vzájemné důvěry. Tato vzájemná důvěra umožňuje zavedení závazného systému příslušnosti, který všechny soudy, na něž se vztahuje působnost Nařízení, jsou povinny dodržovat, a také umožňuje související upouštění ze strany členských států od jejich vnitrostátních pravidel o uznávání a vydávání exequatur ve prospěch zjednodušeného mechanismu uznávání a výkonu rozhodnutí vydávaných v rámci úpadkového řízení.

Podstatou další otázky je to, zda je členský stát povinen uznat úpadkové řízení zahájené v jiném členském státě, pokud bylo rozhodnutí o zahájení tohoto úpadkového řízení vydáno při porušení procesních podmínek (zjevném porušení základního práva být vyslechnut, kterého požívá osoba dotčená takovým řízením) zaručených v prvním státě na základě požadavků jeho veřejného pořádku.

Předně je nutné konstatovat, že výhradou veřejného pořádku, tedy důvody pro neuznání, by měly být omezeny na nezbytné minimum. Tato výhrada by měla být používána pouze ve výjimečných případech, neboť by mohla představovat překážku uskutečnění základních cílů uznávání a vykonatelnosti rozhodnutí soudů jiných členských států. ESD v této souvislosti konstatoval, že použití výhrady veřejného pořádku je možné použít pouze v případě, že uznání nebo výkon rozhodnutí vydaný jiným členským státem „by narušilo nepřijatelným způsobem právní řád státu, v němž je uznávání požadováno, neboť by tím byla ohrožena některá jeho základní zásada. Ohrožení by muselo představovat zjevné porušení právního pravidla, jež je považováno za zásadní pravidlo právního řádu státu, v němž je uznání požadováno, nebo zjevné porušení práva, které je v tomto právním řádu uznáno jako právo základní.“

Pokud tedy shora uvedený případ shrnu z pohledu uznávání úpdkového řízení, pak „**hlavní úpdkové řízení zahájené soudem členského státu musí být uznáno soudy ostatních členských států, aniž by tyto soudy byly oprávněny přezkoumávat příslušnost soudu státu, ve kterém bylo řízení zahájeno.**“ ESD dále konstatoval, že „**členský stát může odmítnout uznat úpdkové řízení zahájené v ji-**

ném členském státě, jestliže bylo rozhodnutí o zahájení přijato při zjevném porušení základního práva být vyslechnut, kterého požívá osoba dotčená takovým řízením.“

✿ Autor je advokátním koncipientem v Českém Krumlově a doktorandem na katedře obchodního práva Právnické fakulty Zápaadočeské univerzity v Plzni.

1 Verordnung (EG) Nr. 1346/2000 über Insolvenzverfahren; Council regulation (EC) No 1346/2000 on insolvency proceedings; Nariadenie Rady (ES) č. 1346/2000 o konkurzním konaní; ... tyto a jiné jazykové mutace jsou přístupny na <http://europa.eu>.

2 Podle článků 1 a 2 Protokolu o postavení Dánska, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii (dále „SEU“) a SES, se Dánsko přijímání tohoto nařízení neúčastní, a proto pro něj není závazné ani použitelné. Naopak podle čl. 3 Protokolu o postavení Spojeného království a Irsku, připojené k SEU a SES, oznámily Spojené království a Irsko své přání účastnit se na přijímání a používání tohoto nařízení.

3 Adam, J.: Evropské úpdkové právo, Právní rozhledy, 2006, č. 10.

4 Prvotně to byla věc C-1/04 (Susanne Staubitz-Schreiber), jejímž předmětem byla žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě čl. 234 SES, podaná rozhodnutím Bundesgerichtshof (Německo) ze dne 27. listopadu 2003, došlým ESD dne 2. ledna 2004, a dále věc C-341/04 (Eurofood IFSC Ltd), jejímž předmětem byla žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článků 68 a 234 SES, podaná rozhodnutím Suprême Court (Irsko) ze dne 27. července 2004 došlým ESD dne 9. srpna 2004.

5 Stanovisko generálního advokáta Dámasy Ruiz-Jaraba Colomera přednesené dne 6. září 2005 k případu C 1/04.

6 Rozuměj centrum hlavních zájmů dlužníka.

7 Rozsudek ze dne 18. listopadu 2004, Temco Europe (C-284/03, Recueil, s. I-11235, bod 16 a uvedená judikatura); v souvislosti s Bruselskou úmluvou, blíže k předmětu této předběžné otázky, viz rozsudek ze dne 15. května 2003, Préservatrice foncière TIARD (C-266/01, Recueil, s. I-4867, bod 20, a uvedená judikatura), jakož i rozsudek ze dne 20. března 1997, Farell (C-295/95, Recueil, s. I-1683, body 12 a 13, a zde uvedená judikatura).

8 Copany limited by shares.

9 Compulsory winding up by the Court.

10 Kterýkoli členský stát může odmítnout uznat úpdkové řízení zahájené v jiném členském státě nebo výkon rozhodnutí učiněný v souvislosti s takovým řízením, pokud by byly účinky tohoto uznání nebo výkonu ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem tohoto státu, zejména s jeho základními zásadami nebo s ústavními právy a svobodami jednotlivce.

11 „(1.) V případě, že je k příslušnému soudu v Irsku podán návrh na prohlášení likvidace (winding up) podniku, který není schopen plnit své splatné závazky, a tento soud předtím, než vydá usnesení o likvidaci, vydá usnesení, kterým

jmenuje dočasného správce podstaty (provisional liquidator) s oprávněním zabavit majetek podniku, spravovat jeho záležitosti, zřídit bankovní účet a ustanovit právního zástupce, což svým právním účinkem zbavuje ředitele podniku práva jednat jeho jménem, je možné toto usnesení spojené s podáním návrhu považovat za rozhodnutí o zahájení úpdkového řízení (insolvency proceedings) pro účely článku 16 Nařízení, vykládaného ve světle článků 1 a 2 Nařízení?

(2.) Je-li odpověď na první otázku záporná, je možné považovat předložení návrhu High Court v Irsku na prohlášení nucené likvidace (compulsory winding up) podniku tímto soudem za zahájení úpdkového řízení (insolvency proceedings) pro účely uvedeného Nařízení na základě irského právního předpisu (čl. 220 odst. 2 Companies Act), který stanoví, že likvidace podniku je zahájena k datu předložení návrhu?

(3.) Má článek 3 uvedeného Nařízení ve spojení s článkem 16 tohoto Nařízení ten účinek, že soud v členském státě odlišném od státu, kde je umístěno sídlo podniku, a odlišném od státu, kde podnik obvykle spravuje své zájmy způsobem zjistitelným třetími osobami, ve kterém však bylo úpdkové řízení zahájeno jako první, je příslušný zahájit hlavní úpdkové řízení?

(4.) Pokud (a) jsou sídla mateřské společnosti a její dceřiné společnosti v různých členských státech, (b) dceřiná společnost spravuje obvykle své zájmy způsobem zjistitelným třetími osobami a za úplného a stálého respektování vlastní identity společnosti v členském státě, kde je umístěno její sídlo, a (c) mateřská společnost má na základě svého podílu a pravomoci jmenovat členy představenstva takové postavení, že může kontrolovat a skutečně kontroluje politiku dceřiné společnosti, jsou z hlediska určení, místa, kde jsou soustředěny hlavní zájmy rozhodujícími ty faktory, které jsou zmíněny výše pod písm. b), či naopak ty, které jsou zmíněny výše pod písm. c)?

(5.) Pokud je zjevně v rozporu s veřejným pořádkem členského státu povolit, aby mělo soudní nebo správní rozhodnutí právní důsledky ve vztahu k osobám nebo orgánům, jejichž právo na spravedlivé projednání věci a na spravedlivý proces nebylo přijetím takového rozhodnutí respektováno, je tento členský stát povinen uznat na základě článku 17 uvedeného Nařízení rozhodnutí soudů jiného členského státu, které má zahájit úpdkové řízení týkající se podniku, pokud je soud prvního členského státu přesvědčen, že dotčené rozhodnutí bylo učiněno bez ohledu na tyto zásady, a především, pokud navrhopatel ve druhém členském státě odmítl (přestože o to byl žádán a v rozporu s usnesením soudu druhého členského státu) poskytnout provisional liquidator podniku, řádně jmenovanému v souladu s právem prvního členského státu, veškeré opisy podstatných písemností, které jsou základem jeho návrhu?“

Jednota českých právníků zve na setkání absolventů Právnické fakulty UK

Cyklus setkání zahájí dne **26. 5. 2007** slavnostní setkání absolventů, kteří ukončili svá studia **do 31. 12. 1960**. Dne **9. 6. 2007** následuje setkání absolventů z let **1961 a 1962**, **16. 6. 2007** pak absolventských ročníků **1963 a 1964**. Termíny jednotlivých schůzek budou uvedeny na webové stránce JČP www.jednotaceskychpravniku.cz a v právníckém tisku.

Účastnický poplatek pro absolventy do 31. 12. 1964 je 300 Kč, pro ostatní 500 Kč.

Další informace lze vyžádat a na akci se přihlásit prostřednictvím e-mailu na adrese spoluzaci@jednotaceskychpravniku.cz, telefonicky na čísle **731 183 051**, faxem **224 310 960**, či poštou na adresu **Spolužáci, Resta K&K s. r. o., V. P. Čkalova 784/22, 16000 Praha 6-Bubeneč**.

Zahájení všech setkání bude v 16.00 hodin, konec ve 22.00 hodin, pohoštění - studený a teplý bufet, nealko nápoje, sklenka piva či vína je v ceně vstupného, **místo setkání restaurace Zlatý rožeň** (u metra Dejvická proti Obvodnímu úřadu pro Prahu 6), oblečení neformální. S ohledem na limit počtu účastníků – 150 osob – budou přihlášky přijímány do naplnění kapacity. V případě výrazně většího zájmu o účast si pořadatel vyhrazuje právo po předchozím informování všech zájemců o změně přesunout akci do větších prostor v Praze.

Těšíme se na setkání.

JUDr. Otakar Motejl,
předseda Jednoty českých právníků

Interpretace a aplikace tzv. výhrady veřejného pořádku obsažené v § 87k odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců v řízení ve věci žádosti o povolení k trvalému pobytu za účelem sloučení rodiny

Mgr. et Mgr. MAREK ČECHOVSKÝ

Předmětem předkládaného článku je polemika s interpretací pojmu veřejný pořádek, respektive pojmu zvláště závažné narušení veřej-

ného pořádku v aplikační praxi kompetentních správních orgánů¹ v řízení ve věci žádosti o povolení k trvalému pobytu cizince - rodinného příslušníka občana Evropské unie². Nastiněný interpretační (a aplikační) problém není rozhodně banální či pouze akademický, jak by se mohlo jevit laické, dokonce i části právní veřejnosti. Většina zamítavých rozhodnutí správních orgánů ve věci žádosti o trvalý pobyt rodinného příslušníka občana Evropské unie za účelem sloučení rodiny je totiž odůvodňována právě odkazem na tzv. výhradu veřejného pořádku inkorporovanou do českého právního řádu § 87k odst. 1 písm. b) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky³ (dále již jen zákon o pobytu cizinců), tedy odkazem na hypotetické závažné narušení veřejného pořádku. **Velmi často však aplikace výhrady veřejného pořádku není z hlediska platných právních předpisů přípustná, a inkriminovaná rozhodnutí správních orgánů jsou tak nezákonná.**

Otázka interpretace a následné aplikace § 87k odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců se v současnosti stala jedním z krucióálních problémů při posuzování žádosti o vydání povolení k trvalému pobytu za účelem sloučení rodiny a sehrává klíčovou roli v osudech mnoha cizinců. V případě povolení trvalého pobytu mohou totiž tito cizinci pobývat v České republice spolu se svými blízkými téměř za stejných podmínek jako čeští občané. Naopak, pokud je jejich žádost o trvalý pobyt zamítnuta, jsou cizinci nuceni vycestovat bez jakékoliv relevantní alternativy návratu do České republiky, kde žijí jejich nejbližší příbuzní. Navíc jejich případná nová žádost o vydání povolení k trvalému pobytu podaná na zastupitelském úřadě České republiky v zahraničí má jen minimální šanci na úspěch, protože v evidenci správního orgánu je již zaznamenáno, že cizinec dříve narušil závaž-

ným způsobem veřejný pořádek (či bylo shledáno správním orgánem důvodné nebezpečí, že by tak mohl učinit), což pochopitelně rozhodujícím způsobem ovlivní eventuální nové řízení. Na případu nezákonné interpretace a aplikace pojmu veřejný pořádek lze zároveň ilustrovat nepřipravenost části státní správy adekvátně reflektovat vstup České republiky do Evropské unie se všemi právními závazky z tohoto faktu vyplývajícími i konkrétní nekompetentnost při interpretaci sekundárního práva Evropských společenství a judikatury Evropského soudního dvora.

Dle díkce § 87k odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců policie nebo ministerstvo žádost rodinného příslušníka občana Evropské unie o povolení k trvalému pobytu za účelem sloučení rodiny zamítne, jestliže je důvodné nebezpečí, že by žadatel mohl ohrozit bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušit veřejný pořádek. **Příslušné správní orgány se velmi často mylně domnívají, že termín veřejný pořádek jakožto neurčitý právní pojem, který není a nemůže ze své podstaty být právními předpisy zcela přesně definován a vyčerpávajícím způsobem konkretizován, je možno interpretovat v podstatě dle libovůle aplikujícího úředníka.** Pojem veřejný pořádek je tak velmi často využíván (či lépe řečeno zneužíván) v situaci, kdy se správní orgán subjektivně domnívá, že by měl zamítnout žádost o povolení k trvalému pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie, ale nedisponuje žádnými relevantními důkazy akceptovatelnými právním řádem České republiky. V desítkách rozhodnutí správních orgánů tak můžeme nalézt následující, v podstatě identický výklad pojmu veřejný pořádek: „*Veřejný pořádek lze definovat i jako vyvážený stav společenských vztahů respektující vžitá či v místě uznávaná pravidla způsobu života a společenského chování (slušnosti), vycházející z poměrů daného místa a z tam obecně přijímaných zásad a pravidel morálky*“ (rozhodnutí Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie, č. j.: SCPP-3142/C-214-2006 ze dne 23. 10. 2006).⁴ Bohužel, k obdobné interpretaci se přiklánějí i některá soudní rozhodnutí (například rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 9. 2006, č. j.: 11 Ca 51/2006: „*Za veřejný pořádek je nutno považovat soustavu pravidel chování, která jsou obsažena v právních předpisech, ale i chování, která v právních předpisech ob-*

sažena nejsou, jestliže jejich zachování je podle obecného názoru lidí v určitém místě a čase nezbytnou podmínkou pokojného stavu. Veřejným pořádkem je pak stav, ve kterém jsou pravidla chování dodržována, porušením veřejného pořádku je stav, kdy pravidla chování dodržována nejsou.“⁵

S výše uvedenými názory, respektive s výše uvedenou aplikační praxí však rozhodně nelze souhlasit. V prvé řadě, avšak spíše nad rámec primární argumentace autora tohoto článku, je nutno konstatovat, že právní řád České republiky poskytuje poměrně jasný výklad pojmu veřejný pořádek. Jedná se o ustanovení § 36 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním. Zde je pro právní vztahy s cizím prvkem uvedeno, že **veřejný pořádek je tvořen základními zásadami společenského a státního zřízení, přičemž za základní zásady společenského a státního zřízení jsou považovány právní regulativy obecného a stálého charakteru, jakými jsou např. zásada demokratického právního státu či princip svobody slova.**

Zejména a především je však pojem veřejný pořádek právě v kontextu tzv. cizineckého práva adekvátně vymezen ve směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2004/38/ES o právu občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (a v dříve platné směrnici Rady č. 64/221/EHS, která byla prvně jmenovanou směrnicí nahrazena) a návazně v judikatuře Evropského soudního dvora (bližší viz níže). Obě uvedené směrnice skutečně přiznaly členským státům Evropské unie právo tzv. výhrady veřejného pořádku, a to prostřednictvím alternativy zakázat státním příslušníkům jiných členských států Evropské unie a jejich rodinným příslušníkům vstup, případně pobyt na jejich území právě z důvodů veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti. Článek 27 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/38/ES však pro účely vymezení pojmu veřejný pořádek zavádí zásadu přiměřenosti a požadavek, aby byl každý jednotlivý případ posuzován na základě osobního chování dotyčného cizince. Zmíněná směrnice navíc ve svém článku 27 odst. 2 věta druhá zcela jasně stanovuje, že **dokonce ani jednání cizince kvalifikované jako trestný čin samo o sobě nelze považovat za porušení veřejného pořádku.**

Pokud je směrnice implementována (jak se to stalo v případě směrnice Rady č. 64/221/EHS, tak směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/38/ES) do právního řádu členské země Evropské unie, pak je pochopitelně, v právních vztazích, které reguluje, nutné aplikovat přímo vnitrostátní zákon (případně jinou právní normu, kterou byla směrnice „vtažena“ do práva členského státu). Příslušná právní norma však pochopitelně musí být vzhledem k základním zásadám práva Evropských společenství se směrnicí v souladu a zároveň musí být s dotčenou směrnicí konformní i interpretace vnitrostátní normy.⁶ Dikce článku 27 směrnice Evropského

parlamentu a Rady č. 2004/38/ES přitom zcela jednoznačně vylučuje aplikaci výhrady veřejného pořádku [inkorporované do českého právního řádu právě zmíněným § 87k odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců] z důvodu tzv. generální prevence, tedy **neumožňuje odůvodňovat aplikaci výhrady veřejného pořádku odkazem na obecné zájmy společnosti (jak to často paušálně činí správní orgány) a již vůbec nelze akceptovat aplikaci výhrady veřejného pořádku, pokud správní orgán konstatuje, že sice nedošlo k porušení práva, ale k údajnému porušení morálky a vztahů v místě obvyklých.**

Pojem veřejný pořádek, respektive výhradu veřejného pořádku navíc opakovaně a poměrně precizně vyložil ve své judikatuře Evropský soudní dvůr. Kupříkladu z relativně aktuálních rozsudků ve věci Komise Evropských společenství proti Německé spolkové republice (C-441/02 ze dne 27. dubna 2006) a ve věci Komise Evropských společenství proti Španělsku (C-503/03 ze dne 31. 1. 2006) explicitně vyplývá, že z existence odsouzení pro trestný čin lze pro aplikaci výhrady veřejného pořádku vycházet pouze tehdy, pokud okolnosti, které vedly k takovému odsouzení, ukazují na osobní chování představující trvalé ohrožení základních zájmů společnosti. Evropský soudní dvůr dále zdůrazňuje, že výhrada veřejného pořádku představuje výjimku, kterou je třeba vykládat restriktivně a jejíž rozsah **nemohou** členské státy určovat jednostranně.⁷ **Podle konstantní judikatury Evropského soudního dvora předpokládá uplatnění výhrady veřejného pořádku vnitrostátním orgánem v každém případě kromě společenského nepořádku, který představují všechna porušení práva, existenci skutečného a dostatečně závažného ohrožení, jímž je dotčen základní zájem společnosti.**⁸ (Srovnej rozhodnutí Oddělení cizinecké policie Česká Lípa, č. j: SCPP-02203-31/UL-O-CI-2006 ze dne 2. 3. 2007: „Pojem veřejný pořádek není definován v žádném právním předpisu. Obecně je veřejný pořádek právními teoretiky definován jako stav, kdy je dodržována soustava pravidel chování lidí obsažených jak v právních normách, tak v pravidlech právem neupravených, jejichž zachování je dle obecného názoru v místě a čase nezbytnou podmínkou pokojného stavu. Tzn., že se jedná o způsob života a společenské chování, která jsou vžitá a uznávána a která vycházejí z obecně přijímaných zásad a pravidel morálky.“)

Navíc je třeba zdůraznit, že v případě státního příslušníka třetího státu, který je manželem nebo manželkou státního příslušníka členského státu Evropské unie, umožňuje preferovaný restriktivní výklad pojmu veřejný pořádek rovněž ochranu práva cizince na respektování jeho soukromého a rodinného života ve smyslu článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práva a základních svobod.⁹

Evropský soudní dvůr tedy zcela zřetelně a jednoznačně vyložil pojem veřejný pořádek v kontextu práva občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských stá-

*...veřejný pořádek je tvořen
základními zásadami společenského
a státního zřízení...*

tů. Evropský soudní dvůr sice nemá pravomoc přikázat vnitrostátnímu soudu, aby aplikoval určitý předpis práva Evropských společenství, pokud však takový předpis aplikován bude, je Evropský soudní dvůr oprávněn stanovit jeho výklad v daném případě závazně. Jestliže tedy vnitrostátní soud při svém rozhodování použije právní předpis vydaný k provedení závazného předpisu evropského (což je právě daný případ zákona o pobytu cizinců č. 326/1999 Sb. v kontextu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2004/38/ES), nebo použije přímo předpis evropský, je povinen jej vyložit podle jednotných pravidel, závazně formulovaných Evropským soudním dvorem. Stručně řečeno, každý vnitrostátní soud je tedy povinen v mezích své pravomoci přímo používat právo Evropských společenství, chránit práva, která z tohoto právního systému vznikají jednotlivcům, přičemž porušení práva Evropských společenství je nutno považovat za zřejmou nezákonnost.¹⁰

Výhradu veřejného pořádku je tedy nutno s ohledem na shora uvedenou směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2004/38/ES a zejména konstantní judikaturu Evropského soudního dvora interpretovat tak, že **za narušení veřejného pořádku je třeba považovat takové protiprávní jednání, které (přinejmenším) jednoznačně překračuje intenzitu jednání popsaného v některé ze skutkových podstat trestných činů uvedených v trestním zákoně.** Český zákonodárce navíc okruh protiprávních jednání pro případnou aplikaci ustanovení § 87k odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců dále zúžil, když stanovil podmínku, že **se musí jednat o narušení veřejného pořádku závažným způsobem.** Dle názoru autora článku **pod pojem závažné narušení veřejného pořádku** (jakožto zásah jednoznačně intenzivnější než „pouhé“ narušení veřejného pořádku předpokládané směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2004/38/ES) tedy **nelze subsumovat veškeré trestné činy, ale pouze trestné činy mimořádné závažnosti.** Tento výklad lze taktéž analogicky dovodit ze skutečnosti, že závažný způsob narušení veřejného pořádku by měl zřejmě být přiměřený nebo srovnatelný s ohrožením bezpečnosti České republiky, což je druhý z důvodů pro zamítnutí žádosti o trvalý pobyt uvedený v ustanovení § 87k odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců či taktéž z díkce § 179 odst. 2 identického zákona, který na stejnou úroveň klade ohrožení bezpečnosti státu a odsouzení za zvlášť závažný trestný čin.

Závěrem lze tedy shrnout, že pojem veřejný pořádek, přestože se jedná o neurčitý právní pojem, rozhodně nemůže být interpretován dle libovůle aplikujícího správního orgánu. Naopak, výklad pojmu veřejný pořádek je

v kontextu práva občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států konkrétně limitován sekundárním právem Evropských společenství a konzistentní judikaturou Evropského soudního dvora. Správní orgány (stejně tak jako případně orgány justiční) jsou vzhledem k nezpochybnitelné nadřazenosti práva Evropských společenství i významu a postavení Evropského soudního dvora povinny tento výklad při aplikaci § 87k odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců plně respektovat.

Podle výše specifikované ustálené judikatury Evropského soudního dvora předpokládá aplikace výhrady veřejného pořádku vnitrostátním orgánem v každém případě kromě společenského nepořádku, který představují všechna porušení práva, existenci skutečného a dostatečně závažného ohrožení, kterým je dotčen základní zájem společnosti, přičemž ani odsouzení pro trestný čin samo o sobě aplikaci výhrady veřejného pořádku neumožňuje. Rozhodně tedy **nelze akceptovat výše indikovanou aplikační praxi správních orgánů, při které jsou pod pojem zvlášť závažné narušení veřejného pořádku** (tedy pod pojem jednoznačně intenzivnější než pouhé narušení veřejného pořádku) **subsumovány případy, kdy správní orgán explicitně připouští, že účastník řízení-cizinec neporušil žádné (natož trestní) zákony České republiky, ale dle subjektivního názoru aplikujícího správního orgánu (údajně) jednal v rozporu s nespécifikovanými a nedefinovatelnými podmínkami klidného a spořádaného společenského soužití.** Zvláště v tak závažné problematice, jakou bezesporu je otázka slučování rodin, ve které chybné či nezákonné rozhodnutí často znamená nenahraditelný zásah do rodinného a soukromého života, ne-li přímo faktický rozpad primárních příbuzenských vztahů.

Zároveň je nutno konstatovat, že pokud bude státními orgány i nadále pojem *veřejný pořádek* interpretován a aplikován v rozporu s právem Evropských společenství, nelze rozhodně vyloučit nejen kumulaci oprávněných žalob k českým soudům (a to jak proti nezákonnému rozhodnutí správního orgánu, tak na náhradu škody), ale taktéž (byť v extrémním případě) ani případnou žalobu pro porušení práva Evropských společenství iniciovanou Komisí Evropských společenství k Evropskému soudnímu dvoru se všemi následnými finančními i politickými konsekvencemi.

(Článek byl zpracován v rámci projektu EQUAL Work in Czech.)

✦ Autor je advokátem v Praze.

1 V daném případě se jedná o jednotlivá Oddělení cizinecké policie, Oblastní ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie, Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie či výjimečně Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra.

2 Nejčastěji se jedná o otce/matku občana České republiky, případně manžela/manželku občanky/občana České republiky.

3 § 87k odst. 1 písm. b): Policie nebo ministerstvo žádost o povolení k trvalému pobytu zamítne, jestliže je důvodně nebezpečí, že by žadatel mohl ohrozit bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušit veřejný pořádek.

4 Dále kupříkladu viz rozhodnutí Ředitelství služby cizinecké a pohraniční

policie ze dne 15. 11. 2006, č. j.: SCPP-3442/C-215-2006, rozhodnutí Oddělení cizinecké policie Karlovy Vary ze dne 18. 1. 2007, č. j.: SCPP-6983-1/PL-VI-C-2006, rozhodnutí Oblastního ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Praha ze dne 11. 12. 2006 č. j.: SCPP-3738/PH-X-CI-2005, rozhodnutí ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie ze dne 25. 1. 2007 č. j.: SCPP-163/C-218-2007 atd.

5 Dále kupříkladu viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. 4. 2006, č. j. 11 Ca 278/2005 či rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 6. 2006, č. j. 11 Ca 297/2005.

6 Blíže viz kupříkladu Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.:

Evropské právo, C. H. Beck, Praha 2004, či Týč, V.: Základy evropského práva pro ekonomy, Linde, Praha 2003.

7 Dále viz taktéž rozsudek ve věci Bouchereau, 30/77 ze dne 27. října 1977, či rozsudek ve věci Calfa, C 348/96 ze dne 19. ledna 1999.

8 Dále taktéž viz rozsudky Orfanopoulos a Oliveri, C-482/01 a C-493/01 ze dne 29. dubna 2004.

9 Viz rozsudek ve věci Carpenter, C 60/00 ze dne 11. července 2002 či rozsudek ve věci MRAX, C 459/99 ze dne 25. července 2002.

10 Blíže viz kupříkladu Zemánek, J.: Evropský soudní dvůr in www.integrace.cz či Hendrych a kol.: Správní právo. Obecná část. C. H. Beck, Praha 2006.

O protokolaci v trestním řízení

JUDr. TOMÁŠ SOKOL

Litera scripta manet. Krom jiného byla na tomto principu postavena i evidence obsahu úkonů, prováděných v trestním řízení. Jak z dalšího vyplývá, princip platí

stále, byť již ne tak zcela a u trestních soudů možná za pár let platit přestane.

Evidence obsahu úkonů trestního řízení – protokolace, zejména trestního řízení před soudem, prošla v poslední době zásadními legislativními změnami. Po novelách provedených zákonem č. 265/2001 Sb. a 283/2004 Sb. především **trestní řád preferuje pořizování zvukového záznamu soudního jednání**. To je zcela zřejmé z dikce § 55b tr. ř., zejména z jeho odst. 1, z něhož je dále patrné, že toliko z důležitých důvodů může předseda senátu rozhodnout, že záznam bude pořizován jinak. Jinak znamená protokolaci dle obecné úpravy protokolování úkonu v trestním řízení dle § 55 tr. ř. Rozsah aplikace ustanovení § 55b tr. ř. je poněkud zpochybňován obsahovou rozporností jeho nadpisu s dalším textem. Konkrétně ustanovením § 55b odst. 1 a 5 tr. ř. Nadpis u ustanovení § 55b tr. ř. zní: „Některé zvláštnosti protokolace v řízení před soudem“. **Ovšem podle odst. 1 toho ustanovení se zvukový záznam, nerozhodne-li z důležitých důvodů předseda senátu jinak, pořizuje o průběhu hlavního líčení.** Tedy jedné z možných forem řízení před trestním soudem. Podle odst. 3 § 55 tr. ř. se do protokolu *o hlavním líčení nebo veřejném zasedání* výpovědi osob zapisují jen potud, pokud obsahují odchylky nebo dodatky k dřívějším výpovědím či vysvětlením a dále na žádost státního zástupce či obviněného se souhlasem předsedy senátu. Podle odst. 4 § 55b tr. ř. není třeba za okolností, které ještě budou zmíněny, pořizovat protokol *o hlavním líčení nebo veřejném zasedání*. Je zřejmé, že název uvedený u § 55b, a obsah odst. 3 a 4 § 55b zřetelně aspirují na úpravu protokolace v řízení před trestním soudem, tedy při hlavním líčení a veřejném zasedání. Úvodní odstavce § 55b ale stanoví povinnost pořizovat až na výjimky zvukový záznam, ovšem tuto povinnost váže pouze k průběhu hlavního líčení. Vysvětlení tohoto zřejmého rozporu je velmi obtížné. Komentář k trestnímu řádu¹ v této souvislosti uvádí: „Zákon zejména po další novelizaci

provedené zákonem č. 283/2004 Sb. a po provedeném vybavení jednacích síní soudů příslušným technickým zařízením přepokládá zejména využití tohoto způsobu provádění protokolace v hlavním líčení (srov. § 55b odst. 1), dále pak ve veřejném a neveřejném zasedání s tím, že je ho možno využít i *při dalších úkonech soudu*, a to jak v přípravném řízení (např. při výsleších obviněného podle § 69 odst. 5 nebo § 77 odst. 2), tak i po podání obžaloby (např. při výsleších mimo hlavní líčení, prováděných podle § 183a nebo § 314b odst. 2, 3). Přitom však dává pravomoc předsedovi senátu (samosoudci - § 314 odst. 4) rozhodnout, že **z důležitých důvodů nebude pořizován ani v hlavním líčení zvukový záznam, ale protokol bude pořizen příbráným zapisovatelem podle diktátu předsedy senátu či samosoudce** (srov. § 55b odst. 1, 8).“ Uvedenou citaci vnímám jako poněkud extenzivní výklad ustanovení § 55b tr. ř., zejména jeho odst. 1, byť si nemyslím, že by šlo o závažnější problém. Toliko, že ustanovení § 55b tr. ř., které je pro pořizování zvukového záznamu klíčové, zmiňuje jen průběh hlavního líčení. Pro účely tohoto článku budu ale vycházet z toho, že pořizování zvukového záznamu a následná protokolace je přípustná v případě jakékoliv formy trestního řízení před soudem.

Bude ještě zmíněno, že sice již nikoliv zcela důsledně, ale **současná právní úprava protokolace stále vychází z priority protokolu jakožto dokladu o průběhu řízení před soudem**. Jeho vzniku, kromě výjimečných případů, předcházejí dvě fáze zaznamenávání průběhu soudního jednání. V první fázi je prováděn zvukový záznam celého průběhu hlavního líčení. Ve fázi druhé by mělo dojít k protokolaci tohoto průběhu, tj. přepisu obsahu výpovědi. Významné je, že tento přepis je prováděn (alespoň dle mých poznatků), na elektronické médium a z něj tištěn. Běžná ale je i distribuce protokolu v elektronické podobě, s tím, že adresáti si jej buď sami vytisknou, anebo jej budou uchovávat a užívat tak, jak jej obdrželi. Věcně tedy existuje zvukový záznam, přepis v elektronické podobě, který není protokolem, byť s tímto přepisem může být samostatně disponováno, a konečně protokol jakožto písemný doklad o průběhu řízení.

Podmínkou pro pořizování protokolu ze zvukového záznamu je, že jej provádí vyšší soudní úředník nebo protokolující úředník (§ 55b odst. 2 tr. ř.). Protokolujícím úředníkem je zaměstnanec, který složil odbornou zkoušku určenou ministerstvem spravedlnosti dle čl. II bod 3 zák. č. 265/2001 Sb.² Ustanovení § 27a tr. ř. upravuje činnost, resp. pravomoci vyššího soudního úředníka, který

je definován v § 2 odst. 2 zákona č. 189/1994 o vyšších soudních úřednících.

Protokolaci ale má předcházet určitá selekce obsahu zvukového záznamu. Především, jak již bylo zmíněno, u osob, které již byly vyslechnuty, má být do protokolu o soudním jednání zapisováno pouze to, v čem se výpověď u hlavního líčení liší od výpovědi předchozích. Státní zástupce nebo obviněný mohou požádat o doslovnou protokolaci a předseda senátu musí vyhovět (vyhoví), nejde-li o opakování toho, co již je zachyceno v protokole. Možnost (nebo povinnost) selekce zvukového záznamu ale může vést (a také vede) v praxi k určitým problémům. S ohledem na to, že zápis provádějí úředníci, kteří nemusí a s velkou pravděpodobností také nebudou znát obsah trestního spisu pořízeného v přípravném řízení, se jeví poněkud pochybné svěřit těmto osobám rozhodování o tom, v čem se liší výpověď osoby, která již byla vyslechnuta, od její výpovědi zachycené na zvukovém záznamu.

Podle § 55b odst. 5 tr. ř. se zaznamenává do protokolu podstatný obsah zvukového záznamu o průběhu úkonu před soudem. Oproti řízení před soudem, hlavnímu líčení a veřejnému zasedání, se zde hovoří o ještě obecnější formě, tj. úkonu před soudem. Z užití formulace je dovozováno, že může jít i o výsledky v souvislosti s rozhodováním o vazbě, rozhodováním samosoudce atd., byť toto ustanovení samo o sobě nelegitimuje zaznamenávání průběhu hlavního líčení na zvukový záznam a jeho pozdější přepis, toliko udává kritéria, jimiž se tento následný přepis řídí.

Za podstatný obsah je třeba považovat jednak to, co bylo postupem dle § 55b odst. 3 tr. ř. vyžádáno k doslovné protokolaci státním zástupcem nebo obviněným, dále pak ty skutečnosti, které mají podstatný význam pro rozhodnutí. Problém výběru relevantních skutečností protokolujícím úředníkem nebo soudním úředníkem řeší komentář k tr. řádu tak, že vybrané části označí zmínění úředníci ve spolupráci s předsedou senátu či samosoudcem v průběhu hlavního líčení, což je důvodem pro to, že zákon stanoví pro uvedené úředníky poměrně značné kvalifikační předpoklady, resp. kvalifikační zkoušku.³ Aniž bych jakkoliv zpochybňoval kvality soudních úředníků, mám za to, že zde spočívá další problém, který mnohdy nemohou vyřešit ani úředníci, ale namnoze ani zmíněný soudce, který by měl spolu s nimi výběr provádět. **V mnoha případech totiž mohou mít subjekty řízení velmi odlišné představy o tom, co je pro rozhodování ve věci podstatné.** To souvisí jednak s různými úhly pohledu na trestní věc, ale i s jejím vývojem. V úvahu přicházejí minimálně dvě situace. Jednak je obecně např. z hlediska státního zástupce či obžalovaného významná určitá pasáž výpovědi svědka, aniž by se to tak jevílo protokolujícímu úředníkovi či soudci, prostě proto, že mu není zcela známa taktika obžaloby anebo ještě spíše taktika obhajoby (v prvním případě již lze mnohé usoudit z písemného textu obžaloby). Může ovšem také dojít ještě k jiné situaci, kdy

např. později, v další části hlavního líčení, je proveden důkaz, který nějakým způsobem souvisí s důkazem prováděným dříve. Např. je učiněna svědecká výpověď, která vyvrací svědeckou výpověď dřívější, anebo ji naopak potvrzuje, avšak tato skutečnost nebyla dopředu známa a teprve následně se v celém kontextu v provedeném dokazování náhle jeví jako velmi důležité to, co dřívější svědek vypovídal. To ovšem, zejména je-li protokol přepisován urychleně, ještě nemusí být známo ani té straně, jejíž procesní argumenty tento provedený důkaz podporuje, takže v rozhodné době ani ona sama nemusí

trvat na tom, aby výpověď tohoto dřívějšího svědka byla doslovně zaprotokolována. Trestní řád ale v této souvislosti nemá žádnou možnost,

jak se „vrátit“ k nějakým předchozím výpovědím a protokol o hlavním líčení doplnit. Ani to není problém neřešitelný, toliko při současné soudní praxi se obtížně řešitelný může stát.

V poznámkách zmíněná publikace v této souvislosti uvádí, že relevantní části zvukového záznamu označí *...vyšší soudní úředník nebo protokolující úředník ve spolupráci s předsedou senátu (samosoudcem) v průběhu hlavního líčení.* Tato úprava zřetelně představuje problém, a proto se zhusta přepisuje doslovně celý záznam soudního jednání či soudního úkonu.

Možná z těchto dvou důvodů, či také z nich, je mnohem běžnější praxe spočívající v zapisování všeho, co bylo v soudní síni vysloveno a zaznamenáno. Ustanovení § 55b odst. 4 tr. ř. obsahuje zdánlivě logickou úpravu, která však, domyšleno do důsledků, vyvolává značné pochybnosti. **Podle tohoto ustanovení není třeba vyhotovovat písemný protokol o hlavním líčení nebo veřejném zasedání, jestliže obviněný nebo státní zástupce prohlásí, že se vzdává opravného prostředku proti rozhodnutí a na písemném vyhotovení protokolu o hlavním líčení nebo veřejném zasedání netrvají, anebo žádná z oprávněných osob nepodá opravný prostředek a rozhodnutí nabude právní moci.** Tato úprava tedy především předpokládá, že protokol o hlavním líčení neobdrží jeho účastníci před tím, než dojde k vyhlášení rozsudku a ani před tím, než uplyne lhůta pro podání odvolání. To by snad bylo přijatelné a rozumné opatření tam, kde by šlo o jedno relativně krátké hlavní líčení, na jehož konci by následovaly závěrečné návrhy a poté vyhlášení rozsudku, přičemž ihned po tomto vyhlášení by se strany vzdaly opravných prostředků. Zákonná úprava ale neobsahuje žádné omezení, tedy lze si také představit, že legitimuje i absenci vypracování protokolu v časově velmi náročném hlavním líčení, které pokračovalo vícekrát a kde vůbec není zřejmé, že by některá ze stran, případně obě, chovaly záměr vzdát se opravných prostředků. Jinými slovy to může vést k situaci, kdy účastníci řízení obdrží po takto dlouhém hlavním líčení rozsáhlý rozsudek, avšak ve svém odvolání budou odkázáni pouze na své písemné poznámky (s výjimkou níže popsanou), neboť soud bude vyčkávat s přepisem protokolu až do okamžiku, kdy bude zcela zřejmé, zda se

obě strany nevzdaly opravných prostředků. Citovaný komentář k trestnímu řádu, ani žádná jiná dostupná literatura, případně publikované rozhodnutí soudu, se tímto problémem nezabývá. Řešení této zdánlivě nedostatečné legislativní úpravy ale podle mého názoru je možné a relativně velmi jednoduché. Musí vycházet z obecných principů trestního řízení, upravených § 2 odst. 4 tr. ř., podle něhož je, krom jiného, třeba postupovat v trestním řízení s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou občanských práv a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech, kterými je ČR vázána. Jednou z těchto smluv je Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Podle jejího čl. 6 odst. 1 má každý právo na spravedlivý, tedy fair proces. Vyjdeme-li z konstantní judikatury Ústavního soudu, který v případě, že nějaký zákon může být vykládán dílem protiústavně, dílem v souladu s Ústavou, prosazuje povinnost těch, kteří zákon aplikují, postupovat podle druhé z naznačených možností, je nezbytné interpretovat toto ustanovení tak, aby výklad byl v souladu s požadavkem na spravedlivý proces. **Podle mého názoru již fakt, že účastníci nemají k dispozici protokoly o všech**

hlavních líčeních v okamžiku, kdy přistupují k závěrečnému návrhu, je buď v rozporu s tímto právem na spravedlivý proces, anebo na samé hranici.

Vyjdeme-li z doposud respektované premisy potřeby protokolu, která ale bude níže zpochybněna, pak z celého principu protokolace určitých úkonů trestního řízení a práva stran na stejnopis tohoto protokolu naprosto jednoznačně vyplývá, že toto právo musí být realizováno v době, kdy má pro strany trestního řízení nějaký smysl. Stěží si lze představit, že by protokoly o jednotlivých úkonech, počínaje přípravnou fází trestního řízení, byly stranám předány až po právní moci rozsudku. Z logiky věci by tedy vyplývalo, že v **okamžiku, kdy strany přistupují k závěrečným návrhům, by měly mít tyto protokoly k dispozici**, byť lze připustit výjimku, avšak podle mého názoru toliko v případě, že s tím obě strany souhlasí. V opačném případě pak soud, který rozhoduje dřív, než jsou protokoly přepsány, riskuje dle mého názoru právě námitku toho, že proces neprobíhal spravedlivě, neboť protokoly, které potřebovala strana k tomu, aby mohla dostatečně argumentovat tím, co z výsledků hlavního líčení považuje za podstatné, neměla

Ilustrační foto JAKUB STADLER

k dispozici. Tím jí bylo znemožněno se účinně hájit. Opět s výjimkou případů, kdy by s tím strany výslovně vyslovily souhlas, lze pak považovat za vyloučené, že by protokoly o hlavním líčení byly předávány později než s rozsudkem tak, aby jejich obsah mohl být alespoň použit při formulaci odvolání. I když trestní řád nekopíruje úpravu civilního řízení, a tedy nezakazuje novoty, je zřejmé, že zejména ve složitějších věcech by bylo v rozporu se zmíněnými principy spravedlivého procesu, aby např. mohla strana poukazovat na zásadní skutečnosti zjištěné při hlavním líčení až v rámci přednesu svého odvolání. Jistá alternativa zde existuje a zmíním ji dále, avšak s tou jsou v praxi stále problémy. Mutatis mutandis platí výše uvedené i pro jednání odvolacího soudu. Ve zdrcující většině případů zřejmě není protokol o veřejném zasedání nezbytný pro přednesení konečného návrhu. Ovšem zcela asi tuto možnost vyloučit nelze v případě, kdy by odvolací soud prováděl důkazy.

To, že protokol o hlavním líčení by neměl být vyhotovován opožděně, lze dovodit i z ustanovení odst. 5 § 55b tr. ř., byť z něj ovšem neplyne ani obecné vymezení lhůty, do které by se tak mohlo stát.

Pro závěr, dle něhož by protokol měl být prepisován a předáván stranám co nejrychleji a s minimálním zpožděním, svědčí i text § 57 tr. ř., který připouští možnost opravy a doplnění protokolu o hlavním líčení, veřejném a neveřejném zasedání (nikoliv o jiném úkonu soudu), přičemž se tak zjevně může dít ex officio, anebo v reakci na námitky proti protokolu. Z principu spravedlivého procesu je zjevné, že bude podstatně těžší zjistit bez doslovné kontroly, resp. srovnání obsahu zvukového záznamu s obsahem protokolu, podstatnější chybu, je-li protokol předáván se značným časovým odstupem. V takovém případě jsou účastníci nuceni, aby prováděli detailní kontrolu poslechem zvukového záznamu, což v případě rozsáhlejších soudních jednání může být činnost, která zabere několik hodin, anebo také několik dnů.

Protokol o úkonu v trestním řízení má povahu veřejné listiny, kterou je nutno považovat za důkaz o tom, jaký byl průběh hlavního líčení, pokud by nesprávnost jeho obsahu nebyla prokázána jinými důkazy.⁴ Možná z toho důvodu některé soudy odepíraly a některé odepírají dodnes posílat protokoly elektronicky, ovšem problém jde vyřešit výkladem, který za veřejnou listinu bude považovat skutečně jen listinu, nikoliv elektronický záznam, nadto pak listinu vydanou soudem. Podstatnější ale je, že jako s důkazem o jednání před soudem počítá trestní řád primárně s protokolem. Stačí rámcově připomenout možnosti čtení protokolů z přípravného řízení u hlavního líčení a per analogiam u veřejného či neveřejného zasedání. O možnosti poslechu záznamu z hlavního líčení v rámci odvolacího jednání se trestní řád nezmiňuje, byť, jak z dalšího vyplývá, vyloučeno to není. Spíše se aktuální úprava po prvých zkušenostech se zvukovými záznamy jeví jako ne zcela detailní.

Další věcí pak je, zda je princip priority protokolu do

budoucná nezbytná. Naproti tomu ale již opakovaně zmínovaný komentář a zejména soudní praxe poněkud význam protokolu o soudním jednání snižují, minimálně tím, že může být stranám řízení dodáván se zpožděním, v některých případech i se zpožděním velmi značným.

Není sporu o tom, že jiným důkazem, prokazujícím nesprávnost protokolu jako veřejné listiny, může být zvukový záznam o hlavním líčení, což význam protokolu poněkud degraduje. Rozhodnutí zmíněné ve vysvětlivce č. 4 je z roku 1969, kdy takovýto důkaz přicházel v úvahu jen skutečně velice výjimečně. Jiná je situace dnes, kdy lze předpokládat, že v průběhu několika let budou prakticky všechna hlavní líčení, veřejná i neveřejná zasedání zaznamenána na zvukový záznam.

Z této konstrukce je patrné, že strany nepochybně mohou ve svých podáních či přednesech odkazovat na zvukový záznam o soudním jednání, ale jako důkaz o tomto jednání zřejmě přichází v úvahu pouze protokol. To je situace, která se mi jeví jako absurdní. Nedovedu si totiž představit, že by např. v odvolacím jednání mohlo obstat formální odmítnutí poukazu na obsah zvukového záznamu, který svědčí o tom, že protokol, např. o hlavním líčení, je nepřesný nebo dokonce věcně nesprávný, což zpochybňuje správnost napadeného rozhodnutí, a že by k takovéto námitce vůbec nebylo přihlédnuto.

Z interpretace ustanovení § 55b tr. ř. lze ale usuzovat, že protokol o jednání před soudem již není zcela nezbytný ani za dnešní zákoně úpravy. Samozřejmě, je-li pořizován zvukový záznam. V praxi dochází k nejasnos-

tem, pokud jde právě o možnost stran seznámit se s obsahem zvukového záznamu, anebo dokonce získat kopii zvukového záznamu hlavního líčení či veřejného zasedání. Bylo konstatováno, že podle § 55b odst. 7 tr. ř. je nosič informací součástí spisu, a proto i podle autorů komentáře:⁵ „...strany, popř. jiné osoby zúčastněné na úkonu, mají právo na poslech zvukového záznamu zaznamenaného na takovém prostředku, příp. i právo na pořízení kopie zvukového záznamu na své náklady, neboť jde o součást práva na nahlížení do spisu ve smyslu § 65 tr. ř. V případě, že obviněný nebo jeho obhájce žádá poslech celého zvukového záznamu hlavního líčení trvajících několik dní nebo několik týdnů, např. z důvodů, aby mohl podat odvolání apod., lze mu k realizaci jeho práva poskytnout kopii zvukového záznamu, i když ji nežádal.“ Krom prostého přiznání práva strany na kopii zvukového záznamu lze dovodit z citátu i legální možnost, jak vyřešit problémy s prepisem protokolu. Tento závěr, předpokládající bezproblémové vydání kopie záznamu, je ale s ohledem na soudní praxi kontroverzní, neboť řada soudců, resp. soudů, odmítá kopie zvukového záznamu pořídit s tím, že tomu brání technické potíže či vůbec se k věci nevyjadřují. Nepochybně je otázkou času, kdy se uvedený princip práva na zvukový záznam, se kterým samozřejmě nelze než souhlasit, prosadí a soudy naleznou přijatelný způsob, jak kopie zvukových záznamů stranám pořizo-

...v okamžiku, kdy strany přistupují k závěrečným návrhům, by měly mít tyto protokoly k dispozici...

vat, když z technického hlediska zcela jistě jde o velmi jednoduchou operaci.

Jinou věcí je, že i naposled citovaný komentář zřetelně vychází z předpokladu, že může dojít k situaci, kdy strana bude sepisovat odvolání, aniž by měla k dispozici protokol o hlavním líčení. Nemá smysl v této souvislosti opakovat námitky proti možnosti takového postupu soudu, ovšem i kdyby stanovisko komentáře bylo akceptováno, okamžitě se vynořují další nejasnosti. Především se zdá, vyjdeme-li ze zmíněného názoru, že v takovém případě by i soud nerozhodoval na základě protokolu, do něhož jsou zapsány skutečnosti podstatné pro rozhodování, ale ze zvukového záznamu. To asi principiálně nelze vyloučit, ovšem v tomto okamžiku vzniká otázka, jaký smysl vlastně má protokol o hlavním líčení a v souvislosti s ní pak otázka další, jak ve lhůtě osmi dnů sepsat odvolání proti rozsáhlejšímu rozsudku, z něhož nebude patrné, zda soud oporu pro své argumenty nachází v protokolu o hlavním líčení (ať již byl nebo nebyl předán stranám) a nebo přímo ve zvukovém záznamu.

Jako prvá se v této souvislosti tedy objevuje otázka, zda může soud nebo strany argumentovat ve svých přednesech či podáních obsahem zvukového záznamu o řízení před soudem. Z mého pohledu zní odpověď kladně. Znamená to ale, že je nutno, aby soud jasně uváděl, z jakého zdroje čerpá podklady pro svá skutková zjištění, tedy zda vychází z protokolu a nebo ze zvukového záznamu, zejména v případech, kdy se ex post zjistí, že nějaká skutečnost, která nebyla přepsána do protokolu o hlavním líčení, se jeví pro rozhodnutí jako důležitá a je tedy přihlíženo ke zvukovému záznamu. Totéž ale platí i pro strany, ať již informace o zvukovém záznamu získají poslechem originálu zvukového záznamu, anebo ze své kopie, kterou od soudu obdržely. To však je spíše záležitost komunikace mezi stranami a soudem.

Zásadní pak je zmíněná pochybnost o smyslu protokolu o hlavním líčení, když již nyní se zřetelně předpokládá, že minimálně v některých případech budou strany své informace o průběhu soudního jednání a následně své argumenty čerpat přímo ze zvukového záznamu. S tím souvisí i otázka, jaký smysl má námitkové řízení upravené v § 57 tr. řádu, které umožňuje straně domáhat se opravy a doplnění protokolu o hlavním líčení a veřejném či neveřejném zasedání a dokonce proti rozhodnutí o svých námitkách podat stížnost k nadřízenému soudu. Přitom se zdá být praktičtější prostě nebrat v případě rozporu protokolu s faktickým záznamem o hlavním líčení vůbec protokol v úvahu a pouze poukázat na fakt, že protokol je v rozporu s tímto záznamem, a proto jsou argumenty čerpány ze zvukového záznamu.

Nabízí se tedy další otázka, zda minimálně do budoucna nebude jednodušší na protokol jako takový zcela rezignovat, neboť jeho sepsání je činností nákladnou a zdlouhavou, a stranám předávat toliko zvukové záznamy. Jsem si plně vědom možných problémů s tím spojených. Především to bude zřejmě trvat ještě velmi dlou-

ho, než u všech stran trestního řízení, zejména u obžalovaných, bude možné předpokládat zcela automaticky přístup k přehrávači takového zvukového zařízení a schopnost si zvukový záznam přehrát a tak reálně bránit svá práva. Dokonce si nejsem jist, pro kolik obhájců či státních zástupců by přechod na výhradní zvukové záznamy neznamenal závažný problém. Již dnes si ale lze představit situaci, kdy by protokol nebyl pořizován, pokud by s tím strany souhlasily, neboť v daném případě by bylo v jejich možnostech použít efektivně zvukový záznam příslušného soudního jednání. Také si lze představit, že tomu účastníku, který nemá své technické prostředky k poslechu záznamu, bude tento záznam přehrán v soudní kanceláři, jak na to ostatně má právo již dnes.

S touto možností a obecně s reálným přístupem účastníků k zvukovému záznamu soudního jednání souvisí i nutnost řešení dalšího technického problému. Především je nezbytné, aby zejména delší zvukové záznamy byly děleny a přehledně označovány tak, aby nebylo nutné kvůli výpovědi jednoho svědka poslouchat několikadenní hlavní líčení. Obdobně, aby bylo možné se k této výpovědi vrátit bez nutnosti opět několik dnů poslouchat hlavní líčení. To je v současné době technicky možné. Dále je ale nezbytné, aby Ministerstvo spravedlnosti, jde-li o unifikovaný režim, anebo jednotlivé soudy sdělovaly stranám, v jakém režimu jsou zvukové záznamy ukládány a případně jim umožnily nahrát program, který umožní jejich reprodukci (freeware). Je snad patrné, že by bylo v naprostém rozporu s právem stran seznámit se s obsahem zvukového záznamu nebo si jej dokonce nahrát, pokud by buď vůbec anebo spíše velmi obtížně existoval přístup k programu, který technicky tuto přehrávku v počítači umožňuje.

Zrychlení trestního řízení, včetně hlavního líčení, je mimo veškerou pochybnost požadavek, který je uplatňován poměrně často. Efektivnější využívání zvukových záznamů ze soudního jednání by v této rychlosti nepochybně přispělo a dokonce by mohlo vést i k ušetření času na přepisování protokolů o hlavním líčení. Mimo veškerou pochybnost to je možné i v současné době, ovšem pouze v situaci, kdy spolu budou strany a soud aktivně spolupracovat. Zatím zaznamenávám toliko zájem některých stran, zejména obžalovaných či jejich obhájců, získat zvukové záznamy, avšak také neochotu některých soudů z důvodů, které prostě nevysvětlují, tyto záznamy vydat. Mám za to, že prvé, co by se v této věci mělo změnit, je tedy přístup soudů.

✦ Autor je advokátem v Praze.

1 Šámal, P. a kolektiv, 5. vydání, díl I., C. H. Beck, str. 384, vysvětlivka 2.

2 Viz Trestní řád, komentář, Šámal a kol., 5. vydání, C. H. Beck, str. 203, bod 5.

3 Viz dílo citované v pozn. 2, str. 388, vysvětlivka 18.

4 Viz R 50/1969-I.

5 Viz Komentář cit. v pozn. 2, str. 389, bod 23. Viz též R 58/2005 Sbírky rozhodnutí.

Ještě k dovolání v trestním řízení

JUDr. JAROSLAV BOBEK

JUDr. Petr Hrachovec v článku „Pátý rok dovolání v trestním řízení“ v Bulletinu advokacie č. 11 – 12/2006 shrnuje některé poznatky

Nejvyššího soudu s aplikací ustanovení trestního řádu, týkajících se tohoto nového institutu trestního procesu. Navazuje v něm na své předcházející články k této problematice, uveřejněné již dříve v Bulletinu advokacie č. 5/2003 a č. 11 – 12/2004. Je nesporně jeho zásluhou, že advokáti, kteří jako jediní mohou dovolání podávat, dostávají do rukou ucelený pohled a nemusí vše obtížně vyhledávat v jednotlivých judikátech, kde nemusí být ani vždy stejné řešení, a to proto, přiznejme si, že ani mezi soudci Nejvyššího soudu není na problematice otázky jednotný názor. Na to ostatně i autor zmíněného článku upozorňuje. Přes tento jeho přínos si však nelze nevsimnout, že řada jeho názorů je ovlivněna tím, že se podílí na rozhodování o tomto mimořádném opravném prostředku a dost si neuvědomuje obtížnou pozici advokáta jako obhájce ve vztahu ke klientovi, který chce podat dovolání.

Především nelze souhlasit s jeho tvrzením, že je advokát odpovědný za správný výběr rozhodnutí, které je dovoláním napadáno. To spíše závisí na intenzitě tlaku odsouzeného na advokáta v těch případech, když zde žádný dovolací důvod není. Problém je také tam, kde i advokát má za to, že zákon připouští uplatnění tohoto mimořádného opravného prostředku, zvolit vždy správný dovolací důvod. Nejobtížnější situace nastává, když se klient domáhá změny skutkových zjištění, uložení mírnějšího trestu, když uložený trest považuje za nepřiměřený, či něčeho jiného podobného, kde skutečně žádný dovolací důvod neexistuje. Problematické to může být i v případech, kde sice došlo k porušení hmotného práva, ale jde o to, jaký konkrétní dovolací důvod tu skutečně existuje. Na některé sporné případy JUDr. Hrachovec ostatně poukazuje. A v této souvislosti se zcela zřetelně nabízí otázka: může advokát, který se běžně problematikou dovolání v trestním řízení nezabývá, najít vždy správný dovolací důvod? A což teprve v těch případech, kde ani mezi soudci Nejvyššího soudu není jednotné stanovisko.

Domnívám se, že je třeba reagovat na uvedený článek JUDr. Petra Hrachovce z pohledu advokáta a pokusit se hledat řešení v těch případech, které jsou dosud problematické. Snad i takový pohled může přispět k tomu, aby nedocházelo k zbytečným odmítáním dovolání a naopak aby se zvýšila úspěšnost dovolání při meritorním projednávání věci.

Výběr dovolacího důvodu

Je třeba souhlasit s názorem vysloveným v uvedeném článku, že **výběr zákonného dovolacího důvodu a volba odpovídajících námitek představují nejproblematictější část dovolání**. Nedomnívám se jako autor JUDr. Hrachovec, že je to důsledek toho, že část advokátů stále považuje dovolání jen za jakousi další běžnou instanci v procesu trestního řízení. Znovu zdůrazňuji, že jsem přesvědčen, že je to spíše výsledkem toho, že advokát musí své vlastní námítky proti rozhodnutí, které se velmi často nepohybují jen v mezích dovolacích důvodů, konfrontovat i s námitkami odsouzeného a najít východisko, aby klientem vyžadované dovolání, resp. jeho důvody, byly v souladu s některým z dovolacích důvodů.

Ve zmíněném článku „Pátý rok dovolání v trestním řízení“ se konstatuje, že Nejvyšší soud neměl v minulosti ustálenou praxi v otázce, jak posuzovat dovolání, v němž byly uplatněny námitky, které nejsou podřaditelné pod žádný z deklarovaných důvodů, ale odpovídají jinému zákonnému dovolacímu důvodu, na který dovolatel neodkázal, a dále se uvádí: „V posledním období se praxe senátů Nejvyššího soudu přiklonila k tomu, že Nejvyšší soud posuzuje jen to, zda uplatněné námitky odpovídají tomu zákonnému dovolacímu důvodu, na který odvolatel odkázal a v případě, že uplatněné námitky tomuto dovolacímu důvodu neodpovídají, již nezkoumá, zda případně nenaplní jiný zákonný důvod. Tím má být zvýrazněna odpovědnost advokáta za náležitou volbu dovolacího důvodu.“

Ptám se: Již neplatí nepsané, ale vždy uplatňované pravidlo, že za nevědomost advokáta nemá trpět jeho klient?

Ptám se: Když ani Nejvyšší soud neměl v této otázce ustálenou praxi, proč se přenáší odpovědnost na advokáta a ve svých důsledcích na jeho klienta – odsouzeného?

Ptám se: Není tu formalismu víc, než je nutné?

A na závěr – je zde skutečně zachováno právo na spravedlivý proces?

V článku JUDr. Petra Hrachovce je uvedeno několik případů záměny dovolacích důvodů uvedených v ust. § 265b odst. 1 tr. ř. Jak reagovat na současnou praxi Nejvyššího soudu? **Nemyslím si, že senáty Nejvyššího soudu „ustálenou judikaturu změni“**. Myslím si však, že **advokáti musí na situaci reagovat, aby nebyli vystaveni nebezpečí, že jejich dovolání budou z ryze formálních důvodů zamítna, či odmítána**. Napadá mě myšlenka obdobná situaci po „velké novele“, která zrušila revizní princip, resp. změnila ust. § 254 odst. 1 tr. ř. Až do té doby byl odvolací soud povinen přezkoumat z podnětu podaného odvolání zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku, proti nimž mohl odvolatel podat odvolání, i správnost postupu řízení, které předcházelo rozsudku, přičemž byl povinen přihlížet i k vadám, které nebyly v odvolání vytýkány. Nyní, když platí omezený revizní

princip a odvolací soud podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumává jen zákonnost a odůvodněnost těch oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a to z hlediska vytykánych vad, a k vadám, které nebyly vytykány, odvolací soud přihlíží jen pokud mají vliv na správnost výroku, proti nimž bylo podáno odvolání, čelí praxe tím, že **advokáti se pro jistotu snaží napadat všechny výroky a uvádějí velmi širokou škálu důvodů** se zřetelem k ust. § 258 odst. 1 tr. ř. Jde o to, aby i tam, kde si nejsou zcela jisti, a to je zcela přirozené, něco zásadního neopominuli a nepoškodili svého klienta. Tím pak umožňují širší přezkoumání napadeného rozhodnutí, a to ve svých důsledcích vede i k tomu, že odvolací soudy mohou lépe přezkoumávat napadené rozsudky a kvalitněji vykonávat svoji dozorovou činnost.

Jsem přesvědčen, že obdobnou cestu musí volit advokáti i při podávání dovolání. Je třeba, aby se neomezovali na jediný dovolací důvod a snažili se tam, kde není dosud jednotná praxe, nebo kde si nejsou zcela jisti, uplatnili více dovolacích důvodů, jak verbálně, tak citací příslušných ustanovení trestního řádu. Jde o to, aby senát Nejvyššího soudu nemusel jen z ryze formálních důvodů rozhodovat v neprospěch dovolatele a měl možnost častěji než dosud meritorně rozhodovat, napravovat vadná rozhodnutí a zejména plnit svoji dozorovou funkci.

Dovolání do výroku o trestu

Je skutečností, že většina odsouzených, zejména těch, kterým byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, se obrací na advokáta, aby podal dovolání do výroku o trestu. Tento dovolací důvod, když jde o mimořádný opravný prostředek, je ze zákona, obdobně jako u dalších dvou mimořádných opravných prostředků, značně omezen. Např. u stížnosti pro porušení zákona má tento opravný prostředek, zaměřený pouze na výrok o trestu, naději na úspěch jen tehdy, jestliže pravomocně uložený trest je ve zřejmém nepoměru k stupni nebezpečnosti činu pro společnost, nebo k poměrům pachatele, nebo jestliže uložený druh trestu je ve zřejmém rozporu s účelem trestu (§ 266 odst. 2 tr. ř.). Obdobně tomu je i v případě obnovy řízení (§ 278 odst. 1 tr. ř.).

Stejně tak dovolací důvod uvedený v ust. § 265b odst. 1 písm. h) vylučuje, aby tento opravný prostředek mohl být podán jen proti nepřiměřenému trestu, jako je tomu u odvolání, a výslovně zcela účelově stanoví rigoróznější podmínky. To proto, že jde o mimořádný opravný prostředek. Podle zákona může jít o dva typy případů:

- a) byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští,
- b) byl uložen trest ve výměře mimo sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl obviněný uznán vinným.

Zatímco druhý ze shora uvedených důvodů v praxi téměř nepřichází v úvahu, problémy nastávají při výkladu toho, co zákon míní **druhem trestu, který zákon nepřipouští**.

Všeobecně se soudilo, že musí jít o případy zcela neobvyklé, kdy byl uložen takový druh trestu, který zákon vůbec nezná – např. dnes již neznámý trest nápravného opatření, podmíněně odložený trest peněžitý u dospělého obviněného atd. Nebylo také pochyb o tom, že toto ustanovení mířilo opět na zcela výjimečné případy uložení trestů, které nemohou existovat vedle sebe, např.

propadnutí majetku a peněžitý trest, nebo trest obecně prospěšných prací spolu s trestem odnětí svobody. Později praxe akceptovala i názor obsažený např. v Komentáři trestního zákona (Trestní zákon – komentář C. H. Beck Praha – 2004), že může jít i o takové případy, kdy byl sice uložen druh trestu uvedený v § 27 tr. z., ale nebyly splněny podmínky, které zákon předpokládá, tedy, pokud v konkrétním případě určitému pachateli za určitý trestný čin nebylo možno uložit některý druh trestu. Zmíněný Komentář uvádí jako příklady uložení trestu vyhoštění občanu ČR, uložení trestu zákazu činnosti za trestný čin, který nebyl spáchán v souvislosti s touto činností, či uložení trestu propadnutí věci, která nenáležela pachateli trestného činu.

Pozoruhodné je, že se vždy jednalo o porušení trestního zákona, tedy porušení hmotného práva.

Petr Hrachovec ve zmíněném článku bez větších podrobností rozebírá případ uloženého trestu vyhoštění. Konstatuje, že dovolání bylo chybně formulováno, když se namítalo, že trest vyhoštění je nepřiměřeně přísný, a současně s tím bylo poukazováno na okolnosti, které vedly k tomu, že Nejvyšší soud shledal, že trest vyhoštění byl nepřipustným druhem trestu. Závěrem tedy senát Nejvyššího soudu konstatoval, že zde byl dán dovolací důvod.

K tomuto případu podobněji: Šlo o věc Okresního soudu v H., resp. Krajského soudu v B. Nejvyšší soud konstatoval, že sice byly splněny podmínky § 57 odst. 1, 2 tr. z., ale bylo již zcela opomenuto ust. § 57 odst. 3 tr. z., v němž jsou vymezeny ještě další podmínky, při kterých soud trest vyhoštění neuloží. Podle třetího odstavce písm. c) § 57 tr. z. se trest vyhoštění neuloží, jestliže pachatel má na území ČR povolen dlouhodobý pobyt, má zde pracovní a sociální zázemí a uložení trestu vyhoštění by bylo v rozporu se zájmem na spojování rodin. Provedené dokazování podle rozhodnutí Nejvyššího soudu naznačovalo možnost existence uvedených důvodů, což vyplývalo mimo jiné i z řady podání obviněného. Nejvyšší soud shledal, že pochybením Krajského soudu v B. při rozhodování o trestu vyhoštění bylo, že tento trest uložil, aniž učinil jakákoliv zjištění, která by umožňovala posoudit přípustnost tohoto trestu z hlediska podmínek uvedených v ust. § 57 odst. 3 písm. c) tr. z. Dále Nejvyšší soud poukázal i na evidentní rozpor s ust. čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a s ust. čl. 8

odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Posléze se Nejvyšší soud zevrubně zabýval konkrétním stupněm nebezpečnosti činu pro společnost a dospěl k závěru, že trestná činnost nebyla tak závažná, aby zájem společnosti ve formě uložení trestu vyhoštění převažoval nad ústavně garantovaným právem obviněného na ochranu jeho soukromého a rodinného života podle čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod se zřetelem k čl. 10 Ústavy.

Co lze z tohoto rozhodnutí dovodit? Nejvyšší soud dospěl k závěru, že trest vyhoštění byl v tomto případě nepřijatelným druhem trestu proto, že byl uložen v rozporu s ust. § 57 odst. 3 písm. c) tr. z. a v rozporu se zjištěným stupněm nebezpečnosti činu pro společnost, jak byl zjištěn podle kritérií uvedených v ust. § 3 odst. 4 tr. z.

Může-li být toto rozhodnutí Nejvyššího soudu precedentským, může to znamenat větší možnost při podávání úspěšných dovolání do výroků o trestu a v advokátní praxi i větší prostor pro řešení těch případů, kdy se obvinění budou domáhat podávání tohoto opravného prostředku. Nutno však mít na paměti:

1) Vždy musí být namítána nepřijatelnost druhu uloženého trestu z hlediska porušení ustanovení trestního zákona, včetně hodnocení stupně nebezpečnosti činu pro společnost podle kritérií dle § 3 odst. 4 tr. z.

2) Vždy se musí jednat o nepřijatelný druh trestu, tedy nejen o nepřiměřený trest, ale o trest natolik vadný, že je ve zřejmém nepoměru k stupni nebezpečnosti činu pro společnost, nebo k poměrům pachatele, nebo jestliže je ve zřejmém rozporu s účelem trestu.

V advokátní praxi půjde nejčastěji o případy, kdy byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, a odsouzený se bude domáhat, aby advokát podal dovolání a dosáhl jím uložení trestu podmíněného. Může mít takové dovolání úspěch? – Je podmíněný trest odnětí svobody jiným druhem trestu než nepodmíněný trest odnětí svobody?

V teorii i v praxi byla tato otázka často diskutována. Domnívám se, že dnes je již jasné, že jde o různé druhy

trestu, byť ust. § 27 tr. z. podmíněný a nepodmíněný trest odnětí svobody zvlášť neuvádí. Analogicky lze vycházet z ust. § 24 odst. 1 zák. č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změnách některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), který zná opatření odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem a odnětí svobody nepodmíněně. Ostatně i zmíněný Komentář trestního zákona podmíněně odsouzení s dohledem, jako zvláštní druh trestu vedle podmíněného trestu odnětí svobody, uvádí. Tím spíše **lze považovat za jiný druh trestu nepodmíněný trest odnětí svobody a domáhat se uložení trestu podmíněného, popř. trestu podmíněného s dohledem. Vždy však je třeba uvést správný dovolací důvod – § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. a namítat, že byl uložen nepřijatelný druh trestu.** Důvody tu lze stěžejně zevrubně rozebrat – dovolatel by však měl nutně vycházet z účelu trestu, jak je vymezen v ust. § 23 odst. 1 tr. z., z kritérií stupně nebezpečnosti činu pro společnost a ze všech hledisek pro ukládání trestu rozhodných. Jestliže půjde o to, aby byl uložen podmíněný trest odnětí svobody, popř. podmíněný trest odnětí svobody s dohledem, nelze pominout ani argumentaci vyplývající z ust. § 58 a násl. tr. zákona.

Závěrem

Nemohu jinak, než vyslovit přání, aby v praxi Nejvyššího soudu při řešení dovolání ubylo formálnosti a naopak byly v souladu s danou právní úpravou využívány více než dosud možnosti, které zákon připouští. Mělo by jít o to, aby Nejvyšší soud v rozsahu svých pravomocí nejen napravoval vadná rozhodnutí, ale jimi i vykonával svoji dozorovou činnost a usměrňoval rozhodovací praxi nižších soudů. To by ostatně přispělo i k tomu, aby byl méně komplikovanější stav mezi dovoláním a ústavní stížností, tedy vztah mezi rozhodováním Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, jak na to upozorňuje JUDr. Hrachovec ve svém článku.

✦ Autor je advokátem v Praze.

ř á d k o v á i n z e r c e

Nabídka

• JABLONSKÝ & ASSOCIATES, advokátní kancelář se sídlem v Praze, přijme mladší advokáty / advokátky. Podmínkou je znalost AJ, NJ a FJ včetně, znalost práce na PC, spolehlivost, pracovní nasazení a schopnost samostatného jednání, řídicí průkaz je výhodou, zahájení spolupráce v dohledné době. Nabídky obsahující motivaci zájmu, přehled vzdělání a dosavadní praxe, osobní údaje, jež uznáte za vhodné, návrh formy spolupráce a další podmínky zasílejte, prosím, na e-mailovou adresu: lawoffice@akjablonsky.cz

• LIBEREC: Advokátní kancelář s českou i zahraniční klientelou s převažujícím zaměřením na obchodní právo, právo nemovitostí, IP a sportovní právo přijme advokáty/ky a advokátní koncipienty/ky s dobrou znalostí anglického jazyka. Nabízíme perspektivní odborné uplatnění v mezinárodním prostředí s motivujícím ohodnocením. V případě zájmu zašlete strukturovaný životopis na jobs@cizekpartners.cz

• Přijmeme též advokátní koncipienty, jazykové a další znalosti jak uvedeno výše, praxe výhodou. Příhlášky tamtéž.

• Advokátní kancelář Perthen, Perthenová, Švadlena a partneři se sídlem v Hradci Králové a pobočkami v Praze, Kolině, Rychnově nad Kněžnou a Vysokém Mýtě, přijme z důvodu trvalého nárůstu svoji činnost advokátní koncipienty/-ky pro pracoviště v Hradci Králové. Požadujeme ukončené právnické vzdělání, znalost světového jazyka, práci na PC, ŘP sk. B, spolehlivost, profesionalitu a cílevědomost. Preferujeme kvalitní právní znalosti, tvůrčí pracovní přístup, komunikativní dovednosti a potřebu sebevzdělávání. Nabízíme dlouhodobou, zajímavou a velmi všestrannou práci ve větším dynamickém kolektivu, příjemné pracovní prostředí, nadstandardní mzdové ohodnocení, zaměstnanecké výhody a příležitost k odbornému růstu. Vaše písemné nabídky spolu s motivačním dopisem zasílejte na níže e-mailovou adresu: pps@ppsadvokati.cz, více informací najdete na www.ppsadvokati.cz nebo na tel.č.: 495512831

Poptávka

• Prodám kompletní Sbírku zákonů svázanou v černých knihách r. 1948 - 2001. Tel. 602324096.

K otázce práva soudu nepřiznat výjimečně náklady řízení dle § 150 o. s. ř.

I. Obecně platí, že náhradu nákladů sporného řízení ovládá zásada úspěchu ve věci. Ust. § 150 o. s. ř. nelze považovat za předpis, který by zakládal zcela volnou diskreci soudu ve smyslu libovůle, nýbrž jde o ustanovení, podle něhož je soud povinen zkoumat, zda ve věci neexistují zvláštní okolnosti, k nimž je třeba při stanovení povinnosti k náhradě nákladů řízení výjimečně přihlédnout. Okolnosti vhodné zvláštního zřetele, kdy soud nemusí výjimečně náhradu nákladů řízení přiznat, nelze spatřovat pouze v tom, že by jejich přiznání přivodilo jednomu účastníku větší újmu než druhému. To platí tím spíše, kdy soud žalobě nevyhověl proto, že požadavek žalobkyně na zvýšení výživného manželky je v rozporu s dobrými mravy.

II. Pokud obecný soud rozhodne o náhradě nákladů řízení v rozporu s průběhem řízení a s výrokem ve věci, je to v zásadě nutné označit za postup, který porušuje principy práva na spravedlivý proces z hlediska čl. 36 odst. 1 Listiny.

Nález Ústavního soudu z 26. 10. 2006, sp. zn. I. US 401/06

Z odůvodnění:

Ústavní stížností se stěžovatel domáhal zrušení nálezu uvedených rozhodnutí. Opírá ji o následující důvody:

Žalobou se manželka stěžovatele Ing. M. R. (vedlejší účastnice) domáhala zvýšení svého výživného. Rozsudkem Okresního soudu v Karviné z 11. 8. 2005, č. j. 112 C 229/2001-287, bylo žalobě vyhověno a rozhodnuto tak, že stěžovatel je povinen zaplatit žalobkyni na zvýšeném výživném částku 252 856 Kč a náklady řízení ve výši 115 727,50 Kč. K odvolání stěžovatele byl uvedený rozsudek změněn rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 4. 2006, č. j. 11 Co 49/2006, tak, že se žaloba na zvýšení výživného v celém rozsahu zamítá. Zároveň bylo rozhodnuto, že se stěžovateli nepřiznává náhrada nákladů odvolacího řízení.

Stěžovatel uvedl, že krajský soud odůvodnil aplikaci § 150 o. s. ř. jen tím, že mezi příjmy stěžovatele a žalobkyně je nepoměr a že nepřiznání nákladů řízení stěžovateli nepřivodí takovou újmu, jakou by jejich přiznání způsobilo žalobkyni. Protože však soud – jak sám uvedl – nezkoumal majetkové a sociální poměry účastníků, neměl k aplikaci ust. § 150 o. s. ř. žádné vodítko. Svě rozhodnutí navíc v rozporu s principy občanského soudního řízení řádně a přesvědčivě nezdůvodnil, takže je nepřezkoumatelné a protiústavní.

Krajský soud dále – podle stěžovatele – zcela opominul skutečnost, že sám žalobu zamítl proto, že by zvýšení výživného bylo v rozporu s dobrými mravy. Jeho rozhodnutím je tak zasaženo do stěžovatelova

základního práva na soudní ochranu, zaručeného čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a do základního práva na rovnost účastníků řízení, zaručeného čl. 37 Listiny.

Stěžovatel proto navrhl, aby Ústavní soud napadené výroky Krajského soudu v Ostravě zrušil.

K odvolání stěžovatele Krajský soud v Ostravě napadeným rozsudkem ze dne 20. 4. 2006, č. j. 11Co 49/2006-340, rozsudek okresního soudu (vyjma výroku II.) změnil tak, že žalobu na zvýšení výživného v celém rozsahu zamítl. Nepřiznal žalovanému náhradu nákladů řízení a nepřiznal mu ani náhradu nákladů odvolacího řízení. Rozsudek odůvodnil tak, že zvýšení výživného by bylo v rozporu s dobrými mravy. Žalobkyně se domáhala zvýšení výživného 9 týdnů poté, co jí bylo pravomocně výživné stanoveno a toto výživné stěžovatel řádně platí. Žalobkyně je v této době zaměstnaná, má k dispozici svůj příjem i výživné od stěžovatele, a přesto neplatí výživné na nezletilou dceru, která je ve výchově stěžovatele. Chování žalobkyně mravné nebylo, neboť na jedné straně využívá toho, že jí soud v opatrovnickém řízení nestanovil výživné, a přestože došlo ke změně poměrů na její straně (stala se osobou s příjmem, ze které měla vyživovací povinnost k nezletilé), na výživu nezletilé po dva roky nepřispěla nic; na druhé straně využívá možnosti podat žalobu na zvýšení výživného ve svůj prospěch. Rovněž korespondenci žalobkyně s finančním úřadem považuje soud za chování v rozporu s dobrými mravy; nesdílí názor žalobkyně, že plnila svou oznamovací povinnost, neboť jednala ve snaze znevěrohodnit výsledek stěžovatele. Soud rovněž musel přihlédnout ke znaleckému posudku PhDr. J. V. a jeho závěru o tom, jak žalobkyně narušovala citový vztah dcery k otci a že používala velmi nevhodné výrazy ve snaze poškodit stěžovatele v očích nezletilé. Veškeré toto chování považuje soud za chování, které postrádá základní pravidla slušnosti a jeví se nespravedlivé, aby s ohledem na ně byla dána povinnost stěžovatele platit požadované výživné. Návrh na zvýšení výživného proto odvolací soud považoval za nedůvodný.

Krajský soud – pokud jde o náklady řízení – uvedl, že byť byl stěžovatel v řízení úspěšný, a proto by mu příslušelo právo na náhradu nákladů v řízení, aplikoval ust. § 150 o. s. ř. a stěžovateli náhradu nákladů řízení nepřiznal. Vycházel přitom zejména z nepoměru mezi příjmy obou účastníků. Má za to, že nepřiznání náhrady nákladů nepřivodí žalovanému takovou újmu, jakou by přiznání náhrady nákladů řízení způsobilo žalobkyni. Stejnými důvody se odvolací soud řídil i ve vztahu k nákladům odvolacího řízení.

Ústavní soud v řadě svých rozhodnutí zaujal stanovisko, že rozhodování o nákladech soudního řízení je integrální součástí soudního řízení jako celku, do něžž Ústavnímu soudu zásadně nepřislouží zasahovat, neboť samotný spor o náhradu nákladů řízení, i když se může citelně dotknout některého z účastníků řízení, v zásadě nedosahuje intenzity opodstatňující porušení základních práv a svobod. Otázka ná-

hrady nákladů řízení však nabývá ústavněprávní dimenzi v případě, kdy úvahy soudu vybočují z pravidel upravujících toto řízení v důsledku libovůle (srov. např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 224/98, www.judikatura.cz). I přes široký prostor k úvaze, který občanský soudní řád v otázce nákladů řízení soudům poskytuje (včetně případného uplatnění moderačního práva soudu ve smyslu aplikace ust. § 150 o. s. ř.), zůstává i zde zachován požadavek řádného odůvodnění rozhodnutí, které odpovídá zákonnosti, jakož i učiněným skutkovým zjištěním (srov. nálezy sp. zn. IV. ÚS 323/05, www.judikatura.cz).

Zásady, upínající se k čl. 36 odst. 1 Listiny vyžadují, aby byl výrok o nákladech celkově souladný s průběhem řízení a úvaha vedoucí k jejich uložení musí být, byť stručně, dostatečně odůvodněna (tak nálezy sp. zn. II. ÚS 153/06, www.judikatura.cz). Pokud obecný soud rozhodne o náhradě nákladů řízení v rozporu s průběhem řízení a s výrokem ve věci, je to v zásadě nutno označit za postup, který porušuje principy práva na spravedlivý proces z hlediska čl. 36 odst. 1 Listiny.

Obecně platí, že náhradu nákladů sporného řízení ovládá zásada úspěchu ve věci. Ustanovení § 150 o. s. ř., zakládající diskreční oprávnění soudu, nelze považovat za předpis, který by zakládal zcela volnou diskreci soudu (ve smyslu libovůle), nýbrž jde o ustanovení, podle něhož je soud povinen zkoumat, zda ve věci neexistují zvláštní okolnosti, k nimž je třeba při stanovení povinnosti k náhradě nákladů řízení výjimečně přihlídnout. Ustanovení § 150 o. s. ř. proto nelze vykládat tak,

že lze kdykoli bez ohledu na základní zásady rozhodování o nákladech řízení nepřiznat náhradu nákladů úspěšnému účastníkovi řízení.

Je zřejmé, že okolnosti hodné zvláštního zřetele, kdy soud nemusí výjimečně náhradu nákladů řízení přiznat, nelze spatřovat pouze v tom, že by jejich přiznání přivodilo žalobkyni větší újmu než žalovanému. To platí tím spíše v souzené věci, kdy soud žalobě nevyhověl proto, že požadavek na zvýšení výživného manželky je v rozporu s dobrými mravy. Výrok krajského soudu o nákladech řízení postrádá logiku, jestliže soud na jedné straně nevyhoví žalobě proto, že chování žalobkyně považuje za chování, které postrádá základní pravidla slušnosti a jeví se mu nespravedlivé, aby s ohledem na toto chování byla dána povinnost stěžovatele platit požadované zvýšené výživné, leč na straně druhé žalovanému náhradu nákladů řízení nepřizná. Zásadní ústavněprávní deficit napadeného rozhodnutí je v absenci relevantního odůvodnění výroku o náhradě nákladů řízení. Důvody uvedené v napadeném rozhodnutí skutkovou podstatu ustanovení § 150 o. s. ř. zjevně nenaplnují, extrémně vybočují z jeho účelu a z hlediska ochrany ústavnosti jsou zjevně nepřijatelné.

Proto Ústavní soud dospěl k závěru, že napadeným rozhodnutím bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny.

❖ Nález zaslala JUDr. ALENA MRLINOVÁ,
advokátka v Ostravě-Zábřehu.
Právní věta redakce.

Následky nezákonného doručení obžaloby a předvolání k hlavnímu líčení

Právní účinky, které zákon spojuje s doručením písemnosti, mohou nastat jen tehdy, byla-li písemnost doručena některým ze způsobů, které předepisuje nebo připouští trestní řád. Zásilka určená do vlastních rukou obžalovaného není ve smyslu ust. § 62 odst. 1 tr. řádu řádně doručena, pokud je předána prostřednictvím úřadu práce. Není proto mj. zachována lhůta obžalovanému pro přípravu na hlavní líčení (§ 198 odst. 1 tr. ř., a není možno konat hlavní líčení s poukazem na § 202 odst. 2 tr. ř. v nepřítomnosti obžalovaného. Takový postup je v rozporu s čl. 40 odst. 3 Listiny, podle něhož má obviněný právo, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce. Konala-li se hlavní líčení, trpí procesními vadami, v důsledku kterých nelze přihlížet k dosavadním skutkovým zjištěním soudu I. stupně a je třeba podle § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. z podnětu odvolání obžalovaného napadený rozsudek v celém rozsahu zrušit a vrátit věc okresnímu soudu.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě z 20. 12. 2006, č. j. 3 To 877/2006-111

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem Okresního soudu v Ostravě byl obžalovaný P. B. uznán vinným trestným činem úvěrového podvodu a podle téhož zákonného ustanovení odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 4 měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do věznice s dozorem.

Proti tomuto rozsudku podal obžalovaný včas odvolání, které prostřednictvím zvoleného obhájce písemně odůvodnil a zaměřil je do všech výroků napadeného rozsudku. Poukazuje mj. na okolnosti doručování k hlavnímu líčení před okresním soudem a na průběh hlavního líčení, které bylo konáno bez jeho přítomnosti.

S poukazem na ust. § 62 tr. ř., jakož i ust. § 7 a § 8 zákona č. 435/2004 je namítáno procesní pochybení okresního soudu, když nebyla respektována ustanovení trestního řádu při doručování obžaloby obžalovanému, jakož i vyrozumění o konání hlavního líčení. Je poukazováno na doručenkou, ze které vyplývá, že zásilka soudu obsahující obžalobu, jakož i vyrozumění o konání hlavního líčení, nebyla řádně doručena, když byla předána prostřednictvím pracovnice úřadu práce. Tímto způsobem

doručování nejsou splněny účinky doručení do vlastních rukou ve smyslu ust. § 62 tr. ř. a tudíž nebyl dodržen zákonný postup. Závěrem odvolatel navrhuje, aby Krajský soud v Ostravě po zrušení napadeného rozsudku v celém rozsahu věc vrátil soudu I. stupně k provedení dokazování a novému rozhodnutí.

Odvolání obžalovaného považuje krajský soud za důvodné, neboť zjistil procesní pochybení v postupu okresního soudu. Nařídil první hlavní líčení na den 2. 6. 2006, přičemž obžalovanému doručoval dle vzoru 6a tr. ř. obžalobu i vyznění o konání hlavního líčení s tím, že se může konat i v jeho nepřítomnosti. Obsílku posílal jak na adresu trvalého bydliště obžalovaného, tak adresu uvedenou v obžalobě jako místo jeho současného pobytu. Na žádnou z uvedených adres se však obžalovanému doručit nepodařilo, proto dne 2. 6. 2006 odročil hlavní líčení za účelem opětovného předvolání obžalovaného na den 10. 8. 2006, jak vyplývá z protokolu o hlavním líčení. K tomuto hlavnímu líčení však obžalovaného oběhl prostřednictvím úřadu práce, který zároveň požádal o zprostředkování doručení v průběhu kontaktu s obžalovaným dne 19. 6. 2006. Jak vyplývá z doručky založené na č. l. 58, pracovnice Úřadu práce ve Frýdku-Místku skutečně obžalovanému dne 19. 6. 2006 předala jak obžalobu, tak předvolání k hlavnímu líčení (vzor 6a), obžalovaný převzetí obsílky vlastnoručně potvrdil. Na základě této skutečnosti Okresní soud v Ostravě konal dne 10. 8. 2006 hlavní líčení, k němuž se obžalovaný bez jakékoli omluvy nedostavil, což nalézací soud konstatoval v protokolu o hlavním líčení s tím, že doručení bylo vykázáno dne 19. 6. 2006 prostřednictvím Úřadu práce ve Frýdku-Místku. S poukazem na ust. § 202 odst. 2 tr. ř. pak hlavní líčení konal v nepřítomnosti obžalovaného. Po prohlášení dokazování za ukončené pak rozhodl napadeným rozsudkem.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem lze souhlasit s procesními námitkami obžalovaného ve vztahu k zákonnosti doručení obžaloby a předvolání k hlavnímu líčení, jakož i průběhu tohoto hlavního líčení při vyhlášení napadeného rozsudku. Podle ust. § 62 odst. 1 tr. ř., upravujícího obecně ustanovení o doručování, v případě, že písemnost nebyla doručena při úkonu trestního řízení, doručuje ji orgán činný v trestním řízení sám nebo prostřednictvím držitele poštovní licence (dále jen „pošta“) a v případě, že by takové doručení nebylo úspěšné, i prostřednictvím orgánů obce nebo příslušného policejního orgánu. Doručují-li písemnost soud nebo státní zástupce sami, činí tak svými doručovateli nebo orgány justiční stráže. V případech stanovených zvláštními předpisy doručuje orgán činný v trestním řízení prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti ČR nebo jiného stanoveného orgánu. Právní účinky, které zákon spojuje s doručením písemnosti (obžaloba, předvolání k hlavnímu líčení), mohou nastat jen tehdy, byla-li písemnost doručena některým z výše uvedených způsobů, které pro danou písemnost předepisuje nebo připouští trestní řád. Tyto účinky pak nenastanou, dostala-li se písemnost do rukou adresáta jiným způsobem (srov. R 3/1972).

V daném případě byly výše uvedené písemnosti doručeny obžalovanému pracovníci úřadu práce, tedy nikoli způsobem uvedeným v ust. § 62 odst. 1 tr. ř. a nelze s takovým doručením písemnosti spojovat odpovídající právní účinky. Lze tudíž konstatovat, že řízení, které napadenému rozsudku předcházelo, trpí procesními vadami, v důsledku kterých nelze přihlížet k dosavadním skutkovým zjištěním soudu I. stupně a dokazování bude nutno provádět znovu. Nelze tak vůbec přihlížet k důkazům provedeným před okresním soudem v průběhu hlavního líčení konaného dne 10. 8. 2006, ani k hodnocení provedených důkazů, jak je provedl nalézací soud. Z těchto důvodů se také krajský soud vůbec nezabýval odvolacími námitkami obžalovaného ve vztahu k provedeným důkazům a jejich hodnocení nalézacím soudem, ani jednotlivými výroky a jejich odůvodněním učiněným nalézacím soudem. Z těchto důvodů také odvolací soud návrh obžalovaného na doplnění dokazování přečtením spisu Okresního soudu ve Frýdku-Místku zamítl. V souvislosti s porušením ustanovení o doručování dle § 62 tr. ř. tak nebylo nalézacím soudem respektováno ani ust. § 198 odst. 1 tr. ř., podle něhož den hlavního líčení soud musí stanovit tak, aby obžalovaný měl od doručení předvolání alespoň lhůtu pěti pracovních dnů k přípravě. Tuto lhůtu lze zkrátit jen tehdy, pokud se obžalovaný k hlavnímu líčení přesto nedostaví a o provedení hlavního líčení výslovně požádá. V tomto případě nebyla tato lhůta zachována, předvolání k hlavnímu líčení nebylo provedeno zákonným způsobem a nebylo tudíž možno s poukazem na ust. § 202 odst. 2 tr. ř. vůbec konat hlavní líčení v nepřítomnosti obžalovaného a provádět zde důkazy. Takový postup je v rozporu s článkem 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle něhož má obviněný právo, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce. Okresní soud za situace, která popsáním způsobem vznikla, nemohl hlavní líčení vůbec konat. Krajský soud v této souvislosti zdůrazňuje, že hlavní líčení je těžištěm celého trestního řízení a je v něm třeba klást zvýšené nároky na respektování obhajovacích práv obžalovaného.

Z těchto důvodů tedy krajský soud z podnětu odvolání obžalovaného napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. v celém rozsahu zrušil a podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátil Okresnímu soudu v Ostravě. Ten ve věci nařídí nové hlavní líčení, k němuž obžalovanému zašle obžalobu, jakož i předvolání k hlavnímu líčení tak, aby byla zároveň respektována lhůta k jeho přípravě dle § 198 odst. 1 tr. ř. Nalézací soud provede ve věci nové hlavní líčení při plném respektování uvedených procesních předpisů a práva obžalovaného na obhajobu a po provedení důkazů v souladu s trestním řádem znovu rozhodne o vině, případně o trestu obžalovaného.

❖ Rozhodnutí zaslal a právní větou opatřil

JUDr. PAVEL PROCHÁZKA, advokát ve Frýdku-Místku.

Z judikatury Evropského soudního dvora

K otázce vztahu dvou způsobů zasílání a doručování soudních písemností zakotvených v nařízení Rady (ES) č. 1348/2000

Nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech musí být vykládáno tak, že nezavádí žádnou hierarchii mezi způsobem zasílání a doručování stanoveným v jeho člancích 4 až 11 a způsobem stanoveným v jeho článku 14 a že v důsledku toho je možné doručit soudní písemnost jedním nebo druhým z těchto dvou způsobů nebo souběžně oběma těmito způsoby.

Nařízení č. 1348/2000 musí být vykládáno v tom smyslu, že v případě souběhu způsobu zasílání a doručování stanoveného v jeho člancích 4 až 11 a způsobu stanoveného v článku 14 je třeba pro určení počátku procesní lhůty spojené s provedením doručení ve vztahu k adresátovi vycházet z data prvního platně uskutečněného doručení.

Rozsudek Soudního dvora Evropských společenství (třetího senátu) ze dne 9. února 2006 ve věci C-473/04, Plumex v. Young Sports NV, k výkladu článků 4 až 11 a článku 14 nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (dále jen „nařízení“).¹ Rozsudek byl vydán na základě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předložené belgickým Hof van Cassatie dle článků 68 a 234 Smlouvy o založení Evropského společenství.

Z odůvodnění:

Společnosti Plumex, založené podle portugalského práva, která má své sídlo v Portugalsku, byl na adresu v tomto členském státě doručen rozsudek belgického soudu prvního stupně vydaný ve věci této společnosti proti Young Sports NV. Toto doručení bylo skutečně no jak prostřednictvím odesílajících a přijímajících subjektů (čl. 4 až 11 nařízení), tak poštou (čl. 14 nařízení). Dne 17. prosince 2001 společnost Plumex podala odvolání proti tomuto rozsudku k Hof van beroep te Gent. Tento soud však předmětné odvolání odmítl z důvodu jeho opožděného podání, máje za to, že lhůta k podání odvolání stanovená v článku 1051 belgického soudního řádu uplynula dne 11. prosince 2001, neboť začala běžet od data prvního platně uskutečněného doručení, v tomto případě doručení poštou. Společnost Plumex podala

proti odmítavému rozhodnutí opravný prostředek k Hof van Cassatie, ve kterém se domáhala toho, že nařízení musí být vykládáno v tom smyslu, že doručování prostřednictvím odesílajících a přijímajících subjektů představuje hlavní způsob doručování, který má přednost před doručováním poštou. Lhůta k podání odvolání tedy měla být počítána od data tohoto hlavního doručení, které nastalo po doručení poštou, neboť doručování poštou má pouze sekundární povahu.

Za těchto podmínek se Hof van Cassatie rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru ES následující předběžné otázky:

„1) Je doručování podle článků 4 až 11 včetně hlavním způsobem doručování a doručování přímo poštou podle článku 14 způsobem podpůrným v tom smyslu, že má první uvedený způsob doručování přednost před druhým způsobem, pokud byly oba uskutečněny v souladu s právními předpisy?

2) Počíná v případě souběhu doručení uskutečněného jednak v souladu s články 4 až 11 včetně, jednak přímo poštou v souladu s článkem 14, běžet adresátovi lhůta k podání odvolání datem doručení podle článků 4 až 11 včetně, a nikoliv datem doručení podle článku 14?“

Podle bodu 2 preambule nařízení vyžaduje řádné fungování vnitřního trhu zdokonalení a urychlení zasílání soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech. Cílem nařízení je zlepšit účinnost a rychlost soudního řízení zavedením zásady přímého zasílání soudních a mimosoudních písemností. Podle svého čl. 1 odst. 1 se nařízení vztahuje na občanské a obchodní věci, kdy musí být soudní nebo mimosoudní písemnost zaslána z jednoho členského státu do druhého za účelem doručení v druhém členském státě.

Kapitola II. nařízení obsahuje ustanovení, která stanoví různé způsoby zasílání a doručování soudních písemností. Dělí se na dvě části. Část 1. této kapitoly, obsahující články 4 až 11, se týká prvního způsobu zasílání a doručování (dále jen „doručování prostřednictvím subjektů“), v jehož rámci je soudní písemnost, která má být doručena, nejprve zasílána přímo a nejrychlejší možným způsobem mezi subjekty určené členskými státy a nazvané „odesílající subjekty“ a „přijímající subjekty“. Přijímající subjekt poté doručí tuto písemnost sám nebo ji nechá doručit v souladu s právními předpisy přijímajícího členského státu nebo zvláštní formou vyžádanou odesílajícím subjektem, pokud tento způsob není neslučitelný s právními předpisy tohoto členského státu. Podle článku 7 nařízení se všechna opatření nezbytná k doručení činí co nejdříve. Část 2. kapitoly II. nařízení stanoví „jiné způsoby zasílání a doručování soudních písemností“, a sice zasílání konzulární nebo diplomatickou cestou (článek 12), doručování diplomatickými nebo konzulárními zástupci (článek 13), doručování poštou (článek 14) a přímé doručení (článek 15).

Pokud jde o doručování poštou, může podle článku 14 nařízení každý členský stát doručovat soudní písemnosti osobám s bydlištěm v jiném členském státě přímo poštou, přičemž každý členský stát může podle čl. 23 odst. 1 nařízení blíže určit podmínky, za jakých bude přijímat

doručení soudních písemností touto cestou. Ze sdělení členských států v souladu s článkem 23 nařízení², zejména ve znění jejich první aktualizace³, vyplývá, že Portugalská republika přijala doručování poštou, pokud bude uskutečňováno doporučeným dopisem s doručenkou a doprovázeno překladem.

Z článku 1051 belgického soudního řádu vyplývá, že lhůta pro podání odvolání je jeden měsíc ode dne doručení rozhodnutí. Podle téhož ustanovení ve spojení s článkem 55 citovaného soudního řádu, nemá-li jeden z účastníků řízení, jemuž je rozhodnutí doručováno, v Belgii bydliště, pobyt ani adresu zvolenou pro účely doručování, lhůta k podání odvolání se prodlužuje o 30 dní, má-li bydliště v jiné zemi v Evropě, kromě sousedních zemí a Spojeného království. Článek 40 první pododstavec téhož řádu stanoví, že těm, kteří nemají v Belgii známé bydliště, pobyt ani adresu zvolenou pro účely doručování, je kopie písemnosti doručena soudním doručovatelem doporučeným dopisem na poštu do jejich bydliště nebo místa pobytu v zahraničí a doručení se považuje za uskutečněné předáním písemnosti poštovní službě proti potvrzení o odeslání ve formách stanovených v tomto článku.

K první položené předběžné otázce je potřeba uvést, že nic v textu nařízení nenaznačuje, že by toto nařízení zavádělo hierarchii mezi oběma způsoby doručování. Ani body jeho preambule, ani jeho články neuvádějí, že by některému způsobu zaslání a doručování písemností použitému v souladu s ustanoveními nařízení bylo přiznáno podřadné postavení ve vztahu ke způsobu doručování prostřednictvím subjektů. Z ducha a účelu nařízení kromě toho vyplývá, že nařízení má zaručit efektivní provádění doručování soudních písemností při dodržování legitimních zájmů jejich adresátů. Pokud všechny způsoby doručování mohou v zásadě zajistit dodržování těchto zájmů, musí být s ohledem na uvedený účel představitelné, že se použije jeden nebo druhý způsob či dokonce souběžně dva nebo několik těchto způsobů doručování, které se jeví s přihlédnutím k okolnostem projednávaného případu nejvhodnější nebo nejúčinnější.

S přihlédnutím ke všemu, co bylo právě řečeno, je na první otázku třeba odpovědět, že nařízení nezavádí žádnou hierarchii mezi doručováním prostřednictvím subjektů a doručováním poštou, a že v důsledku toho je možné doručit soudní písemnost jedním nebo druhým z těchto dvou způsobů nebo souběžně oběma těmito způsoby.

Podstatou druhé předběžné otázky je posouzení, z kterého data doručení se má vycházet pro určení počátku procesní lhůty spojené s provedením doručení ve vztahu k adresátovi v případě souběhu doručení prostřednictvím subjektů a doručení poštou. Ve vyjádřeních předložených Soudnímu dvoru rakouskou vládou a Evropskou komisí byly vyjádřeny pochybnosti o příslušnosti Soudního dvora odpovědět na tuto otázku vzhledem k tomu, že ta se týká pouze výkladu vnitrostátního práva. Pokud totiž členský stát umožňuje doručovat soudní rozhodnutí různými způsoby, lhůta k podání odvolání začne podle belgického práva v zásadě běžet od prvního platného doručení. Tento okamžik se určí podle práva přijímajícího členského státu, v každém případě tedy

podle vnitrostátního práva. Je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je věcí pouze vnitrostátních soudů, které rozhodují spor a které musí nést odpovědnost za přijaté soudní rozhodnutí, jak posoudí s ohledem na zvláštnosti věci nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jejich rozsudku i relevanci otázek, které kladou Soudnímu dvoru. Jestliže se položené otázky týkají výkladu práva Společenství, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (viz zejména rozsudky ze dne 13. března 2001, *PreussenElektra*, C-379/98, *Recueil*, s. I-2099, bod 38, a ze dne 22. května 2003, *Korhonen a další*, C-18/01, *Recueil*, s. I-5321, bod 19).

Druhá otázka se zabývá vztahy mezi různými způsoby doručování stanovenými v nařízení, týká se tedy výkladu práva Společenství. Soudní dvůr je tudíž povinen rozhodnout.

Pokud jde o věc samu, z odpovědi na první otázku nejprve vyplývá, že neexistuje hierarchie mezi doručováním mezi subjekty a doručováním poštou. Aby ustanovení nařízení, upravující tyto způsoby doručování, nebyla zbavena své podstaty, musejí být všechny právní účinky spojené s platnou realizací jednoho z nich zohledněny nezávisle na pozdějším výsledku jiné formy doručování. Konečně je třeba poukázat na to, že v souladu se svým druhým bodem odůvodnění má nařízení urychlit zaslání soudních písemností pro účely doručování, a tudíž urychlení průběhu soudních řízení. Pokud se přitom pro účely výpočtu procesní lhůty zohlední první doručení dotčené písemnosti, adresát této písemnosti, pro něhož platí takováto lhůta, je povinen jednat před soudem dříve, což může příslušnému soudu umožnit, aby rozhodl v kratších lhůtách. Z veškerých těchto úvah vyplývá, že v případě souběhu několika doručení uskutečněných v souladu s nařízením je namístě zohlednit to doručení, které bylo učiněno jako první. Nic v nařízení nebrání tomu, aby byl tento přístup uplatněn na vztahy mezi doručováním prostřednictvím subjektů a doručováním poštou. V případě souběhu těchto dvou způsobů doručení je tak třeba pro určení počátku procesní lhůty spojené s realizací doručení ve vztahu k adresátovi vycházet z data doručení poštou, jestliže nastalo jako první. Tento závěr nijak nezasahuje do zájmů adresáta soudní písemnosti vzhledem k tomu, že první platné doručení mu umožňuje se skutečně seznámit s touto písemností a mít dostatek času pro jednání před soudem. Okolnost, že je mu později doručena tatáž soudní písemnost jiným způsobem, přitom nic nemění na skutečnosti, že tyto požadavky již byly splněny původním doručením.

Na druhou otázku tedy odpověď zní, že v případě souběhu doručení prostřednictvím subjektů a doručení poštou je pro určení počátku procesní lhůty spojené s realizací doručení ve vztahu k adresátovi třeba vycházet z data prvního platně uskutečněného doručení.

✦ Zpracovala JUDr. MARKÉTA KRÁLOVÁ,
odbor mezinárodních vztahů ČAK.

1 Nařízení bylo publikováno v Úředním věstníku EU L 160 dne 30. 6. 2000, s. 37; v češtině pak ve Zvláštním vydání Úředního věstníku EU č. 19/01, s. 227.

2 Úřední věstník EU 2001, C 151, s. 4.

3 Úřední věstník EU 2001, C 202, s. 10.

Sládeček/Mikule/Syllová:**Ústava
České republiky.
Komentář**C. H. Beck, Praha, únor 2007,
1. vydání, 949 stran,
cena 1550 Kč.

Po deseti letech vydává nakladatelství C. H. Beck opět komentář k Ústavě České republiky. Komentář z roku 1997 však byl vytvořen jiným kolektivem spoluautorů, pod vedením Dušana Hendrycha a Cyrila Svobody. Z původního týmu zůstala pouze Jindřiška Syllová, která doplnila tandem velezkušených znalců veřejného práva, Vladimíra Sládečka a Vladimíra Mikule. Kromě podstatných změn v autorství komentáře, kdy k nezpochybnitelné teoretické erudici nynějších spoluautorů přistupuje i přímá zkušenost z řídicích funkcí v oblasti praktického uplatnění státní moci, jak výkonné (Mikule – dlouholetý bývalý místopředseda legislativní rady vlády), tak zákonodárné (Syllová – ředitelka Parlamentního institutu), došlo za deset let k mnoha podstatným změnám i v samotném textu Ústavy.

Z těch nejdůležitějších vzpomeňme ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ústavní zákon č. 395/2001 Sb., kterým se mění ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (tzv. euronovela) a ústavní zákon č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii.

Právě prolnutí praktické i teoretické vybavenosti a zkušenosti autorů vede k textu na komentář nezvykle kompaktnímu a myšlenkově bohatému. Komentář je hojně doplněn odkazy na srovnávací a doporučenou literaturu u každého z článků Ústavy i citacemi nejen z judikatury Ústavního soudu, ale i Nejvyššího soudu, Nejvyššího soudu správního, příp. soudů jiných (i mezinárodních). Sympaticky působí jak uvedení přímého autora textu na každé

stránce textu (odpadá složité hledání, kdože tuto pasáž „spáchal“), tak prohlášení všech tří „spolupachatelů“ v předmluvě, že „*spoluautoři sice samostatně zpracovávali části komentáře, avšak každá tato jednotlivá část byla předmětem někdy nikoliv jednoduché výměny názorů a leckdy i poněkud bouřlivé diskuse.*“ Hlásí se tudíž k odpovědnosti společně a nerozdílně a předem vylučují „shazování viny“ jeden na druhého před čtenářským tribunálem.

Komentář je v mnoha směrech odvázný a neotřelý, autoři zdaleka nezastávají jen konformní postoje k judikatuře či k zavedeným postupům při výkladu Ústavy. Zračí se z něho, že jde o práci zahradníků při pěstění stromu práva velice mladého, v posledních letech podstatným způsobem roubovaného, jehož pravá úroda je pořád ještě spíše v očekávání než po bohaté sklizni. Za všechno jmenujme břitká slova k čl. 62 Ústavy, pojednávajícím o základních pravomocích prezidenta. Autoři si nejen (zde podepsán Sládeček) klestí cestu houštinou sporu o předsednictví Nejvyššího soudu, jenž poznamenal průběh celého loňského roku, ale zaujímají i zásadní stanovisko k roli soudce Nejvyššího soudu a roli předsedy Nejvyššího soudu. Stavějí se proti obsahu nálezu pléna Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 397/2006 Sb. a přiklání se k argumentaci obsažené v odlišných stanoviscích ústavních soudců Pavla Rychetského a Vladimíra Kůrky. Jak odůvodnění nálezu, tak contra votum obou ústavních soudců je ve všem podstatném citováno.

Komentář je dle autorů, a v tom se s nimi může recenzent zcela ztotožnit, koncipován jako „*praktický pomocník při výkladu, aplikaci i nalézání souvislostí vyplývajících z textu základního zákona.*“ Každý čtenář, jenž jde tímto zamýšleným směrem, jistě uvítá bohatou přílohu textu v závěru publikace, která obsahuje Listinu základních práv a svobod, Ústavní zákon ČNR č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní republiky, Ústavní zákon ČNR č. 29/1993 Sb., o některých dalších opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní republiky a z ústavních zákonů shora uvedených Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., č. 110/1998 Sb. a č. 515/2002 Sb. Recenzent si však nedokáže odpustit připomínku, že v přílohách přeci jenom postrádá prostý platný text Ústavy (to pro přehlednost) a text Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod včetně dodatkových protokolů (to pro komparaci a inspiraci).

Závěrem nezbývá než publikaci vřele doporučit k zakoupení a postupnému častému a opětovnému ochutnávání. Svě si zde najdou jak běžní konzumenti právních textů, tak fajnšmekři, kterým se mohou již teď sbíhat sliny na průběžné porovnávání s Václavem Pavlíčkem a Jiřím Hřebekem (Ústava a ústavní řád České republiky, svazek I., Ústava České republiky, Praha, Linde 1998). Zda zvítězí nová, čerstvá chuť však ponechává recenzent zcela na vás.

❖ JUDr. ALEŠ PEJCHAL

Jelínek, J. a kol.:**Trestní právo
procesní**Linde Praha, a. s., 2007,
749 stran, 820 Kč.

Na zpracování tohoto díla, které má sloužit především jako vysokoškolská učebnice trestního řízení, se podílelo 11 zkušených teoretiků, působících na právnických fakultách v Praze, v Olomouci a v Brně,

a osvědčení pracovníci justiční praxe. Vedoucím autorského kolektivu a autorem většiny kapitol (třinácti z celkového počtu 31) je doc. JUDr. Jiří Jelínek, vedoucí katedry trestního práva na Právnické fakultě v Olomouci. Autoři vytvořili koncepčně i stylisticky ucelené dílo, které poslouží nejen vysokoškolským studentům, ale stejně dobře i právním teoretikům a praktikujícím právníkům. Jak uvádějí autoři v předmluvě, učebnice obsahuje základní souhrn obecných poznatků, přičemž přihlíží ke stanoviskům aplikační praxe a nevyhýbá se ani otázkám sporným, na jejichž řešení nejsou jednotné názory. Práce uvádí i řadu návrhů de lege ferenda.

Autoři – stejně jako v předchozím IV. vydání – rozdělili látku na část obecnou a zvláštní. Do první zahrnuli výklady společné všem trestněprocesním institutům, zvláštní část obsahuje průběh trestního procesu od řízení přípravného až po řízení vykonávací, včetně zvláštních způsobů řízení. Kapitulu o předsoudní fázi řízení doplňují grafické tabulky, jež čtenáři napomohou v celkové orientaci. Do kapitoly o výkonu rozhodnutí jsou zařazeny jako nepochybně vítaný exkurz výklady o náhradě škody způsobené rozhodnutím o trestu.

Čtenář ocení mj. též instruktivní výklady o evropském trestním procesu a o justiční a policejní spolupráci

v Evropské unii i samostatnou kapitolu o právním styku s cizinou. Jde o náročnou látku, která v poslední době doznala výrazných změn.

Výkladová část je doplněna o seznam reprezentativní učebnicové, komentářové a monografické literatury. Autoři sem zařadili též některé významné časopisecké práce z oblasti trestního řízení. K orientaci čtenáře poslouží i pečlivě zpracovaný věcný rejstřík.

Učebnice může být pomocníkem v bludišti trestního procesu jak těm, kteří nemají k dispozici obsáhlejší komentář, tak i těm, kteří s komentářem pracují, protože učebnicové výklady jsou od komentářových zčásti odlišné. Jejich výhodou je mj. to, že podávají vždy širší ucelený výklad, zatímco komentář se převážně soustřeďuje vždy na konkrétní ustanovení.

Význam práce podtrhuje i její vysoká aktuálnost. Přestože přišla do prodeje koncem února t. r., zachycuje právní stav k 1. 12. 2006.

Knihu lze doporučit všem, kteří se zabývají trestním právem systematicky, i těm, kteří se k této problematice dostávají spíše jen příležitostně, a proto tím spíše ocení komplexní výklady o současném českém trestním procesu, který se od velké novely tr. řádu z r. 2001 vyznačuje řadou významných změn.

❖ RED.

Horzinková, E. – Novotný, V.:

Správní právo procesní

Linde Praha, a. s., 2006,
287 stran, 350 Kč.

Koncem roku 2006 vyšla v nakladatelství Linde Praha publikace dvou zkušených pedagogů katedry veřejné správy Policejní akademie ČR. Kniha, která je primárně určena studentům právnických fakult a dalších vysokých škol, je podrobným průvodcem správním řízením podle zákona č. 500/2004 Sb. (správní řád).

Kniha je rozdělena do patnácti kapitol, které více méně kopírují systematickou problematiku správního řádu. Ke snazší

orientaci čtenáře slouží rejstřík a seznam použité literatury. V odkazech a citacích pod čarou autoři hojně odkazují na judikaturu správních soudů.

V předmluvě autoři upozorňují na skutečnost, že ke dni zpracování učebnice (15. 11. 2006) není ani dostatečná zkušenost s aplikací nového správního řádu v praxi, navazující judikatura, ani dostatek teoretických pojednání. Autoři proto považují za svůj cíl nalézt a vysvětlit smysl jednotlivých procesních institutů a umožnit čtenáři osvojit si základní poznatky z oblasti správního řízení.

Přes výše uvedené se učebnice neomezuje pouze na výklad systematicky správního řádu, ale vysvětluje i ty pojmy správního práva, které jsou nezbytné pro pochopení základních institutů správního procesu obecně.

V kapitole první se seznámíme s pojmem veřejná správa, který je vloženo jak z hlediska formálního, tak materiálního. V této kapitole autoři rovněž pojednávají o pramenech správního práva a vysvětlují pojem správní řízení. V souvislosti s možností jiné procesní úpravy v činnosti veřejné správy zdůrazňují § 177 správního řádu, který ukládá každému orgánu veřejné správy řídit se základními zásadami činnosti veřejné správy tak, jak jsou uvedeny v paragrafech 2 – 8 správního řádu. Význam tohoto rozboru je nutno podtrhnout, neboť vykonavatelé ve-

řejné správy velmi často nerespektují ustanovení o všeobecné platnosti základních zásad. Samotné zásady jsou pak vyloženy v kapitole II.

Z hlediska obecné platnosti základních principů činnosti veřejné správy považují za velmi přínosné, že autoři věnují podrobnější pozornost vztahu obecného a zvláštního správního řízení – kap. I, část 1.3.1.

Z hlediska praktika v oboru poněkud postrádám rozbor přechodných ustanovení ke vztahu zákona č. 71/1967 Sb. a zák. č. 500/2004 Sb., neboť v praxi jsem se setkala s pochybnostmi, zda a jak aplikovat správní řád v nedokončených řízeních, která byla zahájena ještě před účinností zákona č. 500/2004 Sb.

Kapitola třetí věnuje pozornost procesní subjektivitě a vysvětluje nově zavedený pojem dotčené orgány.

Z hlediska advokátní praxe považují za přínosné kapitoly čtvrtou a pátou, neboť se mj. zabývají postavením zástupce na základě plné moci, zastoupením pro jednotlivé úkony a celé řízení a rovněž doručováním písemností advokátům. Lze jen doufat, že ke čtenářům této knihy budou patřit i úředníci veřejné správy, ať již budoucí či současní, a nebude nadále docházet k problémům s doručováním písemností advokátům a na straně advokátů bude zcela jasné, kdy je plná moc udělena pro celé správní řízení a kdy pouze pro jeho část.

Následují kapitoly VI. až XIII., které jsou podrobným průvodcem jednotlivými kroky i stupni ve správním řízení. Autoři věnují velkou pozornost dokazování ve správním řízení a rovněž se zmiňují o zásadě koncentrace. V této souvislosti je nutno poukázat na některé odlišné právní názory, které k zásadě koncentrace uvádějí, že ve správním řízení je ji možno použít pouze velmi omezeně, neboť na rozdíl od o. s. ř. správní řád neobsahuje, s výjimkou § 4, povinnost poučit účastníka řízení o následcích nesplnění povinnosti.¹

Devátá kapitola je věnována správnímu rozhodnutí, kde autoři vhodně spojují teoretický a praktický výklad. Vzhledem k tomu, že advokát velmi často bohužel vstupuje do správního

řízení až v okamžiku, kdy je vydáno správní rozhodnutí, doporučuji v této kapitole věnovat pozornost závěrům autorů, které se týkají jak základních podmínek vydání rozhodnutí, tak především rozhodnutí s vadami vzniklými při diktátu nebo přepisu. Tato kapitola zahrnuje pod čarou i bohaté odkazy na judikaturu, která je vodítkem právě při podání řádných opravných prostředků i soudní žaloby.

Autoři v kapitole XIII. vyložili rovněž zvláštní typy řízení, které jsou často i podrobněji upraveny zvláštními zákony, neboť u většiny řízení musí právě speciální právní předpis jejich existenci vůbec připustit – např. výběrové řízení nebo řízení s předstihem žádosti. K řešení sousedských a obdobných sporů slouží tzv. sporné řízení, kde je nezbytným předpokladem zvláštním zákonem stanovená pravomoc správního orgánu k vedení řízení. Autoři zdůrazňují dispoziční zásadu a důkazní břemeno navrhovatele v tomto typu řízení.

Čtrnáctá kapitola učebnice se zabývá správní exekucí. Autoři v úvodu upozorňují na to, že je na úvaze správního orgánu nebo oprávněného účastníka řízení, jaký způsob výkonu rozhodnutí zvolí.

S ohledem na požadavek rychlosti a účinnosti budou tedy správní orgány, které nejsou samy oprávněny provádět exekuci, zejména na peněžitá plnění, volit mezi možnostmi exekuce dle správního řádu a exekucí soudem nebo soudním exekutorem. Samotný správní řád neupravuje exekuci na peněžitá plnění, neboť odkazuje na zákon o správě daní a poplatků (zák. č. 337/1992 Sb.).

U výkonu rozhodnutí na nepeněžitá plnění autoři podrobně probírají způsoby provedení exekuce a upozorňují na oprávnění domovní prohlídky. Z hlediska právní praxe velmi oceňuji, že autoři návodně a podrobně rozebírají možnosti právní obrany proti výkonu rozhodnutí jak na peněžitá, tak nepeněžitá plnění.

Poslední, patnáctá kapitola knihy, se věnuje výkladu dalších ustanovení správního řádu upravujících činnosti, které nejsou správním řízením.

Autoři tuto partii nazvali jiné postupy správních orgánů a věnují se zde podrobněji výkladu veřejnosprávních smluv jak z hlediska teorie, tak platné právní úpravy. V této kapitole jsou osvětleny i další správní činnosti jako činnost osvědčovací nebo vydávání opatření obecné povahy. Výkladu tohoto správního aktu smíšené povahy na str. 269 an. publikace doporučuji věnovat pozornost, protože správní úřady mohou tímto druhem správního aktu výrazně zasáhnout do vlastnických práv k nemovitostem. Autoři zde upozorňují na návaznost stavebního zákona a správního řádu, neboť od 1. 1. 2007 se územně plánovací dokumentace vydává touto formou.

Závěr poslední kapitoly je věnován stížnostem a jejich vyřizování, tady je však nutno zdůraznit skutečnost, že jde o obecnou právní úpravu stížnostní agendy, neboť na ustanovení § 175 správního řádu odkazuje např. § 99 zákona o správě daní a poplatků, jak uvádějí autoři v úvodu.

Dle mého názoru jde o velmi zdařilou knihu, která překračuje právé z pohledu praktika v oboru rámec běžné vysokoškolské učebnice, neboť velmi dobře doplňuje nabídku komentářů ke správnímu řádu. Z toho důvodu **je vhodná nejen pro studenty nebo advokátní koncipienty pro přípravu na profesní zkoušku, ale pro všechny advokáty, kteří poskytují poradenství v oboru správního práva** nebo při zpracování korporátní agendy přijdou do styku s řízením ve veřejné správě.

Publikace je vhodnou pomůckou i pro pedagogy a pro přednášející na školení koncipientů, neboť na konci každé kapitoly nalezneme kontrolní otázky, se kterými lze pracovat při výkladu materie nebo na seminářích a při zadávání samostatných prací.

✿ JUDr. OLGA SOVOVÁ, Ph.D.

¹ Pozitivně se k možnosti koncentrace řízení vyslovuje Ondruš v Komentáři ke správnímu řádu, nakl. Linde, 2005, V. Vopálka opakovaně vyslovil názor, na který poukazuji v textu, např. na přednáškách ČAK k novému správnímu řádu.

z advokacie

Sloupek Karla Čermáka	66
Z české advokacie	
Informace o 16. schůzi představenstva ČAK, konané 12. - 13. 3. 2007 v Brně	67
Šekce pro trestní právo studijního kolegia ČAK: Stanovisko ve věci odročování soudem nařízených jednání na žádost advokátů	68
Z kárné praxe.....	74
Počty aktivních advokátů k 31. 12. 2006.....	75
Výsledky advokátních zkoušek konaných v termínu listopad - prosinec 2006	76
Informace pro advokátní koncipienty	76
Celoživotní vzdělávání advokátů - anketa	77
Pozvánka na náchodský turnaj dvojic v odbíjené	77
Z Evropy	78 - 82

Toulky pohraničím - právo a politika aneb pachut' moci

Nárazníkové území mezi morálkou a právem, případně mezi morálkou a politikou, bylo již předmětem naší pozornosti; a můžeme-li z těchto pozorování učinit nějaký obecnější závěr, pak je to ten, že právo i politika mají u nás hluboce zakořeněný sklon morálkou pohrdat. Právu vadí především způsob vzniku mravní normy; bez patřičné formalizace a hierarchizace si ve skutečnosti nedokáže žádnou normu ani představit. Politice tohle až tak nevadí; původ jejích norem je totiž neméně transcendentní. Zato nedokáže pochopit způsob vynucování mravní normy bez pendreků, vodních děl, káznic a veřejných poprav. Normu vidí zkrátka právník jako sbírku zákonů, kdežto politik jako popravčí četu. Názor médií se v tomto rámci pohybuje ode zdi ke zdi.

Byl by ovšem omyl předpokládat, že v důsledku této duchovní sprízněnosti spolu právo a politika nějak zvlášť dobře vycházejí. Je to naopak. Vycházejí spolu špatně, neboť si chtějí vzájemně nasadit chomout. Na morálku mají oba vztek, protože nevědí, jak jí chomout nasadit; navíc mají pocit, že od morálky mají sami už chomout nasazený a že si s nimi morálka hraje na slepou bábu, kterou není možné ani derogovat ve Sbírce zákonů, ani pořádně přetáhnout pendrekiem. Mohou na ni než kašlat a popuzuje je, že je to morálce jedno.

V souboji o nasazení chomoutu dochází leckde mezi právníky a politiky ke komickým situacím, podobně jako na býčích zápasech. Politici třeba zruší soudcům deváté platy, kdežto justice dojde při aplikaci této normy k závěru, že jí přísluší třinácté až patnácté platy za posledních pět let a vede exekuci na ministerstvo spravedlnosti a financí. Státní zástupci, na které se rozhodnutí o patnáctých platech nevztahuje, protože se neví, či jsou, dají vznést obvinění proti Berkovi a Čunkovi, ale nechají uprchnout několik pověstných kriminálních, na něž si soudci i politici už brousili zuby. Ministr spravedlnosti nato vydá do ciziny ještě i pár oplzlých šejků a iniciuje odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu. Prezident republi-

ky ho chválí za boj proti soudcokrácii. Advokáti chválí soudce za boj proti totalitě a policejnímu státu. Politici kontrují bojem proti špinavým penězům advokátů a za ochranu osobních údajů před advokáty. Právníci varují politiky, že mají zakázáno vše, co jim oni výslovně nedovolí. Politici si mnou ruce, nedělají nic a vykřikují, že policajti nemají kompetence. Oni naopak právníkům nadělí kompetenci jako Santa Claus, přičemž jim zároveň proškrtají tabulková místa a mzdové fondy. Škodolibě pak komentují judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Při jmenování opomenutí soudci v pubertálním věku zahajují impeachment proti prezidentovi. Prezident vyhlašuje mobilizaci, komunisti třídní boj; jenom skini nechtějí nic, než národ. Transparency International lobbuje za okamžité odvolání Čunka, kdežto Amnesty International za jeho omilostnění. Greenpeace se domáhá zastavení Temelína a kníže Schwarzenberg postavení americké raketové základny na Letné, místo té rozplzlé ropuchy architekta Kaplického. Soudce dá na Schwarzenberga i Kaplického nasadit odposlechy, neznámý padouch, nejspíš Kubice nebo Hučín, je však uveřejní v Süddeutsche Zeitung spolu s fotografií nebožtíků Svobody a Smetany, jež nazývá Karl Freiheit und Friedrich Sahne, berühmte sudetendeutsche Musikanten. V parlamentu je předložena osnova zákona, podle něhož jsou právníci povinni obhajovat obsah svých rozhodnutí, ale i podání, v Kotli. Do Kotle se vrací Jilková. Jako retorsi dostává v odvolacím řízení politik Mlynář trest doživotí. Olomoucký arcibiskup Graubner nato vyhlašuje nad Prahou interdikt, a to v jazyce latinském a moravském. Mobilíář katedrály sv. Víta se podle předběžného opatření Obvodního soudu pro Prahu 1 stěhuje na Svatý Kopeček u Olomouce. Mobilíáři, k němuž patří zejména sv. Václav a Karel IV., tam vzdává za věřící hold homosexuální biskup Církve československé husitské Bican, zatímco náš český lid reprezentuje za KPR Jakl. Otázka, kdo komu nakonec ten chomout nasadí, zůstává otevřená.

Jen prostáček se diví, který hlupák si mohl vymyslet učení o dělbě moci ve státě. Zapomíná, že Montesquieu nebyl Čech, a tak si nemusel pořádkem tolik vyskakovat.

Procházka pohraničním hvozdem mezi právem a politikou byla tedy, doufejme, zdravá, i když dost foukalo.

O tom, jaký je vztah práva a politiky ke kultuře a civilizaci, budeme uvažovat zase někdy příště. Při pohledu od nás to taky moc veselé nebude. Asi jako ty býčí zápasy.

Březen 2007

✦ KAREL ČERMÁK

Informace o 16. schůzi představenstva ČAK, konané 12. - 13. 3. 2007 v Brně

Jednání dne 12. 3. 2007

Na pořadu jednání prvního dne schůze bylo řízení o pozastavení výkonu advokacie a vyškrtnutí ze seznamu advokátů, dále kontrola úkolů z minulé schůze a legislativa.

Kontrola úkolů z minulé schůze

JUDr. Račok referoval o schůzce mezi zástupci ČAK a FAÚ, kterým legislativní odbor ČAK předložil *přípomínky k novele zákona o praní špinavých peněz* (toliko v rozsahu úpravy povinnosti mlčenlivosti).

Legislativa

JUDr. Kovářová přednesla *návrh novely usnesení představenstva ČAK č. 1/1998 Věstníku ve znění usnesení představenstva ČAK č. 3/2003 Věstníku o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělávání advokátů*. Po diskusi a navržených změnách textu představenstvo usnesení schválilo a přijalo znění čl. III s tím, že usnesení nabude účinnosti dnem 1. 9. 2007.

Jednání dne 13. 3. 2007

Hospodářské a organizační záležitosti

JUDr. Jirousek uvedl problematiku související s chodem hospodářského a organizačního odboru *zprávou o stavu financí ČAK*. Dále informovali JUDr. Krym a JUDr. Smejkal o povinné úpravě rozpočtu; úplná specifikace kapitol rozpočtu bude předložena na květnové schůzi.

Zpráva mezinárodního odboru

JUDr. Vychopeň informoval *o semináři Rady Evropy a ČAK se zástupci zemí vých. Kavkazu, Ukrajiny a Moldávie k tématu organizace a fungování advokátních komor, který se uskuteční v Praze ve dnech 27. - 30. 3. 2007, a dále o prvním česko-čínském semináři na téma obchodní právo a srovnání právních systémů obou zemí*. Ten proběhne v rámci návštěvy čínské delegace v ČR ve dnech 21. až 24. 5. 2007. JUDr. Vychopeň také představenstvo zpravil o tom, že *novým zástupcem v AIJA byl jmenován Mgr. Štěpán Holub z Prahy*; představenstvo nominaci schválilo. JUDr. Mokřý navrhl, aby *ve výboru CCBE pro konkurenci a soutěž nahradil rezignujícího dr. Karabce Mgr. Ladislav Smejkal z AK Kocián, Šolc, Balaščík v Praze, působící v bruselské pobočce této advokátní kanceláře*. Dále navrhl, aby se *novým zástupcem v UIA stal JUDr. Uhlíř*, který by zde jako národní viceprezident zastupoval ČAK. Poté se rozvinula obšírná *diskuse*

o Chartě CCBE, tzn. o Chartě základních principů evropské advokacie při současném odkazu na komentář přijatý CCBE k desateru tam specifikovaných principů. Na závěr JUDr. Mokřý doplnil zprávu z CCBE o informaci, že je připravováno doporučující *usnesení o výchově a vzdělávání právníků v Evropě*; též informoval o iniciativě CCBE, jež by měla vyústit ve *zřízení evropské nadace pro právní stát*, která by vedla osvětovou, legislativně pomocnou a obdobnou činnost ve státech jako např. Ukrajina, Moldávie, Kazachstán.

Zpráva o činnosti pobočky ČAK v Brně za rok 2006

JUDr. Marie Snášelová přednesla zprávu o činnosti pobočky ČAK v Brně. Ke zprávě doplnil JUDr. Brož, že by bylo vhodné zjistit *náklady spojené s agendou určování advokátů*, neboť ve své podstatě jde o náklady, které Komora vynakládá ze svých prostředků k zajištění převážně bezplatné právní pomoci. Tuto skutečnost by bylo mj. možné i mediálně využít.

Zpráva předsedy kárné komise

Na základě úkolu z únorové schůze představenstva ČAK zpracoval JUDr. Sedlatý *zprávu ohledně možného zkrácení doby od předání kárného spisu sekretariátu ČAK k projednání odvolání do doručení spisu odvolacímu kárnému senátu*. Představenstvo určilo, aby JUDr. Sedlatý a JUDr. Krym zajistili ve spolupráci s legislativním odborem přípravu návrhu novelizace vyhlášky č. 244/1996 Sb. k termínu červen 2007.

Příprava zpracování dějin advokacie a zpráva o zasedání sekce dějin

Po diskusi bylo rozhodnuto, *aby za projekt dějin advokacie a za jeho realizaci odpovídal člen představenstva JUDr. Aleš Pejchal* s tím, že publikace by měla být vydána před 5. sněmem ČAK v roce 2009.

Různé

JUDr. Jirousek informoval o jednání s OVP JUDr. Motejlem, který předsedovi ČAK signalizoval *nutnost vytvoření určitého systému zajištění plné právní pomoci „chudým“*, tzn. mimo rámec současné úpravy poskytování bezplatné právní pomoci. JUDr. Jirousek dále pohovořil o schůzce s ÚOOÚ, které se za Úřad účastnili dr. Němec a dr. Kučerová, za ČAK dr. Jirousek, dr. Krym, dr. Pejchal. JUDr. Krym sdělil, že k 31. 3. 2007 končí ve funkci šéfredaktora Bulletinu advokacie JUDr. Václav Mandák a nadále bude pracovat jako člen redakční rady BA. Šéfredaktorem BA byl jmenován s účinností od 1. 4. 2007 JUDr. Pavel Blanický.

JUDr. Poledník informoval, že předjednal na NSS *seminář na téma správní žaloby, který se uskuteční 22. 5. 2007*; pro advokáty je počítáno s cca 40 místy. Na závěr JUDr. Pejchal připomněl, že *30. 3. 2007 proběhne na PF UK v Praze další konference k rekodifikaci soukromého práva*, tentokrát na téma právnických osob. Dále

dr. Pejchal avizoval *vydání Komentáře k Ústavě ČR* (nakladatelství C. H. Beck) autorů Sládeček, Mikule, Syllová a pro vynikající úroveň této publikace ji doporučil všem advokátům.

✦ JUDr. KVĚTA SLAVÍKOVÁ

Sekce pro trestní právo studijního kolegia ČAK: Stanovisko ve věci odročování soudem nařízených jednání na žádost advokátů

Stanovisko bylo schváleno sekci na plenárním zasedání dne 25. 9. 2006 a doporučeno k otištění v Bulletinu advokacie.

I.

Předseda výboru ČAK pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů JUDr. Tomáš Sokol požádal přípisem z 19. 6. 2006 předsedu sekce pro trestní právo studijního kolegia ČAK o **zpracování stanoviska k této otázce s odůvodněním, že by bylo vhodné hledat systémové řešení.**

V žádosti poukazuje na problémy, které nastávají v případech dvou navzájem kolidujících soudních jednání, případně jiných úkonů ve věcech, v nichž zastupuje či obhajuje stejný advokát. Uvádí, že v části případů se daří tuto kolizi řešit buď pomocí substituce, anebo dohodou, na jejímž základě je jedna z věcí odložena na jiný termín. Stále častěji však dochází, zejména v případě soudních jednání, a ještě více pak v případě jednání trestních soudů k situacím, kdy ani jeden ze soudců nechce nařízené jednání odročit s paušálním odůvodněním, že sice uznává nastalou kolizi, avšak je věcí advokáta, aby si zajistil substituci, což je údajně jeho povinnost. Tento názor se objevil i v některých rozhodnutích soudů včetně soudu Nejvyššího. Podle názoru členů výboru však situace není tak jednoznačná. Především advokát zřejmě nemá ex lege povinnost zajistit substituci kolidujících si jednání. Na druhé straně neexistuje ani povinnost žádného jiného advokáta takovouto substituci převzít, přičemž nejasné je i to, jak by v případě složitější věci byly náklady, které s přebíráním takovéto substituce vzniknou, např. studiem spisu, klientovi účtovány. Formulace plné moci sice zmocňuje advokáta k tomu, aby konkrétním výkonem právní služby pověřil jiného advokáta, obvykle však klienti trvají na přítomnosti „svého“ advokáta, zejména, jde-li o soudní jednání. Zmíněné zmocnění,

kteří klienti advokátovi obvykle dávají, neznamená jeho povinnost a neznamená také, že klient může kdykoliv tuto pozici změnit s tím, že s jakoukoliv substitucí nesouhlasí. V neposlední řadě jde i o otázku, zda tímto pověřením substitucí nedojde k ohrožení zájmů klienta tam, kde i přes maximální svědomitost substituta není možné v krátkém čase se seznámit detailně s celou problematikou, v níž je právní služba poskytována.

II.

Především je třeba konstatovat, že **otázkou se zabývaly již dříve příslušné orgány ČAK. V roce 2001** tehdejší předseda ČAK JUDr. PhDr. Stanislav Balík zpracoval materiál, určující v sedmi bodech doporučený postup advokáta, který projednalo společné zasedání kontrolní rady a kárné komise ČAK v květnu téhož roku. **Žádné stanovisko ČAK ani po delších debatách však přijato nebylo.**

Představenstvo ČAK se snažilo tento problém řešit znovu v r. 2003, jeho stanovisko se však nesetkalo s pochopením jak Ministerstva spravedlnosti ČR, tak zejména jednotlivých soudů. **O otázce se opakovaně psalo v Bulletinu advokacie** – viz např. Daniela Kovářová: Jak odročit jednání, BA č. 10/2001 s. 84-85. Autorka mj. uvádí, že život (v advokacii) je tak bohatý, že lze těžko dát jednoznačný návod. Své stanovisko shrnula s využitím výše uvedených materiálů do těchto bodů:

- *Vše je v lidech a ve vztazích mezi nimi. Nemám-li se ráda se soudcem Buřítkem, pak mi nevyhoví, ani kdybych mu předložila desatero. Myslím, že nemohu hájit postoj: já, velký advokát, musím na valnou hromadu, tak mi ty, soudče, odroč toho Puškvorce. Pokora a slušnost buď též mými zbraněmi. A úsměv a slušné vychování. Ne nadarmo je přece advokát přítelem soudu (a neříkejte mi, že to platilo jen za první republiky!).*

- *Nesmím předstírat důvod, který není, ať již si odročení přeji já nebo klient. A žádat odročení jen na pokyn klienta vsutku není etické. Kdo nevěří, toho poučí kárná komise.*
- *Měla bych vzít na pomoc vlastní rozum a citlivě zvážit, kdy se pokusit o zajištění substitute, kdy svěřit věc koncipientovi a kdy použít něco z tohoto článku. Žádost o odročení jednání by někdy měla být až tou poslední možností. A vždy by o ní měl být informován klient (zkušenost z kárného řízení – klienti si kupodivu občas přejí, aby jednání, byť bez nás, proběhlo).*
- *Na druhé straně nesmím dopustit, aby po marné žádosti o odročení se klient u jednání ocitl sám, pokud s tím nebude srozuměn.*
- *Vždy je vhodné soudci uvést důvod odročení a ten (je-li to možné) doložit (kopii obsílky atd.).*
- *Etická pravidla mi nedovolují žádat o odročení na poslední chvíli, pak znemožním soudci odvolat pozvané účastníky a nebudu se moci divit, že mě pak nebude mít rád. Možná, že i tak se kdysi zrodila jeho averze.*
- *A slušnost na konec – kopii žádosti o odročení zašlu ostatním právním zástupcům účastníků.*

Na dotaz předsedy kontrolní rady ČAK z 8. 4. 2005 sdělil obsáhle své stanovisko pro oblast trestní obhajoby legislativní odbor ČAK přípisem z 18. 4. 2005. Přihlížíme k němu i v tomto stanovisku.

III.

V úvahu přicházejí zejména tyto případy:

- a) Dosud není stanoven termín hlavního líčení a hrozí riziko, že jeho určení vyvolá u obhájce nebo obviněného či u obou překážku v důsledku profesní situace (u obhájce – nejčastěji časová kolize) nebo osobních poměrů (u obou – dovolená, nemoc apod.);
- b) byl již nařízen termín hlavního líčení, nebyla však dodržena zákonná lhůta pro přípravu obhájce či obviněného nebo obou;
- c) dochází k odročení již probíhajícího hlavního líčení na dobu určitou;
- d) dochází k odročení již konaného probíhajícího hlavního líčení na dobu neurčitou.

Obdobná situace může nastat i tehdy, jestliže se věc již v důsledku podaného odvolání nachází u soudu II. stupně a lze očekávat nařízení veřejného zasedání o odvolání (§ 263 odst. 1 věta první), o termínu veřejného zasedání Nejvyššího soudu v řízení o stížnosti pro porušení zákona (§ 274 odst. 1), nebo o dovolání (§ 265r odst. 1 věta první), v případě obnovy řízení (§ 286 odst. 1 tr. ř.) i ve všech dalších případech, kdy soud rozhoduje v prvním či druhém stupni ve veřejném zasedání (včetně řízení vykonávacího).

Ad a): Termín hlavního líčení (pro zjednodušení užíváme dále jen termín „odročení“ a „hlavní líčení“) **nebyl dosud stanoven.**

O podání obžaloby musí být obviněný i obhájce vždy vyzooměni (§ 176 odst. 1 věta druhá tr. ř.). Vyzoomě-

ni musí státní zástupce učinit **neprodleně** (viz Šámal a kol., Trestní řád, Komentář, C. H. Beck, Praha, 5. vydání, dále jen Beckův komentář, díl I., vysv. č. 5 na str. 1359). Zpravidla tak činí současně se zasláním obžaloby soudu. **Doba podání obžaloby je tedy obhájci známa** a ví, že buď bude předběžně projednána (přičemž fakultativně se tak může stát i ve veřejném zasedání, o kterém musí být obhájce včas vyzooměni – § 187 odst. 1 věta druhá tr. ř.), nebo že bude přímo nařízeno hlavní líčení (§ 198 odst. 1 tr. ř.). Podle odstavce 3 téhož ustanovení při nařízení hlavního líčení **učiní předseda senátu také všechna opatření, jichž je třeba k zajištění jeho řádného průběhu** a k tomu, aby věc bylo možné projednat a rozhodnout bez odročení. Je to třeba chápat tak, že jde především o zajištění účasti dotčených subjektů, zejména zástupce obžaloby, obviněného a obhájce. Bližší pokyn není součástí trestního řádu, ale je obsažen v jednacím řádu pro okresní a krajské soudy (vyhl. č. 37/1992 Sb. v platném znění). V § 20 odst. 2 vyhl. se uvádí: „*Nebrání-li tomu důležité důvody, předseda senátu (samosoudce) při nařízení hlavního líčení nebo veřejného zasedání v trestních věcech přihlíží k požadavku státního zástupce, který před podáním obžaloby vykonával dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení, aby se mohl osobně zúčastnit projednávání věci před soudem. Obdobně se přihlíží k odůvodněnému požadavku obhájce.*“ O obviněném zde řeč není, ale z logiky věci vyplývá, že i k jeho odůvodněnému požadavku je třeba za podmínek v cit. ustanovení uvedených přihlížet. **Jestliže tedy tomu nebrání důležité důvody, je soud povinen přihlížet k požadavku státního zástupce i obhájce a zřejmě i obviněného.**

Obdobně by měl soud postupovat i tehdy, jestliže již byl termín hlavního líčení stanoven a zvolený nebo soudem ustanovený obhájce o něm včas vyzooměni. Pokud takový obhájce požádá **před zahájením hlavního líčení** o poskytnutí přiměřené lhůty, „...Může mu předseda senátu vyhovět, shledá-li k tomu závažné důvody. Hlavní líčení v tom případě odročí (§ 219 odst. 1 tr. ř.).“ (Beckův komentář, díl II., vysv. č. 9 k § 198 odst. 1, str. 1526.) Pro přesnost by snad mělo být uvedeno, že nepřijde v takových případech o odročení hlavního líčení, ale o **přeložení jeho termínu**, protože odročuje se jen hlavní líčení již zahájené (§ 219 odst. 1 tr. ř.) – viz též Beckův komentář, díl II., str. 1670; srov. též R 29/1998.

K citovanému ustanovení jednacího řádu ještě marginálně poznamenáváme, že se do tohoto ustanovení nepromítá dostatečně zásada rovnosti procesních stran před soudem, když ve vztahu k státnímu zástupci se mluví pouze o „požadavku“ a u obhájce se vyžaduje „odůvodněný požadavek“. Je ovšem nesporné, že požadavek musí být odůvodněn jak na straně státního zástupce, tak i obhájce. Přitom slovo „odůvodněný“ je zřejmě třeba chápat významově současně jako „důvodný“, protože i když požadavek bude odůvodněn, ale nebude se jevit jako důvodný, nebude jistě povinností soudu mu vyhovět.

Bez ohledu na to, zda jde o obhajobu na plnou moc nebo zda byl advokát obviněnému obhájcem ustanoven, neměl by zásadně pasivně vyčkávat nařízení hlavního líčení s rizikem, že se vyskytnou překážky, které jemu nebo

obviněnému budou v účasti při něm bránit. **Mělo by být proto pravidlem, že se obhájce pokusí podle povahy věci s předsedou senátu (samosoudcem) termín hlavního líčení projednat.** Apriorní odmítání ze strany soudu by bylo třeba chápat jako nesprávný postup mj. i ve vztahu k cit. ustanovení jednacího řádu. Neochota tohoto druhu by navíc mohla přivodit situaci, za níž bude muset soud posuzovat dodatečný požadavek státního zástupce nebo obhájce o přeložení termínu hlavního líčení, který byl určen bez předchozího vyslechnutí jejich stanoviska. **Vzájemná součinnost je tedy v tomto ohledu nejen v zájmu obhajoby či obžaloby, ale i samotného soudu.**

Pokud z obžaloby bude zřejmé, že v řízení jde o subjektivní kumulaci, tedy že je zde více obviněných, neměl by obhájce sledovat jen vlastní zájem, ale na soud by se měl obrátit v dohodě s obhájci ostatních obviněných, aby tak zabránil případné časové kolizi mezi obhájci či obviněnými a tím i případné potřebě dalšího jednání o přeložení termínu. **Splnění tohoto požadavku na straně obhajoby by mělo být samozřejmostí a mělo by být chápáno jako etické pravidlo.**

Obzvláště významné je jednání o termínu hlavního líčení ve vazebních věcech, které musí být vyřizovány přednostně a s největším urychlením (§ 71 odst. 1 tr. ř.). Jednání o přeložení již určeného termínu bývá zpravidla výrazně obtížnější, než když se jedná o obviněného, který se nachází na svobodě nebo i ve výkonu trestu odnětí svobody. Totéž lze říci mutatis mutandis o kterémkoliv soudním jednání, k němuž soud předvolává větší počet osob, zejména tehdy, jestliže soudce již vyhotovil příslušný referát a tím spíše, jestliže jej již kancelář realizovala a vypravila obsílky.

Žádost o stanovení termínu hlavního líčení může být obhájcem soudu tlumočena buď osobně nebo písemně. Sotva lze očekávat od soudu, že sám za tímto účelem spojením s obhájcem naváže. Jsou ovšem výjimky, které potvrzují pravidlo.

Předností osobního (telefonického) jednání je, že již na samém začátku je možno dojít k dohodě. Při podání písemné žádosti, v níž např. obhájce uvede termín nebo více termínů, kdy by se nemohl hlavního líčení zúčastnit ze služebních, osobních či jiných důvodů, je zde riziko, že žádost zůstane nezodpovězena nebo že jí nebude vyhověno. Pokud se obhájci i nadále bude jevit jeho žádost jako důvodná, při svědomitém postupu se osobnímu projednání věci nebo opakované podrobněji zdůvodněné žádosti stejně nevyhne.

Nabízí se otázka, jak se proti případné zjevné neochotě soudu (předsedy senátu nebo samosoudce) bránit. Především je zde možný poukaz na již vpředu citované ust. § 198 odst. 3 tr. ř. a zejména pak i na § 20 odst. 2 jednacího řádu, z něhož vyplývá, že předseda senátu (samosoudce) je povinen přihlížet k odůvodněnému požadavku obhájce při stanovení termínu hlavního líčení (veřejného zasedání). Jen od skutečně nevstřícného soudce lze očekávat námitku, že pro něho je závazný zákon, tj. trestní řád, který žádnou takovou povinnost expressis verbis nestanoví. Lze též uvažovat o navázání služebního kontaktu s předsedou soudu, resp. s jeho náměstkem pro vě-

ci trestní ve snaze docílit jeho pokynu, aby soud postupoval v duchu citovaných ustanovení, pokud se žádost obhájce o stanovení, popř. odročení termínu nadále jeví jako důvodná. Takový postup předsedy soudu či jeho náměstka by nebylo možno považovat za nepřípustný zásah do nezávislosti soudu. Lze jej však doporučit pouze jako krajní řešení, mj. při uvážení případných obtíží, které mohou nastat ve vztazích s procesním soudcem v další fázi řízení, ale i při služebním styku v jiných věcech.

Při celkových tendencích, které se projevují v judikatuře v otázce podjatosti soudce, lze stěží předpokládat, že v krajním případě při očividné neochotě na straně soudu by byla naděje na uznání důvodů k vyloučení soudce pro podjatost ve smyslu § 30 odst. 1 tr. ř., ledaže by šlo o zcela flagrantní případy svědčící o takovém poměru soudce k obhájci, obviněnému či projednávané věci, který by opodstatňoval závěr, že nemůže nestranně rozhodovat. To by bylo patrně možné převážně jen v souvislosti ještě s dalšími významnými okolnostmi případu, které by podjatosti soudce nasvědčovaly.

Pro srovnání uvádíme, že v Německu judikatura uznává, že lze existenci podjatosti odůvodnit i tehdy, jestliže obviněný může získat dojem, že příslušnému soudci jde v první řadě o to, aby řízení na každý pád skončilo co nejdříve, aniž by vzal zřetel na oprávněné přání obžalovaného nebo obhájce (příručka „Der Anwalt im Strafrecht“, nakladatelství NOMOS, 2005). V této souvislosti autoři citují několik judikátů německých vyšších soudů.

Ad b): Termín již byl nařízen, nebyla však dodržena lhůta na přípravu.

Ve smyslu § 198 odst. 1 tr. ř. den hlavního líčení stanoví předseda senátu tak, aby mj. obžalovaný a obhájce měli od vyrozumění alespoň lhůtu pěti pracovních dnů k přípravě. Tuto lhůtu lze zkrátit jen s jejich souhlasem a pokud jde o obžalovaného, jen tehdy, jestliže se k hlavnímu líčení dostaví a o jeho provedení výslovně žádá. Nesouhlas obhájce se zkrácením lhůty a nedostatek výslovné osobní žádosti o provedení hlavního líčení v případě přítomného obžalovaného, popř. jeho nepřítomnost, znamená nemožnost konání hlavního líčení do doby, než řádně celá lhůta uplyne. Soud musí proto v takovém případě hlavní líčení odročit; jde o překážku, pro kterou nelze hlavní líčení konat (§ 219 odst. 1 tr. ř.).

Pětidenní lhůtu k přípravě hlavního líčení jako minimální je třeba dodržet též při odročení z důvodu upozornění na možnost použití přísnější právní kvalifikace (§ 225 odst. 2 věta druhá). Tuto zákonnou lhůtu je třeba zachovat i poté, co dřívější vydané rozhodnutí bylo zrušeno v řízení o odvolání, o stížnosti, o dovolání, o stížnosti pro porušení zákona nebo o návrhu na povolení obnovy. Vychází se zde ze zásady, že rozhodnutím o uvedených opravných prostředcích nastala nová procesní situace, která vyžaduje náležitou přípravu (Beckův Komentář, díl II., vysv. č. 13 na str. 1527.)

V případě odročení na neurčito lze doporučit obdobný postup uvedený výše pod a) (dosud nebyl stanoven termín hlavního líčení).

Obligatorní novou pětidenní lhůtu k přípravě na hlav-

ni líčení je nutno zachovat též v případě uvedeném v paragrafu 225 odst. 2 tr. ř. (žádá-li o to obžalovaný při upozornění na možnost přísnějšího posuzování skutku).

Lhůta pěti pracovních dnů pro přípravu obžalovaného a obhájce (i státního zástupce), je **minimální**. Vzniká otázka, **zda obhájce může žádat o prodloužení, nebo předem žádat z opatrnosti stanovení délky delší** a zda soud – v kladném případě kdy – je povinen vyhovět.

Zejména v **nevazebních věcech** má soud možnost při zachování pořádkových lhůt o nařízení hlavního líčení (§ 181 odst. 3 tr. ř.) stanovit den jednání s větším časovým předstihem, takže pak má obhájce k dispozici přípravnou lhůtu zpravidla delší, někdy i výrazně. Jestliže tak však soud neučiní a **jde-li o složitý či rozsáhlý případ, může se obhájce i obviněný domáhat přeložení termínu hlavního líčení tak, aby lhůta byla přiměřená**. Takovou žádost je třeba vždy náležitě zdůvodnit zejména povahou věci (rozsáhlost, skutková či právní složitost apod.), mohou však zde být i jiné důvody (např. obhájce po celou dobu lhůty na přípravu bude vázán obhajobou při děletrvajícím hlavním líčení v jiné věci apod.).

Jestliže se hlavní líčení koná, přestože přiměřená lhůta k přípravě nebyla dodržena, lze to vytkat jako podstatnou vadu řízení v rámci odvolání [§ 258 odst. 1 písm. a) tr. ř.].

Ad c), d): Dochází k odročení již probíhajícího hlavního líčení.

Při odročení má soud zásadně stanovit den, kdy se bude konat další hlavní líčení (§ 219 odst. 1 tr. ř.). Rozhodnutí o odročení hlavního líčení má formu usnesení, proti němuž však není stížnost přípustná (§ 119 odst. 1, § 141 odst. 2 tr. ř.). Usnesení není třeba vyhotovit, pouze se zaznamená v plném znění do protokolu o hlavním líčení (§ 136 odst. 1 tr. ř.).

Zde může rovněž hrozit časová či jiná kolize na straně obhájce či obžalovaného (a též státního zástupce a poškozeného, příp. jeho zmocněnce).

V praxi se většina soudů dotazuje v závěru jednání, zda zamýšlený termín odročení stranám vyhovuje. Žádost o jiný termín je proto třeba vždy náležitě odůvodnit a trvat na jeho uvedení v protokolu o jednání, pokud žádosti nebude bez dalšího vyhověno.

Pokud jde o **odročení na neurčito** (příkladný výčet těchto případů viz R 36/2004 s. 274), v literatuře se sice dovozuje, že se postupuje podle obecných ustanovení o nařízení hlavního líčení (§ 198). Avšak lhůtu k přípravě podle § 198 odst. 1 bude třeba zachovat *jen tehdy, jestliže to se zřetelem k právu obviněného na obhajobu odůvodní změna procesní situace, k níž došlo po odročení hlavního líčení nebo v jeho důsledku* (srov. k tomu Beckův komentář, díl II., vysv. č. 8 na str. 1672).

Tento názor, pro nějž nenacházíme oporu v judikatuře, považujeme za sporný. Nebylo by přijatelné, aby soud např. po více týdnech či měsících nařídil hlavní líčení např. tak, že obhájce bude vyzooměn 2-3 dny předem. Přípravu ve smyslu cit. ust. tr. řádu nutno chápat nejen ve smyslu *věcné přípravy* obhajoby, ale i jako „*možnost vytvořit si předpoklady účasti včasným uspořádáním dalších osobních a pracovních náležitostí*“ (Beckův komentář, díl

II., vysv. č. 5, s. 1526). Proti zkrácení lhůty k přípravě na hlavní líčení by se obhájce mohl bránit a žádat její plné dodržení. Takové nežádoucí situaci může však předejít tím, že se předem pokusí se soudcem termín dojednat [obdoba postupu doporučeného pod IIIa)].

IV.

Důvody uváděné obhájci pro stanovení termínu hlavního líčení nebo jeho přeložení či odročení bývají shodné v trestním řízení i v řízení občanskoprávním, správním, popř. jiném. Lze je v podstatě rozdělit do dvou skupin, které se mohou týkat buď obhájce, nebo obviněného nebo jich obou.

Na prvním místě to bývají **pracovní překážky**, nejčastěji časová kolize dvou nebo více soudních či jiných termínů. Druhou skupinu tvoří **důvody osobní**. Patří sem zejména zdravotní problémy (pracovní neschopnost znemožňující účast při hlavním líčení, pobyt ve zdravotním zařízení, různé chirurgické výkony apod.). Dále to bývá již dříve plánovaný pobyt v cizině (osobní – dovolená, služební – pracovní cesta v zahraničí) nebo i v tuzemsku (předem objednaná, popř. již zaplacená dovolená na území ČR), vážné rodinné důvody (např. nezbytná osobní péče o nezletilé dítě, není-li k dispozici jiná osoba).

V.

Pokud jde o žádosti, které zpravidla soudy uznávají jako důvod pro odročení, je třeba rozlišovat případy, kdy soud žádosti vyhovět musí a kdy to záleží na jeho úvaze.

Vyhovět soud musí a hlavní líčení nemůže konat, jestliže nebyla dodržena lhůta na přípravu [podrobnosti viz pod bodem IIIb)]. Totéž třeba dovodit i pro případy, kdy soud stanovil termín hlavního líčení tak, že i lhůta pěti pracovních dnů se jeví jako zřejmě nepřiměřená.

Obdobně to platí pro případy, kdy jsou zde jiné překážky pro konání hlavního líčení, např. nedostaví-li se včas a řádně o termínu konání hlavního líčení vyzooměný obhájce a jde o případ nutné obhajoby (§ 202 odst. 4 druhá věta tr. ř.), nebo nedostaví-li se včas a řádně předvolaný obžalovaný a nejsou splněny podmínky pro konání hlavního líčení v jeho nepřítomnosti (§ 202 odst. 2 a 5 tr. ř.). Zde musí dojít k odročení, resp. přeložení termínu bez ohledu na to, zda předcházela omluva obhájce či obviněného.

V judikatuře ani v literatuře se nevyskytuje odkaz na vpředu cit. § 20 odst. 2 jednacního řádu pro okresní a krajské soudy, podle něhož nebrání-li tomu důležité důvody, předseda senátu při nařízení hlavního líčení (a tedy zřejmě i při žádosti o přeložení termínu nebo o odročení) přihlíží k požadavkům nejen státního zástupce, ale i k odůvodněnému požadavku obhájce. Je třeba mít za to, že jde o závazný pokyn, i když obsažený pouze v prováděcím předpise, zatímco v trestním řádě obdobné ustanovení výslovně uvedeno chybí. Cit. předpis jednacního řádu třeba vykládat v návaznosti na ust. § 198 odst. 3 tr. ř., podle něhož při nařízení hlavního líčení učiní předseda senátu také všechna opatření, jichž je třeba k zajištění jeho řád-

ného průběhu a k tomu, aby věc bylo možné projednat a rozhodnout bez odročení.

Zčásti odchylná úprava je obsažena v občanském soudním řádu. Podrobně se touto problematikou **pro občanskoprávní řízení** zabýval předseda senátu Nejvyššího soudu ČR JUDr. Jiří Spáčil v článku „*Odročení soudního jednání a omluva účastníka nebo jeho právního zástupce*“, který byl otištěn v č. 3/2004 Bulletinu advokacie na str. 12-18. Z jeho obsahu mj. vyplývá, že problematikou se dosud zabývala převážně publikovaná i nepublikovaná judikatura **civilněprávní**. Nicméně její stanoviska lze do značné míry aplikovat i pro řízení trestní.

a) Pracovní důvody na straně obhájce nebo obviněného

Často uváděným důvodem pro zamítnutí žádosti o odročení nebo stanovení jiného termínu hlavního líčení při časové kolizi advokáta je poukaz na to, že obhájce může opatřit substituci, že jej tedy může při hlavním líčení zastoupit jiný advokát, popř. advokátní koncipient. Jiří Spáčil v citovaném článku uvádí, že *na tuto otázku nelze dát jednoznačnou odpověď a že je třeba posuzovat každý případ zvlášť*. Podle jím citovaného soudního rozhodnutí důležitým důvodem může být i kolize s účastí zástupce u jiného soudního jednání, nelze-li na účastníku spravedlivě žádat, aby si zvolil zástupce jiného (3 Cdon 1026/96 ze dne 27. 2. 1996). Podle dalšího tam citovaného rozhodnutí (2 Cdon 1485/96 z 17. 12. 1997) požádá-li však zástupce účastníka, který je advokátem, o odročení jednání z důležitého důvodu, může soud tohoto advokáta vyzvat, aby se dal zastoupit jiným advokátem nebo advokátním koncipientem. Při rozhodování o takovém postupu musí soud brát do úvahy dobu, po kterou budou závažné důvody na straně advokáta trvat, a dobu, kterou by měl další zástupce na přípravu účasti k jednání s přihlédnutím k právní a skutkové náročnosti věci. Podle jiného rozhodnutí (C-836 Souboru rozhodnutí NS, sv. 12) důležitým důvodem může být i kolize s jiným úředním jednáním zástupce, nelze-li na účastníku spravedlivě žádat, aby byl zastupován jinak. Již z těchto rozhodnutí je patrný ne vždy jednotný přístup soudů k řešení této otázky, včetně NS ČR.

Byl vysloven názor, který též zastáváme, vyjádřený v usnesení VS v Olomouci z 26. 5. 2004, č. j. 1 Co 10/2003-26 (otištěno v č. 10/2004 Bulletinu advokacie, str. 75 n), z něhož vyplývá tato právní věta: **Okolnost, že zástupce žalobce – advokát ve své žádosti o odročení žádosti neuvedl, že se nemůže nechat zastoupit dalším zástupcem (jiným advokátem, advokátním koncipientem nebo svým zaměstnancem) je právně bezvýznamná a nemůže vést k úsudku o nedůvodnosti této žádosti, neboť možnost advokáta dát se zastupovat dalším zástupcem patří k jeho oprávněním a nikoliv k procesním povinnostem; advokát této možnosti může využít, avšak nemusí. Soud mu to nemůže uložit a nelze tedy ani úspěšně dovozovat, že by žádost o změnu termínu jednání jen z tohoto důvodu nemohla být podstatněná.**

Tento názor se opírá o stanovisko vyjádřené v odůvodnění senátního rozhodnutí NS, sp. zn. 21 Cdo 13/2004.

Při současné převažující praxi však nelze očekávat, že

soudy budou vždy z tohoto stanoviska vycházet. Bez ohledu na to by **advokacie měla trvat na tom, že k substitučnímu zastoupení (obhajoby) jiným advokátem je advokát oprávněn, nikoliv povinen**, jak to vyplývá z dikce zákona o advokacii (§ 26 ZA) i z dikce trestního řádu (§ 35 odst. 1 tr. ř.).

Na druhé straně **nemůže obhájce argumentovat tím, že obviněný substituci vyloučil**. To současná úprava na rozdíl od dřívější nestanoví (§ 26 odst. 1 ZA). Takový závazek by ani nebyl vždy obhájcem uskutečnitelný, např. v případě nemoci či jiného vážného důvodu. V každém případě by však měl obhájce vzít stanovisko obviněného v rámci svého rozhodnutí o případné substituci v úvahu.

V této souvislosti se nabízí otázka, **zda je třeba posuzovat situaci shodně, jde-li o obhájce zvoleného či ustanoveného soudem**, a to mj. v souvislosti s ust. § 37 a odst. 1 písm. b) tr. ř., z něhož vyplývá, že z důvodů tam uvedených (opakované nedostavení se k úkonům trestního řízení, při nichž je účast nezbytná a nezajištění účasti zástupce, ačkoliv byl obhájce řádně a včas o takových úkonech vyrozuměn) lze vyloučit pouze obhájce **zvoleného**, nikoliv též ustanoveného. Z toho by bylo možno dovozovat, že povinnost zajistit účast substituta má v případě neřešitelné kolize obhájce zvolený, netýká se to však obhájce ustanoveného soudem. Toto ustanovení se tak dostává do kolize s obecným ustanovením ZA o právu, nikoliv povinnosti nechat se zastoupit i jiným advokátem či advokátním koncipientem a bylo by zajímavé, jak by obstálo před Ústavním soudem. Týká se ovšem pouze nutných obhajob, nikoliv případů obhajoby fakultativní. Zde, pokud by bylo akceptováno, že obstarání substituce může být i povinností advokáta, by přicházel v úvahu podle okolností postup soudce podle § 66 odst. 3 tr. ř. (předání ke kárnému postihu).

Ústavní soud se v jednom svém usnesení (sp. zn. IV. ÚS 799/02 z 25. 9. 2003 – otištěno v BA č. 2/2004, s. 92-95) zabýval otázkou, *kdy má přednost zájem na důsledném dosažení účelu trestního řízení před určitými nezpochybnitelnými právy obviněného, zejména též na právo volby svobodného obhájce*.

V této věci byla odmítnuta ústavní stížnost, v níž obhájce tvrdil, že bylo dotčeno právo obviněného na obhajobu, když soud nevyhověl návrhu na odročení veřejného zasedání za situace, kdy stěžovatel na osobní účasti jím zvoleného obhájce u tohoto soudu trval. Ústavní soud sice uznal, že došlo k omezení co do určitých dílčích komponentů jeho obhajovacích práv, s ohledem na důsledné respektování legitimního veřejného zájmu na dosažení účelu trestního řízení (§ 1 odst. 1 tr. ř.) však neshledal postup soudu napadnutelným. V daném případě by totiž při vyhovění návrhu obhájce marně uplynula lhůta, v níž byl soud oprávněn rozhodnout, že se podmíněně propuštěný osvědčil, či že se zbytek trestu vykoná (§ 64 odst. 1, odst. 3 tr. zák.).

Ústavní soud dovodil, že **není možno bez dalšího namítat porušení práva na obhajobu zvoleným obhájcem v případě, kdy lze na základě doložitelných konkrétních skutkových okolností rozumně předpokládat, že si osoba dovolávající se**

tohoto práva sama svým jednáním vytvořila (resp. vynutila) procesní situaci, v níž nedošlo k jeho realizaci, a to volbou advokáta, jemuž udělila plnou moc k zastupování, ačkoliv věděla, že takto zvolený obhájce nemůže této své povinnosti dostát (v daném případě pro dovolenou v zahraničí) a možnost substituce sama svým jednáním vyloučila. Stěžovatel má možnost si zvolit ke svému zastupování kteréhokoliv jiného advokáta, který by jej rovněž řádně obhajoval při veřejném zasedání soudu, o jehož termínu by byl v dostatečně časovém předstihu informován.

b) Jiné důvody žádosti o odročení

Ani zde není judikatura jednotná. Jestliže např. účastník (zde obhájce nebo obviněný) **teprve poté, co je řádně předvolán** k jednání, si objedná zahraniční rekreaci v termínu již nařízeného soudního jednání a z toho důvodu požádá o odročení, pak takový důvod nelze uznat za dostatečný (C 265 Souboru rozhodnutí NS, sv. 3). Naproti tomu před nařízením jednání dojednanou zahraniční i vnitrostátní dovolenou judikatura jako důvod pro vyhovění žádosti o odročení, zpravidla uznává, jak se uvádí např. v rozhodnutí Nejvyššího soudu 21 Cdo 13/2004 s touto právní větou:

Dlouhodobě naplánovaný pobyt účastníka (jeho zástupce) v zahraničí za účelem zotavení (naplánovaná dovolená), je zpravidla - neodporuje-li to okolnostem konkrétního případu a nehrozí-li v projednání a rozhodnutí věci nebezpečí z prodlení - důležitým důvodem způsobilým omluvit jeho neúčast u jednání před soudem.

Pokud jde o **zdravotní důvody**, i zde lze zaznamenat rozdílný postup soudů zejména s přihlédnutím k závažnosti těchto důvodů. Podle **judikatury ne každá pracovní neschopnost automaticky znamená nemožnost obviněného (a zřejmě i obhájce) účastnit se hlavního líčení**. Tak rozhodl NS ČR v usnesení z 31. 2003, sp. zn. 11 Tdo 583/2002 (otištěno v BA č. 11-12/2003, str. 114). V odůvodnění se mj. uvádí, že pokud z omluvy není zřejmá objektivní nemožnost obviněného plnohodnotně se účastnit jednání, ani jeho zájem na tom, aby se jej mohl účastnit v budoucnu, nedojde k porušení práva ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř., jestliže odvolací soud provedl veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného.

I pokud jde o **další důvody**, v praxi záleží na jejich povaze. Judikatura není jednotná a nelze ji doložit žádným publikovaným rozhodnutím. Považujeme za samozřejmé, že žádost je třeba vyhovět, jestliže se např. obhájce nebo obviněný účastní služební cesty mimo území ČR nebo i důležité služební cesty ve vnitrozemí. V konkrétním případě bylo jako důvod pro odročení uznáno, že obviněný měl již dříve plánovaný pracovní úkol, při němž jeho osobní účast byla nezbytná a jeho nepřítomnost by u zaměstnavatele mohla vyvolat závažné nepříznivé důsledky.

VI.

Jaké mají být náležitosti žádosti o odročení?

Soudy především neuznávají za dostatečný důvod pouhou omluvu, která neobsahuje současně žádost o odroče-

ní. Omluvu musí tedy vždy provázet žádost o odročení a její důvody je třeba dostatečně osvědčit. Jen tak může soud důvodnost žádosti náležitě posoudit. Nedostavení se k soudnímu jednání bez omluvy může mít vedle jiných následků též kárnou odpovědnost advokáta (viz kárné rozhodnutí č. 1/96, otištěné ve Sbírce kárných rozhodnutí ČAK 2002-2003).

Je třeba se vyvarovat důvodů malicherných, které nemají naději na úspěch, nebo i smyšlených, a takových, které lze zařadit dokonce pod případy tzv. procesní sabotáže. Jejich uplatnění by mohlo být podle okolností rovněž důvodem ke kárnému postihu advokáta. Jestliže důvodem žádosti je kolize s jiným soudním jednáním, je třeba doložit jeho termín příslušným předvoláním a uvést zdůvodnění, proč advokát dává přednost účasti při tomto jednání. V této souvislosti uvádíme z cit. článku Jiřího Spáčila, že příčina toho, proč se účastník nemůže účastnit jednání a žádá o jeho odročení „*se musí s ohledem na její povahu vyznačovat nepředvídatelností, závažností, rozsahem nebo z jiných důvodů aspektem ospravedlnitelnosti.*“ Přitom důležitým důvodem jsou podle autora „*nejen události mající objektivní povahu, ale i okolnosti účastníkem způsobené, či jinak zaviněné, jestliže je lze v dané situaci považovat za důležité (za důvod odůvodňující odročení jednání)*“. Autor zde odkazuje na rozh. č. C 1200 Souboru rozhodnutí NS, svazek 17., rozh. č. C 592 Souboru rozhodnutí NS, svazek 7, usnesení NS z 18. 7. 2000 sp. zn. 25 Cdo 911/2000.

Zajisté je třeba konkrétní situaci posuzovat podle toho, zda jde o případy uvedené shora pod III. (dosud jednání nařízeny nebylo – viz tam) nebo o ostatní případy, kdy se žádá o odročení již stanoveného termínu.

Pokud písemná žádost zůstane bez odpovědi, není možné se spoléhat na to, že jí bude bez dalšího vyhověno, ale obhájce se musí přesvědčit, zda a jak se jí soud zabýval, případně – jestliže ve spise není náznak jakékoliv reakce soudu – je třeba zejména s přihlédnutím k časovému hledisku žádost urychleně opětovat a požadovat odpověď, popř. věc osobně se soudcem projednat.

Je-li na věci zúčastněno více obhájců, je třeba respektovat též časové možnosti ostatních advokátů, věc s nimi z hlediska zamýšleného postupu projednat a v případě potřeby postupovat společně.

VII.

Pokud jde o formu vyřízení žádosti: Soudy zpravidla odpovídají dopisem s kladným nebo záporným obsahem. Takový způsob nelze považovat za rozhodnutí, ale za opatření, proti němuž není přípustná stížnost. Obhájce ovšem může na obsah tohoto dopisu reagovat, například snažit se vypořádat s odmítavými důvody a žádost opakovat se zdůrazněním některých již dříve uvedených nebo nových skutečností.

V případech uvedených v § 205 odst. 2 tr. ř. jde ovšem vždy o usnesení, proti němuž není stížnost přípustná (§ 141 odst. 2 tr. ř.). To by ovšem platilo, i kdyby též v jiných případech soud rozhodl usnesením.

VIII.

Závěry:

1. **Odročit jednání, na žádost nebo i bez ní, je soud povinen vždy v případech, kdy to zákon výslovně stanoví** (zejména nebyla-li dodržena lhůta k přípravě na hlavní líčení). V ostatních případech by se soudy měly řídit jednacím řádem pro okresní a krajské soudy, z něhož vyplývá, že nebrání-li tomu důležité důvody, předseda senátu (samosoudce), při nařízení hlavního líčení nebo veřejného zasedání v trestních věcech přihlíží mj. i k odůvodněnému požadavku obhájce.

2. **Rozhodování o žádostech o odročení, příp. přeložení termínu hlavního líčení tak do značné míry záleží na aplikační praxi soudů a na vývoji soudní judikatury.** Ta není jednotná, přesto však z ní lze dovodit určité zásady, zejména z hlediska důvodnosti žádosti. Aby jí mohlo být vyhověno, nestačí pouze samotná omluva včetně zdůvodnění a podle okolností osvědčení, ale i výslovné označení podání jako žádosti.

3. **Postup obhájce by se měl řídit okolnostmi případu. Jestliže dosud termín jednání nařízen nebyl, je třeba uvá-**

žit, zda má být dána přednost osobnímu jednání nebo písemné žádosti. Písemnou žádost je třeba náležitě zdůvodnit a dostatečně důkazně osvědčit. Je třeba se vyvarovat žádostí malicherných nebo vedených snahou o neodůvodněné výhody.

4. **Současná právní úprava je nedokonalá.** Aby se dosáhlo výhodnějšího postavení obhajoby z hlediska oprávněných požadavků na stanovení termínu hlavního líčení či jeho změny, lze doporučit, aby byl § 198 odst. 3 tr. ř. doplněn o další větu např. tohoto znění: „**Nebrání-li tomu důležité důvody, předseda senátu (samosoudce) při nařízení hlavního líčení a jeho odročení přihlíží k důvodnému požadavku státního zástupce a obhájce, popř. obviněného**“.*

Takto by se zčásti modifikovaný pokyn, obsažený dosud v prováděcím předpise, stal součástí trestního řádu, tedy závazného procesního předpisu.

✦ Stanovisko zpracoval JUDr. VÁCLAV MANDÁK, CSc.,
předseda sekce.

* Sekce doporučila, aby Komora ve vhodnou dobu navrhla novelu trestního řádu uvedeného znění.

Z kárné praxe

Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže klientku, již byl ustanoven k ochraně zájmů ve věci žaloby proti ČSSZ, neinformuje o možnosti podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 9. 6. 2006, K 9/06

Kárně obviněný JUDr. E. R., advokát, byl uznán vinným

že poté, co byl usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 5. 5. 2005, č. j. 33 Cad 16/2005-19 ustanoven A. Š. k ochraně jejích zájmů ve věci žaloby proti rozhodnutí ČSSZ v Praze o plný invalidní důchod, nepoučil A. Š. o tom, že proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 27. 6. 2005, č. j. 33 Cad 16/2005-35, kterým byla její žaloba zamítnuta, je možnost podat kasační stížnost v zákonné lhůtě k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně, v důsledku čehož mohla A. Š. zmeškat lhůtu k podání tohoto opravného prostředku,

tedy

– nechránil a neprosazoval práva a oprávněné zájmy klienta a neřídil se jeho pokyny,

– při výkonu advokacie nejednal svědomitě a nevyužil důsledně všechny zákonné prostředky a v jejích rámci neuplatnil v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládal za prospěšné,

– při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když nedodržoval pravidla profesionální etiky ukládající mu povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu, povinnost ve věcech, v nichž byl soudem ustanoven, postupovat se stejnou svědomitostí a péčí jako ve věcech ostatních klientů a povinnost klienta řádně informovat, jak vyřizování jeho věci postupuje, a poskytnout mu včas vysvětlení a podklady pro uvážení dalších příkazů,

čímž

porušil § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, čl. 6 odst. 2 a čl. 9 odst. 1 Pravidel profesionální etiky.

Podle § 32 odst. 5 zákona č. 85/96 Sb., o advokacii, v platném znění, **se od uložení kárného opatření pouští.**

Kárně obviněný je povinen zaplatit České advokátní komoře náhradu nákladů kárného řízení ve výši 3000 Kč, splatnou do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí na účet ČAK.

Z odůvodnění:

Kárnou žalobou bylo kárně obviněnému kladeno za vinu jednak porušení povinnosti řídit se pokynem klienta s tím, že nepožádal příslušný soud ve sporu stěžovatelky o odročení jednání, které bylo nařizeno na den, kdy stěžovatelka nebyla schopna osobní účasti, protože byla v láních. Dále kárný žalobce shledal pochybení v tom, že stěžovatelka nebyla kárně obviněným poučena řádně o perspektivách věci, zejména, že je možné proti předmětnému rozhodnutí podat kasační stížnost ve lhůtě do dvou týdnů k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně, v důsledku čehož zmeškala stěžovatelka lhůtu k podání opravného prostředku.

Kárně obviněný ve svém přednesu potvrdil skutkový stav věci, trval však na tom, že nevěděl, že je stěžovatelka v láních, a proto si její nepřítomnost vykládal jako smíření se se závěry znaleckého posudku. Osobně věc považoval od samého počátku za bezperspektivní a toto klientce při její návštěvě dne 10. 6. 2005 sdělil.

Druhé pochybení spočívající v tom, že klientku nepoučil a přesněji písemně nespecifikoval podstatu problému, uznává a je si vědom, že stěžovatelka mohla být zkrácena ve svých právech právě v důsledku chybějícího jasného poučení.

K důkazu byl proveden obsah kárného spisu, zejména stížnost z 12. 9. 2005, rozsudek KS v Brně č. j. 33 Cad 16/2005 ze dne 27. 6. 2005, přípis ze dne 12. 7. 2005, předvolání KS v Brně ze dne 8. 6. 2005, sdělení ze dne 9. 6. 2005, dopis kárně obviněného stěžovatelce ze dne

14. 7. 2005. Z provedených důkazů kárný senát došel k závěru, že kárně obviněný je vinen, pokud mu kárnou žalobou bylo kladeno za vinu, že řádně nepoučil stěžovatelku o tom, že je možno podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně, v důsledku čehož mohla stěžovatelka zmeškat lhůtu k podání tohoto opravného prostředku. Tohoto pochybení si je kárně obviněný vědom a svoji vinu uznává. Pokud je kárnou žalobou dále shledávána vina ve skutku, že se kárně obviněný neřídil pokynem stěžovatelky a nepožádal o odročení jednání příslušný soud, to kárný senát nevzal za prokázané a tuto část výroku o vině vypustil. Ostatně sám kárný žalobce na závěr výslovně uvádí, že žádost stěžovatelky o odročení nebyla jednoznačně prokázána.

Při úvaze o kárném opatření kárný senát přihlédl k provedeným důkazům a k okolnostem jednání kárně obviněného, zejména při ústním jednání dnešního dne, kdy se kárně obviněný jasně vyjádřil, že si z věci již vzal poučení. Proto rozhodl, že je na místě postup ve smyslu § 32 odst. 5 zákona o advokacii. Jedná se o méně závažné porušení povinností advokáta a je zřejmé, že již projednání kárného provinění jak se stěžovatelkou a jejím příbuzenstvem, tak zejména při jednání kárného senátu je možno považovat za postačující. Kárně obviněný nebyl v minulosti kárně trestán, a proto kárný senát rozhodl o upuštění od uložení kárného opatření.

✦ Připravil JUDr. JAN SYKA,
vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK.

Počty aktivních advokátů k 31. 12. 2006

Kraj	Počet aktivních advokátů
Západočeský	266
Jihočeský	278
Severočeský	346
Východočeský	399
Středočeský	410
Severomoravský	725
Jihomoravský	1171
Praha	3648
celkem	7243
Stav aktivních advokátů k 31. 12. 2006	7243
Stav aktivních advokátů k 31. 12. 2005	7437

Stav koncipientů k 31. 12. 2006

aktivní	2772
pozastavení	16
vyškrtnutí	5232
Stav V.O.S. k 31.12.2006	90
Stav sdružení k 31.12.2006	445
Stav s.r.o. k 31.12.2006	15
Počet zaměstnaných advokátů k 31. 12. 2006	56
Počet advokátů ve v.o.s. k 31. 12. 2006	262
Počet advokátů v s.r.o. k 31. 12. 2006	51
Počet advokátů ve sdruženích k 31. 12. 2006	1089

✦ Dodal JUDr. LADISLAV MOC, vedoucí odboru matriky ČAK.

▶▶▶ Prímý majitel domu
PALÁC METRO na Národní
třídě (naproti sídlu ČAK)
pronajme byt 213 m² po rekonstrukci. Vhodný jako kombinace bydlení
a advokátní praxe. K nastěhování cca od září 2007. Tel.: 602 231 554

palác metro

◀◀◀

Výsledky advokátních zkoušek konaných v termínu listopad – prosinec 2006

Ke zkouškám se přihlásilo celkem 229 žadatelů, z toho 34 požádalo o vykonání opravné zkoušky (11 žadatelů z jednoho předmětu, 17 žadatelů ze 2 předmětů a 6 žádalo o složení celé opravné zkoušky).

Písemné části zkoušky se zúčastnilo 195 žadatelů, k ústní části advokátní zkoušky se dostavil 201 žadatel. Výtečně prospělo 31 kandidátů, neprospělo 47 uchazečů (18 uchazečů neprospělo z 1 předmětu, 21 uchazečů ze 2 předmětů, 4 uchazeči ze 3 předmětů, 2 uchazeči ze 4 předmětů a 2 uchazeči z 5 předmětů (17x ústavní a správní právo, 17x obchodní právo, 17x občanské, pracovní a rodinné právo, 29x trestní právo, 10x předpisy o advokacii).

Výtečně prospěli:

Mgr. Adéla Bartůňková, AK Praha	Mgr. Vladislav PROKŮPEK, AK Praha
Mgr. Tomáš BĚLOHLÁVEK, AK Praha	JUDr. Jan RŮZHA, AK Praha
JUDr. PharmDr. Vladimír BÍBA, AK Praha	Mgr. Klára RUJBROVÁ, Praha
Mgr. Adam ČERNÝ, AK Praha	Mgr. Karolina SATRAPOVÁ, AK Praha
JUDr. Monika FEIGERLOVÁ, AK Praha	JUDr. Hana SMUTNÁ, AK Praha
Mgr. Tomáš GREPL, AK Přerov	Mgr. Petra SOUKUPOVÁ, AK Karlovy Vary
Mgr. Jiří HARTMANN, AK Ostrava	JUDr. Filip SVOBODA, AK Praha
JUDr. Ing. Michal HOCKO, Ph.D., Brno	Mgr. Eva SVOBODOVÁ, AK Praha
Mgr. Pavel HYNEK, AK Praha	Mgr. Lenka ŠEBESTOVÁ, AK Hradec Králové
Mgr. Dana JURAJDOVÁ, AK Zlín	JUDr. Andrea ŠNYTOVÁ, AK Praha
Mgr. Robert KAŇKA, AK Praha	JUDr. Martin ŠVORČÍK, AK Praha
JUDr. Adéla KONVIČKOVÁ, AK Ostrava	Mgr. Vladimír TRNAVSKÝ, AK Orlová
Mgr. Petra KREJČOVÁ, AK Praha	JUDr. Pavel TRNKA, AK Plzeň
Mgr. Andrea KUCHAROVÁ, AK Šumperk	Mgr. Michaela WNUKOVÁ, AK Ostrava
Mgr. Alexandr METZKER, AK Praha	Mgr. Jana ZVĚŘINOVÁ, AK Praha
Mgr. Milan MUSIL, AK Hradec Králové	

❖ JUDr. LYGIE SNÁŠELOVÁ

Informace pro advokátní koncipienty

Informujeme advokátní koncipienty, zejména ty, kteří byli v době nepříliš dávno zapsáni do seznamu matriky ČAK, že přibližně během jednoho měsíce ode dne zápisu se jejich jméno objeví v konkrétní seminární skupině, s níž budou absolvovat povinné přednášky a semináře po dobu své právní praxe. Rozpisy se jmény i daty seminářů i názvy přednášek jsou k dispozici na webových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu **Pro koncipienty - Seminární skupiny - Povinné semináře**. Tamtéž koncipienti naleznou **výkaz o účasti** na jednotlivých vzdělávacích akcích, tedy období indexu, který by měli koncipienti pečlivě střežit, neboť ve vyplněné podobě slouží jako povinná příloha k žádosti o vykonání advokátní zkoušky.

Ještě v tomto roce bude platit, že každý koncipient je povinen v prvním roce praxe absolvovat vstupní několikadenní školení z **problematiky advokacie**, v posledním

roce praxe závěrečné několikadenní školení zaměřené na **přípravu k advokátní zkoušce** a 24 polodenních **seminářů ze všech oblastí práva**, čtyři dny v každém roce. Termíny vstupních a závěrečných školení jsou vypsány na celý rok 2007 (konají se v Brně a v Praze čtyřikrát ročně). Na internetových stránkách ČAK je vždy k dispozici přihláška na nejbližší vstupní nebo závěrečné školení, stejně jako program školení a seznam došlých přihlášek. Školení v Praze bývá velmi rychle naplněno a z kapacitních důvodů nemůže Česká advokátní komora uspokojit všechny zájemce, proto doporučujeme pozorně a pravidelně sledovat webové stránky ČAK, kde se také objevují informace o změnách v datech a názvech seminářů, k nimž samozřejmě občas dochází.

❖ Za odbor výchovy a vzdělávání ČAK

JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ,

tel. 224 951 779, e-mail: vychova@cak.cz.

Celoživotní vzdělávání advokátů – anketa

Chcete se podílet na výběru seminářů a přednášek pořádaných Českou advokátní komorou? Chybí vám informace teoretické i praktické? Zúčastňujete se seminářů a školení? Jste spokojeni a chcete nás pochválit? Anebo vás dosud neuspokojila naše nabídka a stále čekáte na své téma?

Abychom mohli pružně reagovat na vaše požadavky a přizpůsobit program školení a seminářů vašim přáním, **otevřeme časově neomezenou anketu na webových stránkách ČAK**, zaměřenou na vaše přání, náměty, návrhy, tipy, rady i stížnosti. Dotazníky jsou k dis-

pozici na **www.cak.cz** a vyplněné je můžete zasílat e-mailem na adresu **vychova@cak.cz** nebo poštou na adresu Česká advokátní komora, odbor výchovy a vzdělávání, Národní 16, 110 00 Praha 1. Vaše odpovědi ovlivní program přednášek a seminářů pořádaných v Praze a v Brně. Neváhejte a vyplňte dotazník. **Ti, kteří uvedou své jméno a sídlo, budou zařazeni do slosování o hodnotné knižní ceny!**

✦ Na vaše názory se za odbor výchovy a vzdělávání ČAK těší
JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ

Turnaj dvojic v odbíjené

Regionální pracoviště ČAK v Hradci Králové pořádá **1. ročník turnaje dvojic v odbíjené**. Turnaj se koná ve dnech **1. a 2. června 2007 v Náchodě** na kurtech TJ TEPNA Náchod.

PROGRAM:

Pátek 1. 6. 2007:

TURNAJ SMÍŠENÝCH DVOJIC

8.00 – 8.45	prezentace účastníků
9.00	zahájení turnaje
9.30 – 18.00	turnajové zápasy
19.00	společenský večer, v rámci kterého budou vyhlášeny výsledky turnaje smíšených dvojic

Sobota 2. 6. 2007:

TURNAJ DVOJIC MUŽŮ

8.00 – 8.45	prezentace účastníků
9.00 – 18.00	turnajové zápasy
18.30	vyhlášení výsledků turnaje mužů – závěr turnaje

Přihlášky podávejte do 23. května 2007 k rukám JUDr. Václava Náměstka elektronickou poštou na adresu: dr.namestek@seznam.cz, nebo faxem na číslo **495 862 416**.

V přihlášce specifikujte požadavek na ubytování a jeho kvalitu. Ubytování zajistí pořadatel po upřesnění s účastníky při podání přihlášky, přímo ve sportovní hale u kurtů je možné ubytování v malých pokojích se základním vybavením. Občerstvení bude podáváno přímo u kurtů. Startovné se nehradí.

Ubytování a stravování si hradí účastníci ze svého.

K pravidlům: - tzv. „tahané debly“ hrané na polovinu délky plochy standardního kurtu pro odbíjenou (na požádání budou zaslána pravidla)

- minimálně jeden z dvojice musí být advokát (koncipient), druhý musí být „pracovníkem“ justice v nejširším slova smyslu (soudy, státní zastupitelství, notáři, exekutoři)
- účast zaměstnanců advokáta, advokátního sdružení nebo společnosti je rovněž přípustná
- účast rodinných příslušníků advokáta nebo advokátního koncipienta ve dvojici není vyloučena a bude posuzována individuálně podle počtu přihlášených.

Evropská komise pro efektivitu justice Rady Evropy (CEPEJ) a její spolupráce se CCBE

JUDr. JANA WURSTOVÁ

Úvod

CEPEJ - European Commission for the Effectivity of Justice byla založena Radou Evropy v r. 2002 a byla vybavena zvláštním statutem, který jí byl udělen pro zvláštní význam, který jí Rada Evropy přikládá. A nejen Rada Evropy, ale i Evropská komise a řada nevládních organizací, které na evropské úrovni sdružují právníky profese, počínaje advokáty a konče exekutory.

Shromažďuje totiž a vyhodnocuje nejen údaje o fungování justičních systémů ve 46 členských státech (ty jsou ne vždy k dispozici, protože ne všude jsou stejně založené kontrolní a statistické struktury při ministerstvech spravedlnosti či jiných justičních orgánech), ale snaží se o sjednocování související terminologie popřípadě chápání na první pohled shodných termínů, jako je „rodinné právo“, „délka soudního řízení“ (ne všude se „měří“ stejně) atd. Kromě této hlavní činnosti ale CEPEJ pomáhá bilaterálně, na žádost jednotlivých států, řešit aktuální problémy justice, zejména v oblasti průtahů v řízení, přetěžování soudů, urychlení nesporných řízení atd., přičemž dbá, aby kvalita řízení nebyla snížena. Řešení jsou různá - personální, administrativní, systémová, finanční a další.

Přitom všem se pochopitelně stále více zapojují nevládní organizace, sdružující jak soudce, tak advokáty a další (protože např. bez advokátní profese by stěží mohl justiční systém dobře fungovat, stejně jako bez exekutorů, vyšších soudních úředníků atd.).

CCBE, jako evropská nevládní or-

ganizace sdružující advokátní komory členských států EU a další, se zúčastňuje téměř všech hlavních akcí, souvisejících se CEPEJ - vždy je potřeba brát v úvahu úlohu advokátů a advokátních komor ve snahách po analýze důvodů průtahů v řízení či horší funkčnosti justičního systému, stejně jako je potřeba jejich spolupráce při zjišťování cest ke zlepšení. Proto se CCBE stále více zapojuje do různých činností CEPEJ, jak je ostatně vidět z příloženého dokumentu „Council of the Bars and Law Societies (CCBE) v Bruselu, spolupráce s Evropskou komisí pro efektivitu justice (CEPEJ) Rady Evropy“, kterou jsem připravila pro 8. plenární zasedání CEPEJ v prosinci 2006.

CEPEJ se skládá z tzv. národních korespondentů, tj. zástupců národních ministerstev spravedlnosti. Jejich prostřednictvím získává CEPEJ všechny údaje, které jsou podkladem její práce a řešení cílů.

CEPEJ vytvořila velmi podrobný a hodnotný instrument k orientaci ve skladbě a kvalitě justičních systémů v členských státech Rady Evropy - „European judicial systems - Edition 2006“. Je přístupný na internetové stránce www.coe.int/cepej.

Zpráva nachází v členských státech značný ohlas, zejména u legislativců, v oboru statistiky, předsedů soudů a jiných tvůrců justiční politiky. Např. prezident francouzského Kasačního soudu p. Canivet ji hodlá představit justičním složkám při zvláštní příležitosti a vyzvat příslušná místa, aby podle ní postupovala. Úloha advokacie a potenciální pomoc CCBE a advokátních komor je stále více předmětem úvah o tom, že bez takové spolupráce nelze žádný justiční systém zlepšit. V této věci o ní jednal také Stálý výbor CCBE ve Vídni v polovině února t. r.

CEPEJ - stav činnosti k 31. 12. 2006

CEPEJ se sešla na již 8. plenárním zasedání ve Štrasburku 6. - 8. 12. 2006.

Na tomto zasedání byla rekapitulována velmi bohatá činnost CEPEJ za r. 2006 - a zároveň se rozhodlo o pokračování další práce na této zprávě i v pracovních skupinách, které existují: CEPEJ-TF-EVAL (skupina vyhodnocující údaje o justičních systémech, navrhuje komparativní hlediska a doporučující kroky ke zlepšení systémů jako celku), CEPEJ-TF-DEL (skupina zabývající se důvody průtahů v řízeních a jejich nápravou), skupina CEPEJ-GT-MED (skupina, jejíž roční působnost vyústila ve vyhodnocení užitečnosti dosavadních doporučení Rady Evropy k mediaci a jejich implementaci).

Projednávaly se zejména následující body:

- **Bilaterální spolupráce s vládami, justicemi a soudy**, které ji vyvolaly svými individuálními žádostmi o pomoc v konkrétních věcech. Např. v Ruské federaci probíhá dlouhodobý plán akcí, které mají řešit problém odpovědnosti státu za škody a vykonatelnosti rozsudků proti státu (časté odsuzující rozsudky Evropského soudu pro lidská práva proti vládě Ruské federace nejsou vykonávány), Chorvatsko a Slovinsko pokračovaly a budou pokračovat v akcích vedoucích k doporučením, jak v těchto dvou státech řešit průtahy v řízení u jednotlivých soudních instancí;
- **Vzdělávací kurz** organizovaný Nizozemským ministerstvem pro věci ekonomické a ministerstvem spravedlnosti „Rozvoj na úseku řízení justice v Evropě“;

- **Seminář exekutorů v Baku, Ázerbájdžán,** ve spolupráci s programem TACIS Evropské komise, spolu s UIHJ (Mezinárodní unii soudních úředníků);
- **Evropské právní dny** spolu s Generálním prokurátorem odvolacího soudu v Nancy;
- **Stálá spolupráce s Francouzským kasačním soudem v Paříži;**
- **Druhý ročník ceny Crystal Scales of Justice** (společný projekt s Evropskou komisí), v němž bylo letos posouzeno 18 inovačních projektů soudů – dokonce jeden i Španělské advokátní komory. Zvítězil projekt Krajského a Okresního soudu v Linci, Rakousko – zřízení servisního ústředního centra, v němž se vyřizují všechny podněty občanů, stran i advokátů, namísto v soudních kancelářích. Model se v Rakousku šíří a osvědčuje se. Dále byly oceněny projekty Rakouského ministerstva spravedlnosti (IT-Law v justici) a Krajského soudu v Murcii, Španělsko;
- **Další ročník Evropského dne civilního soudnictví – byla zmíněna i Konference o nezávislosti justice organizovaná Českou advokátní komorou. Zdůrazněno, že jde o první „advokátní“ akci v této souvislosti v Evropě.**

Státy se vzájemně informovaly o vývoji v právních předpisech souvisejících s justicí i organizací justice v členských státech Rady Evropy.

Hlavním a nejhodnotnějším materiálem, nacházejícím v Evropě značnou odezvu, je ale zpráva „Evropské justiční systémy – Edice 2006“ (European judicial systems – Edition 2006) – je zatím nejúplnějším a nejpodrobnějším shrnutím údajů o jednotlivých státech a jejich soudnictví, o všech profesích, které v tom kterém státě v rámci justice a pro justici pracují. Nyní bude v dalším období zpracovávána analýza těchto údajů, hledány srovnávací údaje a zpracovávána doporučení vedoucí ke zlepšení, ale i sjednocení jednotlivých systémů nejen z hlediska každého národního systému zvláště, ale i s ohledem na jejich přeshraniční dimenzi.

Tento dokument vychází z úkolů specifikovaných ve Framework Programme „A new objective for judicial systems: the processing of each case within an optimum and foreseeable timeframe“ z r. 2004, v němž byly vytyčeny Lines of Action – formulace jednotlivých směrů, v nichž lze justici sledovat, analyzovat a zlepšovat, pokud jde o průtahy v řízení, a také profesí, které k tomu napomáhají. Dokument lze nalézt na shora zmíněné internetové adrese CEPEJ.

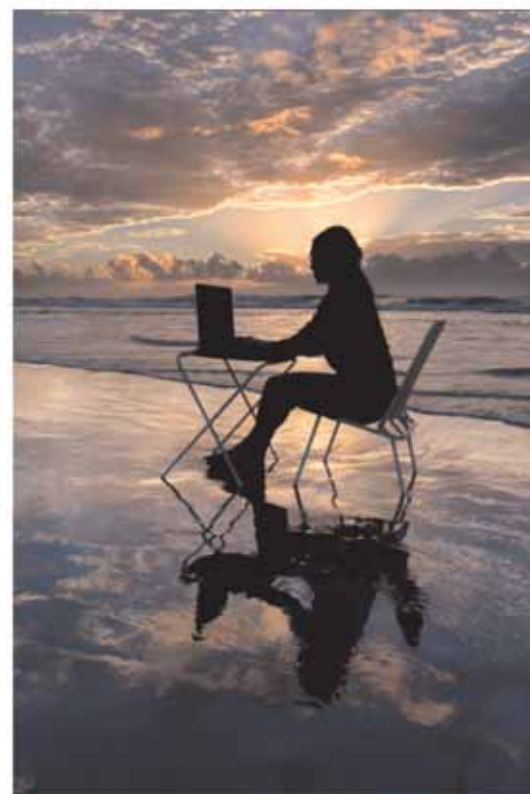
K tomu se vztahuje výzva CEPEJ, aby jí odborná veřejnost, ať ministerstva spravedlnosti, soudci, advokátní komory, odborné justiční instituce či právnícké fakulty – tvůrci justiční politiky – pomohla při přípravě specifických studií, které jsou vyjmenovány v příloze tzv. „Call for projects“, tj. výzvy k předložení návrhů projektů k vymezeným tématům. Ty by mohly obsahovat případně i závěry týkající se fungování justičních systémů. Studie, cca 30stránková, bude publikována v rámci série „CEPEJ Studies“ s uvedením jména autora. Podrobnosti stanoví smlouvy mezi autorem a Radou Evropy.

Dalším dokumentem, který byl schválen, bylo **Kompendium: „Nejlepší praktiky časového řízení justičních procesů (CEPEJ (2006)13“.** Státy jsou vyzvány k pořízení jeho překladu do národních jazyků. Je v něm zakomponována i řada aspektů týkajících se advokátní profese. Proto budou prostřednictvím CCBE vyzvány i advokátní komory, aby tomuto dokumentu i některým dalším věnovaly pozornost a případně podpořily praxi, která by se lokálně podle některého ze vzorů tam uvedených měla realizovat.

Vysoce byla oceněna studie, zpracovaná na zadání CEPEJ soudkyní Kasačního soudu Francie, Mme Françoise Calvéz, kde jsou poprvé shromážděny, utříděny a analyzovány ty rozsudky Evropského soudu pro lidská práva, v nichž se posuzuje „reasonable time“. Tato studie může a bude sloužit jak Soudu samotnému, tak všem národním místům snažícím se o analýzu a zlepšení stavu průtahů v soudních řízeních.

e-arbiter
ON-LINE SOUDNÍ FÓRUM

**I TAKTO MŮŽE
BÝT ŘEŠEN
OBCHODNÍ SPOR**

www.e-arbiter.cz
Rozhodčí řízení on-line

Unie pro rozhodčí
a mediační řízení ČR, a.s.
sídlo Mlýnská 13, 602 00 Brno
office Cejl 91, 602 00 Brno

tel. 545 242 598
GSM brána 739 573 440
fax 545 210 245

e-mail unie@urmr.cz
web www.urmr.cz

Unie pro rozhodčí
a mediační řízení ČR

Pokračování práce CEPEJ v roce 2007:

1. bude pokračovat spolupráce s nově založenou Sítí pilotních soudů (CEPEJ Network of Pilot Courts), od níž se očekávají podněty a inovace použitelné v jiných státech, stejně jako kritický pohled na práce probíhající v CEPEJ;

2. namísto končící skupiny zabývající se průtahy v řízení (TF-DEL) bylo rozhodnuto ustavit při CEPEJ Centre of study and analysis of judicial time management (SATURN Centre). Byla jsem vyzvána, abych pracovala dále i v této skupině;

3. byla dále založena skupina, která se bude zabývat kvalitou rozhodování soudů (CEPEJ-GT-QUAL);

4. bude se pokračovat v řadě bilaterálních aktivit/pomocí, které si při jednání vyžádali zástupci členských států;

5. bude se i nadále pokračovat v započatých společných projektech s Evropskou komisí, zejména v každoročním European Day of Civil Justice – soutěž Crystal Scales of Justice bude nyní konána pouze jednou za 2 roky, tedy až v r. 2008;

6. statut pozorovatele byl udělen ABA/CEELI a European Network of Judicial Councils (ENJC).

Závěr

Názory na další spolupráci CCBE a CEPEJ, které reflektují ta pole činností, v nichž se CCBE a CEPEJ shoduje a v nichž mohou obě organizace vzájemně profitovat, vyplývají z příložené zprávy. Je na CCBE rozhodnout, které z nich jsou jednak prioritní, pokud jde o pozornost věnovanou ze strany CCBE, jednak určit, v kterých činnostech chce CEPEJ být nápomocná svými znalostmi, informacemi, popř. aktivními příspěvky (např. pokud jde o kontrolu správnosti počtu registrovaných advokátů v členských státech (Komorách) CCBE a těch, které jsou jejími pozorovateli.

Council of the Bars and Law Societies (CCBE) v Bruselu, spolupráce s European Commission for the Effectivity of Justice (CEPEJ)

Zpráva pro 8. plenární zasedání CEPEJ ve Štrasburku, 6. – 8. prosince 2005

CCBE reprezentuje více než 700 tisíc evropských advokátů prostřednictvím jejich členských komor a advokátních společností států Evropské unie a Evropského ekonomického prostoru. Kromě členství komor Evropské unie má také zástupce pozorovatelských advokátních komor z dalších sedmi evropských států. CCBE pravidelně odpovídá jménem svých členů na politické konzultace dotýkající se evropských občanů a advokátů.

Pro objasnění toho, čím CEPEJ přispívá k rozvoji advokátní profese v Evropě, ale zejména toho, čím tato profese v rámci EU i globálně prochází, je třeba objasnit některé informace o tom, co CCBE v posledních letech řeší. Z toho pak bude zřejmé, čím je práce CEPEJ a spolupráce se CEPEJ pro CCBE významná.

Advokátní profese prochází v posledních letech řadou změn, odolává různým vlivům a tlakům, ať už motivovaným nutností boje proti terorismu a s tím spojeného „nezbytného“ ústupu od klasických advokátních hodnot (jako jsou např. advokátní tajemství, nezbytnost ohlašovat v určitých případech pohyby na účtech klientů, které mohou znamenat praní špinavých peněz), nebo motivovaných snahou přestat advokátní profesi odlišovat od jiných právnických služeb a služeb vůbec. To se týká zejména snahy Evropské komise, v jejímž pozadí jsou úvahy ekonomů, uplatnit jejich názor, že „neregulovaný trh poskytuje nejlepší ekonomické podmínky“. CCBE na základě vlastních analýz však dochází k závěru, že tento postulát neplatí zcela i pro advokátní profesi.

Jedním z hlavních argumentů, napomáhajících k udržení historického

statusu advokátní profese, jsou její úkoly vztahující se k právům občana, k zajištění jeho volného přístupu k právu, spravedlnosti a spravedlivému procesu (viz článek 6.1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv) a obecně úkoly vztahující se k souhře mezi kvalifikovanými advokáty a soudními institucemi v zájmu zajištění rychlého a spravedlivého procesu ve věcech trestních, civilních i administrativních. Advokáti mají nezastupitelnou roli ve správě a chodu justice a v naplňování principů právního státu. To jsou základní kameny demokratické společnosti. Čistě ekonomický přístup k advokacii jako součásti služeb, prosazovaný bez ohledu na účel a ospravedlnění pravidel regulujících tuto profesi, působí pak často kontraproduktivně proti úloze advokátů ve společnosti.

Tuto argumentaci podporuje nejen Doporučení Rady Evropy Rec(2000) 21 o svobodě výkonu profese advokáta a výklad čl. 6.1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, ale i Evropský soudní dvůr v několika judikátech, když uznal, že regulace je nezbytná pro ochranu převažujících veřejných zájmů, jako jsou přístup k justici a řádné fungování advokátní profese, jejímiž integrálními hodnotami jsou nezávislost advokáta, vyloučení konfliktu zájmů, integrita advokáta a dodržování mlčenlivosti (profesní tajemství).

I v tzv. „Kodaňské ekonomické zprávě“¹ se uvádí, že existuje „potřeba určitého stupně regulace právní profese, jelikož zcela svobodný trh v této oblasti povede k závažným tržním poruchám“.

Názor CCBE, odpovídající všem uvedeným principům a doporučením Rady Evropy je, „že je třeba zajistit správnou rovnováhu mezi ekonomickými a mimoekonomickými faktory a citlivě posuzovat jakýkoliv vliv regulace, popřípadě deregulace, na vztah klient-advokát, jakož i na vztah advokát a společnost.“²

CCBE přijala na plenárním zasedání 24. a 25. listopadu 2006 „Chartu základních principů evropské advokacie“ (viz str. 4-5 tohoto čísla BA). CCBE se po nějakou dobu věnovala otázce vývoje společných principů advokátní etiky. Další vliv

na tento projekt měl původní návrh rámcové Směrnice o službách (listopad 2003), který podpořil snahy evropských organizací vytvořit společné etické kodexy pro celoevropskou potřebu. Rada Evropy, souhrou okolností, také začala s definováním základních principů advokátní etiky, ale rozhodla, když se seznámila s prací CCBE, že bude sledovat vývoj tohoto úsilí na půdě CCBE.

V této souvislosti vše, co dosud CEPEJ na úseku efektivity justičních systémů a zapojení advokátní profese do obecných i dílčích snah vedoucích např. k omezení průtahů v řízení vykonala, přirozeně navazuje na uvedený vývoj i stanoviska CCBE ke snahám ekonomických odborníků, volného pohybu služeb atd. **Advokacie je jak službou, tak profesí integrálně spojenou s chodem justice. A právě tento zřetel je velmi dobře a s vysokým pochopením reflektován CEPEJ v celé její činnosti.**

Evropa (tedy členské státy EU) má nyní přes 700 tisíc advokátů, kteří mezi sebou soutěží, ať už ve formách velkých advokátních sdružení nebo ve formách menších seskupení. Jejich počet stále narůstá. Směrnice, které uvnitř EU upravují přeshraniční³ poskytování právních služeb a usazování advokátů⁴ podporují jejich šíření mimo hranice členských států.

Řada nezbytných předpokladů pro přístup k profesi a jejímu výkonu (vzdělávání, zastupování před soudy, vlastnictví firem neadvokáty), i další aspekty regulace profesního chování (samoregulace, povinné členství v Komoře, cena služby atd.), bývají často charakterizovány jako „bariéry“ omezující svobodnou soutěž na ekonomickém trhu. Na druhé straně ovšem jsou to právě tyto požadavky, které z advokátů činí nezbytnou a kvalifikovanou službu pro občany i profesi prospěšnou pro justici. A jsou to právě tyto kvality, které jsou uvedeny ve zmíněném Doporučení Rady Evropy jako doporučené rysy advokátní profese.

Protože uznávají vysokou důležitost celoživotního vzdělávání pro advokáty a jejich klienty, schválily

národní delegace v CCBE modelové schéma pro celoživotní rozvoj na svém plenárním zasedání 24. - 26. listopadu 2006 (jeho text viz <http://www.ccbe.org>). Na základě doporučení CCBE k celoživotnímu vzdělávání z listopadu 2003 má schéma poskytnout podporu národním komorám a advokátním společnostem v celé Evropě k dosažení cílů celoživotního vzdělávání. Mělo by sloužit jako příklad pro advokátní komory, které mají kompetenci a budou ve svém státě celoživotní vzdělávání navrhovat. Nabízí rámec pro rozvoj směrnic či nařízení o celoživotním vzdělávání, včetně informací o činnostech, které mohou být kvalifikovány jako celoživotní vzdělávání a kreditní systémy.

V této souvislosti proto advokáti států EU uvítali Usnesení Evropského parlamentu ze dne 23. března 2006 o právnických profesích a o obecném zájmu na fungování právních systémů. V něm je mimo jiné citováno Doporučení Rady Evropy Rec(2000)21, vedle Základních principů OSN týkajících se role advokátů ze 7. 9. 1990 a řady dalších evropských směrnic upravujících svobodu usazování advokátů v jiných státech EU, ale zejména vyzývá Evropskou komisi k tomu, aby pečlivě zvažovala principy a zájmy vyjádřené v tomto usnesení při analýze pravidel, která se vztahují na praxi právnických profesí v členských státech EU.

Tolik k práci evropské advokátní organizace, která je jednou z pozorovatelských organizací CEPEJ, a k současným problémům, s nimiž se při obhajobě základních aspektů advokacie v Evropě potýká.

Tendence CEPEJ zapojit také advokátní profesi do zkoumání justičních systémů, jejich efektivity, případně příčin neefektivity i do vytvoření modelů jak zlepšit justici i advokátní profesi, je více než chválná. Cesty, jak advokacii jako svobodnou profesi takto zapojit, spočívají zejména ve spolupráci s evropskou advokátní organizací (CCBE), která sdružuje advokátní komory členských států EU a některé další mimo EU, které získaly její pozorovatelský statut. Jde také o zapojení advokátů

v individuálních národních projektech (viz např. vítězný projekt v soutěži Crystal Scales of Justice, 2005, Rovaniemi, Finsko), ale i o to, aby CEPEJ přesvědčila a politickým tlakem motivovala ministerstva spravedlnosti členských států mimo EU, aby advokátním komorám nebrzdila samostatný rozvoj a nezasahovala do jejich základních nezávislých rozhodování.

CCBE uvítala v poslední době zejména novou edici „European judicial systems“, ukazující v enormní šíři i ve vnitřních souvislostech celou strukturu justičních systémů, jejich různé podoby i efektivitu, podstatu nejen systémů samých, ale i profesí, které se na ní podílejí. Teprve díky tomuto hlubokému „základnímu“ výzkumu lze nepochybně přistoupit k určitým obecnějším závěrům a úvahám o tom, co je příčinou toho, že státy se liší, jak pokud jde o soudní strukturu, obsah pojmů užívaných pro zdánlivě stejné druhy procesů, zdroje financování i pokročilost ve využívání elektronických prostředků, tak pokud jde o kooperaci např. s advokáty a advokátními komorami. Jde nepochybně o první počín tohoto druhu a bez něj by bylo těžko možné uvažovat o nápravných krocích ke zlepšení chodu justice. Heslo „blíže k uživatelům“ je přesně tím, k němuž se hlásí i advokátní profese.

CCBE pečlivě zkoumá zejména ty části studie, které se týkají advokátů a právní pomoci.

Pokouší se srovnat, pokud jde o členské státy EU, údaje o počtu advokátů i další údaje s těmi, které má sama k dispozici od členských advokátních komor. Při přípravě dalšího vydání „European judicial system“ ochotně poskytne srovnání buď s loňskými údaji o počtech advokátů, případně s dalšími, nebo s těmi, které CEPEJ získá od národních ministerstev spravedlnosti pro r. 2007.

To se obdobně týká i pasáže o „legal aid“: není pochyb o tom, že právní pomoc, bezplatná či jiná, je v prvé řadě zajišťována advokáty. Pokud je v tom kterém státě počet advokátů příliš nízký vzhledem k počtu obyvatel, nebo není dobře upraven systém

právní pomoci, obvykle je to zřejmé z toho, že poradenskou činnost provádějí více nevládní organizace (NGO's), než advokáti a advokátní komory.

CCBE považuje za velmi dobrý krok k hodnocení úrovně výkonnosti justice „Checklist of indicators for the analysis of lengths of proceedings in the justice systems“ (tj. Kontrolní seznam ukazatelů pro analýzu délky řízení v soudních systémech). Je nepochybně velmi dobře propracovaným nástrojem pro každého, kdo se chystá justiční systém hodnotit a zlepšit. To nepochybně není sám advokát. Lze si ale dobře představit, že při takovém hodnocení může advokát či advokacie spolupracovat. Musí k tomu být ale vyzvána – ochota ke spolupráci závisí však na místních podmínkách, konkrétních osobách i na tom, co má výsledný produkt přinést.

European Day of Civil Justice a soutěž Crystal Scales of Justice – CCBE sleduje oba projekty a pravidelně vyzývá členské advokátní komory, aby se zapojily. Zatím první advokátní komorou, která k připomenutí European Day of Civil Justice uspořádala samostatnou akci, je Česká advokátní komora se svojí konferencí k nezávislosti justice, na níž se sešli soudci, státní zástupci, advokáti i zástupci akademických kruhů.

CCBE je přesvědčena, že nově založená Síť pilotních soudů teprve přinese svoje plody. Jde o to, že v řadě států je celá justice řízena ministerstvy spravedlnosti a je někdy obtížné (ať z důvodů překážek finančních, organizačních či právních), přicházet se samostatnými iniciativami, na nichž by si soudy mohly ověřit, zda jsou schopny nalézt samy vlastní cesty jak řešit problémy typické pro určité druhy případů, pro určitý druh systému atd. I tady by jistě mohli být advokáti zapojeni.

CCBE považuje na velmi důležité

nacházet společnou typologii pro označování stejných druhů řízení. Jen tak může být posléze objektivně a správně hodnocena a srovnána úroveň justice v různých státech. V této věci podporuje záměr skupiny CEPEJ-GT-EVAL.

Práce CEPEJ Task Force on delays in judicial proceedings (CEPEJ TF-DEL) (tj. Pracovní skupiny o průtazích v soudních řízeních), založené k implementaci Lines of Action set out in the Framework Programme on timeframes (tj. Směry činnosti uvedené v Rámcovém programu o časových mezích) přinesla již nyní dvojitý efekt:

- přispěla k založení Network of Pilot Courts (Síť pilotních soudů) a
- zároveň ve spolupráci s touto sítí vytvořila Kompendium nejlepších evropských praktik řízení časového průběhu soudních řízení.

Je nyní na CEPEJ vytvořit pro tento a další projekty dostatečný a účinný způsob, jak je učinit v členských státech všeobecně známé, zajistit jejich další využití atd. V tom může CCBE přinejmenším pomoci tím, že vhodnou formou bude členské advokátní komory o nich informovat a tam, kde se očekává spolupráce advokátních komor a institucí, bude působit na národní komory, aby se do ní zapojily. V této souvislosti si zaslouží vysokého ocenění studie, které byly vyvolány prací této pracovní skupiny: studie Mme Françoise Calvéz analyzující a vyhodnocující judikaturu Evropského soudu pro lidská práva z hlediska výkladu pojmu „reasonable time“ (tj. rozumné doby), studie týkající se řešení průtahů v řízení u skandinávských soudů a další.

Ostatně, sama CCBE má svůj velmi aktivní výbor „Access to Justice“ (tj. Přístup ke spravedlnosti), v němž jsou řešeny z pohledu advokátů ně-

kteří problémy a témata, kterými se zabývá CEPEJ z pohledu širší justice. Jde např. o právní pomoc (i přes hranice států), mediaci, zapojení do Evropské soudní sítě atd. Je přesvědčena, že výsledky práce CEPEJ mohou být pro úkoly CCBE velmi dobře využity. Má i svůj Výbor lidských práv, kde jistě studie Mme Calvéz přispěje k řešení některých problémů. CCBE také aktivně spolupracuje s Evropským soudem pro lidská práva (European Court of Human Rights).

Jiným praktickým příkladem spolupráce Rady Evropy a CCBE by mohl být společný program Rady Evropy/Evropské komise a CCBE „Zlepšit nezávislost, transparentnost a efektivitu soudního systému v Moldavské republice“, který začal v listopadu 2006. Na základě zvláštní žádosti Moldavské advokátní komory řada členských komor CCBE vyjádřila své přání pomoci Moldavské advokátní komoře prostřednictvím twinningového programu ve věcech, jako je struktura advokátní komory, vzdělávání advokátů a disciplína profese. Rakouská advokátní komora a Německá advokátní komora úspěšně dokončily svůj projekt o „Struktuře advokátní komory“ v říjnu 2006. Poskytly dvoutýdenní vzdělání v organizaci a fungování profese v Rakousku a Německu jednomu advokátovi z Moldávie. V rámci výboru PECO CCBR bylo schváleno, že ty části twinningového programu, které spadají do rámce programu Rady Evropy/Evropské komise (např. struktura Komory, vzdělávání advokátů, disciplína), budou koordinovány s Radou Evropy/Evropskou komisí.

❖ Autorka je pracovnící odboru výchovy a vzdělávání ČAK a zástupkyní CCBE v CEPEJ.

1 http://www.copenhageneconomics.com/publications/The_legal_profession.pdf

2 Viz ekonomické podání CCBE pro zprávu Evropské komise o svobodných profesích, březen 2006, str. 3, na: http://www.ccbe.org/doc/En/ccbe_economic_submission_310306_en.pdf

3 Směrnice 77/249/EEC z 22. března 1977 usnadňující efektivní výkon svobodného poskytování služeb advokáty.

4 Směrnice 98/5/EC z 16. února 1998 k usnadnění výkonu advokátní služby na stálém základě v jiném členském státě než v tom, v němž byla kvalifikace získána.

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Druhá oceněná práce v kategorii Talent roku soutěže Právník roku 2006	84
Téma, schéma, ale tematický a schematický	87
Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	88
Pozvánka na pražský seminář Národního výboru mezinárodní obchodní komory v Paříži	89
Nejvyšší soudy v evropských ústavních systémech - čas pro změnu?	90
Konference České asociace právníček v Senohrabech	91
Pozvánka na konopištskou akci „O parohy arciknížete Ferdinanda“	92
Nakonec	
Z advokátova zápisníku	93
Víte, že... ..	93
Kresby Lubomíra Lichého	94

Druhá oceněná práce v kategorii Talent roku soutěže právník roku 2006

Název: Ne vždy je možno vyhrávat...

Autor: JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D.,
náměstkyně Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem

Jsou kauzy velké a kauzy malé, slavné a každodenní, které zapadnou a nevzpomenete ani jejich hlavní hrdiny, ani klíčovou zápletku. Jsou kauzy vítězné a prohrané a jsou ty, u nichž jste subjektivně přesvědčeni o bezchybném zakončení, a ty, které opakovaně v delších či kratších intervalech vystupují na povrch vaší paměti a jsou spojeny s něčím, co má chuť nikoli neúspěchu, ale pocitu rozpačitého, ne-li špatného, i když obecně přijímaného spravedlivého konce. O to víc vystupují takové kauzy z minulosti do přítomnosti, oč víc se seznámíte s jejich hrdiny, a nejen oni, ale i zápletky vás nutí přemýšlet, co je a co není možné v našem světě nazvat spravedlivým.

První ranní mlha, otevřené vstupní dveře do domu a po zdolaném schodišti v prvním patře mrtvý svázaný stařík, a v tutéž dobu oznamuje stařenka přepadení, z něhož se už nikdy díky vzniklé postraumatické poruše nevzpamatuje a nezbaví se pocitu věčného strachu. Osudy dvou stejně starých lidí vzdálených ve svém životě jen několika kilometry, jejichž příběhy spojila trojice mužů, kteří se nezastavili ani před důstojností a bezmocností stáří, ale ani před lidským životem, který vyměnili za několik tisíc korun a pobyt ve věznici.

Procházím domem, je cítit stářím a je přeplněný všemi možnými věcmi, které se pohledem mladého moderního člověka mohou zdát nepotřebné, avšak pro jejich majitele musely mít cenu a smysl. Všechny se několikrát opakují, řada konvic, kladívek, televizorů, starých a nefunkčních telefonních přístrojů, novinové výstřižky, psí vodítka, znovu a znovu se opakující předměty. Když to vše vidíte kolem sebe, zdá se, že ani nemůžete to všude přítomné několikrát spočítat, a uprostřed toho leží starý muž se spoustou modřin a zakrváceným obličejem. Dlouho do noci budou policisté sepisovat to veškeré bohatství a hledat i nejmenší indicie, která sem nepatří, narušuje a zároveň vypovídá.

Je o něco později, sedím ve své kanceláři a čtu záznam o příběhu, v němž je obětí stařenka. Zvonek, otevírá dveře, je stržena na zem, svázaná, roubík v ústech a opakované dotazy na místo uložení peněz. Nejdříve vidí muže dva, potom už tři. Najdou peníze, odcházejí. Daří se jí vyprostit z pout a zavolat pomoc. Místo je jiné, uklize-

né, věci jen v jednom vydání, každá má své místo a řád. Policejní práce, rutinní kroky při zajišťování stop. Zdánlivě rutina. Na tu můžete spoléhat jen u opakujících se totožných příběhů, ale takové život obvykle nepíše.

O týden později jsme si představeni, já státní zástupkyně a oni tři muži různého věku od jednadvaceti do pětácti let s různými životními zkušenostmi a přehmaty. Děj hry je policistou popsán jasně: všichni neoprávněně vnikli do bytu poškozené v panelovém domě ve druhém patře, když poté, co poškozená na vyzvání otevřela vstupní dveře bytu, stříkl jí jeden z pachatelů do obličeje nezjištěný sprej, následně jí druhý ucpal ústa, svalil ji na zem, svázal jí ruce a společně ji přivázali ke křeslu a začali prohledávat byt. Třetí nejmladší, jehož postava je v ději tohoto příběhu klíčová, čekal před domem ve vozidle, se kterým všichni tři přijeli. Jelikož se nedařilo peníze v bytě objevit, vytáhl nejstarší z mužů pistoli a začal poškozenou ohrožovat a požadovat po ní určení místa, kde má ukryty právě peníze a šperky. A nyní vstupuje do děje onen nejmladší, který byl přivolán z auta, aby zbylým dvěma pomohl hledat. Peníze skutečně našel a všichni tři z bytu utekli. Poškozené se po určité době podařilo vyprostit a přivolat pomoc. Následovala noc po pokoutných hernách a ranní mlha přivedla starší dva z mých nových známých na jiné místo, avšak se stejnými zájmy. Vnikli přes střechu přístavby v zadní části dvora za pomoci přistaveného žebříku do rodinného domu č. p. 672, a to otevřeným oknem verandy a dále nezajištěnými dveřmi z verandy, když v kuchyni v prvním patře domu fyzicky napadli s úmyslem získat finanční hotovost poškozeného, a to tak, že proti němu uplatnili opakované tupé násilí velké až značné intenzity, přičemž mu způsobili trhlinu levého očního bulbu, zlomeninu vnitřního okraje levé očnice, zlomeninu levé nosní kosti, tržně zhmožděnou ránu levého očního víčka, krevní výrony v okolí obou loketních kloubů, na zadní ploše levého ramene a přilehlé části zad a další drobná zranění. Po několika minutách útoku došlo u poškozeného ke smrti, a to udušením při těžkém postižení mechaniky plicní ventilace. Následně jej svázali na obou rukách i nohou, prohledali dům a z místa utekli.

Stručné výpovědi dvou – mlčí. Třetí vypráví příběh, který nikam nezapadá a je ukázkou stavu, kdy člověk obchází stále dokola kolem propasti, chce utéct a zachránit se, avšak tak nějak nevědomky se přibližuje víc a víc k jejímu středu, až. O důvodech vazby a důvodnosti samotného stíhání u dvou mužů nemám ani já, ani soudce, a myslím, že ani obhajoba, pochybnosti. Ale co s třetím? Nevlastní syn nejstaršího z mužů, mladík, který tápe ve vlastním životě a své místo si teprve hledá. Na životním účtu už má jeden dluh, provinil se proti povinnosti konat vojenskou službu. Za svémocné odloučení zaplatil osmi měsíci a zkušební dobou v trvání dvou let. Nemá zaměstnání, domov, rodinu, nemá ani to, co lidé běžně mívají, doklady o vlastní existenci. Za všemi třemi muži se zavírají brány vazební věznic. Toho nejstaršího jistě překvapí jen málo ze zavedeného systému a každodenních vězeňských povinností. Jednadvacet odsuzujících rozsudků představuje v souhrnu skoro dvacet let trestu odnětí svobody. Různé trestné činy, různé rozsudky, různé věznic, avšak nikdy v minulosti násilný trestný čin takové povahy, takového následku. Pravidelná drobná majetková delikvence provázená čas od času útokem na policistu, který jej šel před dalším odsouzením doprovodit na policii či k soudu. V minulosti osoba policii a svému okolí dobře známá, jak za starých časů čitelná část galerky, to však už neplatí. Změnil to jeden večer a navazující ráno. Jiná kategorie, jiné zacházení, jiný strach společnosti, jiné slzy poškozených. Několikrát jsem při výslechu s tím člověkem mluvila, jen do dnes přesně nevím, zda s tím starým, který i přesto, že celý život porušoval nastavenou společenskou normu, měl svou hranici a svá pravidla, anebo s tím, který se narodil v onom panelovém bytě, a poté ještě jednou v domě plném pokladů. Toho večera se začal bát sám sebe a zpátky nebylo kam jít. Muž s neharmonicky strukturovanou osobností s rysy asociality, nezdrženlivosti a nestálosti se zjišťnou motivací ve svém jednání. Strohá slova znalce zní: s ohledem na věk nelze očekávat zásadnější změny ve struktuře osobnosti, v jeho citění, prožívání a budoucích projevech. Sečteno a podtrženo, o výchovných aspektech trestu by přemýšlel pouze idealista. Týdny vyšetřování, obvinění, obhájci, policisté, státní zástupce, důkazní prostředky, důkazy, biologie, trasologie, daktyloskopie, chemie, psychiatrie, psychologie a žádné doznání. A mezi tím vším dva okamžiky, jejichž význam pro mé budoucí působení jsem ocenila až daleko s odstupem.

Nejmladšího z obviněných, o kterém již některá slova padla, jsem po několika týdnech propustila za přijetí slibu z vazby a zavázala jej povinnostmi a dohledem probačního úředníka. Všude okolo jsem slyšela skeptické hlasy o útěku, skrývání se, nedozrálé, afektivní nevyvážené osobnosti, opakování trestné činnosti, budoucím zklamáním z vlastního postupu, ale rovněž hlas psychologa o teoreticky existujícím prostoru pro ovlivnění sociálně žádoucím směrem. Je mnoho lidí, kteří si umějí představit i teoreticky existující prostor v každodenní realitě nebo jej alespoň hledají, a já se chci řadit mezi ně. Dneska s jistotou vím, že spravedlivé šance se mají dávat. Ani jednou nezmeškal návštěvu probačního úředníka, ani jeden den po propuštění nebyl bez práce, ani jeden týden mě nezapomněl informovat o místě, kde právě pobýval a vítězně mi přinesl ukázat to, co obvykle dospělí mívají, doklad o vlastní existenci. Jiný časový okamžik hry přinesl společné čekání s obhájcem v policejní kanceláři, připravení figuranti, statečná poškozená stařenka a na programu dne rekognice. Stará paní je přesvědčivá a na svůj věk velmi vitální a statečná. Statečný však není nejstarší z mých mužů. Odmítá opustit celou vazební věznic a dostavit se s eskortou k úkonu, který může v přítomnosti svého obhájce protokolárně odmítnout. Za celou dobu vyšetřování nezvyklé jednání. Sedíme proti sobě ve věznicí a on vysvětluje, že se do domu poškozeného nechce, nemůže vrátit. Dochází mi, co je důvodem odmítnutí. I on, člověk protřelý věznicemi a slušně se orientující v trestních předpisech, které za léta tam strávená načítal, se spletl. „Rekognice, ne rekonstrukce.“ Vysvětluji. Dívá se na mě, pokyvuje hlavou a s klidem nyní vysvětluje on mně. „Víte, paní doktorko, vaše přísnost je známá, podívejte se na to tak. Nebudeme se zdržovat. Já vím, že jsem to udělal, vy to víte stejně dobře. Dostanu jistě maximální patnáctiletý trest. Vy jste mladá, mě je pětadvacet, když si oba připočteme právě těch patnáct, vždyť si spolu ještě nějakou tu rekognici uděláme, tak nebudte smutná.“ Jasně, stručné, naprosto odzbrojující.

Děj se odvíjí dál. Co je příběh psaný zvláštním jazykem s jasně stanovenou osnovou? Obžaloba! Popis děje,

Doktorka Bradáčová převzala z rukou ministra spravedlnosti JUDr. Jiřího Pospíšila nejen cenu sv. Yva, ale i portfolio akcií v hodnotě 50 tisíc korun.

sesbíraný ze střípků. Zrcadlo, jehož některé malé části mohou někdy chybět, protože ti, kdož střípky sbírají ze země, slepují často sklo, které mělo prasklinu ještě před samotným pádem. Vyjádřeno právníckými počty jedna smrt, dva skutky, dva poškození, tři obvinění, čtyři trestné činy. A ještě jeden důležitý početní výraz – dva spolupachatelé, jeden účastník. V této části děje zdánlivě nedůležité, avšak pro pochopení všech dalších herních pasáží rozhodující. Trestný čin vraždy provázený eventuálním úmyslem, s nímž se ani jeden z mužů nechtěl smířit, porušování domovní svobody jako prostředek a loupež zatížená těžkou újmou na zdraví. Účet vystavený státním zástupcem, který bude podroben tvrdému přezkumu ve všech uvedených položkách.

Nastává okamžik, kdy se setkávají před soudní autoritou dvě skupiny postav hry. Pro některé ze zúčastněných není přehrávání děje premiérou, zkušební obhájci, znalci, státní zástupce a snad i dva zkušební obvinění, a ve druhé skupině herci amatéři, jejichž výstupy bývají mnohdy přesvědčivější a především upřímnější. Poškození, svědci a snad i můj účastník – pomocník na loupeži, který se soudu doznává.

Blíží se konec, přísný pohled a jednoznačně pronesená slova obsahující zároveň výklad, hodnocení, úvahu i návrh. A v jejich obsahu rovněž tvrzení dotýkající se trestněprávní teorie, kterou je nutno ctít a podřizovat jí i případné projevy jakéhosi osobního vnitřního pocitu, který ne vždy musí být s touto dámou ve shodě.

„Pokud obviněný A vnikl do bytu poškozené až poté, co obviněný B spolu s obviněným C překonali předpokládaný odpor poškozené užitím násilí – stříknutím spreje do obličeje, svázáním poškozené, a pomáhal oběma prohledávat byt, což mělo směřovat k nalezení peněz a dalších věcí poškozené, je nutno jeho jednání kvalifikovat nikoli jako spolupachatelství, ale jako účastenství ve formě pomoci k trestnému činu loupeže. Jedná se o předčasně dokonatý trestný čin, kdy obviněný přistoupil k jednání dalších dvou obviněných až poté, co tento trestný čin dokonali, a to ve stadiu jeho dokončování, tedy v době, kdy se zmocňovali peněz poškozené.“ Poskytnutý prostor pro širší úvahu především o výši trestu a okolnostech podmiňujících použití vyšší trestní sazby. Fakta: věk blízký věku mladistvých, jeden skutek, účastenství, doznání, naplnění podmínek dohledu. Navrhuji u nejmladšího s vědomím jistého stupně rizika podmínku a druhou šanci, především tu! Co se zbylími dvěma? Nebyli návrhem překvapeni. Můj starý známý sedmáct. Druhý z mužů patnáct.

Všichni zúčastnění vstávají ze svých míst a s vážnými obličejí očekávají rozhodující slova. Vražda není vražda, ale loupež s následkem smrti. Nejsem zklamaná, stála jsem na hraně. Loupež je loupež, porušování domovní svobody je porušování domovní svobody. Celkové číslo šestatřicet. Sklopené hlavy, sepnuté ruce, slzy v očích toho z nich, který věřil v novou příležitost a všudypřítomný překvapený a zároveň zklamaný pohled můj. Změnu právní kvalifikace jsem mohla vyčíst z celkové atmosféry na jevišti a stala se vyjádřením odůvodnitelného a pochopitelného zhodnocení. Sedm let však ni-

koli. Do ticha zaznívá mé: „odvolání, odvolání ve prospěch“ a hra pokračuje druhým dějstvím. Našla jsem v sobě řadu důvodů racionálních, právně podložených, jimiž je možno odpovědně a kvalifikovaně oponovat nepřiměřené výši trestu, ale rovněž neuchopitelný pocit jisté nespravedlnosti. Nebyl spojen se soucitem ani s jeditostí, neopíral se o filozofické definice spravedlnosti a nutil mě přemýšlet o významu celého mého počínání.

Zamítavý výrok odvolacího senátu jsem přijala s trpkým úsměvem a pokýváním hlavy ve své pracovně. Znovu a znovu jsem pročetla každou stránku, přemýšlela o každém slovu, srovnávala s obdobnými kauzami. Nebylo nic víc než na počátku. Stejně závěry. Jen z nich bylo možno daleko víc vycítit mou obrovskou snahu kohokoli přesvědčit. Byla jsem tolik přesvědčena o zvolené právní konstrukci, vlastní pravdě a prosazovaném názoru, že chvílemi přerůstala forma nad obsahem. Někde se vznášela vidina mého vlastního vítězství v boji o právní názor a s ním jsem si jaksí mimochodem spojovala spravedlivý trest. Byla jsem znovu odmítnuta a mimořádný opravný prostředek nebyl podán. Nedostatek srovnání, judikatury, nejistá právní konstrukce. Tehdy jsem se zastavila, rozhlédla se a uvědomila si, že všichni, kdož jsme se přeli o teoretický výklad a psali rozsáhlá odůvodnění o předčasně dokonatých trestných činech a přistoupení pachatele do děje jiných subjektů v rámci trestné součinnosti, jsme zapomněli, byť jen na chvíli, na druhou šanci v teoreticky existujícím prostoru pro ovlivnění sociálně žádoucím směrem.

O dva roky později judikoval soud opakovaně v obdobných případech účastenství u předčasně dokonatých trestných činů. Ani tehdy jsem neměla na tváři úsměv vítězství, ale zůstalo mi trpké pokývání hlavou a rozepsaná myšlenka o tom, co je a co není spravedlivé. Co slouží k objevení spravedlivého a současně přesvědčení, že tento stav jakéhosi hledání je stavem trvalým. Stejně tak jako je trvalé hledání ideálu společného vnímání spravedlivého konce, kdy všichni odcházejí jak z jeviště, tak z hlediště spokojeni s výkonem všech herců, a vina a trest jsou v jejich recenzích hodnoceny slovy správné, adekvátní, korespondující, ale především spravedlivé, když poslední ze slov stačí pošeptat či si ho pouze tiše myslet.

Chcete říci, že jsem na něco, či na někoho zapomněla. Ano! Na třetího z mých mužů. Nebyl ničím výjimečný, nebyl osobností, která by mě oslovila, byl průměrný, ale byl to on, který při své průměrnosti přivedl dva zbývající do obou obydlí. On, který vytipoval oběti, a on, který měl nejméně odvahy vlastní jednání doznat.

A jestli jsem za celou tu dobu alespoň na chvíli zapochybovala o své pravdě a o tvrzeních o nepřiměřeném trestu? Často, ale vždy v doprovodu jediné jistoty: „Víte, paní doktorko, vaše přísnost je známá, podívejte se na to tak. Nebudeme se zdržovat. Já vím, že jsem to udělal, vy to víte stejně dobře. Dostanu jistě maximální patnáctiletý trest. Vy jste mladá, mě je pětatřicet, když si oba připočteme právě těch patnáct, vždyť si spolu ještě nějakou tu rekognici uděláme, tak nebudte smutná.“ Ale já musím dodat, ani to není jisté!

Téma, schéma, ale tematický a schematický

Dr. et Mgr. VĚRA HARTMANNOVÁ

Správné psaní délek samohlásek činí problémy studentům práv, ale někdy i nám, právníkům. Například v nařízení vlády č. 492/2004 Sb. (publikovaném v částce 170/2004 Sb. od strany 9641), kterým se mění nařízení vlády č. 140/2000 Sb., se objevuje v bodu 26 přílohy (Seznam oborů živností volných) na straně 9645 tvar slova *čisticích* chybně s í: „*Výroba chemických látek a chemických přípravků - ... mýdla, saponátů, pracích, čisticích ... přípravků ...*“ (správně: *čisticích*). Podobně je například v příloze k opatření Ministerstva financí č. 51/2001 Sb. (uveřejněno v částce 173/2001 Sb.), kterým se oznamují změny obsahu a náležitostí celního prohlášení, uvedeno: „*Ruční ovládání nožních pedálů, ruční páky včetně řadící páky pro tělesně postižené osoby ...*“ (správně: *řadící páky*). Pravopisem uvedených příkladů (ale i délce samohlásek cizích slov) se budeme věnovat v této části našeho jazykového seriálu „Advokát a jazyková kultura“.

Základní pravidlo o psaní *ů* (uvnitř slov, v koncovech některých pádů jmen a v zakončení příslovcí) i *ú* ve slovech domácího původu (hlavně na začátcích slov) si jistě ještě ze školních let pamatujeme. V některých ostatních případech může psaní *ú* činit problémy, např. ve složeninách po předponě a na začátku druhé části složeného výrazu (*neúmyslný, zúčastnit se, spoluúčast, bezúhonný*), ve slově *ocún* a v některých přejatých slovech (*fúze, túra, léčebná kúra, múza*) i v zeměpisném pojmu *Porúří*.

Dalším okruhem problematických výrazů je skupina slov, ve kterých dochází (při jejich tvorbě) ke střídání krátkých a dlouhých samohlásek. V některých slovech střídání nechápeme jako komplikaci, např. *kazatel, kázat, hlasatel, hlásat*, u mnoha výrazů si však nejsme zcela jisti. Např. dlouhou i krátkou samohlásku píšeme ve slovech *odesílatel* i *odesítatel*, *pisárna* i *pisárna*, *rozkradač* i *rozkrádač*, *přilba* i *přilba*, *nevypočitatelný* i *nevypočítatelný*, *popíratelný* i *popírátelný*, *obyvatelný* i *obývateľný*, *rozčilený* i *rozčítelný*, *počítatelný* i *počítateľný*, *osídlomat* i *osídlovat*, *umístovat* i *umístovat*.

Musíme dbát také na psaní slov *výpůjčka, zápůjčka, výjimka, výhrůžka* i *vyhrůžka*.

Podobně musíme být pozorní při rozlišování dějových přídavných jmen, která vyjadřují právě probíhající děj (pes *honící* lesní zvěř, pracovnice *řadící* spisy, podřízený *plnicí* své povinnosti), od přídavných jmen účelových, sloužících ke splnění daného úkolu, ale v současné době tento účel nemusí aktivně plnit (*honící* pes, *řadící* systém, *plnicí* pero).

Také psaní délek samohlásek v přejatých slovech nám činí neustálé problémy. Zpravidla se řídíme spisovnou výslovností. Jestliže vyslovujeme dlouhou samohlásku, obvykle ji i napíšeme, např. *schéma, téma* (ale *schema-*

tický, tematický), *kúra* (léčebná), *disciplína, analýza, systém, nervóza, anémie, kritérium* (ale v odborné právní literatuře někdy nalezneme nesprávně krátkou samohlásku, např.: „*Kriteriem členění bude především ...*“).

Pravidla českého pravopisu z roku 1993 zakotvila v odborných chemických, lékařských a biologických názvech pouze krátké samohlásky, podobně i v dalších výrazech se zakončením na *-en, -gen* a *-in* a v dalších slovech zakončených na *-emie, -erie, -erium, -ida, -iv, -iva, -ivní, -ivum, -on, -ona, -onek, -onka, -onový, -orium, -ura, -urka, -urní* a *-urový*. Pokud pravopis před rokem 1993 umožňoval psaní pouze s dlouhou samohláskou a Pravidla z roku 1993 jen se samohláskou krátkou (předcházející věta), můžeme (ale jen u některých výše uvedených zakončení – jsou uvedena tučně – a navíc i u *-ped*) dle bodu číslo 5 Dodatku k Pravidlům českého pravopisu¹ psát i tvary se samohláskou dlouhou. Např. *acetylen* i *acetylén*, *vitamin* i *vitamín*, *glykemie* i *glykémie*, *bakterie* i *baktérie*, *archiv* i *archív*, *ofenziva* i *ofenzíva* (ale i *ofensíva*), *archivní* i *archivní*, *pasivum* i *pasívum*, *ozon* i *ozón*, *sezona* i *sezóna*, *salonek* i *salónek*, *fazonka* i *fazónka*, *ortoped* i *ortopéd*, ale jen krátce např. *kolagen, bronchitida, magisterium, krematorium, faktura, brožurka, kulturní, armaturový*.

Další zvláštností je psaní cizích slov, ve kterých kořen slova končí na *d, t, n* (např. *expertiza, recidíva*). Vyslovujeme krátké nebo dlouhé *i*, v psané podobě ale zůstává až na výjimky (např. *terpentýn*) i krátké.

Příspěvek napsala právnička a autorka jazykových publikací.

¹ Hlavsa, Z.: Pravidla českého pravopisu. Školní vydání včetně Dodatku,

Exekutorský úřad Sokolov, se sídlem v Lokti
Mgr. Miloš Dvořák, soudní exekutor přijme exekutorského

koncipienta/kandidáta

Vzdělání: VŠ - právnická fakulta ukončena
magisterskou státní zkouškou, odborná justiční zkouška
pro pozici kandidáta

Předpoklady: řidičský průkaz skupiny B, časová flexibilita,
komunikativnost, velmi dobrá znalost práce na PC (Word,
Excel, Internet)

Nabídka: odpovídající finanční ohodnocení,
možnost bydlení

Životopisy: e-mail: sekretariat@eusokolov.cz

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v Paláci Dunaj

• ve čtvrtek 10. května 2007

Vybrané otázky trestního práva procesního

Obhajoba v trestněprávní praxi, překročení práv obhájce, vázanost obhájce příkazy klienta, účast obhájce na dokazování, právo obhájce vyhledávat důkazy, obsah a forma závěrečné řeči. Rysy řízení po velké novele trestního řádu, odvolání, příklady z praxe, judikatura.

Lektoři: JUDr. Jaroslav Bobek, JUDr. Antonín Fürst, JUDr. Václav Mandák,
advokáti a členové sekce ČAK pro trestní právo a obhajobu

Číslo semináře: 41084

Poplatek za seminář: 690 Kč

Uzávěrka přihlášek: 30. dubna 2007

• ve čtvrtek 17. května 2007

Zdravotnické právo

Zdravotnická legislativa a práva pacientů. Problémy českého zdravotnictví a jejich dopad na práci advokáta. Nespokojený pacient jako klient advokátní kanceláře. Právní odpovědnost ve zdravotnictví. Soudní řízení o náhradu škody.

Lektoři: JUDr. Ondřej Dostál, Ph. D., LL.M., AK JUDr. Bohumily Holubové, vedoucí Centra pro zdravotnické právo 3. LF UK
MUDr. Jiří Dostál, primář interního oddělení NsP Chomutov a člen Čestné rady ČLK
JUDr. Jaromír Jírša, předseda Soudcovské unie, místopředseda Obvodního soudu pro Prahu 1, civilní úsek

Číslo semináře: 41085

Poplatek za seminář: 690 Kč

Uzávěrka přihlášek: 7. května 2007

• ve čtvrtek 31. května 2007

Advokát u ESLP – Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a institucionální mechanismus na ochranu lidských práv Rady Evropy

Obecný úvod - organizace a funkce Evropského soudu pro lidská práva, Úmluva o lidských právech a základních svobodách, statistika stížností zejména ve vztahu k ČR - řízení u ESLP o podaných stížnostech - judikatura ESLP - vybrané rozsudky.

Lektoři: Mgr. Vladimíra Pejchalová Grunwaldová, právnička Parlamentního institutu Parlamentu ČR
Mgr. Jana Bendová Marušková, advokátka

Číslo semináře: 41087

Poplatek za seminář: 690 Kč

Uzávěrka přihlášek: 21. května 2007

• ve čtvrtek 7. června 2007

Daně pro advokáty

Nejčastější problémy daní a jejich řešení. DPH. Náklady řízení. Doklady. Spory. Vystupování při kontrole. Účast zástupce ČAK. Základní informace o novele daňového řádu.

Lektoři: JUDr. Zdeněk Koschin, advokát
JUDr. Jiří Patera, vedoucí odboru vnější a vnitřní legislativy ČAK

Číslo semináře: 41088

Poplatek za seminář: 690 Kč

Uzávěrka přihlášek: 27. května 2007

• ve čtvrtek 14. června 2007

Mediální trénink pro advokáty

Bojíte se komunikovat s médii? Máte pocit, že vždy překročí to, co jim řeknete? Nevíte, jak se v takové situaci chovat? Domníváte se, že nejlepší odpověď je: No comment? Pojdte se dozvědět základní informace, rady, návody, jak postupovat. Na místě si někdo z vás vyzkouší i krátké veřejné vystoupení, rozebereme nejčastější chyby a omyly.

Lektorka: PhDr. Iva Chaloupková, tisková mluvčí ČAK

Číslo semináře: 41089

Poplatek za seminář: 690 Kč

Uzávěrka přihlášek: 4. června 2007

Semináře probíhají v Paláci Dunaj, Národní 10 (vchod z Voršilské ul. č. 14), obvykle od 9.00 do 16.00 hodin s polední pauzou od 12 do 13 hod. Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách, a zašlou ji e-mailem na adresu: seminare@cak.cz, a poukáží příslušný účastnický poplatek (včetně 19% DPH) na účet č. 12432011/0100, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: desetimístné číslo složené z pětimístného čísla semináře (viz výše) a registračního pětimístného čísla osvědčení

advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 4101000312). Doklad o úhradě vezměte s sebou, fakturu obdržíte při prezenci. Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován. Žádáme účastníky o včasný příchod, pozdní příchody ruší lektory i posluchače. 15 minut po začátku přednášky je již vstup do sálu omezen.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Vzdělávací akce**. Telefonické informace: 224 951 779, slečna Kristýna Tenkrátová. Těšíme se na setkání s vámi.

✦ JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ, vedoucí odboru výchovy a vzdělávání ČAK

Semináře pro advokáty ve Vzdělávacím a školicím centru pobočky ČAK v Brně

• v pondělí 14. května 2007

Zákon o konkurzu a vyrovnání

Lektorka: JUDr. Hana Hrstková, soudkyně KS Brno

Číslo semináře: 6805

Poplatek za seminář: 500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 5. května 2007

• ve čtvrtek 21. června 2007

Vybrané problémy obchodních společností

Lektorka: doc. JUDr. Jarmila Pokorná, CSc., zástupce vedoucího katedry obchodního práva PF MU v Brně

Číslo semináře: 6806

Poplatek za seminář: 500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 11. června 2007

Semináře probíhají ve Vzdělávacím a školicím centru v sále Veřejného ochránce práv, Údolní 39, 602 00 Brno v době od 9.00 do 16.00 hodin.

Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, zašlou ji e-mailem na adresu: sekr@cakbrno.cz, a poukáží příslušný účastnický poplatek (tj. 500 Kč včetně 19% DPH/1 účastník) na účet č. 12432011/0100, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: číslo semináře a číslo osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 680700123). Doklad o úhradě vezměte s sebou. Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován se stolovou úpravou, občerstvení zajištěno. Žádáme účastníky o včasný příchod.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Vzdělávací akce**. Telefonické informace: 542 514 401-2 pí Modlitbová.

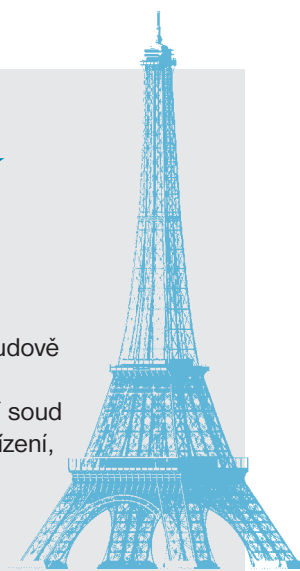
Těšíme se na setkání s vámi.

✦ JUDr. MARIE SNÁŠELOVÁ, ředitelka pobočky Brno

Pozvánka na pražský seminář Národního výboru mezinárodní obchodní komory v Paříži

Národní výbor mezinárodní obchodní komory v Paříži (ICC) pořádá dne **3. května 2007** v budově Hospodářské komory ČR v Praze 9, Freyova 27, seminář spojený s diskusí s předsedou Mezinárodního rozhodčího soudu ICC v Paříži prof. Pierrem Tercierem. Mezinárodní rozhodčí soud ICC patří k významnému a uznávanému místu pro řešení mezinárodních sporů v rozhodčím řízení, jehož pravomoc nikoliv výjimečně sjednávají i podnikatelé z České republiky.

Bližší informace na www.icc-cr.cz.

Nejvyšší soudy v evropských ústavních systémech – čas pro změnu?

Poslední roky jsme svědky (nutno zvolat „konečně!“) zvyšování frekvence pořádání diskusí, jejichž předmětem je kritický náhled všech právních profesí na palčivé problémy, které již dlouhou dobu tíží advokáty, soudce, notáře či exekutory a celkově zhoršují důvěru občanů v právní stát.

S velmi pozitivními ohlasy se proto setkala pořádání **dvoudenní mezinárodní konference nesoucí název „Nejvyšší soudy v evropských ústavních systémech – čas pro změnu“, jež se konala dne 22. listopadu 2006 v budově Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu v Brně.** Cílem těchto konferencí a seminářů již konečně nejsou pouhá setkání významných představitelů justice, která v očích široké odborné veřejnosti nenacházejí většího ohlasu, neboť praktické výsledky a přínos jsou povětšinou velmi malé. I z tohoto důvodu se setkala tato konference s velkým zájmem z řad odborné veřejnosti a odpovídala tomu i široká diskuse o funkčnosti justice, její spolupráce s ostatními právními profesemi, zejména advokáty. Váženými zahraničními hosty byli i prof. JUDr. Jiří Malenovský, CSc., soudce Evropského soudního dvora v Lucemburku, a prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc., soudkyně Soudu první instance.¹

Zatímco se v budově Nejvyššího soudu České republiky v Brně věnovala přednáška a následná diskuse pod vedením obou místopředsedů zejména problematice dualismu soukromého a veřejného práva, byl program na Nejvyšším správním soudě v Brně pro většinu advokátů, advokátních koncipientů, soudců a další odbornou veřejnost, použijeme-li jejich hodnocení, lákavější, jelikož došlo na závažné problémy trápící českou justici a tedy i imanentně veškeré subjekty pohybující se profesně v oblasti práva. Konference v budově Nejvyššího správního soudu se pod vedením jeho předsedy JUDr. Josefa Baxy zúčastnili i předseda Ústavního soudu JUDr. Pavel Rychetský, veřejný ochránce práv JUDr. Otakar Motejl, čestný prezident Soudcovské unie JUDr. Jan Vyklický, zástupci právnických fakult a jedenáct z patnácti soudců Ústavního soudu.

Pravděpodobně nejopakovanějším problémem českého soudnictví, na který upozorňují nejen advokáti, notáři, soudní exekutoři, ale i celá veřejnost, je pomalost, nesrozumitelnost a nejasnost soudních rozhodnutí. Předseda Nejvyššího správního soudu podrobil velké kritice délku soudních řízení v tuzemsku. Je nepochybné, že rychlejší rozhodování při současném zatížení soudů je velmi obtížné. Může-li advokát odmítnout svého potenciálního klienta s tím, že je zcela zaneprázdněn, nemůže totožně postupovat soudce, na jehož stůl se dostane osud člověka či několika lidí. I lidský potenciál má své meze, ovšem

většina cítí, že chceme-li rychlé a kvalitní rozhodování soudů, není to podmíněno jejich počty či zařazením, nýbrž celkovou reformou procesního práva jako takového. Příkladem může jít nový soudce, vstupující do soudní praxe s třemi základními hodnotami, jež bude u něj splňovat každé rozhodnutí: spravedlnost, účelnost a jistota. Jakmile na novém působišti za sebou zavře dveře a usadí se do křesla ve své kanceláři, zjistí, že kolem stolu má až několik set starších případů. Jen pár okamžiků poté, co se s nasazením pustí do jejich zpracování, zaklepe sekretářka a donese nový nápad zahrnující několik desítek nových spisů. „Našemu“ soudci je tak jasné, že může rozhodovat spravedlivě, ale nikoli rychle. A když nebude rozhodovat rychle, nezbude nic ani z jeho třech základních hesel. Jak konstatoval JUDr. Josef Baxa, je velmi důležité poskytovat právo v reálném čase, nejpozději v řádu měsíců. Advokáti i soudci jsou jednotní v názoru, že rozsudek, proti kterému se protistrana bude dalších sedm let odvolávat a dovolávat, je zcela po přením principu účelnosti a právní jistoty. O to hůře bude advokát vysvětlovat svému klientovi, že se svého práva bude domáhat několik let.

V čem spatřovat budoucnost? Především v takové úpravě procesních předpisů, které by umožnily omezit velikost nápadu za situace, kdy dovolací soud jako vrcholný představitel soudní moci, zabývající se mimořádnými opravnými prostředky, má nápad rovnající se soudům prvních stupňů. Polemika nad budoucí změnou přinesla i takový návrh řešení, že soudci by měli upřednostňovat závažné případy nad běžnými a často se opakujícími, které by mohli řešit na základě precedentu. Právě takovým zásadním případům by pak mohli soudci věnovat více času a svá rozhodnutí lépe argumentovat před veřejností. Prof. JUDr. Pelikánová, DrSc., zdůraznila, že takový stav je zcela neudržitelný a při otázce „*proč vymýšlet již vymyšlené*“ odkázala na procesní úpravu Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku vycházející z francouzské úpravy řízení před správními soudy, podle níž tento soud odmítne kolem 95 % podnětů a zabývá se skutečně dosud neřešenými případy. Srovnání správní soud řešil za čtyři roky své existence na 15 000 případů a dalších 2600 spisů je zatím neuzavřených.

Druhý problém, často mediálně opakovaný, je personální obsazení soudů a samotná kvalita soudců, s kterými dnes a denně advokáti a advokátní koncipienti přicházejí do styku. JUDr. Baxa hovořil o kvalitě soudců jako o klíčovém prvku celého soudního systému a neváhal kvalitu soudců podrobit ostré kritice, zejména s ohledem na kárná řízení, která „*v mnoha případech nefungují a pře-*

važuje princip solidarity“. Řešení vidí ve složení kárného senátu, v němž by kromě soudců měli zasedat rovněž advokáti, akademikové nebo veřejný ochránce práv. Takové řešení by nejen významně zapojilo i ostatní právní profese do koexistence se soudci a prohloubilo tak jejich spolupráci při ochraně práva, ovšem současně by významně přeneslo odpovědnost právě do těchto řad, takže místo nekonstruktivní kritiky by měla přijít konstruktivní spolupráce, která by vyústila v to, co je podstatné, tedy spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů všech účastníků soudních řízení.

Závěrem předloženého stručného ohlednutí za tímto sympoziem nemohu nezmínit jednu připomínku prof. JUDr. Pelikánové, DrSc., poznámku, která má pro práci všech profesí v současném a budoucím justičním systému velký význam. V „nové“ Evropě, kdy vstupem České republiky do Evropské unie došlo k tomu, že se právní předpisy Evropské unie staly integrální součástí našeho právního řádu a jsou námi všemi aplikovány spolu s předpisy vnitrostátními, **již nezbývá místo pro ty soudce a advokáty, kteří sáhnou při řešení sporu, resp. při poskytování právní pomoci, toliko po obchodním či občanském zákoníku, neboť právě nyní se postupně otevírá**

prostor ke skutečnému hledání práva. Soudce, který má dojem, že se pro něj nic nemění a pokládá za lepší dobu, kdy pouze otevřel právě onen zmiňovaný občanský či obchodní zákoník a podle něho spor posoudil, se hluboce mylí. Naopak, **mnozí soudci začínají vnímat novou situaci pozitivně, protože právě nyní mohou hledat smysl určitého ustanovení, mohou porovnávat jednotlivá ustanovení vnitrostátního předpisu s právem komunitárním a v případě, že si budou odporovat svou nelogičností či formalismem, národní právo nepoužijí.** Proto na otázku, kterou si položila řada vrcholných představitelů jednotlivých právních profesí ihned na počátku symposia a která se dostala i do názvu konference, můžeme odpovědět, že čas pro změnu již skutečně nastal.

✦ Mgr. JOSEF CHÝLE, asistent soudce Nejvyššího soudu ČR.

¹ Evropský soudní dvůr a Soud první instance mají za úkol zajišťovat dodržování práva při výkladu a provádění zakládajících smluv Evropských společenství, stejně jako ustanovení vydaných příslušnými komunitárními institucemi.

Konference České asociace právníček v Senohrabech

Dne 9. února 2007 se konala v hotelu S.E.N. v Senohrabech u Benešova již **třetí pracovní konference České asociace právníček**. Účastnice přivítala předsedkyně asociace JUDr. Marie Cilínková, poté následovala přehledná informace „ze světa“ z úst JUDr. Alexandry Hráské, která se v červnu 2006 v Londýně zúčastnila 3. světového kongresu právníček (3rd World Women Lawyer's Conference).

S velkým zájmem se setkala přednáška docentky JUDr. Ludmily Čírtkové z pražské Policejní akademie, členky expertní skupiny, která připravovala skupinu novel zákonů na ochranu před domácím násilím. Psycholožka především **pregnantně shrnula znaky domácího násilí** a zdůraznila jeho zásadní odlišnost oproti jiným typům násilné kriminality. Uvedla také první aktuální údaje a zkušenosti z fungování nových zákonných opatření na pomoc obětem domácího násilí, především institutu „vykázání násilníka z bytu“, které jsou účinné od 1. ledna letošního roku.

Na docentku Čírtkovou navázal ve svojí přednášce „Domácí násilí – psychologická diagnostika“ PhDr. Marek Preiss z Psychiatrického centra Praha. Ten nejdříve charakterizoval základní typy poruch osobnosti (schizoidní, anxiózní, závislá, histriónská, dissociální, anan-

kastická, paranoidní, hraniční-impulsivní a smíšená) a následně je dále rozebral z hlediska toho, zda je osoba s danou poruchou spíše typem oběti či pachatele domácího násilí.

O soudních případech České republiky před Evropským soudem pro lidská práva v roce 2006 pohovořil vládní

Účastnice konference se zaujetím poslouchají přednášku docentky Čírtkové.

zmocněnec pro zastupování před Evropským soudem pro lidská práva JUDr. Vít A. Schorm. Jak shrnul, za loňský rok byl proti ČR podán rekordní počet stížností, štrasburský soud jich vykázal celkem 2755 (proti třinácti až čtrnácti stům stížností, podaných proti ČR v letech 2004 a 2005); i když tento počet zvýšily loni podané hromadné žaloby majitelů činžovních domů. Česko je tak nyní osmé v seznamu evropských zemí podle počtu nevyřízených stížností u evropského soudu. Z osmatřiceti rozsudků, které v roce 2006 padly, byl jen jeden ve prospěch ČR, důvodem většiny rozsudků, odsuzujících ČR, byla nepřiměřená délka řízení.

Živý ohlas přítomných advokátek vyvolal především Schormův výklad novely zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (zák. č. 160/2006 Sb.). Novela byla přijata v přímé reakci na některé rozsudky Evropského soudu a zakotvuje právo žádat odškodnění i za nemajetkovou újmu a za nepřiměřenou délku řízení.

S velmi dobrou a obsáhlou prezentací na téma **Nové právní nástroje členských států EU v oblasti třetího pilíře**

(**spolupráce ve věcech soudnictví a policie**) vystoupila v odpoledním bloku přednášek ředitelka mezinárodního odboru Nejvyššího státního zastupitelství JUDr. Světlana Kloučková, PhD.; zatímco advokátka JUDr. Lenka Pavlová se v příspěvku „**Dosavadní praxe českých soudů v řízení o navrácení dětí do zemí jejich trvalého bydliště**“ soustředila zejména na nedávno velmi mediálně sledovaný případ malé Sáry Barao. Tu český soud poslal k otci do Portugalska, portugalský soud ale přiměl rodiče k dohodě, podle níž se děvčátko vrátilo zpět k matce do Česka. Do debaty na toto téma se kromě řady dalších diskutujících obsáhle zapojila i JUDr. Marie Vodičková, ředitelka Fondu ohrožených dětí.

Na řadu plánovaných přednášek se, bohužel, již nedostalo, více než příjemným odškodněním ale bylo večerní představení pro účastníky konference „*Šalamoun a královna ze Sáby*“ podle novely Gérarda de Nerval, ve kterém účinkovali Hana Maciuchová, Milan Fried, Rudolf Pellar a Jiří Zapletal.

❖ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ

Přijďte se utkat 16. června 2007 na Konopiště „O PAROHY ARCIVÉVODY FERDINANDA“

Středočeští advokáti obnovují dlouholetou tradici sportovně – společenské akce spojené s běžeckým závodem (její počátky sahají do osmdesátých let minulého století)

„O PAROHY ARCIVÉVODY FERDINANDA“

Akce se koná dne **16. června 2007** na Konopišti a v Benešově a je určena nejen advokátům a jejich zaměstnancům, ale i jejich rodinným příslušníkům, přátelům a dalším příznivcům pohybu v přírodě.

Program:

Sobota 16. 6. 2007:	9.30 – 10.00	Prezentace u letního divadla vedle zámeckého rybníka na Konopišti
	10.00 – 13.00	Běžecký závod okolo zámeckého rybníka na Konopišti
	13.00 – 17.00	Společné posezení spojené s vyhlášením výsledků běžeckého závodu

Ubytování a stravování si zajišťují a hradí účastníci sami. Ubytování je možné si objednat např. v Hotelu Atlas, tel. 317 714 771, www.hotel-atlas.cz. Startovné se nehradí.

Přihlášky podávejte k rukám JUDr. Romana Premuse elektronickou poštou na adresu: premus@pravni.cz, nebo faxem na číslo 317 763 530.

Těšíme se na Vaši společnost, doufáme, že se setkáme jak s pamětníky dřívějších běžeckých klání, tak i s novými závodníky.

Za pořadatele

JUDr. Roman Premus
regionální představitel
České advokátní komory
pro Středočeský kraj

JUDr. Jan Camrda
zástupce regionálního představitel
České advokátní komory
pro Středočeský kraj

Z advokátova zápisníku

☐ Pomůckou při interpretaci práva je představa racionálního zákonodárce. Poněkud se mi přičí používat tento výkladový nástroj, když si vybavím televizní záběry ze zasedání Poslanecké sněmovny i Senátu.

☐ Rychle a mnohmluvně bychom neměli přijímat ani ty smluvní návrhy, které nám vyhovují. Naznačuje to anekdota z dob předmailových: Slečna podává na poště telegram, v němž „ano“ je jediným slovem. „Za stejné peníze byste mohla poslat šest slov“, říká jí úředník za přepážkou. „Já vím,“ opáčí slečna. „Jenže šestkrát ano by působilo dost nedočkavě.“

☐ Některé zákony schválené parlamentem by se daly řadit mezi tak zvané zákony schválnosti.

☐ Podezřelí jsou svědci, kteří si pamatují četné detaily dějů minulých. Nedůvěru však vzbuzují i ti, co zapomenuli téměř vše. Máme tu jen další doklad toho, že požadavek přiměřenosti ovládá celý život práva.

☐ Na zajímavý judikát náhodně narazíme, když ho nemůžeme nijak využít; marně se po něm pidíme, když bychom ho právě potřebovali. Šťastní jsou ti, kdo potvrzují teorii o výhodnosti chaosu a hledajíce jeden in-

formační zdroj, naleznou jiný, ještě prospěšnější jejich zájmům.

☐ Knížka „Tyranie médií“, kterou napsal Ignacio Ramonet a v překladu Michala Pacvoně vydala Mladá fronta v roce 2003, obsahuje mnohé postřehy o vztahu novinářů k právu a právníkům. Tak na str. 95 je citován Rich Blow z magazínu George, který vidí jeden z problémů dnešní žurnalistiky v tom, že „mnoho mladých novinářů chce rychle vydělávat tolik peněz jako advokáti a jiné slavné osoby, o kterých píše.“

☐ Obhájcův oblíbený způsob závěrečné řeči – zlehčovat minulé činy obžalovaného a zveličovat možnost jeho budoucí nápravy.

☐ Přiměřené zadostiučinění se přiznává na základě volné úvahy soudu. Pokud se chce advokát do takové úvahy „trefit“, musí si klást otázku, zda jeho soudce je svým založením tvor spořivý nebo člověk, který se řídí zásadou: „Dobře se rozdává, když to nejde z vlastního“.

☐ Pomocí zákonů se občas z obyčejné závisti či zlomyslnosti stává instituce.

❖ prof. PETR HAJN

Víte, že...

- původní profesí byl advokátem také desátý prezident USA John Tyler? Tyler (1790 – 1862) se stal praktikujícím právníkem již jako devatenáctiletý. Pocházel z Virginie, byl kandidátem whigů. Proslul nejen tím, že dvakrát vetoval návrhy zákona o obnovení Banky Spojených států, ale i tím, že se v průběhu svého prezidentství šťastně oženil. V závěru života byl v r. 1861 zvolen do virginského zákonodárského shromáždění, které vyhlásilo odtržení od USA, a poté i delegátem Prozatímního kongresu jižní Konfederace.

- s advokáty je spjata i historie pražského Divadla na Vinohradech? Podle ročenky z r. 1925 byl předsedou správního výboru advokát Karel Marek, členem výboru mj. Emil Mířička. Členy Družstva pak byli advokáti Vratislav Černý, Eugen Eiselt, Otakar Herold, Adolf Hofmeister st., Bedřich Jahn, Karel Marek, Emil Mířička, Ladislav Pinkas, Josef Schlecht, Josef Šupich a také vdovy po advokátech Jana Tilschová a Josefína Růžičková. Jednatelem výboru byl tehdy spisovatel Karel Čapek. Advokáty v ročence nalezneme i v seznamu abonentů.

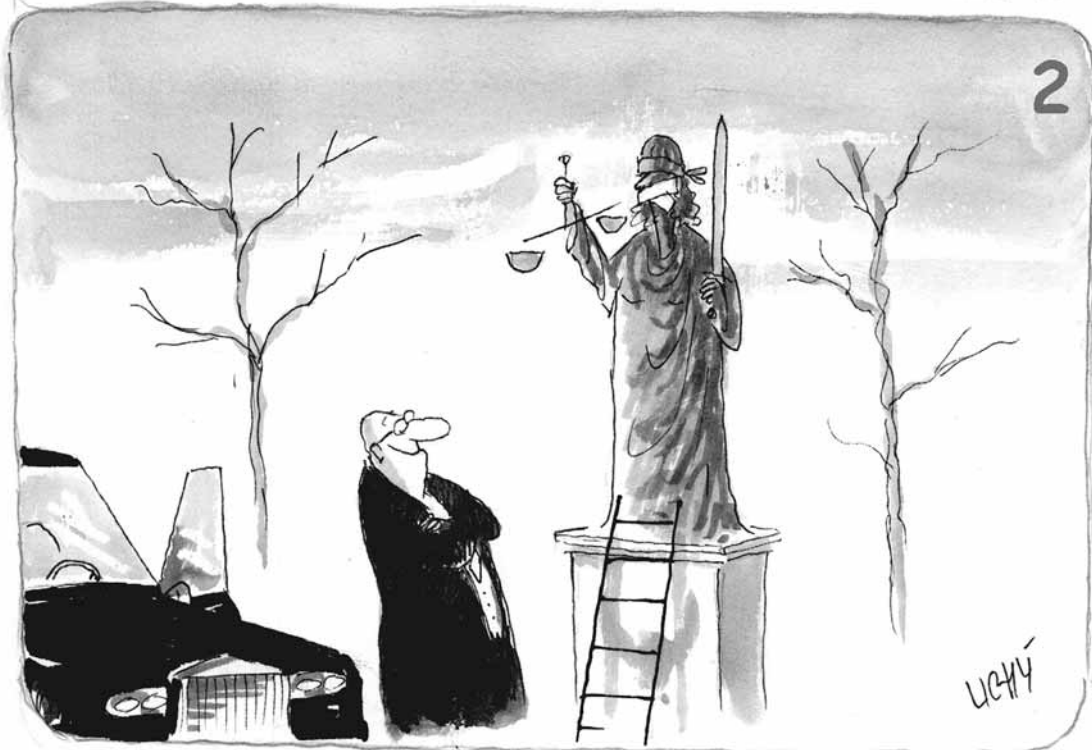
- od r. 1929 byli kandidáti advokacie penzijně pojištěni? Tuto povinnost zavedl pro advokáty zákon č. 26/1929

Sb. z. a. n. V časopise České advokacie byla tato úprava kritizována, neboť advokátům narostla reže a pro kandidáty nepřinesla „s 99 % vůbec nic, neboť nárok na důchody jest vázán dokonáním čekací doby 60 příspěvkových měsíců. Nastane-li tedy u kandidáta advokacie invalidita během jeho pětileté praxe, nedostane od Penzijního ústavu nic, kdežto Penzijní ústav obdrží za něho na pojistných příspěvcích sumu značně vysokou, a nároku na vrácení zaplacených premii není.“

- advokátním koncipientem byl i československý diplomat Karel Mečíř? Mečíř (1876–1947) vykonával praxi v Plzni a Hradci Králové. Od r. 1908 se však stal redaktorem Venkova, v letech 1918–1919 byl členem Revolučního Národního shromáždění v klubu agrárních poslanců. V letech 1919–1921 byl prvním československým vyslancem v Bruselu, od r. 1922 pak po dva roky prvním velvyslancem v Athénách. Od r. 1924 se stal generálním tajemníkem Mezinárodního agrárního byrů. Ukazuje se, že skupina bývalých advokátních koncipientů v meziválečné československé diplomacii byla početná (Štefan Osucký, Vojtěch Mastný, Ferdinand Veverka).

❖ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Kresby pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Leitartikel	
Václav Mandák/Pavel Blanický: Die Chefredakteure den Lesern	3

Aktuelles

Die Charta der grundlegenden Prinzipien der europäischen Rechtsanwaltschaft	4
Die Diskussion: Anwaltsrobe ja oder nein?	7
Einladung zu den XVI Karlsbader Juristentagen	8
Umfrage über die beste juristische Fachzeitschrift - STIMMEN SIE MIT!	9

Aus Rechtstheorie und Praxis**Artikel**

Zusammenfassung	14
Wie sieht es mit den verfassungswidrigen Vergütungen der Exekutoren und deren Untätigkeit aus? Jan Veselý, Aleš Eppinger	15
Das Entweichen von Information über das Strafverfahren aus der Ermittlungsakte Pavel Vantuch	17
Was über den Squeeze-out nicht geschrieben wird (2 Teil) Martin Uzsák	30
Verzugszinsen in internationalen handelsrechtlichen Schuldverhältnissen (§ 735 des Handelsgesetzbuches) Vladimír Doležel	37
Die internationale Zuständigkeit und die Anerkennung des Insolvenzverfahrens aus europäischer Sicht - die ersten Splitter aus der Rechtsprechung des EuGH Jaroslav Adam	42
Interpretation und Anwendung des Vorbehaltes der öffentlichen Ordnung des § 87k Abs 1 Buchst b) des Gesetzes über den Aufenthalt von Ausländern in einem Verfahren über den Antrag auf dauerhafte Aufenthaltsgenehmigung zum Zwecke der Vereinigung der Familie Marek Čechovský	46
Über die Protokollführung im Strafverfahren Tomáš Sokol	49
Noch einmal zur Revision im Strafverfahren Jaroslav Bobek	54
Zeileninsrierung	56

Aus der Rechtsprechung

Zur Frage des Rechts des Gerichts auf Nichtanerkennung von außergewöhnlichen Verfahrenskosten gem § 150 der Zivilprozessordnung	57
Die Folgen einer rechtswidrigen Zustellung einer Anklage und einer Vorladung zur Hauptverhandlung	58
Aus der Rechtsprechung des EuGH	60

Aus der Fachliteratur

Die Verfassung der Tschechischen Republik Ein Kommentar Aleš Pejchal	62
Strafprozessrecht Red.	62
Verwaltungsprozessrecht Olga Sovová	63

Aus der Rechtsanwaltschaft**Kolumne von Karel Čermák**

Streifzüge durch Grenzgebiete - Das Recht und die Politik oder der fade Beigeschmack der Macht	66
---	----

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Information über die 16. Sitzung des Vorstandes der Tschechischen Rechtsanwaltskammer, am 12./13. 3. 2007 in Brünn Květa Slavíková	67
Arbeitsgruppe für Strafrecht des Studiumkollegiums der Tschechischen Rechtsanwaltskammer: Stellungnahme zur gerichtlichen Vertagung von angeordneten Verhandlungen auf Antrag von Rechtsanwälten	68
Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka	74
Anzahl der aktiven Rechtsanwälte zum 31. 12. 2006	75
Ergebnisse der Rechtsanwaltsprüfungen aus dem Termin November-Dezember 2006 Lygie Snášelová	76
Information für Rechtsanwaltskandidaten	76
Kontinuierliche Fortbildung von Rechtsanwälten - eine Umfrage	77
Die Einladung zum Volleyball des Pairs in Nachod	77

Aus Europa

Die Europäische Kommission über die Effizienz der Justiz des Europarates (CEPEJ) und ihre Zusammenarbeit mit dem CCBE Jana Wurstová	78
--	----

Informationen und Interessantes**Was Sie wissen sollten**

Die zweitbeste Arbeit in der Kategorie Talent des Jahres des Wettbewerbes Jurist des Jahres 2006 Lenka Bradáčová	84
Thema, Schema, aber thematisch und schematisch Věra Hartmannová	87
Vorlesungen und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltskandidaten in den Ausbildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	88
Einladung zum Prager Seminar des Nationalausschusses der Internationalen Handelskammer in Paris	89
Die Höchsten Gerichte in den europäischen Verfassungssystemen - Zeit für Veränderung? Josef Chyle	90
Konferenz des Tschechischen Juristinnenverbandes in Senohraby Ivana Cihlářová	91
Einladung zur Veranstaltung „Die Geweihe des Erzfürsten Ferdinand“ auf dem Schloss Konopiště	92

Zum Schluss

Aus dem Notizbuch eines Rechtsanwalts Petr Hajn	93
Wussten Sie, dass Stanislav Balík	93
Zeichnung von Lubomír Lichý	94

Inhaltsverzeichnis/Zusammenfassung

Table of Contents/Summary	95
	96

Konferenz über die Unabhängigkeit der Justiz**Jan Veselý, Aleš Eppinger: Wie sieht es mit den verfassungswidrigen Vergütungen der Exekutoren und deren Untätigkeit aus?**

Der Artikel polemisiert mit dem Artikel von JUDr. Bedřich Beneka „Zweimal über Gerichtsvollzieher und Zwangsvollstreckungen“ im Bulletin der Rechtsanwaltschaft Nr. 1/2007. Die Autoren gelangen in dem Artikel zum dem Schluss, dass die Novellierung der Verordnung des Justizministeriums Nr. 330/2001 Smlg. (die sog. Gerichtsvollzieherverordnung), durchgeführt durch die Verordnung Nr. 291/2006 Smlg. verfassungsgemäß ist und äußern sich weiterhin ebenfalls zur Problematik der Behauptung über die Untätigkeit der Gerichtsvollzieher.

Pavel Vantuch: Entweichen von Informationen über das Strafverfahren aus der Ermittlungsakte

Der Autor beschäftigt sich in dem Artikel mit dem Entweichen von Informationen über den Angeschuldigten aus der Ermittlungsakte, und insbesondere mit solchen Situationen, in denen Informationen über das Ermittlungsverfahren veröffentlicht werden, selbst wenn sie durch kein Organ der Strafpflege (und auch nicht durch einen Pressesprecher) offiziell als Informationen über das Strafverfahren bekannt gegeben wurden. In diesen Fällen wird die Öffentlichkeit durch „jemanden“ detailliert über die Strafsache, über den Angeschuldigten, manchmal sogar über den Inhalt seiner Aussage informiert, die Medien, die diese detaillierten Informationen veröffentlichen, geben aber die Quellen ihrer Informationen nicht preis. Auch wenn zu den veröffentlichten Informationen nur ein beschränkter Personenkreis Zugang hatte, wird in den nachfolgenden Ermittlungen der Schuldige zu meist nicht festgestellt. Der Autor schlägt de lege lata wiederholt eine Novellierung des § 8a Abs. 1 der Strafprozessordnung vor und empfiehlt die Ergänzung und die Präzisierung des § 16 des Pressegesetzes.

Martin Uzsák: Was über den Squeeze-out nicht geschrieben wird (2. Teil)

Der Autor beschäftigt sich mit allgemeinen Fragen einer relativ neuen Betriebskombination. Am Beispiel von einigen Rechtskreisen zeigt er, welche Voraussetzungen ein Squeeze-out haben kann und er fügt die Beschreibung der grundlegenden wirtschaftlichen Gründe für einen Squeeze-out bei. Den allgemeinen Teil des Beitrages ergänzt er um einen Exkurs über Honorierungsarten. Weiter erwähnt der Autor im Querschnitt die Regelung des Squeeze-out gem. der europäischen Richtlinie über Übernahmeangebote und elementare Entscheidungen von Gerichten einiger europäischen Länder. Im zweiten, abgerundeten Teil der Arbeit konzentriert sich der Autor auf Fragen, die mit der inländischen Regelung des Squeeze-outs zusammenhängen. Der Autor analysiert kritisch das tschechische Konzept der Regulierung, lobt jedoch die Zugänglichkeit des Rechts über den Squeeze-out auch für nicht kotierte Gesellschaften. Fortsetzung aus der vergangenen Ausgabe.

Vladimír Doležel: Verzugszinsen in internationalen handelsrechtlichen Schuldverhältnissen (§ 735 des Handelsgesetzbuches)

Der Artikel beschäftigt sich mit der Regelung von Verzugszinsen für internationale handels-

rechtliche Schuldverhältnisse im § 735 des Handelsgesetzbuches. Der Gegenstand der Bestimmung wird im Einzelnen untersucht und reichlich kritisiert, vor allem hinsichtlich der Anwendungsschwierigkeiten. Die Analyse der Bestimmung § 735 des Handelsgesetzbuches wird ebenfalls aus dem Blickwinkel der Anforderungen der Richtlinie des Europäischen Parlaments und des Rates, Nr. 2000/35/EG durchgeführt, wobei hinsichtlich des Gebietes der Schuldverhältnisse, die dem Recht der Europäischen Gemeinschaft unterfallen, eine Inkompabilität festgestellt wird.

Jaroslav Adam: Die internationale Zuständigkeit und die Anerkennung des Insolvenzverfahrens aus europäischer Sicht - die ersten Splitter aus der Rechtsprechung des EuGH

Der Artikel reagiert auf die erste Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofes, die ein Konkursverfahren mit europäischem Element betrifft. Der Autor dieses Artikels beleuchtet die ersten zwei Entscheidungen des EuGH in dieser Richtung. Die ersten Probleme mit der Auslegung der Verordnung Nr. 1346/2000, über das Konkursverfahren, sind bei der Frage der internationalen Zuständigkeit und in der Frage der Anerkennung eines Konkursverfahrens, das in einem anderen Mitgliedstaat der Europäischen Gemeinschaft eingeleitet wurde, aufgekommen.

Marek Čechovský: Interpretation und Anwendung des Vorbehaltes der öffentlichen Ordnung des § 87k Abs. 1 Buchst.b) des Gesetzes über den Aufenthalt von Ausländern in einem Verfahren über den Antrag auf dauerhafte Aufenthaltsgenehmigung zum Zwecke der Vereinigung der Familie

Der Autor polemisiert in seinem Beitrag mit der Anwendungspraxis der Organe der Ausländerpolizei im Verfahren über den Antrag auf dauerhafte Aufenthaltsgenehmigung zum Zwecke der Vereinigung der Familie, konkret mit der Interpretation und der Anwendung des Vorbehaltes der öffentlichen Ordnung des § 87k Abs. 1 Buchst.b) des Gesetzes über den Aufenthalt von Ausländern. Mit Verweis auf das Recht der Europäischen Gemeinschaften über den Aufenthalt von Ausländern verweist der Autor auf die Tatsache, dass die zuständigen Verwaltungsorgane den unbestimmten Rechtsbegriff der öffentlichen Ordnung gesetzeswidrig bzw. den Begriff des wesentlichen Verstosses gegen die öffentliche Ordnung im krassen Widerspruch mit der Richtlinie des Europäischen Parlaments und des Rates Nr. 2004/38/EG sowie mit der ständigen Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofes interpretieren.

Tomáš Sokol: Über die Protokollführung im Strafverfahren

Die Art und Weise der Protokollführung über den Verlauf eines Gerichtsverfahrens hat sich in den letzten paar Jahren relativ dramatisch geändert und diese Veränderung führt zu bestimmten Problemen. Der Artikel beschäftigt sich nun vor allem mit der angewandten Art der Protokollierung des Inhaltes der Gerichtsverhandlung. Die Tonaufzeichnung aus der Verhandlung wird anschließend in das Protokoll übertragen. Es werden insoweit die bedeutenden Passagen der Verhandlung oder das, worauf die Beteiligten bestehen, übertragen. Der Autor bezeichnet eventuelle

unterschiedliche Meinungen darüber, was für die weitere Entscheidungsfindung bedeutend ist und erwähnt auch die Problematik des Zeitabstandes zwischen dem Augenblick der Gerichtsverhandlung und dem Augenblick, in dem die Beteiligten das Protokoll über diese Verhandlung erhalten. Er leitet das Recht eines Verfahrensbeitrags auf eine Kopie der Aufzeichnung aus der Gerichtsverhandlung ab und am Ende des Artikels beschäftigt er sich auch mit den Möglichkeiten de lege ferenda.

Jaroslav Bobek: Noch einmal zur Revision im Strafverfahren

Der Diskussionsbeitrag reagiert auf den Artikel von Petr Hrachovec „Das fünfte Jahr der Revision im Strafverfahren“, veröffentlicht im Bulletin der Rechtsanwaltschaft Nr. 11-12 des vergangenen Jahres. Während der Artikel von Petr Hrachovec die Problematik aus dem Blickwinkel eines Richters des Höchsten Gerichts, der sich an der Bearbeitung von Revisionen in Strafsachen beteiligt, zusammenfasst, beschäftigt sich der neue Beitrag zu dieser Problematik mit den Problemen der Revision aus dem Blickwinkel eines Rechtsanwalts. Der Autor lehnt die Ansicht ab, dass der Rechtsanwalt für die richtige Auswahl der Entscheidung, die durch die Revision angegriffen wird, verantwortlich ist. Er hebt hervor, dass der Rechtsanwalt sehr oft auf Druck des Mandanten gezwungen wird, dieses Rechtsmittel einzureichen. Weiterhin kritisiert er die manchmal übertriebene Formalisierung bei der Bearbeitung einer Revision und empfiehlt, dass die Rechtsanwälte besser immer so viele Revisionsgründe wie möglich anführen sollten. Insbesondere verweist er auf die Entscheidungspraxis des Höchsten Gerichts und legt im Einzelnen auch die Gründe dar, bei welchen eventuell eine Revision lediglich bis zum Zeitpunkt des Strafausspruches erfolgreich sein könnte, d.h. eine solche Revision, die von den Mandanten am meisten begehrt wird.

Jan Veselý, Aleš Eppinger: What about the unconstitutionality of the distrainers' compensation and their idleness?

The article disputes the article of JUDr. Bedřich Benek - "Twice on distrainers and distraint" - in the Bulletin No. 1/2007. The authors reach the conclusion that the amendment of the executive order of the Ministry of Justice No. 330/2001 Coll. (the so called Distrainers Tariff) executed by the executive order No. 291/2006 Coll., is constitutionally harmonious, and they also further comment on the issue of asserted idleness of the court distrainers.

Pavel Vantuch: Information leaks about the criminal proceedings from the investigation file

The author centers on information leaks about the accused from the investigation files, particularly on such situation when information about the preliminary procedure becomes public, despite not being published officially by an authority involved in the criminal proceedings (nor the press secretary) as criminal proceedings information. In these cases, the public is

informed in detail by „someone“ about the criminal proceedings, the accused and sometimes even about the content of his testimony, however, the news media, which broadcast such information, do not disclose the source. Even if the information was available to only a limited number of people, the investigation following the information-leak generally fails to find the culprit. The author de lege lata repeatedly suggests the updating of § 8a sec. 1 Code of Criminal Procedure and suggests supplementing and specifying of provision § 16 of the Press Law.

Martin Uzsák: What is not written about squeeze-out (Part 2)

The author contemplates the more general questions of the relatively new business combination. He uses the example of several jurisdictions to show what the conditions of squeeze-out can be like and adds description of basic economical reasons for squeeze-out. The more general part of the article is supplemented by excursus on the manners of valuation. The author further mentions the regulation of squeeze-out according to the European regulation on the takeover offers and the elemental court decisions of some European countries. In the second, more comprehensive part of the work, the author pays the attention to the issues connected with the national regulation of squeeze-out. The author critically analyzes the Czech concept of regulation, however values the accessibility of squeeze-out law even for unlisted companies. Continuation from the last issue.

Vladimír Doležel: Interest on late payments in international business contractual relationships (§ 735 Commercial Code)

The article considers the special regulation of interest on late payments for international business contractual relations contained in provision § 735 Commercial Code. The provision on hand is analyzed in detail and criticized frequently, primarily from the viewpoint of application difficulties. The analysis of provision § 735 Commercial Code is also performed in light of the demands of the Executive order of the European Parliament No. 2000/35/ES, whereas incompatibility for the area of legal relations subject to the European courts is claimed. The last part of the article refers to the possibility of contractual regulation of the interest on late payments and the limitations thereof.

Jaroslav Adam: International cognizance and recognition of insolvency proceedings from the European point of view - first pieces of the court practices of the European court

The article reacts to the first court practices of the European court connected to the insolvency proceedings with the European element. The author of this article analyzes the first two decisions of the European Court in this area. The first problems with the interpretation of the Directive No. 1346/2000, on insolvency proceedings, have come up with the issue of international cognizance and recognition of insolvency proceedings started by another member state of the European Union.

Marek Čechovský: Interpretation and application of the so called reservations of public order contained in § 87k sec. 1 letter b) of the Act on the Residence of aliens in the proceedings pertaining to the application for permanent residence permit for the purpose of family reunification

The author in his article argues with the application practice of the Foreigners' Police body in the proceedings in the matter of application for permanent residence for the purpose of family reunification, particularly with interpretation and application of the so called reservation of the public order, contained in § 87k sec. 1 letter b) of the Act on the Residence of aliens. In reference to the law of the European Union and the Act on the Residence of Aliens, the author adverts to the fact that the relevant administrative bodies unlawfully interpret unspecific legal term of public order, or better the term significant disturbance of public order in sharp contradiction with the Directive of the European Parliament and Council No. 2004/38/ES as well as the constant court practices of the European Court.

Tomáš Sokol: On recording in criminal proceedings

The manner of recording of the court proceedings has changed quite dramatically in the last few years and this change brought certain problems. The article concentrates on the manner of recording of the court action now used by majority. The sound recording is subsequently transcribed into protocol. Only the important passages of the proceedings are transcribed, the parts the participants maintain. The author suggests possible differences in opinion as to what is important for further decision making, and mentions also problems with time gap between the time of the proceedings and the moment when the participants received the record of such proceedings. He concludes the right of the participant of the proceedings to the copy of the proceedings record and he entertains in the closing of the article even the possibilities of de lege ferenda.

Jaroslav Bobek: More on appeal in criminal proceedings

This discussion article responds to the article of Petr Hrachovec "The fifth year of appeal in criminal proceedings", published in the Bulletin No. 11-12 last year. While the article of Petr Hrachovec summarizes the questions from the view of the judge of the Supreme Court who participates in disposing with the appeals in criminal proceedings, the new piece on this issue concentrates on the problems of appeal from the lawyer's point of view. The author rejects the opinion that a lawyer is responsible for the correct selection of decision which is challenged in an appeal. He emphasizes that lawyer is very often obligated to file this legal remedy under the pressure from the client. He further criticizes sometimes even over-exaggerated formality in the appeal process and he recommends that lawyers always rather present, if possible, more appeal reasons. He mainly adverts to the decision practice of the Supreme Court and details even the reasons when appeal could only be successful until the verdict on punishment is issued, so the appeal which is most frequently requested by clients.

Editorial

Václav Mandák/Pavel Blanický: **Editors-in-chief to the readers** 3

News

Charter of fundamental principles of the European legal profession 4
Discussion: Gowns - yes or no? 7
Invitation to the 16th Lawyers' Days in Karlovy Vary 8
The best legal magazine poll - VOTE! 9

Legal theory and practice

Articles

Summary 14
What about the unconstitutionality of the distrainers' compensation and their idleness? Jan Veselý, Aleš Eppinger 15
Information leaks about the criminal proceedings from the investigation file
Pavel Vantuch 17
What is not written about squeeze-out (Part 2) Martin Uzsák 30
Interest on late payments in international business contractual relationships (§ 735 Commercial Code) Vladimír Doležel 37
International cognizance and recognition of insolvency proceedings from the European point of view - first pieces of the court practices of the European Court Jaroslav Adam 42
Interpretation and application of the so called reservations of public order contained in § 87k sec. 1 letter b) of the Act on the Residence of Aliens in the proceedings pertaining to the application for permanent residence permit for the purpose of family reunification Marek Čechovský 46
On recording in criminal proceedings Tomáš Sokol 49
More on appeal in criminal proceedings Jaroslav Bobek 54
Classified advertising 56

Court practice

On the issue of the right of court to refuse to award extraordinary court costs according to § 150 Civil Procedure Code 57
The consequences of unlawful delivery of complaint and trial summons 58
Court practice of the European Court 60

Professional literature

The Constitution of the Czech Republic. Commentary Aleš Pejchal 62
Criminal Procedure red. 62
Administrative Law Procedure Olga Sovová 63

Legal profession

Karel Čermák's Column

Wandering in frontier region - law and politics or the aftertaste of power 66

Czech legal profession

Information on the 16th meeting of the Board of Directors of the Czech Bar Association which took place on March 12. - 13., 2007 in v Brno
Květa Slavíková 67
Section of Criminal law of the Study Committee of the Czech Bar Association: Standpoint in the matter of trial adjourning upon lawyers requests 68
Disciplinary practice Jan Syka 74
The numbers of active lawyers as of December 31, 2006 75
The results of the Bar examinations held in November - December 2006
Lygje Snášelová 76
Information for the legal trainees 76
Lifelong education of lawyers - poll 77
Invitation to the Volleyball Tournament of Couples in Náchod 77

From Europe

The European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) and its cooperation with the CCBE Jana Wurstová 78

Information and attractions

You should know

The second awarded work in the category Talent of the year of the competition Lawyer of the year 2006 Lenka Bradáčová 84
Topic, scheme, but topical and schematic Věra Hartmannová 87
Lectures and seminars for lawyers and legal trainees in the educational and training centers of the Czech Bar Association 88
Invitation to the Prague seminar of the National Committee of the International Business Chamber in Paris 89
The supreme courts in the European constitutional systems - time for change? Josef Chyle 90
Conference of the Czech Association of Female Lawyers in Senohraby
Ivana Cihlářová 91
Invitation to Konopiště: "For the antlers of the archduke Ferdinand" 92

At the end

From the lawyer's notebook Petr Hajn 93
Do you know that... Stanislav Balík 93
Lubomír Lichý Drawings 94

Inhaltsverzeichnis/Zusammenfassung 95
Table of Contents/Summary 96

Conference on the Independence of Justice

BULLETIN ADVOKACIE 4/2007

citibank

generální partner konference

konference
o nezávislosti
justice

Praha, 19. – 20. října 2006

pořádá Česká advokátní komora

epravo.cz

mediální partner konference

Konference o nezávislosti justice [4]

19. – 20. října 2006 Praha

Obsah

Nezávislost justice a její omezení 100

Nezávislost justice a co ji omezuje
(se zřetelem na postavení
státního zastupitelství v ČR) 102

Vážený čtenáři,
pokračujeme ve zveřejňování příspěvků z Konference o nezávislosti justice - předpokladu spravedlivého procesu, kterou ve dnech 19. a 20. října 2006 uspořádala Česká advokátní komora v pražském Školícím a vzdělávacím centru v Paláci Dunaj. Po hlavních referátech JUDr. Jaromíra Jirsy a JUDr. Jana Sváčka přinášíme v tomto čísle další dvě vystoupení, která zazněla v druhém tematickém bloku konference „Nezávislost justice a co ji omezuje“. Prvním je koreferát čestného prezidenta Mezinárodní asociace soudců Dr. Güntera Woratsche, druhým pak příspěvek nejvyšší státní zástupkyně JUDr. Renáty Vesecké, kterým byla zahájena panelová diskuse k tomuto tématu.

Nezávislost justice a její omezení

Dr. Günter Woratsch

Pane předsedo, vážené členky a členové advokátních komor, představitelé akademické obce, dámy a pánové, já bych si dovořil úvodem poděkovat organizátorům za to, že

mě pozvali na tuto konferenci. Není to pro mne pouze čest, ale také obrovská radost, vydat se do České republiky a především do Prahy. Byl jsem pozván, abych přednesl koreferát k příspěvkům mých vážených kolegů Jana Sváčka a Jaromíra Jirsy, ale poté, co jsem je vyslechl, bych se mohl omezit na vyjádření své plné podpory všemu, co ve svých referátech uvedli. Ale proto jste mně jistě nepozvali, a tak mi dovoluňte několik dalších poznámek.

Na jedné straně je tak trochu zvláštní, že je nutné uspořádat konferenci, která by se měla zabývat nezávislostí soudnictví, vždyť ta by měla být samozřejmostí. Ale my všichni víme, že tomu tak není. Druhé překvapení bylo, že se mám zúčastnit rozpravy na téma **omezení** nezávislosti. Soudce má podle mého názoru pouze jedno omezení, zákon, ale další omezování z mého pohledu možné není. Nezávislost je pro mne srovnatelná s těhotenstvím. Můžete být nezávislý, nebo nikoli, stejně jako žena nemůže být jen tak trochu těhotná.

Není pochyb o tom, že nezávislost justice je nutným předpokladem nestranného uplatnění práva, a jak jsem již zmínil, právě proto není nezávislost žádnou výsadou, ale je pro občany nezbytností, jak konkrétně uvádí článek 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Není pochyb o tom, že justice, soudcovská moc, je nejslabším článkem v systému dělby moci a potřebuje pomoc od druhých dvou pilířů moci. Ve vyrovnaném systému dělby moci je povinností těch dvou druhých článků moci tuto pomoc poskytovat, aniž by se ale snažily ovlivnit, případně dominovat moci soudní. A to se, bohužel, velmi často děje.

Celá řada mezinárodních rezolucí, usnesení, doporučení a závěrů o tom hovoří, hovoří o nezávislosti soudní

moci jako o jednom ze základních principů. Již před dvaceti lety jsem měl tu čest se zúčastnit v Miláně na podobné práci v rámci mezinárodní organizace soudců. A je tu ještě doporučení R(94)12 Výboru ministrů pro členské státy Rady Evropy z r. 1994 o nezávislosti, efektivitě a úloze soudců ze dne 13. října 1994, které výslovně hovoří o této povinnosti obou dalších sloupů moci ve státě. Ale co je nejhorší, členské státy neplní tuto svoji povinnost a dost jejich představitelů si přitom stěžuje na špatné fungování justice.

Dovolte mi uvést příklad. Před několika lety si bývalý ministr spravedlnosti České republiky stěžoval na špatné fungování justice v této zemi a já jsem mu na to řekl:

„V zemi, kde výkonná moc, to znamená ministerstvo spravedlnosti řídí soudnictví do takové míry, je každá stížnost na špatné fungování justice příznáním vlastních chyb.“ Mohu vám říci, že jsem ho nepotěšil a nemám ani jistotu, že pochopil, v čem je hlavní problém. Každopádně nevyhnutelnou podmínkou pro zajištění skutečné nezávislosti justice jsou dostatečné prostředky, jinak jsou nezávislost a nestrannost justice skutečně ohroženy.

Ale i v případě dostatku finančních prostředků jsou dvě důležité věci: kdo rozhoduje, co je nutné, a za druhé, kdo rozhoduje o přerozdělování těchto prostředků a jejich užití, o počtu soudců, dalších pracovníků a vybavení.

K prvnímu bodu. V demokratickém právním státě je to parlament, kdo rozhoduje o rozpočtu, ale při přípravě rozpočtu existuje spolupráce se zástupci příslušných oblastí ve věci jejich požadavků. K tomu a pak ohledně redistribuce a užití těch přiznaných prostředků také existují dva základní modely:

- 1) vše zůstává v rukou výkonné moci,
- 2) existuje přinejmenším širší spolupráce s justicí při řešení všech těchto otázek.

Jak víme, Česká republika přísně uplatňuje první zmíněný model. V jedné věci ale musím panu Jirsy opakovat. Nejen v České republice a Lotyšsku uvidíme tak silný vliv moci výkonné porušující nezávislost justice. Rád bych citoval z článku, který jsem nedávno napsal pro knihu, která bude brzy vydána: *„Stěží je v jiné zemi v Evropě - v každém případě v Evropské unii, ale částečně i za jejími hranicemi - strukturální závislost justice na ministru spravedlnosti a tím na politické správě ve věci všech finančních prostředků pro soud-*

konference o nezávislosti justice

V ostatních zemích politické orgány a byrokracie zatím hájí daný status quo. Pokud jde o stanovisko paní Parkanové, které zmínil pan Jirsa, mohu pouze říci, že podle mých zkušeností je beznadějně a zbytečně přit se s lidmi, kteří nejsou schopni ani ochotni pochopit základní problém. Pamatuji si na svůj nedávný rozhovor s bývalým finským ministrem spravedlnosti na mé přednášce v Helsinkách. Řekl, že soudní rady jsou nutné pouze v zemích, kde není dostatečně rozvinuta demokracie a zákonnost. Po mé reakci, zda se domnívá, že z toho důvodu takové rady nedávno zřídily Švédsko a Nizozemsko, upadl do rozpaků a změnil téma. Příležitostné nedostatky v kvalitě ministrů pravděpodobně nejsou specialitou pouze mé země. Ale také jsem se dozvěděl, že vysoce postavený politik ve vaší zemi vyjádřil přesvědčení, že zřízení soudcovské rady by znamenalo konec demokracie. Zdá se mi, že pro obhajobu vlastních zájmů není žádná argumentace dost absurdní.

Ve skutečnosti jde o moc, o obranu mocenských pozic, někdy jen o obranu židlí. Můžete pak slyšet argumenty jako „ale my děláme vše, co můžeme“ nebo „pracujeme pouze v zájmu soudců“. To není pravda, je to jen předstíraný argument, který nebere v úvahu skutečný problém, tedy samosprávu justice, která je nutná pro zajištění skutečné nezávislosti a proto, aby nemohly existovat vnější vlivy.

nictví tak výrazná, jako v Rakousku. Srovnatelně silné závislosti lze nalézt pouze v České republice a částečně v Německu.“

Abychom se vyhnuli nedorozumění: nezávislost soudce v rámci jeho rozhodovací pravomoci je v Rakousku celkem zajištěna. V praxi neexistují žádné přímé pokusy o ovlivňování. Důvodem není to, že by politici nebo zástupci výkonné moci byli tak čestní. Neodváží se toho a obávají se reakce soudců, zejména Asociace soudců. Ale často dochází k nepřímým vlivům, jako je krácení finančních prostředků nebo omezování vybavení, zpožděná jmenování do funkcí apod. Předsedové soudů jsou zcela podřízeni ministři spravedlnosti bez jakékoli vlastní pravomoci ve věci finančních prostředků, zaměstnanců nebo vybavení. Ale oproti České republice existuje jeden velký rozdíl. Výkonná moc je nemůže odvolat. To je nepochybně jeden z důvodů, proč jsem například já mohl zůstat předsedou soudu po dobu 15 let do okamžiku zákonného odchodu do důchodu.

V jiných zemích se soudní moc prostřednictvím soudních rad nebo podobných institucí účastní všech jednání týkajících se postavení, jmenování a kariérního postupu soudců, částečně rozhoduje dokonce autonomně. V rozpočtových otázkách jednají nebo alespoň návrhy předkládají rady. To vše není nijak revoluční, pouze to vychází ze zásady, podle které ve vyváženém systému oddělení moci jedna moc nedominuje nad druhou. To je zásadní zejména pro moc soudní, jak již bylo vysvětleno. Proto četná mezinárodní usnesení a doporučení rovněž uvádí zřízení nezávislých orgánů, které mají zajistit samosprávu soudnictví. Rád bych upozornil na Evropskou chartu o statutu soudců, kterou vydala Rada Evropy a která stanoví, že nejméně polovina členů tohoto orgánu bude složena ze soudců zvolených jejich kolegy. Soudní rady jsou zřízeny v osmdesáti procentech členských států EU a mají rozhodovací pravomoci ohledně statutu, kariérního postupu soudců atd., a částečně spolupracují s dalšími orgány v rozpočtových otázkách.

Moreno Vlk & Asociados
Praha – Madrid

Los bienes inmuebles

Artículo 334

Son bienes inmuebles:

1. Las tierras, edificios, caminos y construcciones de todo género adheridas al suelo.
2. Los árboles y plantas y los frutos pendientes, mientras estuvieren unidos a la tierra o formaren parte integrante de un inmueble.
3. Todo lo que esté unido a un inmueble de una manera fija, de suerte que no pueda separarse de él sin quebrantamiento de la materia o deterioro del objeto.
4. Las estatuas, relieves, pinturas u otros objetos de uso u ornamentación, colocados en edificios o heredades por el dueño del inmueble en tal forma que revele el propósito de unirlos de un modo permanente al fundo.
5. Las máquinas, vasos, instrumentos o utensilios destinados por el propietario de la finca a la industria o explotación que se realice en un edificio o heredad, y que directamente concurren a satisfacer las necesidades de la explotación misma.

Nerozumíte? Ale my ano!

■ **Právní služby ve španělštině.**

■ **Zastoupení ve Španělsku a Latinské Americe.**

Sokolovská 22, 186 00 Praha 8
tel.: 224 818 736-7, paha@moreno-vlk.eu
www.moreno-vlk.eu

Existují však i zcela praktické důvody. Dosud mi nebyl nikdo schopen přesvědčivě vysvětlit, proč by ve věcech nejvyššího významu pro její fungování neměla mít justice sama alespoň možnost spolurozhodovat. Jednou se mě ministr spravedlnosti mé země otázel, zda se domnívám, že by to soudci mohli dělat lépe než on a jeho lidé. Má odpověď na tento nepřilíš vědecký dotaz pravděpodobně také nebyla nejdokonalejší, ale vycházela z dlouhodobé zkušenosti: „V každém případě by nebyli horší!“ Ale o to tu nejde, jde o základní princip.

Pouze krátkou poznámku k několikrát zmíněným zbytečným útokům na justici a soudce. Není to jen specialita vaší země, můžete se s tím setkat i jinde, možná ne v takové intenzitě. Uváděné chování vašich politiků je samozřejmě ostuda. Nicméně, to vše je argumentem ve prospěch samosprávné justice, schopné hájit své zájmy a nikoli vydané napospas politikům a členům výkonné

moci, kteří tyto nevhodné útoky využívají pro své zájmy, jak jsme slyšeli.

Dovolte mi shrnutí: všechna opatření, která mají zajistit nezávislost justice, která jsem zmínil a která jsou naprosto nezbytná, by mohla být bez problémů a bez dalších nákladů navíc realizována pomocí legislativy. Ale zdá se mi, že podobně jako v Rakousku ani zde neexistuje žádná skutečná politická vůle ke změně. V mé zemi to lze vidět velmi jasně, když členové opozice, kteří slíbili podporu reformním změnám, při změně politické situace své názory okamžitě mění. Jak bylo řečeno, jde o moc a strach ze skutečně nezávislé justice, kterou nelze ovlivnit. Proto se obávám, že v blízké budoucnosti ani ve vaší, ani v mé zemi ke skutečným reformám v této oblasti nedojde. To mě v otázce respektování naší kultury a tradic i v jiných než právních oblastech naplňuje poněkud sklíčovými pocity. ■

Nezávislost justice a co ji omezuje (se zřetelem na postavení státního zastupitelství v ČR)

JUDr. Renáta Vesecká

Dámy a pánové, dovolte v úvodu diskuse i mně, abych poděkovala především pořadatelům za uspořádání této konference. Je poněkud kuriózní, že to, co má

býti samozřejmé, je předmětem diskutování a je předmětem takto významné konference, nicméně si myslím, že přestože program byl připravován s velkým časovým předstihem, tak toto téma naopak časem nabývá stále více na významu a stává se aktuální a aktuálnější.

Jsem si vědoma toho, že tato konference je zaměřena na nezávislost justice, čímž je především míněna nezávislost soudů a soudců, ale přesto mi dovolte, protože zde zastupuji resort státního zastupitelství, který je součástí justice, i několik poznámek a zmínek k postavení a pozici státního zastupitelství, právě z hlediska nezávislosti. Budu velice ráda, pokud i v tomto směru bude vedena další diskuse.

Státní zastupitelství z hlediska jeho závislosti či nezávislosti je předmětem diskusí, ovšem ne tak jako soudy. Nediskutuje se o tom, zda je či není závislé, zda je či není či nezávislé, ale veřejnost se zabývá dokonce

diskusí, zda vůbec **má být** závislé či nezávislé. A já bych velice ráda ve svém krátkém vystoupení, protože ještě jednou zdůrazňuji, jsem si vědoma toho, že hlavním tématem je nezávislost soudů, nastínila svůj úhel pohledu - proč se domnívám, že zároveň s nezávislostí soudců je naprosto nezbytné řešit i nezávislost státního zastupitelství. Otázkou otevřenou, myslím si, může zůstat otázka osobní nezávislosti státních zástupců, protože přece jenom hovoříme o jiném institutu, než je moc soudní.

Pokud se chceme věnovat této otázce, tak musíme vždy vyjít z úlohy státního zastupitelství. Úloha státního zastupitelství je jednoznačně dána v článku 80 Ústavy České republiky, který hovoří o tom, že státní zastupitelství zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení a vykonává eventuálně i další úkoly, které stanoví zvláštní zákon. Nechci nikterak dát do pozadí pravomoci v netrestní oblasti, ale gró činnosti a nejdůležitější úloha státního zastupitelství skutečně tkví v trestním řízení. Státní zástupci jsou povinni stíhat všechny trestné činy a postupovat přitom z úřední povinnosti. V rámci přípravného řízení vykonávají dozor nad tímto řízením a odpovídají za zákonnost jeho průběhu. V řízení u soudu potom státní zástupci mají postavení strany. K plnění těchto úkolů je státním zástupcům zákonem svěřena řada výlučných, a to zdůrazňuji, výlučných oprávnění, takže se přímo nabízí otázka, zda státní zástupce není objektem případných útoků narušujících jeho postavení. Státní zástupce totiž značně participuje na procesu, který směřuje jednak ke zjištění pachatele trestného či

konference o nezávislosti justice

dokončena a v tomto směru má Česká republika ještě nadále dluh.

Pokud se týká vztahu státního zastupitelství a exekutivy, musím říci, že situace je takřka totožná jako ve vztahu soudů a ministerstva spravedlnosti. Hlavní problém dominantního postavení ministerstva spravedlnosti ve vztahu ke státnímu zastupitelství je třeba spatřovat v tom, že ministerstvo je správcem majetku a tím vlastně i státního rozpočtu, který ovlivňuje fungování státního zastupitelství. Ministerstvu přísluší v rámci výkonu státní správy určitá oprávnění, která se fakticky promítají do chodu státního zastupitelství. Především, a bylo to tady zmiňováno opět ze strany soudců, ministerstvo stanoví počty státních zástupců, ale i dalších zaměstnanců státního zastupitelství, zabezpečuje hospodaření a materiální zaopatření státních zastupitelství. Další poměrně zásadní záležitost je, že stanovuje metodiku výběru právních čekatelů, řídí jejich praxi, organizuje odborné vzdělávání a usměrňuje i využívání informačních technologií. Z toho, co říkám, si myslím, že je zcela zřejmé, že situace státního zastupitelství ve vztahu k ministerstvu je jednoznačně shodná se závislostí soudní.

Co bych však chtěla zdůraznit, je, že novela zákona o státním zastupitelství, která byla provedena zákonem č. 14/2002 Sb., však ministerstvo spravedlnosti zbavila jeho oprávnění dohledu nad činností Nejvyššího státního zastupitelství. Nejvyšší státní zástupce není ministru spravedlnosti, ale ani dalším členům exekutivy služebně podřízen.

Právní úprava, která se týká jmenování a odvolávání státních zástupců, a nemyslím tím osob řadových státních zástupců, ale vedoucích státních zástupců, speciálně i osoby nejvyššího státního zástupce, je ale bohužel přímo závislá na osobě ministra spravedlnosti. Vláda pak může i nejvyššího státního zástupce odvolat zcela bez jakýchkoliv konkrétních důvodů, takže jakkoliv exekutiva nemůže zasahovat přímo, do konkrétních trestních věcí, závislost na exekutivě se může projevat volbou osob vedoucích státních zástupců.

Ve vztahu ke kárné odpovědnosti bych pak rovněž opět zmiňovala totéž, co zde již bylo zmíněno ve vztahu k soudům, tedy to, že ministr spravedlnosti má kárnou pravomoc nad kterýmkoliv státním zástupcem.

nu, jednak k jeho potrestání. Důsledky s tím spojené mohou být pro osud člověka a jeho okolí - po stránce rodinné, sociální, ale i finanční - velice citelné, dokonce v některých případech celoživotní. Rovněž si je třeba uvědomit, že způsob práce státního zástupce má zcela zásadní vliv na kvalitu dalšího postupu ve věci, tedy i následného rozhodování soudu. Nelze v žádném případě ani opomenout rozhodovací činnost státního zástupce v přípravném řízení, jakož i to, že státní zástupce disponuje informacemi poměrně exkluzivního charakteru, které lze zneužít pro jiné účely, jak ostatně jsme toho i svědky.

Je tedy nepochybné, že určitá nezávislost státního zástupce, resp. státního zastupitelství, jak jsem hovořila na začátku, je klíčovou podmínkou pro úspěšné a efektivní realizování všech zákonných povinností nebo oprávnění státních zástupců. Státní zastupitelství a osoby v něm činné musí být dostatečně rezistentní proti zásahům do jejich práce. Státní zastupitelství nemůže být ovládáno žádnými příkazy a intervencemi vlády nebo jiných státních anebo i soukromých subjektů, které by mohly vést ke změně postupu v konkrétních trestních věcech. Je proto žádoucí, aby státní zástupci, respektive státní zastupitelství bylo vybaveno určitou ochranou, která by zamezila vnějším činitelům uplatňovat vliv na fungování státních zástupců, na fungování státního zastupitelství, anebo je zapotřebí zamezit i určité libovůli uvnitř soustavy státního zastupitelství, jejíž struktura fungování je skutečně naprosto odlišná od soudcovské samostatnosti. Významnou úlohu v soustavě státního zastupitelství totiž hrají vedoucí státní zástupci. Proto veškeré legislativní úpravy musí směřovat k těmto dvěma druhům ochrany - jedné vnější a tou druhou musí být i ochrana uvnitř celého systému, uvnitř celé soustavy.

Pokud se týká vnější ochrany, dovolila bych si vyzvednout Doporučení Rady Evropy č. 19 z roku 2000, které pojednává o úloze veřejné žaloby v systému trestní spravedlnosti. Jde o dokument právně nezávazný, v jehož rámci se členské země dohodly na přijetí určitých konkrétních opatření, které by směřovaly k zákonným, organizačním a materiálním podmínkám fungování veřejné žaloby. Bohužel musím říci, že vlastní realizace, úplná realizace těchto opatření zůstává stále ještě ne-

Právní služby v Německu

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Rechtsanwalt Christian Bibelriether

Schustergasse 21
94032 Passau/SRN

Politických vězňů 98
280 00 Kolín 3

tel.: 0049 851 33403
fax: 0049 851 9666990

tel.: 606 539 296

www.advokanc.de
advokat@advokanc.de

Z výše uvedeného je evidentní, že státní zastupitelství v rámci dělby moci ve státě nedosahuje takové autonomie, nevykazuje příslušné obsahové, organizační a funkční podmínky, jež by posilovaly proklamovanou nezávislost, jako je tomu u moci soudní. Na druhou stranu, princip nezávislosti státního zastupitelství lze dovodit z ustanovení § 3 odst. 1 zákona o státním zastupitelství, podle něhož věci svěřené do působnosti státního zastupitelství vykonávají pouze státní zástupci. Jiné orgány nebo osoby nesmí do jejich činnosti zasahovat a nesmí ani jakkoliv zasahovat do vyřizování věcí, které přísluší jenom státnímu zastupitelství.

Státní zástupce je pak ze zákona při výkonu své funkce povinen odpovědně plnit své úkoly a respektovat přitom zásady, které stanoví zákon. Nad rámec této zákonné úpravy jde přijatý Kodex profesionální etiky státního zástupce ČR, který ukládá státním zástupcům vykonávat jejich působnost důsledně podle zákona a podle jejich svědomí nezávisle na jiných orgánech, místních i státních, na orgánech politických, soukromých nebo i na jakýchkoliv jiných vlivech.

Ještě jenom na závěr mi dovolu malou poznámku k tomu, co zde bylo zmiňováno v souvislosti s hodnocením nezávislosti a s působením médií na celou sféru justice. Úlohou hromadných sdělovacích prostředků je vyhledávání, zpracovávání a poskytování informací v utvořených formátech z nejrůznějších oblastí společenského života. Média představují důležitý zdroj, z nichž občá-

né získávají informace. Tisk, rozhlas, televize, ale i internet, umožňují rychlý přístup k dané informaci, při současné vazbě na obsah a podobu takto učiněného sdělení, čímž se utváří veřejné mínění. Různé studie prokázaly, že hromadné sdělovací prostředky nejvíce ovlivňují takové druhy postojů, jež se vztahují k oblasťmi, v nichž respondent není dostatečně orientován. Trestní proces se všem nezúčastněným jeví jako poměrně jednoduchá záležitost, kdy na první pohled je zřejmý pachatel, je zřejmý následek, a proto se jednoznačně hovoří o vině i o trestu. Málokdo z široké veřejnosti si ale uvědomí, že se jedná o vysoce specializovaný proces, a právě proto média mohou na základě zkreslených, nepravdivých, neúplných informací zcela zásadním způsobem ovlivnit vnímání justice a nazírání na ni. O této problematice ale již dostatečně hovořil pan doktor Jirsa.

Dámy a pánové, omlouvám se, pokud jsem ve svém vystoupení nehodnotila otázku soudcovské nezávislosti a samostatnosti. Jak už jsem říkala, prezentuji zde postavení státních zástupců a ohledně otázky nezávislosti soudců, eventuálně advokátů, zde bylo hovořeno a ještě bude hovořeno velice mnoho. Ve svém vystoupení jsem si dovolila jenom malý exkurz do otázek, které jsou nesmírně palčivé pro oblast státního zastupitelství a pro státní zástupce. Budu velice ráda, pokud i v další diskusi bude alespoň okrajově této problematice věnována myšlenka či zmínka. Děkuji. ■

ADVOKAT WANTED

We are an international consulting and outsourcing group offering a range of services including tax advice, accounting, business consulting, company structuring & incorporating and business process outsourcing.

To aid in our continued expansion we are now seeking a full time lawyer to work from our Brno offices. The successful candidate should have experience with commercial law, strong English skills and will be able to practice unsupervised as an Advokat.

Working as an independent lawyer on an exclusive contract, you will find the work varied with tasks ranging from managing internal legal matters, reviewing and advising on client projects, and representing our clients in specific matters.

We offer a competitive remuneration package, professional growth and further education opportunities in a fun and dynamic environment. This position would ideally suit recently qualified Advokats looking to further their career.

To find out more or apply for this position please contact
Eva Opálková on 533 443 811 or email eva@2fpm.com.

FAS NETWORK
FOREIGN ASSIGNMENT SOLUTIONS

FAS Network s.r.o. Holandská 8, 639 00 Brno, tel. 533 443 803, fax. 533 443 829